

En kortfattet fremstilling af straffesystemerne.

De fleste læsere af nærværende tidsskrift må vel forudsættes at være bekendte med de forskellige systemer, hvorefter fængselsstraffen for tiden fuldbyrdes i de civiliserede samfund. Ikke desto mindre har jeg troet til underretning og oplysning for dem, der mangle nøjagtig kendskab til sagen, og som den mest passende indledning af tidsskriftet at burde meddele i al korthed en udsigt over disse forskellige systemer.

Ligesom den betydelige og indgribende udvikling af såmange af samfundets institutioner må føres tilbage til de store begivenheder, som i slutningen af det 18de århundrede satte menneskene i bevægelse, nemlig frihedskrigen i nordamerika og den franske revolution, og har sin rod i den åndelige og sociale bevægelse, der forberedte disse begivenheder, således går det også med fængselsstraffens fuldbyrdelse. Indtil det tidspunkt galdt det i almindelighed kun om at lade forbryderen føle hele vægten af den magt, som samfundet, mod hvilket han havde forbrudt sig, besad til at gengælde. Fortidens opfattelse af stats-samfundets stilling ligeoverfor individerne måtte føre til hård og umenneskelig behandling af forbryderen. Allerede selve betegnelsen „forbryder“ indeholder ligesom en antydning af, at samfundet har brudt staven over ham.

Ved de to foran nævnte store begivenheder opstilledes og fastsloges læren om menneskets rettigheder i samfundet; dermed måtte også et nyt synspunkt for straffens formål være givet, og deraf udsprang med nødvendighed en forandring i fuldbyrdelsen af straffen, en forandring der nu i hundred år med såmeget dygtighed og varme er udviklet henimod det ophøjede formål at føre forbryderen tilbage til samfundet som et pligtopfyldende og lovene lydende menneske. Ingen af samfundets institutioner er måske undergået en så stor forandring; men fortiden havde heller ikke i nogen anden retning i så høj en grad sat selv det billigste hensyn til menneskets rettigheder til side.

I det 16de århundrede indrettedes de første arbejdshuse for landstrygere og mistænkelige, i London 1552 og i Amsterdam 1595, og i begyndelsen af det 17de århundrede ligeledes i de frie stæder Hamburg, Bremen og Lübeck. Disse arbejdshuse omdannedes eller udvidedes snart til at være straffeanstalter eller tugthuse. Her var imidlertid kun tale om sikkerheds foranstaltninger fra samfundets side imod de individer, der foruroligede det. —

I begyndelsen af det 18de århundrede viser der sig derimod tegn paa en anden opfattelse af samfundets eller rettere statens stilling ligeoverfor forbryderen. Pave Clemens d. 9. lod 1703 et fængsel for unge fanger indrette i hospitalet St. Michael i Rom med 64 celler, og over dets indgang stod der skrevet: „det hjælper kun lidt at slutte forbryderen i bånd, når man ikke tillige ved opdragelse lærer ham retskaffenhed“.¹ Først efter mange års forløb kom rygtet

¹ „Parvum est coercere improbos poena, nisi efficias probos disciplina.“

herom til Maria Therisia, som 1772 lod et fængsel bygge i Gent efter romersk mønster. — Denne anstalt åbnedes 1775 og vækker endnu beundring ved sit planmæssige anlæg. Dens virksomhed var imidlertid alt 1783 i forfald. I disse fængsler lå spiren til det senere i Amerika opstillede og udførte celledsystem.

Imidlertid havde alt 1701—2 selskabet for udbredelse af christendoms kundskab i England og ligeledes en af det engelske parlament nedsat kommission 1728 -29 påvist brøsten ved fængselsvæsenets ordning; men det var dog først en skildring, som englænderen Howard udgav i 1777 af fængslernes rædsomme tilstande, der gav stødet til en forandring i England og vakte opmærksomhed for sagen rundt om i Europa. Han lod sig nemlig ikke nøje med at undersøge fængslerne i England men besøgte i samme hensigt flere gange Tyskland, Holland, Italien, ligesom han gennemrejste Spanien og Portugal, indtil han 1790 døde i Cherson.

Samtidig med Howards optræden i England var bevægelsen for at bringe en menneskelig tilstand til veje i fængslerne ogsaa begyndt i Amerika. Den 7 Februar 1776 stiftedes af Kvækerne „det philadelphiske selskab til hjælp for de ulykkelige fanger“. Dette selskab var ikke blot det første i sin slags men har ogsaa æren for at have grundlagt det første straffesystem. — Efter næppe to års forløb blev dets virksomhed vel afbrudt af frihedskrigen men optoges påny efter denne.

Kvækerne med deres strenge, alvorlige opfattelse af religionens indflydelse paa mennesket måtte nødvendigvis komme til det resultat, at fangen, når han stadig holdtes i ensomhed uden arbejde og således kun var henvist til at beskæftige sig med sit eget jeg

og med gud, måtte komme til erkendelse og derved forbedres. Resultatet af kvækernes opfattelse blev således *det absolute cellesystem*, der også fik navn efter staten, hvor tanken først realiseredes ved opførelsen af et cellefængsel, nemlig det *pensylvanske* eller det *philadelphiske* system. Efter dette system holdtes fangen altså i ensomhed i en celle dag og nat, uden arbejde og kun henvist til læsning af bibelen, gudelige skrifter og selvbetragtning, D. 31 Juli 1826 toges det første cellefængsel efter dette system i brug i Pittsburg.

I modsætning til kvækernes anskuelser kom der snart fra andre religionsbekenderes side en anden opfattelse frem, som ligeledes (1787) førte til dannelsen af et selskab med samme formål som kvækernes nemlig at tilstræbe forbryderens forbedring. Man erkendte vel religionens betydning for fangens forbedring; men man fordrede tillige, at fangen ved god tugt, ved arbejde og forstandig behandling skulde søges vænnet af med sine slette vaner, brødefulde tilbøjeligheder og laster, alle årsager til forbrydelser. For at nå dette mål opstillede man fangernes ophold om natten i celler, om dagen deres adskillelse i afdelinger, hvor hensynet til køn, arbejdsevne m. m. gjorde sig gældende, og endelig at al samtale, ja selv enhver mimisk forståelse imellem dem indbyrdes strengelig forbødes. Denne sidste bestemmelse blev hovedgrundstenen i systemet, som derefter fik navn af *tavsheds-systemet* eller det *auburnske system*, dette sidste efter byen Auburn i staten New-York, hvor det første fængsel efter dette system byggedes. —

Charakteristisk for begge systemer er, som det ses, den stærke bestræbelse for at forhindre den umoralske smittes overførelse fra den ene forbryder til den anden, hvilken det ene system søgte at fore-

bygge ved ophold i cellen dag og nat, det andet ved den strengt påbudne tavshed og ophold i cellen om natten. At cellesystemet i så henseende måtte blive det virksomste og lettest udførlige, vil ingen betvivle. Når denne hovedopgave i begge systemer var stillet skarpt frem, lå dette ganske naturligt i modsætningen til fortidens vilkårlige sammenblanding af alle fanger uden hensyn til alder, køn, evner, m. m., som Mirabeau (1778) karakteriserede idet han sagde: „hvis det er sandt, at der i fængslerne finder en sammenhoben af fangerne sted, hvorfor gjør man sig da ved denne hadefulde, æreløse og græsselige forening skyldig i de frygteligste af alle misgerninger?“

Ligesom alt yderligt imidlertid ingensinde i længden kan bevare sit standpunkt men må søge tilbage efter ligevægt, således gik det netop i så henseende begge disse systemer. Cellesystemet måtte snart formildes i retning af fangens forbindelse med omverdenen ved besøg og undervisning, og endelig måtte man også give ham arbejde i cellen. Således ændret toges straffeanstalten i Philadelphia i Brug 1829, og i den form overførtes systemet med de mindre væsentlige forbedringer, som erfaringen i årenes løb anbefalede, til Europa, hvor forsamlinger i Frankfurt og Bryssel 1846 og 1847 udtalte sig for indførelsen af dette system fremfor tavshedssystemet.

Det absolute cellesystem, hvorefter fangen holdes adskilt *ikke blot under arbejdet*, men også under *gudstjeneste, undervisning og gårdtur* såvel som om natten (hvor den fremhævede adskillelse udenfor cellen ikke finder sted, kaldes systemet *det relative cellesystem*), blev herefter grundlaget for fængselsreformen i de fleste europæiske statssamfund, hvor en sådan er sat i værk. At området for anvendelsen af dette system

har været omstridt, er ganske naturligt; megen tvivl og mange hensyn kunne og skulle i så henseende gjøre sig gældende. Af den grund vil man også finde maximum for cellestraffens anvendelse ansat meget forskelligt i de forskellige stater; men om cellestraffens anvendelighed vil ingen fængselsembudsmand, der med alvor og god villie har udført dette straffesystem, tvivle. I så henseende kan jeg ikke undlade at anføre en udtalelse af Lasker, under debatten om det nye fængsel ved Plötzensee, i Preussens landdag 1873. Han sagde nemlig: „at resultaterne af ensomhedsstraffen ganske og aldeles afhænge af ledelsen; og når nogen af egen erfaring meddeler, at ensomhedsstraffen er forkastelig, må man fremfor alt spørge: af hvilken mand og i hvilken ånd er denne ensomhedsstraf håndhævet“.

For varetægts arresternes vedkommende er celledsystemet nu overalt erkendt for at være det eneste rette, og hvor det derfor ikke allerede er anvendt, tilstræbes det indført. I flere statssamfund, hvor systemet ikke er optaget som straffemåde for bestemte kategorier af forbrydelser, er det dog indført som begyndelsestrin i straffens fuldbyrdelse. Her er det imidlertid ikke hensigten at komme ind på en nærmere udvikling af systemerne, og den anvendelse de have fundet. Disse spørgsmål skulle forhåbentlig senere blive behandlet tilligemed en angivelse af deres udbredelse.

Det *auburnske system* med sin unaturlige form, tavshed, for adskillelse mellem fangerne viste sig snart umuligt at gennemføre selv med eller tildels på grund af de tusinder af arbitrære straffe, som blev en nødvendig følge af systemet. Har systemet været opretholdt, som f. ex. i Frankrig indtil den nyeste tid,

så har det dog ikke været med tavshed som hovedgrundlag for straffens udførelse.

Da tavsheden måtte opgives, forsøgte man en adskillelse af fangerne efter *moralitet*, det såkaldte *klassifikationssystem*. At moraliteten ikke kunde blive et varigt grundlag for noget straffesystem, vil let forstås, da man kun havde den begåede brøde og den for samme idømte straf som målestok for forbryderens moralitet. Noget mere usikkert kan ikke let tænkes. Vanskeligheden ved at benytte klassifikationen på en retfærdig måde viste sig også snart blandt andet deri, at man måtte forøge klassernes antal. I England nåede man således op til 15 klasser. Også det system maatte forlades, skøndt det såvel som tavsheds systemet var gennemført i enkelte fængsler med tilfredsstillende resultater. Dette viser imidlertid kun, hvor meget fremragende dygtighed og tro på sagen kan udrette.

Hovedmomenterne i tavsheds- og klassifikations systemet ere således opgivne og med dem systemerne som sådanne, og man har ikke senere forsøgt at opstille noget system for straffens fuldbyrdelse i fællesskab, forsåvidt som den hele idømte straf afsones i et fællesfængsel. Man har optaget de brugeligste momenter af de to foran nævnte systemer for straffens fuldbyrdelse i fællesskab, ført sig de erfaringer, der i årenes løb ere gjorte i retning af bygningsvæsen, arbejdsvirksomhed m. m., til nytte og derefter søgt at indrette fællesanstalterne. I ethvert vel indrettet fællesfængsel vil man derfor finde natceller til alle fanger, mindre arbejdssale til dagophold, paa hvilke fangerne ere samlede efter alder, arbejdsevne, udvikling m. m., ja man vil også i flere fællesfængsler finde reglementariske bestemmelser, der tilsigte en

fremadskriden i tilstanden under opholdet i fængslet, som nærmer sig forholdene under fællesskabet i det progressive system, hvorom nærmere senere. Der findes imidlertid mange fællesanstalter, hvis ordning i de påpegede retninger lader meget tilbage at ønske. Således tilbringe fangerne i adskillige fællesanstalter også natten i fællesskab, skjøndt adskillelsen om natten betragtes som et hovedmoment, når fuldbyrdelsen af straffen i fællesskab skal være tidsvarende og formålstjenlig. Altså straffen fuldbyrdes efter cellesystemet eller i fællesskab som ovenfor udviklet, og imellem disse to straffemåder føres egenlig ingen kamp i straffevæsenets videre udvikling.

Der er imidlertid kommet et nyt system til nemlig det *fremadskridende* eller *progressive* system. Dette, som er en forening af celle og fællesskab med den dertil knyttede „vilkårlige frigivelse“, stammer fra England. Fra 1718 til 1775 sendte England sine fleste forbrydere til colonierne i Amerika. Denne arbejdskraft var velkommen her i en række af år. Senere begyndte særlig fra kvækernes side en modstand mod at modtage de deporterede, og regeringen blev derfor nødt til at beskæftige dem ved offentlige arbejder.

Fra Amerika kom imidlertid underretning om den store fængselsreform til England, hvor en 1838 nedsat kommission udtalte sig for cellestraffen. Som følge heraf opførtes cellefængslet i Pentonville, der toges i brug i December 1842, dog kun som begyndelsestrin i straffens fuldbyrdelse, hvis endemål for mange forbrydelser var deportation til colonierne. Idet man nemlig anerkendte cellen som den eneste rette begyndelse af straffen men tvivlede om dens indflydelses gavnlige virkning under et gennem flere år udstrakt

ophold, stillede man et kortere ophold i cellen som det første led af straffen og anvendte derefter fællesskabet. Anvendelsen af cellestraffen i England blev som følge deraf nedsat fra 18 først til 12 og senere til 9, ja selv til 6 måneder, og således fik også denne straf en anden karakter, end den i almindelighed har, idet den i England mere betragtes som en prøvetid end som et opdragende moment i straffens fuldbyrdelse. Dels af praktiske hensyn, og dels vistnok også fordi man erkendte, at straffens tilsigtede resultat, forbedringen, kunde indtræde før straffetidens udløb, indførte man dernæst en ny faktor i straffens afsoning, nemlig den *vilkårlige, betingede eller forcløbige løsladelse*. Denne ordning galdt fra først af kun for de forbrydere, der deporteredes; men fra 1853 fik den tillige anvendelse på fuldbyrdelsen af straffene i selve England under navn af det *greyske probations system*. Dette fuldbyrder altså straffen igennem tre trin, nemlig *relativ cellestraf*, med fællesskab i kirke, skole og gård, dernæst *fællesarbejde* og endelig *betinget løsladelse*. Denne sidste gaves imidlertid efter en så udstrakt målestok og med så slapt tilsyn efter løsladelsen, at den afstedkom store ulemper og stor misnøje. Systemet skærpedes derfor i 1864 særlig i retning af strengere regler for løsladelsen og skarpere tilsyn med de vilkårligt løsladte.

En affødning, udvidelse og forbedring af dette system er det *irske eller intermediær systemet*, der fra 1856 indførtes i Irland. Dette system skyldtes et forslag af kapt. Walter Crofton, der var medlem af den kommission, som skulde gjøre forslag til omordningen af Irlands fængselsvæsen, og senere ved sin gennemførelse af systemet vandt et stort navn. Progressivt ligesom det greyske system begynder det med celle-

straf fra 9—12 måneder. Derefter følger fællesstraffen, som fangen gennemgår i 4 afdelinger med forskelligt ophold efter straffetidens længde, således at han på grund af slot opførsel kan nedsættes fra den ene i den anden. Under fællesskabet får fangen månedlig et vist antal tegn eller mærker, eftersom hans opførsel har været; opholdet i fællesskab anses for det opdragende i straffen.

Efter fællesskabet følger *overgangsanstalterne*. Heri skiller således det irske system sig fra Greys. På dette trin af straffen føres fangen så nær til forholdene ude i livet som muligt. Han har ikke fange-drægt, han færdes udenfor anstalten, får større for-tjeneste, har ret til at bruge halvdelen deraf samt aflægger regnskab derfor, og han straffes ikke men må i graverende tilfælde rykke tilbage i fællesfængslet. Opgaven her er således at give fangen evne og kraft til at træde ud i samfundet påny.

Endelig kommer den *vilkårlige, foreløbige* eller *betingede løsladelse* med fri pas (ticket of leave). Den er betinget, forsåvidt som den først kan indtræde efter et vist ophold i straffeanstalten, og forsåvidt som den løsladte kan indsættes påny i fængslet på grund af slot opførsel, og endelig er den betinget af, at fangen ved løsladelsen er sikret tjeneste eller andet erhverv. Selvfølgelig stilles han under et strengt politi tilsyn.

Når der i almindelighed tales om det progressive system, menes som oftest det sidst beskrevne *irske* system. Dets udmærkede udførelse under Crofton har skaffet det udbredelse udenfor Irland, så at det nu med større eller mindre afvigelser anvendes i flere straffeanstalter i Europa.

Straffens fuldbyrdelse i *fællesskab*, efter *cellesystemet* og efter det *progressive system*, ere altså

nutidens straffemåder; men fængselsvæsenets udvikling er ikke dermed til ende. Derom vidner noksom den varme kamp, der føres mellem cellestraffen og det irske system om den største evne til at give delykkeligste resultater. Lad denne kamp ende som den vil; dens udfald vil i hvert tilfælde føre fængselssagen fremad.

Skøndt det, som foran alt bemærket, ikke er hensigten med nærværende artikel at drøfte de forskellige nu brugelige systemers anvendelighed, kan jeg dog ikke undlade at fremhæve, at ved den vilkårlige løsladelse er det første skridt gjort i retning af et nyt princip for straffens fuldbyrdelse, der ikke blot må få betydning for fængselsvæsenets videre udvikling men også vil komme til at udøve en indflydelse på de gamle teorier for strafferetten og de deraf følgende principer for strafs idømmelse.

Om principerne for fuldbyrdelsen af straf.

Af direktør Sichart.¹

Langt vigtigere end striden om det bedste straffesystem forekommer udmålningen og fastsættelsen af almen gyldige principer for fuldbyrdelsen af frihedsstraffe mig at være. Den videnskabelige undersøgelse af kardinalreglerne for straffens udførelse vilde have ført til overbevisningen om, at straffemåden kun danner en bestandel af hele fangens behandling under straffen og derfor må bestemmes fra ganske det samme synspunkt som denne. Den således vundne lære vilde, derom er jeg overbevist, have ført striden om straffemåden til en tidssvarende og tilfredsstillende afslutning.

De første grundsætninger, efter hvilke fuldbyrdelsen af frihedsstraffe må indrettes, udspringe, som naturligt er, af straffens formål. Den store forskel i hensigter, som træder frem i den såkaldte strafferets teori, har sin årsag mere i begrundelsen af retten til at straffe, mindre i straffens mål og hensigt. Med hensyn til straffens egenlige formål da er der snarere i et og alt en overensstemmelse deri, nemlig at det må ses i beskyttelsen af retsordenen imod angreb og krænkelse fra borgernes side. Ved truselen om straf skulle statssamfundets medlemmer lade sig afholde fra lov-overtrædelser; ved straffens

¹ Bl. f. Gef. B. 12. Hef. 3.

udførelse, uden hvilken enhver trusel vilde være tom og betydningsløs og forfejle sin på samfundet beregnede virkning, skal angriberen overhovedet forhindres fra at fortsætte sin ondskab og afholdes fra at gentage samme.

Midlerne, som tjene til at virkeliggjøre denne hensigt, ere af en dobbelt slags; man kan kalde dem physiske og moralske. De første bestå i, at forbryderen sættes i et forhold, som gjør ham iværksættelsen af hans retsstridige villie umulig eller dog i høj grad besværlig. Om de moralske midler, som kunne anvendes, og som ere bestemte til at indvirke på forbryderens villie og at forandre hans retsstridige sindelag til et lovmæssigt, derom ere meningene forskellige. Medens nogle holde på afskrækkelsen, anse andre derimod forbryderens forbedring for den eneste rette vej. Begge hensigter have deres berettigelse. At de theorier, hvis grundlag de danne, ikke stod deres prøve i praxis, dertil må grunden ene søges i den omstændighed, at enhver af dem gik ud fra en ensidig betragtning og opfattelse af menneskenaturen og at enhver for sig fordrede udelukkende anerkendelse og gyldighed.

Tilhængerne af afskrækkelses teorien håbe at forebygge forbrydelsen ved at tilføje lidelser og forglemme, at mennesket er udrustet med åndelige og sjælelige kræfter, som lade sig udvikle og skulle udvikles til befordring af straffens formål.

Forbedrings teorien lader ude af betragtning, at en grundig sjælelig og moralsk forandring efter erfaringen ikke er opnåelig hos mange forbrydere, at under gunstige forhold kan hos en del af de dømte frygt for straf men ikke agtelse for loven opnås, og at derfor straffens fuldbyrdelse ligeoverfor sådanne

grove naturer ikke kan undvære sandselige midler, som tilføje lidelser og pålægge savn; den overser desuden, at straffens fuldbyrdelse ved alvor og strenghed ikke blødt skal virke på den straffede men også hos samfundets medlemmer vække afsky for at krænke lovene og frygt for følgerne deraf.

Begge disse teorier ere på grund af de utilfredsstillende følger, som knyttede sig til deres praktiske udførelse, blevne umulige. Afskrækkelsen førte i sin ensidighed til hårdhed og grusomhed og forhøjede farligheden hos den straffede; den fortrinsvis i kirkelig retning tilstræbte forbedring førte til sygelig humanitet og sentimentalitet hos straffefuldbyrdelsens organer, til selvretfærdighed og hykleri hos fangerne.

Vor anskuelse om de ledende synspunkter ved straffens fuldbyrdelse i modsætning til de ovenfor fremstillede teorier lader sig kortelig præcisere således, at vi ønske såvel afskrækkelse som forbedring tilstræbt, men ingen af begge udelukkende for sig alene, derimod begge forenede og sideordnede, og at vi ikke ville lade begge slags indvirkning på fangerne gælde som selvstændige formål for straffen men kun som midler til at forfølge straffens eneste formål nemlig lovenes beskyttelse og forhindring af forbrydelser. Den sikreste borgen for betydningen af den af os anbefalede grundregel for straffens fuldbyrdelse turde vise sig deri, at den tager hensyn til menneskets dobbelte natur som at sædeligt fornuftigt og tillige sandseligt væsen. „Enhver straffeordnings anerkendte formål — siger Crofton — består deri, at de afskrækkende og forbedrende virkninger rettes på endemålet, formindskelsen af forbrydelsen.“

Begge de hidtil omtalte synspunkter bestemme de første og almindelige grundsætninger, som ere for-

mål og målestok for fangens hele behandling, altså i særdeleshed også for den straffeform, der skal bringes i anvendelse.

Straffens fuldbyrdelse fordrer først og fremmest den strengeste

retfærdighed.

Ligesom straffedommen selv således må også dens udførelse afvejes på retfærdighedens vægtskål; ligesålidt som der gælder personsanseelse for loven og dommeren, ligesålidt som hensynet til standsforskel må komme til orde i dommen, ligesålidt tør en efter fangernes sociale stilling forskellig behandling af dem gjøre sig gældende i fængslet.

Med denne sætning er på ingen måde hensynet til individuelle forhold udelukket, således som det siden skal vises.

Hvor inderlig upartiskheden under straffebehandlingen hænger sammen med straffens formål, træder klart frem, når vi forestille os de uundgåelige følger af den modsatte grundsætning. Hvorledes kan fangen opfyldes af agtelse og ærefrygt for loven, når han ser, at dens udlæggelse retter sig efter standsforskel og dens anvendelse efter gunst og lune. Uretfærdighed tilintetgjør afskrækkelsen hos de foretrukne og forbedringen hos de tilsidesatte. Derfor skal behandlingen i fængslet være ens for rige og fattige, for høje og lave.

Men retfærdigheden forlanger fremdeles, at dommens fuldbyrdelse slutter sig så nær som muligt til loven, om hvis hensigter der ikke tør opstå den svageste tvivl. Derfor er det et vistnok berettiget ønske, at lovene om fængslerne på den mest indgående måde ordne fangernes hele behandling og drage de nødvendige grændser for den discretionære magt hos

fængsels bestyrelsen for at holde enhver vilkårlighed ude. For at opnå dette måtte efter min forestilling fængselsloven opstille almen gyldige normer for alle de forhold, som udgjøre straffens kerne og væsen; desuden måtte den træffe bestemmelser om, i hvilke tilfælde der kan gjøres undtagelser fra hine almindelige regler, og i hvilken udstrækning de af særegne årsager kunne gjøres.

Straffeanstalternes bestyrelser få dog altid endnu en meget udstrakt beføjelse til at afgjøre, om der i et foreliggende tilfælde er grund til at gjøre en undtagelse, og i hvilken udstrækning de i loven opstillede exceptionelle bestemmelser kunne finde anvendelse.

Straffen må fremdeles hverken i sit lovlige udtryk eller i sin udførelse, selv på afstand, tilbyde et forsøg på en retskrænkelse. Den skal derimod indgyde frygt og derfor fremstille sig som et onde, der, som Feuerbach siger, er større end utilfredsheden, som udspringer af den ikke tilfredsstillede drift til at handle. Den skal således fuldbyrdes med

alvor og strenghed.

Overbevist om vigtigheden af denne sætning siger Stevens, en ubetinget forsvarer af ensomhedsstraffen: „vi have taget til valgsprog: først revse, derpå helbrede.“ (Nous avons pris pour devise: châtier d'abord, guérir ensuite).

Nutildags bestå vore vigtigste frihedsstraffe i hovedsagen i at leve på straffestedet under indesperring og tvang efter en bestemt og for alle fanger lige regel. De tidligere tillæg og skærper, som vare beregnede på at frembringe en følelse af smerte, måtte vige for en lutret retsanskuelse og en rigtig vurdering af menneskenaturen. For at blive følt som et onde vender straffen sig til den sandselige side

af mennesket; den træder frem i negativ henseende ved indskrænkning af den legemlige forplejning til det tarveligste og nødvendigste, ved afholdenhed fra eller den størst mulige begrænsning af sandelig nyden og ved skånselsløs revselse af enhver overtrædelse af reglementerne. Virkningen af en sådan tugt kunne vi kalde legalitet, og vi forstå derved det lovrette sindelag, som har sin grund i frygt for de retslige følger af en overtrædelse.

For at hin i straffen liggende tvang ikke skal føles som altfor stor hårdhed eller grusomhed og således forstyrre formålet at forbedre, bekender den rationelle straffefuldbyrdelse sig til en anden grund-sætning, som vi kunne betegne ved ordet

humanitet.

Vi forstå derved hin behandling af fangen, som anerkender og agter den mennesket medfødt og uafhængelige ret også hos forbryderen. Dertil hører fremfor alt fordringen på bevarelsen, udviklingen og uddannelsen af de åndelige og sjælelige kræfter hos fangen ved skoleundervisning, industriel undervisning, sjælesorg, religions- og sædelære. Ved denne slags påvirkning bliver den fare imødegået, at fangen i straffen ser en hævnende akt; den træder meget mere frem som de alvorlige og velmente forsøg på at vinde forbryderen tilbage for lov og orden og derved for samfundet. Den frugt, som håbes høstet af sådanne bestræbelser, er sand moralitet eller et borgerligt godt sindelag, hvilende på overbevisningen om nødvendigheden og nytten af retsordenen og på kærlighed og agtelse for loven.

En borgen for den rette anvendelse af samtlige for straffens fuldbyrdelse gældende hidtil udviklede grundsætninger ligger der i princippet

individualisering.

Denne forhindrer, når den er rigtig forstået og udført, at summum jus ikke forandrer sig in summam injuriam, at strenghed og alvor ikke udarte til hårdhed og grusomhed, og at endelig menneskelighed og mildhed ikke forfalde til svaghed og eftergivenhed.

Der gives ikke let noget ord, som der er drevet mere misbrug med, og om hvilket en større begrebsforvirring har hersket, end om udtrykket „individualisering“. Hvor ofte føres dette i munden, uden at en klar tanke eller den rette forståelse er knyttet dertil.

Ved „individualitet“ forstås totaliteten af de særegenheder, hvorved et væsen giver sig til kende som individ, det vil sige som et væsen med ejendommelige egenskaber og kræfter, ved hvilke det skiller sig fra ethvert andet væsen af sin slags.

Det at individualisere ved straffens fuldbyrdelse vil ikke sige andet, end at lade enhver fange få den behandling, der med hensynet til hans legemlige og åndelige særegenheder fremstiller sig som den bedst skikkede til at opnå straffens formål. Individualiseringen må altså udstrækkes såvel til den somatiske som til den psykiske side af mennesket, til næring og beklædning såvel som til sjælesorg og undervisning, og ikke mindre til straffemåden. Enhver side af straffens fuldbyrdelse, dens hele indhold må bringes i den fuldstændigste overensstemmelse med dette vort princip.

De fejl, som ikke sjelden begås ved anvendelsen deraf, udspringe enten af en urigtig bedømmelse af, hvad der er nødvendigt, eller af et uheldigt valg af midlerne til at tilfredstille behovet. Den rigtige målestok, som ved individualiseringen skal komme i betragt-

ning, finde vi i straffens formål alene. Til de nødvendige hensyn, som gjøre fordring på at komme i betragtning ved fangens behandling, regne vi i særdeleshed dem, som udspringe af alder, køn, helbred, legemskonstitution, åndsdannelse m. m.

En overskridelse af grænsen ligger allerede i det hensyn til sædvaner, som ikke sjældent bliver forlangt til gunst for forbrydere, som før deres domfældelse tilhørte de højere selskabskredse. I mod denne fordring hæver sig en del meget vægtige betænkeligheder.

Af hvilken slags skulle disse sædvaner være for at komme i betragtning. Vort legemlige såvelsom vort åndelige liv tager i tidens løb en bestemt retning, og en pludselig afvigelse fra den vante bane bereder os i almindelighed ubehagelige og smertelige følelser og fornemmelser. Omgangen med venner, samlivet med familien er for mange mennesker en hjertesag, nogle synes livet uden naturnydelser, andre uden kunstydelser tomt og værdiløst, og alligevel må de ved indtrædelsen i fængslet tage afsked med disse glæder. Med sådanne savn kan sikkert undværelsen af matrielle goder ikke stilles sammen, og alligevel skulle efter ønske de sidste indrømmes, medens de første afslås!

Hvorfor erindrer man i reglen kun ligeoverfor fangen af de såkaldte bedre stænder, at han har visse livssædvaner, ved hvis opgivelse straffen bliver særdeles mere besyærlig? Har den simple mand ikke også sine livretter, hænger hans hjerte ikke også ved spiritusoser og tobak, og må det ikke for ham blive meget sværere at trøste sig over undværelsen deraf end for manden af de højere stænder, som i dannelsen og den dermed forbundne rigtige livsanskuelse har en virksom og velgørende modvægt imod fangenskabets

lidelser og savn? Hvorledes står det til med den retfærdighed, som negter den ene, hvad der indrømmes den anden? Hvor bliver friheds straffens alvor og strenghed af, hvis egenlige indhold netop udgjør opgivelsen af det behagelige og begrænsningen til det nødvendige, når den blotte sædvane er nok til at gøre en afvigelse fra hint straffeprincip? En sådan eftergivenhed er falsk humanitet, er svaghed!

Anderledes stiller sagen sig, når et menneskes tidligere levemåde har gjort visse nydelser til en virkelig og sand livsfornødenhed, hvis undladelse utvivlsomt vilde skade den legemlige sundhed. Af den grund kan en bedre kost, ja endogså indrømmelsen af spirituoser og narkotiske midler være tilladelig og nødvendig. En på den måde motiveret undtagelse sker ikke på retfærdighedens bekostning, ikke til gunst for en vis stand, ved den sker kun individualiseringens princip og derved menneskeligheden fyldest.

Heller ikke forbrydelsens slags kan og bør begrunde nogen forskel i fangens behandling i materiel henseende. Det er en ubillig fordring, som ikke stemmer overens med lovgivningens nuværende standpunkt men dog stilles, nemlig at den såkaldte politiske forbrydere idømte straf skal udføres på anden måde end for de øvrige lovovertrædere. Loven kender kun én fængselsstraf, og den er den samme for fattige som for rige, for politiske, såvelsom for almindelige forbrydere. En fra den strenge regel afvigende behandling af den politiske forbryder lader sig kun retfærdiggjøre, når den udspringer af en gunstigere bedømmelse af hans handling.

Den fornuftige individualiseren forlanger, som alt sagt, at behovet og de til sammes tilfredsstillelse

bestemte midler stå i det rette forhold til hinanden. Imod dette bud syndes der hyppigt og groft. Således får fangen ikke sjelden, blot fordi han besidder en højere grad af åndelig dannelse, bedre næring, medens der ikke tillægger fanger af de lavere stænder, selv om hans mave nok så meget modsætter sig den tunge fangekost, nogen begunstiggelse på grund af bekostningen. Denne fremgangsmåde er ligeså uforstandig, som det vilde være uretsfærdigt at afljælppe trangen til bedre og lettere kost ved forøget og udvalgt lecture eller ved forøgelse af undervisningstimerne.

Får den dannede og oplyste fange bedre næring end flertallet af fangerne, fordi fængselslægen på pligt og samvittighed erklærer, at nydelsen af den drøje og grove fangekost truer sundheden, da er sagen fuldstændig i orden. Der foreligger da en individualisering med legemskonstitution, sundhedsforhold, hensyn til en bydende nødvendighed, men ikke med dannelsens fortrin til målestok. Denne kan kun gøre sig gældende i åndelig henseende og må tilfredsstilles på samme måde som legemets berettigede fordringer. De hertil tjenende midler ere af åndelig slags og bestå i rigtigt valg af beskæftigelse, passende lecture, selvundervisning og lignende.

En i den nyere tid fremkommen og til et særeget system uddannet lære er

den **fremadskridende straffemåde.**

En nærmere undersøgelse af denne teori overbeviser os om, at vi i det såkaldte progressive system netop have at gøre med det ovenfor behandlede individualiserings princip. Humaniteten byder ikke at drive straffens strængelse videre, ikke at lade frihedsindskrænkningen stige højere, end det ved straffen tilstræbte formål forlanger; i samme forhold som

denne viser sig virksom og legaliteten indfinder sig hos forbryderen, i det samme forhold skal straffens tryk formindskes og tvangen lettes.

Hvorledes de i det foregående udviklede tanker skulle finde anvendelse og udførelse i straffens fuldbyrdelse, har jeg til hensigt at vise i en senere afhandling, som skal gjøre enkelte materier af straffens fuldbyrdelse i særdeleshed sådanne, om hvilke der endnu ikke er opnået overensstemmelse i alle punkter, til genstand for videnskabelig undersøgelse.

Om den vilkorliga frigifningen¹.

(Die bedingte Entlassung. La liberté provisoire ou conditionnelle. Conditional pardon.)

Af Eugen von Knorring².

Alltifrån den tid, då med kroppsstraffens afskaffande frihetsstraffen infördes, hafva kriminallagstiftarnes bemödanden varit riktade på utfinnandet af utvägar att gifva dessa sednare det innehåll och de former att deras dubbla ändamål, å ena sidan afskräckandet från brott samt på andra sidan och i hufvudsaklig mätto den straffades bättring, hvarigenom han gjordes skicklig att efter utståndet straff återinträda i samhället, må kunna vinnas. I detta hänseende hafva två olika åsigter kämpat emot hvarandra. Medan å ena sidan den åsyftade bättringen ansetts kunna åstadkommas endast genom den sakfälldes stränga skiljande från all gemenskap med medfångar och hans insperrande för hela strafftiden ända till 6, 8 till och med 10 år i enslig cell, har man på andra sidan trott samma syftemål kunna, med undvikande af en del utaf

¹ Efter Tidsskrift för Jurid. Fören. i Finland. 1870.

² Forfatteren, der døde 10 Juni 1874 i Helsingfors som senator og chef for civilexpeditionen i Finland, havde store fortjenester af Finlands fængselsreform.

de kostnader bygnader för fångarnes ständiga förvarande i celler medföra, ernås genom gemensamhetsfängelser, ändamålsenligt inrättade. hvarvid dock alltid ett inskränkt antal celler för vissa klasser af förbrytare, såsom unga under 18 år och äldre, hvilka visat sig i högre grad vanartiga och förderfvade, borde finnas att tillgå; och det är denna sednare art af straffängelser, på hvars inrättande i Finland, jemlikt Nådiga Förordningen om verkställighet af frihetsstraff, gifven den 26 November 1866, nu arbetas. Men utom de två ofvannämnde har under sednaste decennier tillkommit ännu ett tredje sätt för verkställighet af frihetsstraff, der man sökt att, med afböjande i möjligaste måtto af bägge de förras olägenheter, begagna förnämligast de fördelar de erbjuda, samt sålunda förenat dem till ett blandadt eller så kalladt progressifsystem, hvars väsende ligger deruti att, sedan straffverkställigheten med ytterlig stränghet påbörjats, banden, i mån af brottslingens förhållande och det förtroende han ingifver, småningom allt mera och mera lossas, slutligen ända till nära nog full frihet, samt att, efter det han med heder bestått alla dessa prof utan att låta sig af de frestelser, för hvilka han derunder kunnat råka ut, förledas till öfverträdelser och sålunda visat sig värdig frihetens åtnjutande, en viss del af tidslängden för straffverkställigheten genom monarkisk nådeshandling vilkorligen eftergifves samt honom tillåtes att under denna tid vistas på fri fot med förbehåll att, om han derunder beträdes med lättja, oordning i sitt lefnadssätt eller annat, som gör honom misstänkt att kunna återfalla i brott, han genast återinsättes i fängelset för att der aftjena den återstående strafftiden.

Det är detta sistnämnda stadium af den progressiva straffverkställigheten, som vanligen betecknas med benämningen „den vilkorliga frigifningen“. Det system, hvori det utgör en nödvändig länk, har erhållit benämningen „det irländska“, emedan detsamma, sådant det i Irland tillämpats, dragit den allmänna uppmärksamheten till sig. Ett progressifsystem kan naturligtvis konstrueras på flere sätt och ett visst framåtskridande efter förtjenst till allt större och större förmåner och friheter, har numera blifvit nästan öfverallt infördt i gemensamhetsfängelserna. Men sjelfva idéen af det gradvisa framåtskridandet till frihetens åtnjutande, hvilken utgör den rätta kärnan i progressifsystemet, har aldrig uppenbarat sig så fullständigt och plastiskt som i det irländska med sina fyra grader: cellfängelse — gemensamhetsfängelse med galler och sträng bevakning — gemensamhetsfängelse utan galler och med ringa bevakning — vilkorlig frihet — fullständig frihet.

Systemets idé innebär således en protest emot det absoluta ensamhetssystemet, der cellen och friheten stå oförmedlade bredvid hvarandra. Denna protest hvilar också på en både moralisk och psykologisk grund, så saunt betecknad genom Lord Stanleys bekanta yttrande: „Människans moraliska förbättring kan aldrig blifva en produkt af en mekanisk process“; *The reformation of men can never become a mechanical process*. Kastar man en blick in i människans själs- och tros lif, så skall man genast finna att hennes och följaktligen äfven den fallna brottslingens moraliska förbättring är helt och hållet beroende af en fri inre verksamhet hos honom sjelf. Denna verksamhet, hvilken, om den skall blifva fruktbärande, måste visa sig icke blott i goda föresatser utan äfven i förmåga

att kunna hålla dem, kan genom inga yttre medel framkallas. Sådant förmår blott människan själf i sitt inre och den kraft, som har magt att åstadkomma det, är Gud och ingen dödlig. Men om sålunda väckelsen sker genom Guds Nåd, så är den derigenom hos människan väckta kraftens vårdande och stärkande, så att hon blir mächtig att framhärda i det goda, hennes eget verk, och för denna hennes inre verksamhet utgör åtminstone en viss grad af frihet i handling ett nödvändigt vilkor, ty ingen dygd låter tänka sig utan frihet i valet emellan godt och ondt. Om således den inre verksamheten till det goda finnes, så måste hon uppenbara sig, ej blott genom ett andäktigt utseende och fromt tal, utan och genom objektiva bevis, genom yttre prof, hvarvid missbruk varit möjliga, men icke föröfvats; och det är vid dylika prof frihet i handling är oundgänglig. Det har visserligen möjligheten för sig att en förbrytare, hvilken varit flere år innesluten i cell och derigenom mekaniskt hindrad från begåendet af brott, slutligen skall, när han, efter utståndet straff, plötsligt försättes direkte från cellen i frihet, värdigt begagna denna frihet och vara samhället till nytta; men icke har honom lemnats tillfälle att gifva ett tillfredsställande stöd för ett slikt antagande. En bättring, som ej har något annat bevis för sig än de fysiska band, hvarigenom subjektet mekaniskt urståndsättes att göra ondt, har dermed ingalunda ådagalagt sin tillvaro. Ett genom yttre tvång tillvägabragt afstående från lasten kan omöjligen innebära en frivillig återgång till det goda, ty den faktor, hvilken förmår verka en dylik återgång, nemligen den fria moraliska viljan, har dervid blifvit ställd utom räkningen. Betraktar man slutligen den sedliga förbättringen sådan den genom verkställighet

af frihetsstraffet kan och bör frambringas för att leda till sitt ändamål, den straffades förnyade uppfostran för friheten, så påkallas dervid visserligen först att den som fallit får hjälp att resa sig, men tillika att, sedan detta skett, honom lemnas frihet att pröfva sina egna krafter och undersöka om han verkligen har förmåga att röra sig fritt utan att ånyo falla, till hvilken pröfning han saknar allt tillfälle när han nedsättes i ett tillstånd af ständig passivité.

Dessa äro, bland många andra, de viktigaste skäl, som emot det uteslutande ensamhetssystemet blifvit åberopade af dess vedersakare. Härmed vill dock icke vara sagdt att ej individer finnas, för hvilka den ständiga isoleringen i cell lämpar sig bättre än gemensamhetsfängelset, ehuru de torde inskränka sig jemförelsevis till ett fåtal. Fångarnes behandling på det ena eller andra sättet bör också i allmänhet bestämmas efter en hvars individuella anlag, lynne och moraliska tillstånd. Men om frågan betraktas i dess största allmänhet, särdeles med afseende å hvad som sker i vissa inrättningar, der alla brottslingar utan åtskilnad och för huru lång tid som helst insättas i cell, så äga de i ofvanstående måtto anförda argumenterna sin riktighet och i de flesta fall full tillämplighet. En i fängelseväsendet insigtsfull och erfaren man, Direktorsassistenten vid straffängelset uti Zwickau i konungariket Sachsen, *Alexander Krell*, har dessutom helt nyss framhållit en sida af cellväsendet, hvilken är förtjent af den största uppmärksamhet. Han uppger nemligen, på grund af mångåriga, under ej mindre än nitton år fortsatta iakttagelser vid behandlingen af cellfångar, att under hvarje dylik fånges fängelsetid inträffar en tidpunkt, för den ena

¹ f. t. direktör för straffanstalten i Cöln.

tidigare, för den andra senare, då det påbegynta bättringsverket nått sin kulmination och en reaktion inträffar. Detta stadium i cellifvet tillkännagifver sig vanligen derigenom att fången då börjar att med den största energie arbeta på sin bättring, med feberaktig ansträngning utföra de honom pålagda arbeten och med friskt mod tänka på sin framtid. Men i och med detsamma blir honom också cellen för trång; han behöfver mera utrymme för att utveckla sin kraft; han behöfver ett mål och ett syfte för sina sträfvan- den. Hafva nu dessa yttringar visat sig uthållande och varaktiga, och icke utgöra blott ett foster utaf en flygtig stegring af hans viljekraft, så är detta ett tecken att den tidpunkt är inne, då fången under alla förhållanden bör aflägsnas från cellen, om ej allt hvad ditintills vunnits skall gå ohjelpigt förloradt. Qvarhålles han det oaktadt der, så innefattar sådant ett groft pedagogiskt fel, hvarigenom han för listiden göres oduglig för friheten¹.

Sådana äro Krells på erfarenhet och observationer grundade åsigter. Dylika betänkligheter komma dock icke i betraktande uti det absoluta cellsystemet, der man väntar allt af den uthållande isoleringen, åsyftande att vända brottslingens tanke inåt, på sig sjelf och på sitt själstillstånd samt förekomma att de derigenom frambragta goda verkningar må genom beröring med andra sedligt sjunkna människor förstöras. Att detta betraktelsesätt hvilar på en sann och riktig

¹) Det torde knappt behöfva förklaras, att allt hvad i det föregående blifvit yttradt om cellväsendet hänför sig till de anstalter, der tukthusstraffet eller i England den så kallade *penal servitude* verkställes, och ej till ransakningshäkten och fängelser för frihetsstraff af kort varaktighet, för hvilka den afgjordt enda tjenliga form är den fullständiga afsöndringen i cell.

grund såvidt det hänför sig till en viss inskränkt del af isoleringstiden måste erkännas och det är också derföre progressifsystemet börjar med cellfängelse, för hvilket då en kort tid, i Irland 8 högst 9 månader, är fastställd. Men derefter är det människans egna kraft, som i detta system förnämligast tages i anspråk. Man har ej utan skäl anmärkt att fångarnes öfverflyttande från cell i gemensamhetsfängelse utgör den svagaste sidan af den progressiva straffverkställigheten. Systemets vedersakare hafva äfven i detta förfaringsätt velat se en med vett och vilja gjord förstöring af det goda cellen tillvägabrakt, ett nedrivande med ena handen af hvad som blifvit uppbyggt med den andra. Steget var djerft, det kan icke nekas; men utgången har på ett lysande sätt visat att farhågorna i berörda afseende voro ogrundade. För att motväga inflytandet af det skadliga i gemensamhetsfängelset gjordes dervid ett upprop till människans egna kraft, och för att understödja denan kraft kallades alla de hennes bättre böjelser och känslor fram till arbete, af hvilka för ändamålet göres behof. Gudsfruktan, hederskänsla, ambition, löfligt förvärfsbegär, tillfredsställelsen att kunna ingifva förtroende och slutligen, såsom kronan på verket, hoppet att genom arbetsamhet, godt förhållande och verkliga prof på bättring få fängelsetiden förkortad.

Det är isynnerhet detta sistnämnda motif, som alltifrån straffverkställighetens början, men i större mått sedan fången från ett passift försatts i ett sjelfverksamt tillstånd, så mäktigt ingriper i hela hans fängelselif och bringar honom att, till befordrande deraf, använda alla de medel, öfver hvilka han har att råda, för att gifva lif och näring åt — den egna kraften. Djupt rotad i människans inre ligger kärle-

ken till friheten såsom det högsta goda hon på jorden äger. Friheten, icke blott den personliga, utan i dess allmänaste bemärkelse, är, enligt Montesquieu, rättigheten att göra allt hvad lagarna tillåta. När då en samhällsmedlem gör annat än det, som af lagarna tillåtes och sålunda öfverträder dem, så är det rättvist att han sättes ur stånd att vidare missbruka den rättighet, inom hvars skrankor han ej kunnat hålla sig. Han förlorar alltså friheten och dermed den dyrbaraste jordiska fördel, hvilken fallit på en människas lott. Men i samma mån kärleken till friheten är stor, i lika mätto måste äfven tanken på den tid, då hon återvinnes, vara kär för den, som mistat henne och denna tid af honom efterlängtas. Är nu redan en sådan tanke smekande och ljuf, huru mycket mera måste han vara det när dertill sluter sig hoppet att hinna målet tidigare än först var bestämdt. Om sedan till allt detta lägges vissheten att ett dylikt frihetens tidigare återförvärfvande är beroende af den fängslades egen vilja och således står att af honom åstadkommas genom undertryckande af hans dåliga böjelser och väckande af de goda samt både andliga och lekamliga ansträngningar i slik syftning eller med ett ord genom framkallande af den egna kraften, så synes med skäl kunna antagas att en sådan visshet skall vara mäktig nog att afå denna för verkets fullbordande erforderliga kraft.

Det ofvanstående hänför sig naturligtvis till frågan i dess största allmänhet. Att individer finnas, hvilka behöfva en intensivare religiös behandling än den, som kan åstadkommas i en penitentiärinrättning, individer med den slöhet i både förstånd och vilja att den penitentiära behandlingen på dem utöfvar föga verkan så att de aldrig komma längre än till andra

graden, är nogsam bekant. Dessa utgöra dock lyckligtvis en minorité af mindre styrka. Icke heller kan härvid återopas exemplet af dem, som under nöd- och hungersår begå brott för att blifva insatte i fängelse och på detta sätt få dagligt bröd eller eljest af mer eller mindre dåliga anledningar uppoffra sin frihet, emedan de bilda abnorma undantag, de der på fastställandet af den menskliga naturens normaltillstånd hafva intet inflytande.

Den vilkorliga frigifningen, ehuru hon numera blifvit i progressifsystemet tagen i anspråk såsom ett mäktigt medel att egga fångarne till bättring, har dock ursprungligen ej tillkommit i något penitentiärt syfte, utan af helt och hållet ekonomisk och administratif anledning, hvarom några historiska upplysningar torde vara af intresse. Redan omkring år 1718 började den Storbritanniska regeringen att deportera landets brottslingar till den Britiskt-Amerikanska kolonien Maryland, hvarmed sedan fortsattes intill dess sjökriget och koloniernas uppresning gjorde det för moderlandet nödvändigt att för sina förbrytare söka en annan deportationsort. Härtill valdes genom ett regeringsbeslut af den 6 December 1786 östra kusten af Australien benämnd Nya Syd Wales och de första brottslingar anlända dit i Januari månad 1788. De förbrytare, hvilka under de derpåföljande 32 åren ankommo till nämnde trakt, användes derstädes till hvarjehanda arbeten till kronans förmån, förnämligast odling och kolonisation af landet och dessa förbrytare utgjorde under nämnde tidsperiod traktens enda kolonister. Men ifrån och med år 1820 började från moderlandet frivilligt utflyttade personer att bosätta sig i Nya Syd Wales. Kolonins Guvernörer, som redan långt förut af moderlandets regering erhållit nästan

obegränsad benådningsrätt och begagnat densamma för att med brottslingar kolonisera landet, vidtogo efter de fria kolonisternas inflyttning den utväg till kronans befriande från de deporterade fångarnes underhåll, att desse anställdes i tjänst hos kolonisterna utan att likväl derigenom vara fria från det dem ådömda straffet; hvarutinnan sedan skedde någon modifikation så att hvarje fänge först skulle hållas en viss tid uti en straffanstalt i sjelfva kolonin och efter dess utgång undfå ett bevis öfver erhållet tillstånd att vistas på fri fot eller så kalladt *ticket of leave*, med hvilket han hade rättighet att, allt under åtnjutande af blott vilkorlig frihet, sjelf söka och antaga tjänst hos kolonister. Då emellertid den fria befolkningen inom kolonin ökats så att behovet af fångarnes arbetsbiträde efterhand aftog och slutligen alldeles upphörde samt kolonin flere förnyade gånger enträget yrkade på befrielse från vidare emottagande af förbrytare, hvilka år efter år allt mera och mera störde lugnet och säkerheten för dess fredliga inbyggare, blefvo deportationerna efterhand indragne och inskränkte till blott några aflägsna delar af de Australiska kolonierna, hvarjemte den viktiga förändring infördes att hvarje brottsling skulle före deportationen undergå en penitentiär behandling i hemlandet, efter hvars slut de, som visat det bästa uppförande, försågos med ett *ticket-of-leave* för bosättning i kolonin. Sedan slutligen cellfängelset i Pentonville blifvit uppfördt och i December månad 1842 till begagnande upplåtet samt Öfverste *Josua Jebb* redan förut fått ledningen af de engelska fängelseangelägenheterna i sin hand, antogs ett nytt system, enligt hvilket fångar, efter undergången behandling i straffanstalter af två grader, undfå vilkorlig frihet för vistelse äfven i hem-

landet. Denna ordning tillämpades efter år 1852 i större omfång af den anledning att straffångarnes antal i följd af den efterhand skedda minskningen i deportationerna, till den grad ökades, att de på långt när ej kunde inrymmas i straffanstalterna, hvarföre regeringen för att befria sig från omsorgen om de öfverblifna lät tildela dem en hvar utan åtskilnad ett *ticket-of-leave* med thy åtföljande vilkorlig frihet, hvilken de ägde begagna efter behag, naturligtvis dock under iakttagande af lag och ordning. Beklagligen lära de likväl derefter hafva gjort sig skyldige till hvarje handa oordningar och öfvervåld. Åtminstone har man velat föra de år 1862 i London förfallne så mycket omtalade *Garotting disorders* på desse *ticket-of-leave* mens räkning, så att de utgjorde befolkningens både i sagde hufvudstad och i landsorterna skräck; hvarföre allt öfverste *Jebb* på den tiden från allmänhetens sida fick sitta hårdt emellan.

Sådant har, i största korthet utlagdt, ursprunget och den vidare utvecklingen af ifrågavarande institution varit i sjelfva England. När fråga år 1853 uppstod om reorganisation af fängelserna i Irland, nedsattes i detta afseende en komité, hvari Sir *Walter Crofton*, då kapten vid engelska flottan, blef ledamot. För denne insigtsfulle och djupt tänkande man framstod det genast klart hvilken ofantlig fördel man kunde hemta af den vilkorliga frigifningen om hon användes icke i ett ekonomiskt ändamål för att befria sig från bördan af de straffångar, för hvilka man ej hade utrymme, utan med ett penitentiärt syfte såsom medel till befordrande af förbrytares bättring under deras fängelsetid. Uti det förslag han derefter år 1855 afgaf till en fängelsereform för Irland upptogs fördenskull också den vilkorliga friheten såsom

sista graden i den penitentiära behandlingen. Men för att tillika gifva tillfredsställande garantier att, såvidt möjligheten af individernas sanna bedömande och genomsådande medgäfv, endast sådana skulle blifva delaktiga af denna frihet, som ingåvo de bästa förhoppningar om dess värdiga begagnande, inrättades tredje graden eller det så kallade öfvergångsfängelset *intermediate prison*, i hvilket hvar och en, under åtnjutande af en betydligt utvidgad frihet, måste hafva tillbragt en viss tid i förhållande till hans hela strafftid innan den vilkorliga friheten honom tilldelades; och för att åter blifva uppflyttad i öfvergångsfängelset erfordrades att han skulle hafva med heder genomgått 2:dra gradens fängelse och dess 4 särskilda klasser samt derunder intjent ett visst antal konduitmärken; hvarmed allt afsågs att hvarje fänge skulle pröfvas och sättas i tillfälle att genom profvens bestående stärka sin kraft att emotstå det onda, eller undergå hvad som så träffande blifvit kalladt en „moralisk gymnastik“, samt sålunda beredas för frihetens rätta nyttjande. Sir Crofton säger sjelf, uti de förslaget vidfogade motiver, angående öfvergångsfängelset: att „denna period af ett system, åsyftande att tillvägbringa en uppriktig moralisk förbättring, försätter fången uti en ställning, hvarest han finner sig utsatt för frestelser och der allmänheten kommer i tillfälle att sjelf undersöka huruvida han bättrat sig samt visar flit och kunnighet vid arbetet. Jag är i mitt inre fullt öfvertygad derom att, när detta prof utfallit på ett tillfredsställande sätt, denna enda omständighet skall vara tillräcklig att skaffa en frigifven fänge det arbete han söker. Likaså öfvertygad är jag att denna prøfvotid, hvilken innebär en öfvergång från fängelset till det fria samhällslifvet och tillika tjenar såsom

Summa 7 år.

Denne fange har således fått en eftergift af 21 måneder, utgörande fjerdedelen af 84 måneder, som motsvara 7 år.

Sedan stormen efter 1862 års oordningar i England småningom hunnit lägga sig och sinnena lugnas, har man der efterhand börjat förlika sig med den villkorliga frigifningen, isynnerhet efter det större utrymme beredts i fängelserna och fångar i följd der-

af kunnat allenast för godt förhållande på ifrågavarande sätt benådas. Likvisst bibehöll sig fördomen emot de så kallade *ticket-of-leave men* så att man ännu för några år sedan vida mera fruktade en sådan, om han och var dömd för ett jemförelsevis mindre brott, än en annan, hvilken för ett gröfre brott hade uttjent hela sin fängelsetid. I allmänhet har också institutionen i England på långt när ej medfört de goda verkningar som i Irland, dels i anseende till saknaden af öfvergångsfängelser, dels och därför att någon uppsigt eller något vakande öfver de frigifne och deras uppförande i England icke blef föreskrifvet, hvarföre äfven en sådan persons återinsättande i fängelset för dåligt uppförande hörde till sällsynta händelser, så att *von Holtzendorff* ganska träffande anmärker att en vilkorligen frigifven fånge i England med större sannolikhet kunde vänta sig att åskan skulle slå ned på honom, än att han för lättja och oordentlighet skulle förlora sin tillståndsbiljett. I omförmålde del är dock ändring numera gjord i det att genom en lag af 1864 polisuppsigten öfver vilkorligen frigifna fångar blifvit i England påbjuden. Öfvervakandet handhafves i Irland med den största noggrannhet och det slår icke felt att den, som öfverträder de gifna förhållningsreglorna, förlorar sin frihet. Orsaken hvarföre polisuppsigten i England ej genast anbefalldes var bland annat den att en slik uppsigt inom regeringen antågs göra intrång i den personliga friheten; och anledningen dertill att öfvergångsfängelset ej samtidigt infördes äfven i England härledde sig från en olycklig rivalité emellan Kapten *Crofton* och Öfverste *Jebb*, hvilken sednare af afund att idén till denna inrättning utgått från en annan och ej från honom, ständigt förnekade nyttan af den samma, som dock utgör glanspunkten i det irländska

fängelseväsendet, och motarbetade dess organiserande i England. För öfrigt är i afseende å den Irländska polisuppsigten att märka att densamma handhafves med den största försigtighet för att icke på något sätt tillskynda den öfvervakade olägenheter eller hinder i hans lofliga förehafvanden, hvarföre också de villkorligen frigifne i Irland kunna med förtroende närma sig sina väktare och i dem se vänner och ej förföljare.

(sluttes.)

Straffeanstalten i Wolfenbüttel

i

1874—76.

Efter de af direktør **M. Pockels** udgivne beretninger.

I overensstemmelse med de i Braunschweig trufne bestemmelser om fuldbyrdelse af straffearbejde toges straffeanstalten i Wolfenbüttel i brug den 1ste November 1873 som landsfængsel.

I spidsen for den sattes en direktør. Under ham ansattes en inspektør, en bogholder, to overopsynsmænd, femten betjente og to opsynskoner. Desuden findes en gejstlig, en lærer, en læge og en barber.

Overtilsynet føres af en af tre medlemmer bestående regerings kommission.

Efter de foretagne udvidelser bestemtes straffeanstalten til fuldbyrdelse af *tugthusstraf* på mandlige og kvindelige fanger, og af *fængsels straf i over 6 uger*, for de kvindelige fangers vedkommende dog kun, når der ved siden af fængsels straffen var idømt tab af borgerlig ære. Fra 1ste Oktober 1875 bestemtes den til også at modtage de kvindelige fanger, der ikke ved siden af fængsels straffen ere tilkendte tab af borgerlig ære. Endelig er den *kreds-fængsel* for kreds retten i Wolfenbüttel. Fra 1ste Oktober 1874 er desuden det med opdragelses anstalten i Bevern forbundne arbejds hus indtil videre henlagt til en afsondret afdeling af fællesanstalten.

Straffeanstalten består af to adskilte fængselsbygninger. I den ene, med særskilte afdelinger for mænd og kvinder, bliver straffen afsonet i fællesskab. Den anden, der er nybygget og taget i brug den 1ste November 1873, er et cellefængsel. I en sidebygning af fællesanstalten er kreds-fængslet, bestemt for frihedsstraffe på højst 6 uger, for undersøgelses fanger og politiarresteranter.

Fangerne i fællesanstalten og arbejds huset ere fordelt i 15 arbejdsrum og 10 soverum. Natten tilbringes således også i fællesskab. Denne ulempe mener dog beretningen af 1874, at der vil kunne rådes bod på. Fællesskabet har forøvrigt været udført med adskillelse af fangerne efter alder, straffens slags o. s. v.. Derimod tillod pladsen ikke en adskillelse af de bedre fra de fordærvede i de forskellige fange-categorier. En gennemførelse af classifications systemet indenfor de forskellige underafdelinger er anset for umulig, selv om pladsen tillod det, fordi den hyppig skiftende fange-bestand med en straffetid af få måneder ikke tillod nogen begrundet mening om den enkeltes moralitet.

Efter at pladsen i fællesanstalten navnlig i vinter-månederne efterhånden var bleven altfor lille, så at den tarveligste adskillelse mellem fangerne ikke kunde foretages, blev kvindefangerne fra 1ste December 1876 overflyttede i en ny opført, afsondret bygning, indtil et projekteret cellefængsel for kvinder bliver opført. Denne kvinde-afdeling indeholder 20 rum med plads til fra 2 til 6 personer. Denne bygning opvarmes med varm luft og er forsynet med vandledning, closetter, gas og ventilation.

I kreds-fængslet findes 11 rum til dag- og nat-o-phold. Undersøgelses fangerne holdes isolerede.

Cellefængslet er omgivet af en $4\frac{1}{2}$ alen høj mur. Det er bygget i korsform. Fra midten løbe to fløje ud i modsat retning, så at de kunne overses fra bygningens midte. I midterbygningen ligger foran kontorerne, bagved kirken med 108 og skolen med 19 i rækker bag hverandre opstillede og adskilte stole, samt magasiner.

I hver fløj ligger på begge sider i tre etager cellerne, der oprindeligt udgjorde 133 men senere forøgedes til 140. Langs cellerne løbe i de to øverste etager gallerier forsynede med jernrækværk. Fløjene få deres lys dels fra vinduer i gavlene og fra midtbygningen.

Cellerne ere omtr. 6 al. lange (3,74 meter,) omtr. $3\frac{1}{2}$ al. brede (2,30 m.) og omtr. 5 al. høje i hvælvingen (3,06 m.). De opvarmes med varm luft og ere forsynede med bræddegulv og have et vindue c. $1\frac{3}{4}$ al. bredt (1,11 m.) i de to nederste etager c. 3 al. (1,90 m.), i øverste etage c. $2\frac{1}{8}$ al. (1,33 m.) fra gulvet. Gas og vand er indlagt i cellen. Endvidere findes klokkeindretning, closet med afløb og en ventilationsindretning, der fører ud gennem taget. Celledørene, som åbnes indad, have en klap, hvorigennem maden m. m. rækkes fangen, og en iagttagelses brille.

I kælderen findes varmeapparaterne, fire bade-celler, pumpeværket og nogle forråds- og arbejdsrum. Ved den nordlige gavl af cellefængslet findes i en halvkreds 10 cellegårde.

I cellefængslet, som kun er bestemt for mands fanger, fuldbyrdes.

1. tugthusstraf,
2. fængsels straf på mindst 3 måneder, dette dog kun

- a. når tugthusstraffen af hensyn til forbryderens unge alder er forandret til fængselstraf, eller
- b. når der med fængselsstraffen følger tab af borgerlig ære.

Fangen opholder sig dag og nat i celle, uden fællesskab med andre fanger. Fangen bærer udenfor cellen maskehue og numer.

Cellestraffen anvendes ikke på fanger, der ere over 60 år, ligeledes ikke på fanger, hvis åndelige og legemlige sundhedstilstand eller hvis unge alder taler imod dens anvendelse. Herom træffer direktøren bestemmelse efter at have hørt lægen.

Efter 3 års ophold i cellen kan fangen selv afgøre, om han vil forblive endnu 1 år i cellen eller afsone resten af straffetiden udenfor denne. I sidste tilfælde tilbringer han arbejdstiden i fællesskab, den øvrige tid holdes han i celle.

Cellestraffen bliver fuldbyrdet med fuldstændig adskillelse også i kirke, skole og ved gårdtur. De 10 cellegårde ere imidlertid ikke tilstrækkelige til at give hver fange den bestemte tid til ophold i fri luft. Man har derfor måttet tage sin tilflugt til den omkring cellefængslet løbende brede vej for den patrøllerende militærvagt. Fra Februar 1874 bevæge fangerne sig på denne med maskehue på, i 12 skridts afstand. Opsynsmænd og militære poster ere opstillede med så korte mellemrum, at al forbindelse er umulig. Cellegårdene benyttes kun til farlige fanger og krøblinge.

Forbindelse mellem fangerne kan ikke finde sted gennem varmeledningen på grund af dens konstruktion. Derimod er forbindelse forsøgt ved banken på cellernes skillevægge og gennem vinduerne. Disse, hvis konstruktion befordrede forbindelse mellem fangerne, ere af den grund blevne forandrede. Igennem ventila-

tionsrørene, som passere de 3 over hinanden liggende celler, kan denne forbindelse ikke let blive ubemærket, fordi lyden kun ved meget stærk råben kan drives gennem rørene.

Beretningen fra 1876 siger: „cellefængslets tilstand var i enhver henseende tilfredsstillende. Cellestraffen, consequent gennemført, viste sig også i 1876 at være en straffeform, der væsentlig beforder håndhævelsen af orden og disciplin såvel som fangens åndelige og sædelige interesse.“ —

Indtil udgangen af 1876 havde 6 fanger, af hvilke de 5 havde begyndt afsoningen af deres straf før 1ste November 1873 i fællesskab, tilbragt 3 år i celle. Af disse 6 indvilligede de 5 i at blive resten af straffetiden eller respektive 1 år endnu i cellen. I tre tilfælde, hvor en tillægsstraf skulde afsones i fællesskab, udbad celfanger sig som en begunstigelse at måtte afsones den i cellen.

Fangebestanden var i landsfængslet og arbejds-
huset:

	Tugthus.		Fængsel.		Arbejdshus.		Ialt
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	
d. 1ste Jan. 1876	110.	17.	82.	11.	27.	6.	253.
Tilgangen							
i årets løb	87.	7.	208.	40.	27.	9.	378.
Afgangen	73.	8.	62.	39.	19.	6.	307.
Tilbage den 31te							
December 1876 .	124.	16.	128.	12.	35.	9.	324.

Det daglige gennemsnits antal var:

	1874	1875	1876
Mænd	189, ₁₃ .	198, ₅₉ .	245, ₃₂ .
Kvinder . . .	24, ₂₅ .	27, ₆₃ .	40, ₆₁ .
I alt	213, ₃₈ .	226, ₂₂ .	285, ₉₃ .

Af gennemsnitstallet for mænd udgjorde cellefangerne:

i 1874.	1875.	1876.
121, 66.	133, 66.	138, 07.

Af de tilkomne 378 fanger ere med hensyn til:

1. straffetid idømte over 6 uger til 3 måneder	86
3 mdr. til 6 —	103
6 — til 1 år	63
1 år til 2 år	83
over 2 år	43
2. alder	12 til 18 år 23
	18 - 24 - 103
	24 - 40 - 179
	40 - 60 - 67
	over 60 - 6
3. familieforhold, ægte fødte	310
uægte fødte	68
gifte eller tidligere i ægtestand	157
ugifte	231
4. erhverv,	
i selvstændig stilling	34
håndværkssvende, lærlinge og fabrikarbejdere	143
daglejere	107
tyender	42
forskelligt . . , . . , . , .	12
uden erhverv (gifte koner og børn) . . .	40

Af de 342 tilkomne fanger (altså til arbejds-
hus dømte ikke medregnede) vare:

1. ikke tidligere straffede. . .	221 eller 64,62 pCt.
tidligere straffede	121 - 35,38 -
deraf gentagende straffede for	
tyveri og bedrageri . . , .	52 - 15,20 -

2.	tyve	138	-	40,35 pCt
3.	bragte paa forbryderbanen af			
	letsind, have- og nydelses syge	162	-	47,38 -
	ulyst til arbejde	49	-	14,33 -
	yderlig nød.	12	-	3,51 -
	usædelighed	27	-	7,89 -
	råhed og genstridighed. . .	54	-	15,79 -
	affekt under drukkenskab. .	27	-	7,89 -
	— uden —	6	-	1,75 -
	ligegyldighed	5	-	1,46 -
4.	bevisligt slet opdragne. . .	83	-	24,27 -
	ukyndige i læsn. og skrivn. .	20	-	5,85 -
	— i skrivning alene . . .	9	-	2,63 -

I erkendelsen af at til den rette behandling af fangen er en nøjagtig kendskab til hans familieforhold og tidligere liv, særlig også til hans tilbøjeligheder og lidenskaber, forsåvidt disse stå i årsags forbindelse med forbrydelsen, nødvendig, har det hertugelige statsministerium pålagt øvrighederne at medgive fanger, der afleveres til mindst 6 måneders frihedsstraf, såvidt muligt en karakteristik. Flertallet af øvrighederne have i så henseende leveret værdifuldt materiale til bedømmelsen af de afleverede fanger. —

Foranlediget ved i den senere tid gentagne, lydelige klager over forbrydelsernes tiltagen overhovedet, over den synkende agtelse, i særdeleshed for fremmed ejendom, og over tiltagende råhed indeholder beretningen for 1876 en sammenlignende oversigt over antallet af de i hertugdømmet Braunschweig i de sidste 20 år fra 1857—76 straffede forbrydelser, såvelsom særligt for tyveri, legemsbeskadigelser og utugt, med angivelse af procentforholdet til hertugdømmets indbyggerantal.

Dog bemærker beretningen, at denne oversigt ikke angiver nogen sikker målestok for forbrydelsernes tiltagen og aftagen. Thi dels er der kun medtaget straffedomme oven 3 måneder, dels er straffelovgivningen væsenlig forandret i det opførte tidsrum og snart bleven mildere, snart strengere end før, således for tredje gang begået ringe tyveri, der før var en politi forseelse., hvortil i 1876 er kommen indskrænkningen af begrebet mindre betydelige legemsbeskadigelser.

Resultatet af oversigten er imidlertid, at forbrydelsernes antal ikke er i stigende progression men vekslede stigende og faldende, og i det hele, afset fra det særdeles ugunstige år 1876, er blevet sig selv lig. En tilvæxt i forbrydelser, udsprungne af egennytte, især af tyveri har ikke fundet sted i den 20årige periode. Om årsagerne til den påfaldende tiltagen i tilgang i 1876, som for 1000 indbyggere udgjør 0,78 mod det 20årige gennemsnit 0,59, og det samtidig med tilbagefaldenes aftagen, kaster den statistiske oversigt noget lys. Den i sammenligning med foregående år usædvanlige tilgang i 1876, nemlig 378 mod 269 i 1874 og 286 i 1875, har fortrinsvis fundet sted, 1. i kategorien fængselsfanger med kort straffetid, 2. ved forbrydelser udøvede i lidenskabelighed især ved modstand mod øvrigheden, forseelser mod den offentlige orden, brud af husfreden, uterlighed og frem for alt ved legemsbeskadigelser; 3. forseelserne ere hovedsagelig udførte af håndværksmedhjælpere.

Beklædning og natteleje.

Ved den ny organisation af straffeanstalten blev det bestemt, at de ydre beklædnings genstande skulde

være af samme form og samme farve, nemlig brun, for alle fanger. Beklædningen er om vinteren af uld, om sommeren af bomuldstøj.

Medens fangens leje tidligere bestod af en på en træbrix udbredt halmsæk og et uldent tæppe uden lagen, benyttes nu i de fælles soverum træsenge med en halmsæk. I cellefængslet findes jernsenge, som ere fastgjorte til muren og forsynede med en madras stoppet med alpegræs. Ethvert sengested har et lagen og et uldent tæppe (i den koldere årstid to.)

Forplejning og renlighed.

Efter reglementet får den sunde, beskæftigede fange daglig

om morgenen $\frac{3}{4}$ liter (c. $\frac{3}{4}$ pot) suppe eller kaffe.

- middagen $1\frac{1}{4}$ - (c. $1\frac{1}{4}$ pot) middagsmad,

- aftenen 1 - (c. 1 pot) suppe

og desuden mændene 625 (c. $1\frac{1}{4}$ pund), kvinderne 450 gram (c. 1 pund) brød.

Den varme mad, som består i de almindelige retter, som arbejderbefolkningen spiser, bestemmes månedlig for hver dag af direktøren i forening med lægen. På foranledning af den tyske forening for offentlig sundhedspleje blev kosten i 1876 undersøgt af en kemiker med hensyn til afvexling, kvantitet og forholdet mellem de enkelte næringsstoffer for at erfare, om den i alle retninger opfyldte fordringen på en rationel ernæring. Denne undersøgelse var ikke endt ved udgangen af 1876.

Forplejningsomkostningerne udgjorde i 1876 pr. dag for en mandsfange 32,40 pf. eller c. 28 øre.

- - for en kvindefange 29,23 pf. eller c. 26 øre.

Det af arbejdsfortjenesten ugenlig indrømmede

beløb af indtil 50 pf. (44 øre) til indkjøb af fødemidler udgjorde gennemsnitlig pr. fange 17,⁵⁷ pf. (c. 15 $\frac{1}{2}$ øre) ugenlig. Det anvendtes fortrinsvis til fedt, smør, sild, ost og snustobak.

Anstaltens forsyning med vand er ligeså nødvendig som kostbar. De i gårdene værende to brønde levere tilstrækkeligt og efter en chemisk undersøgelse godt drikkevand; men om vinteren ere de ikke tilstrækkelige til fangernes og lokalernes renligholdelse endside til økonomiens behov. 8 til 12 fanger må daglig i to timer hente vand fra Okerfloden. Desuden pumpe 3 fanger daglig i 7 timer det nødvendige kvantum vand til cellefængslet op i reservoirerne. Under disse omstændigheder kan der kun gives fangerne bade ved indsættelsen i fængslet. Derimod gives fodbade hver 14de dag.

Opvarmning. Ventilation. Belysning.

Opvarmningen af fællesanstalten, arbejds huset og kreds fængslet foregår ved jernovne. Som brændsels materiale bruges brænde og tørv.

I cellefængslet opvarmes med varm luft. Der findes 8 varmekamre med 18 celler til hvert; til disse føres bestandig frisk luft direkte fra det fri. Den varme luft tilføres cellen langs med gulvet, hvorved opvarmningen af cellen bliver temmelig ensartet, så at temperaturen i mandshøjde og ved gulvet kun differerer 1 grad R.

I varmekamrene er der anbragt apparater til fordampning af vand. Ved vedholdende fyring fordampes der daglig 36 liter eller i gennemsnit 2 liter pr. celle. Uagtet der ikke bemærkes nogen tørhed i luften i cellerne, fandt man sig dog af hensyn til, at

en usædvanlig udtørring af luften lægges opvarmningen med varm luft til last, foranlediget til ved spirallhygroscopiske målinger at udfinde i det mindste tilnærmelsesvis celleluftens fugtighed. Disse målinger gav forsåvidt hyppigt væsentlige differenser mellem luftens fugtighed i cellen og i det fri, som celleluften indeholdt betydelig mere fugtighed end den friske luft i tørt vejr; medens den i fugtigt vejr indeholdt meget mindre end denne. En sammenligning af celleluften med luften i kontorerne, som opvarmes ved tørv af tykke jernovne, faldt ved lige høj temperatur i høj grad ud til fordel for hin. Endnu gunstigere stillede forholdet sig i de celler, hvor der forarbejdedes friskt træ. —

Opvarmningen foregår ved westphalske stenkul og kostede pr. mand 16,58 Kr.

Fællesafdelingerne have ingen kunstig ventilationsindretning; der findes alligevel ved hjælp af døre og de meget store vinduer en god ren luft. Såvel arbejds- som soverummene ligge næsten udelukkende mod øst og syd.

De i cellerne til bortførsel af den fordærvede luft anbragte ventilationskanaler, som opvarmes ved gas og føre ud gennem taget; synes at være tilfredsstillende. Luften i cellerne, som vende mod øst og vest og få sollyset fuldt ind gennem vinduerne, er ren. Træk gennem ventilationsindretningen er ikke iagttaget. —

Belysningen af straffeanstalten sker ved gas. —

Sundhedstilstanden.

Det daglige gennemsnits tal af syge udgjorde i forhold til gennemsnitstallet af fanger.

i 1874.	1875.	1876.
2,87 pCt.	2,42 pCt.	1,48 pCt.

Gennemsnitstallet af *døde* udgjorde i

1874.	1875.	1876.
3,33 pCt.	1,78 pCt.	1,00 pCt.

Et selvmord forefaldt i 1874 og ligeledes i 1875. Et tilfælde af sindsforvirring blev behandlet i 1874. I 1875 og 76 forekom aldeles ingen psykiske forstyrrelser. Af epidemiske sygdomme optrådte kopper i 1874; men det lykkedes at begrænse dem til kvindeafdelingen. I 1876 indtraf en øjenbetændelse, som dog kun fik ringe udbredelse. Chroniske lidelser af betydning forekom oftere; men dispositionen dertil må anses for hidbragt af fangerne til fængslet. Det overvejende antal sygdomstilfælde medførte ikke udygtighed til arbejde og beroede ofte kun på klager af så betydningsløs slags, at de på fri fod ingensinde vilde være komne til lægens kundskab.

Sundhedstilstanden kan i almindelighed betegnes som særdeles tilfredsstillende, især når der tages hensyn til, at en ikke ringe del af fangerne før indsættelsen har ført et uregelmæssigt og ved udsvævelser forstyrret liv eller er svækket ved slet ernæring.

Da man ved det første alvorlige sygdoms tilfælde i cellefængslet vilde bringe den syge til en sygecelle, påkom der ham en sådan dødsangst, at man lod ham blive i arbejdscellen. Det viste sig, at man uden at overbebyrde opsynet kunde yde den syge den tilbørlige pleje i arbejdscellen, og dette gav anledning til, at man ikke senere benyttede sygecellerne.

Gudstjeneste. Sjælesorg. Skole. Bibliothek.

Hver søndag og på de evangeliske helligdage holdes gudstjeneste i begge anstaltens kapeller. Over fangeres forhold under gudstjenesten kan ingen klage føres.

Altergang afholdes for de evangeliske fanger i kapellerne. —

De katholske fanger have holdt altergang i cellefængslets skole, ligesom sjælesorgen ved beredvillig imødekommen af den katholske gejstlighed er udført efter anmodning af fangerne.

Cellefangerne og de unge fællesfanger erholde 1 times religionsundervisning ugenlig.

Skoleundervisningen i cellefængslet tildeles fangerne under 40 år. Skolen åbnedes i Februar 1874 med 69 fanger, hvis standpunkt var:

i læsning flydende	32
usikker	32
aldeles ikke	5
i skrivning god eller middelmådig	48
dårlig	15
aldeles ikke	6
i regning med lette brøker	15
4 species i ubenævnte tal . . .	15
de 4 species usikkert	32
aldeles ikke	7

Fangernes antal i skolen var i 1875 ved årets udgang 91 og ligeledes i 1876 — 88, fordelt i 5 klasser.

Iste og 2den klasse have 4 timer om ugen undervisning: i *læsning og stavning*; i *skrivning* af bogstaver, hvortil linierede skrivehefter med fordel ere benyttede; i *retskrivning* indøvet på skoletavlen og for de dygtigere diktat; i *regning*, læsning af tal og de 4 species i ubenævnte tal. *3dje klasse* har 3 timer ugenlig undervisning: i *læsning*, hvorved forståelsen af det læste er indøvet; i *skrivning*, *retskrivning* med diktat, *regning* med benævnte tal. *4de og 5te klasse* have 2 ugentlige timer: i *geografi*, de 5 verdensdele særlig Europa og af dette fortrinsvis Tydskland; i *retskrivning*,

stilleøvelser; i *skrivning*, efter forskrift, undtagelsesvis fraktur skrift, om søndagen i cellen; i *regning*, regula de tri, brøk, regula de tri i brøk.

Ved siden af denne regelmæssige skoleundervisning og de med samme i forbindelse stående arbejder i cellen på fridagene blev nogle fanger, for det meste snedkere, smede og bygnings håndværkere, underviste i tegning. En 13årig cellefange fik daglig undervisning i sin celle.

I fælles-afdelingen have kun de unge fanger fået undervisning.

I kirkesang blev samtlige fanger indøvede.

Fængsels biblioteket indeholdt ved udgangen af 1874 — 445 bind, 1875 — 496 bind og 1876 — 634 bind af opbyggeligt, historisk, rejse beskrivende, naturvidenskabeligt, matematisk, sprogligt og fortællende indhold. Hver uge får fangen en bog udlånt fra biblioteket. Til inventariet i cellen og på arbejdssalene hører det nye testamente og en psalmebog. Desuden har fængslet *et bibliotek for fængslets bestillingsmænd*; dette indeholder love og literatur om fængsels væsenet

Besøg og brevveksling

I 1876 modtog 183 fanger 444 besøg

Antallet af ankomne breve udgjorde 754. Af 321 fanger afsendtes 979 breve.

Arbejds virksomhed.

Grundprinciperne for beskæftigelsen af fangerne ere følgende:

Alle arbejder til anstaltens eget behov skulle såvidt muligt gøres i anstalten selv; afset herfra skal fabrikation for egen regning undgås, forsåvidt det lader sig gjøre uden at lade en del af fangerne sidde

uden arbejde. Derimod skal den fra fængslets eget behov tiloversblivende arbejdskraft udlejes til entreprenører. Forfærdigelsen af håndværks arbejder efter bestilling af private er ikke tilladt.

Til fængslets eget behov er der benyttet arbejdskraft til:

1. den egenlige husgerning, rengjøring, forplejning, indfyring i ovnene osv.
2. forfærdigelse og udbedring af beklædnings- og senge tøj,
3. bygnings istandsættelser,
4. forfærdigelse og istandsættelse af inventarsager,
5. pasning af havevæsenet.

Til disse arbejder anvendes fællesfangerne og de i kreds-fængslet detenerede fanger.

Udbyttet af haven bliver solgt til økonomien til gangbar pris, og det tilovers blivende sælges til forhandlere efter højeste bud.

Hvad den *udlejede arbejdskraft* angår, bliver entreprenøren forpligtet til bestandig at beskæftige det begrænsede antal fanger, som anvises ham, og at levere godt materiale.

Oplæringen foregår ved opsynet, i nogle brancher ved entreprenøren eller en pålidelig værkfører.

De udlejede fanger vare beskæftigede med snedkeri, træskæreri og drejeri, sadelmagerarbejde, forgylderi, korkskæreri, spundsdrejeri, cigararbejde, væveri, børstenbinderi, skomageri, skrædderi, cartonagefabrikation, bogbinderi, colorering af landkort og tinfigurer samt handskesyning.

Fangens arbejde betales stykkevis og kun undtagelsesvis efter dagværk.

Ved bedømmelsen af udbyttet af arbejdsvirksom-

heden må man tage alle de omstændigheder i betragtning, som virke hemmende på rentabiliteten af arbejdsvirksomheden i straffeanstalten, således afhængigheden af de stedlige forhold, den svækkede arbejdskraft hos mange fanger, uduligheden og mangelen på øvelse hos det store flertal og bestyrelsens pligt ikke at lade opnåelsen af straffens formål stå tilbage for erhvervelsen af det størst mulige arbejdsudbytte. Hertil må man føje, at i den nærværende anstalt frihedsstraffen udføres fra over 6 uger altså for så korte straffetider, at et forholdsmæssigt stort antal fanger allerede løslades, før de ere oplærte.

Alle de arbejdsdygtige fanger holdes selvfølgelig til arbejde. Enhver pålægges et nærmere bestemt dagligt mål af arbejde, så stort, at enhver sund fange efter læretidens udløb kan yde det.

Det pålagde dagværk ydes i almindelighed, og kun i få tilfælde har tvang været nødvendig. Medens imidlertid ydelsen hos cellefangerne gennemgående har været mere eller mindre over det fastsatte pligtarbejde, har dette sjelden været tilfældet hos fællesfangerne, hvis arbejdstid dog ikke afbrydes af skole- og religions undervisning. Dette ligger uden tvivl i, at arbejdet føles mere som en nødvendighed af cellefangeren end af fællesfangeren. Hin beskæftiger sig også gerne i hviletiden og om søn- og helligdage, noget som ikke er bemærket hos fællesfangerne.

Den fange, som udfører sit pligtarbejde eller som, når et pligtarbejde ikke har kunnet fastsættes, arbejder godt og flittigt, thi man holder strengt på *godt arbejde*, får en andel af udbyttet efter nærmere bestemte positioner, i det højeste 2 gr. pr. dag.

Netto-udbyttet af den udlejede arbejdskraft udgjorde

i	1875	1876
pr. dag pr. mand.	92,77 pf. (c. 83 öre)	88,56 pf. (c. 79 öre)
- - - kvinde.	63,80 - (c. 57 -)	70,28 - (c. 62 -)

Som andel i netto udbyttet af arbejdsvirksomheden godskreves pr. fange pr. dag i

1875	1876
10,65 pf. (c. 10 øre.)	10,95 pf. (c. 10 øre.)

Det tryk, som i hele året 1876 har hvilet på handel og vandel, virkede også uheldigt på arbejdsvirksomheden. Man måtte gå ind på de fra forskellige entreprenører på grund af forretnings standsning indkomne andragender om indskrænkning eller indstilling af deres virksomhed. Derved blev det nødvendigt at lade godt oplærte fanger periodisk arbejde med ikke fuld kraft eller lade dem gå over til anden gerning, som de først skulde oplæres i. Dertil kom endnu den i 1876 stedfundne stærke tilgang af fanger og det navnlig af fanger med kort straffetid og af den grund vanskelige at beskæftige.

Understøttelses fond.

I 1857 var der ved fængslet dannet en understøttelseskasse, hvori en bestemt del af fangernes overfortjeneste indgik, og som benyttedes til at give de i visse arbejdsgræne beskæftigede fanger suppe hver aften, til at anskaffe enkelte arbejds materialier, at holde arbejdsredskaber vedlige og i nødstilfælde at give fangen en understøttelse ved løsladelsen.

Dette sidste formål er det eneste, som blev tilbage ved reformen af fængselsvæsenet, således at fondet nu yder understøttelse til trængende, nærmeste slægtninge af fangerne, ligesom bidrag til hjælp af fattige fanger ved og efter løsladelsen.

Dette fornyede understøttelsesfond tilflyder rentenydelsen af den fangerne godskrevne andel i arbejdsfortjenesten og de af fangen ved afleveringen medbragte penge. Til dette fond afgives også frivillige gaver af personer, som besøge anstalten og conventionalbøder af entreprenørerne eller deres værkmestre, når de gjøre sig skyldige i brud på husordenen. Endelig får fondet ved en fanges død dennes godskrevne andel i fortjenesten og hans efterladenskaber, som ere i bestyrelsens forvaring.

I 1876 havde fondet en indtægt af 408 kr. 34 øre. Af disse blev 289 kr. 82 øre anvendte til fangernes understøttelse ved og efter løsladelsen, ligesom der af beklædnings forrådet udleveredes 9 frakker, 10 veste, 9 par benklæder, 7 huer, 71 skjorter, 57 par strømper, 4 par støvler og 11 par sko.

Forøvrigt må det bemærkes, at fangen, når han ved løsladelsen mangler de nødvendige penge til at komme til sit bestemmelsessted for, eller de nødvendige klæder, forsynes hermed på *fængslets bekostning*. Fondet træder således først til, når der er tale om at sikre fangen hans videre fremgang ude i livet.

Disciplin.

For overtrædelse af husordenen straffedes i

	1875	1876
i cellefængslet	43 fanger 69 gange, 59 fgr. 75 gange.	
i fællesfængslet	80 — 142 — , 113 - 248 -	

Dette udgjør pr. individ af den gennemsnitlige

fangebestand i	1875	1876
i cellefængslet	0,51.	0,54.
i fællesfængslet	1,53.	1,68.

Løsladelse. Tilbagefald.

I løbet af 1874, efterat den ydre reform af fængselsvæsenet var fuldført, henvendte man opmærksomheden på en foreløbig organisation af omsorgen for at lette fangen et ærligt udkomme efter løsladelsen. Idet man gik ud fra, at man først kunde virke for frivillige foreninger til beskyttelse af løsladte forbrydere, når publikums fordomme lige overfor tidligere straffede personer vare modvirkede ved fremstillingen af den ånd, hvori nutidens på forbedring beregnede fuldbyrdelse af straffen arbejder, overtog man midlertidig selv omsorgen for fangen, der påny træder ind i det borgerlige samfund.

Den herpå rettede virksomhed var ufuldkommen. Den indskrænkede sig til at skaffe den løsladte en plads hos en arbejdsgiver eller en husbonde, at forsyne ham med de nødvendige klæder, at anbefale ham til en på hans opholdssted bekendt velvillig personlighed med den formaning, at han med tillid måtte i nødstilfælde henvende sig til denne for at søge råd og bistand.

Ligeså pinlig som ved den lejlighed nogle hjemsteds kommuners ligegyldighed og modvillighed var, ligeså opmuntrende og som oftest heldbringende var den beredvillige imødekommen hos alle de private personer, hvis bistand man tyede til.

En til kredsbestyrelsen og til de på forskellige steder i hertugdømmet bestående borgerforeninger rettet anmodning om i de enkelte distrikter at udpege nogle kvalificerede personligheder, som vilde være rede til på fængselsbestyrelsens opfordring at drage virksom omsorg for en i vedkommende distrikt løsladt forbryder, fandt fra alle sider en gunstig mod-

tagelse. Denne opfordring førte til forsøg på oprettelsen af et fængsels selskab for byen Braunschweig, hvis organisation dog endnu ikke ved udgangen af 1876 var endelig bestemt (selskabet er stiftet 1877). I 1875 anmodede 33 løsladte fanger fængselsbestyrelsen om bistand til at finde beskæftigelse. Af disse lykkedes det for 30 vedkommende. I 1876 var antallet 34, hvoraf 31 bleve anbragte.

Foreløbig løsladte blev i 1874. 1875. 1876.
16. 24. 14.

i alt fra 1873—76 (incl.) 65 fanger.

Af disse fratoges den foreløbige løsladelse på grund af forbryderiske handlinger 1
på grund af overtrædelse af politi forskrifterne . . 5
Efter udløbet af den idømte straffetid indkom . . 1
I følge *landsherrens* nåde løslodes i 1874—76 ialt 72
deraf i 1876 — 38.

Til de fleste af disse benådninger knyttedes det forbehold, at den løsladte i tilfælde af nye begærede forbrydelser indenfor den eftergivne straffetid skulde afsone resten af straffetiden. Af de 72 således benådede indsattes påny 3.

Af cellefængslet løslodes efter endt straffetid ialt 227,

nemlig i 1874 35 fanger.
1875 96 —
1876 86 —

Ved udløbet af 1876 var der i nærværende straffeanstalt eller, såvidt fængsels bestyrelsen har kunnet erfare, i andre fængsler påny indbragt i

1874 1
1875 8
1876 13

i alt 22 eller 9,6 pCt.

Iblandt de 227 løsladte fandtes 69 ikke forhen straffede individer. Af disse 69 er ingen senere indkommen påny.

Omkostninger ved fangernes underhold.

Omkostningerne til økonomien og det huslige behov udgjorde pr. individ af den gennemsnitlige fangebestand i

	1875	1876
til kost	114 m. 89 pf.	116 m. 96 pf.
- kur og bandager	4 - 07 -	2 - 94 -
- beklædn. og vadsk	14 - 42 -	15 - 17 -
- renlighed	5 - 39 -	4 - 66 -
- husning	5 - 39 -	5 - 76 -
- opvarmning	35 - 00 -	24 - 32 -
- belysning	21 - 36 -	16 - 33 -
- utensilier	8 - 39 -	6 - 67 -
i alt	208 m. 91 pf.	192 m. 81 pf.
eller	185 kr. 70 øre.	171 kr. 39 øre.

R e g l e m e n t e

för

Penitentiär-Kongressens

andra Session.

1. Kongressens öppnande skall ega rum i Stockholm den 20 Augusti 1878.
2. I kongressens arbeten ega endast följande deltaga:
 - a) Ombud för de respective Regeringarne;
 - b) Högre embetsmän vid fängelsförvaltningen;
 - c) Professorer uti kriminalrätt vid Universiteten;
 - d) De personer hvilka den internationela kommissionen för ändamålet inbjudit. Härvid bör företrädesvis ifrågakomma sådane, som gjort sig kände för sina arbeten i den penitentiära vetenskapen, tjenstemän vid fängelser och förbättringsanstalter samt Ordförande uti patronage- (skyds-) föreningar m. fl.
3. Ingen eger tillträde till kongressens offentliga sammankomster, med mindre han innehar ett för honom offentligen utfärdadt inträdeskort, som vid ingången uppvisas.
4. Den provisoriska byrån är sammansatt af medlemmar inom den internationela kommissionen. Medlemmarne denna kommission sammanträda på bestämdt ställe fyra dagar före kongressens öppnande.
5. Vid sin första sammankomst pröfvar General-Församlingen kongressmedlemmarnes fullmakter, utser sin byrå samt bestämmer ordningen för sina sammanträden. Behörigen utsedda medlemmar emottaga ett personligt inträdeskort mot erläggande af femtio francs¹ för bestridande af utgifter för kongressen.
6. Medlemmarne fördela sig, i och för de förberedande arbetena, uti tre sectioner, hvilka det tillhör att provisoriskt behandla och införa General-Församlingen föreslå beslut i de frågor programmet upptager.

¹ Afgiften är af Organisationskomitén föreslagen till 10 kronor.

7. Sectionerna äro sålunda fördelade :

- 1:sta för kriminal-lagstiftningen;
- 2:dra för penitentiära institutioner;
- 3:dje för preventiva institutioner.

8. Hvarje medlem tillkännagifver hvilken section han önskar tillhöra; men eger det oaktadt deltaga äfven i andra sectioners arbeten.

9. Hvarje section utnämner sin byrå (utskott) och väljer en eller flere rapportörer, hvilka hafva att, vid något af General-Församlingens sammanträden, redogöra för sectionens åsikter och derom aflemna skriftlig rapport.

10. Alla dokument, uppsatser, propositioner rörande kongressens arbeten, skola utdelas inom de sectioner, på hvilka dessa arbeten äro fördelade.

11. Sectionerna sammanträda hvarje dag å slaget kl. 2 uti de lokaler, som blifvit dem anvisade.

12. General-Församlingen har sammanträde hvarje dag från kl. 10 f. m. till kl. 1 e. m., såvida icke Ordföranden annorledes bestämmer.

13. Till bevis om sin närvaro anteckna medlemmarne sina namn å en lista, som är utlagd vid ingången till lokalen.

14. Ordföranden har att upprätthålla ordningen vid sammankomsterna samt att leda öfverläggningarne; han bestämmer, i förening med byrån, förhandlingarne för dagen.

15. Efter det öfverläggning med anledning af rapportörens framställning egt rum, uttalar General-Församlingen sin åsigt genom omröstning. Hvarje förslag till ändring af ett beslut bör till den byrå, som underställt förslaget, skriftligen aflemnas, undertecknad af sin författare, jemte minst fem medlemmar.

16. Omröstning eger rum genom namn-upprop.

17. Rösterna uppsamlas land efter land i alfabetisk ordning.

18. Inga andra få i omröstningen deltaga, än de officiella ombuden och de af den internationela kommissionen inbjudna medlemmarne, hvilkas behörighet blifvit godkänd i den ordning art. 5 här ofvan bestämmer.

19. Sekreterarne så väl vid de allmänna sammankomsterna som i sektionerna föra protokoll, hvilka böra upptaga ordningen och föremålet för öfverläggningarne samt resultatet af omröstningarne.

20. Ingen proposition må framställas utom i de ämnen programmet upptager; och uppläsning må icke i General-Församlingen ega rum af uppsatser eller anmärkningar utan särskild tillåtelse af vederbörande byrå.

21. Öfvergång till dagordningen eller till den fråga, som är i tur att afhandlas, kan begäras med anledning af hvarje tillfällig framställning.

22. Hvarje föredrag må icke upptaga mer än femton minuter.

Denna bestämmelse gäller likväl icke för rapportörerna.

23. Ehuru fransyska språket företrädesvis bör vid förhandlingarna användas, är icke destomindre medlemmarne tillåtet att uttrycka sig på andra språk.

I sådan händelse skall innehållet af deras ord öfversättas och i sammandrag återgifvas genom en bland Sekreterarna eller någon af församlingens medlemmar.

24. En eller flere stenografer anställas hos kongressen (uteslutet enl. prot. d. 2^a 77 pag. 10.)

25. Vid början af hvarje sammanträde tillkännagifver Sekreteraren, hvilka tryckta arbeten, uppsatser eller handlingar rörande förekommande frågor blifvit till kongressen aflemnade. Sådana dokument kunna, efter vederbörande byrås beslut, i den tryckta berättelsen återgifvas, antingen i sin helhet eller delvis eller genom utdrag efter omständigheterna.

26. För vinnande af noggrannhet och underlättande af skyndsamt offentliggörande af berättelsen, anmodas respektive talare att, så fort ske kan, till byrån aflemna uppsats öfver innehållet af deras föredrag, eller åtminstone anteckningar till ledning för dem som hafva att ordna materialet för tryckningen. Berättelsen skall offentliggöras å fransyska språket.

27. Innan General-Församlingen afslutas, väljer hon en internationel kommission samt utser en kommission för offentliggörande af redogörelsen för kongressens arbeten.

28. Denna sistnämnda kommission har sig anförtrodd förvaret af kongressens arkiv.

29. De särskilda ländernas ombud, jemte de personer, hvilka blifvit af den internationela kommissionen inbjudne, skola under två dagar efter förhandlingarnes slut förblifva samlade å stället för kongressen för att öfverse (justera) tex-

ten till de af kongressen fattade beslut samt för att bestämma i hvarja fråga, som kan dem underställas af den kommission, som har bestyret med offentliggörandet af berättelsen.

PROGRAM.

Första Sectionen.

I Till hvilken grad bör sättet för verkställighet af straff vara bestämdt genom lag? Bör fängelseförvaltningen i något som helst fall ega någon godtycklig makt i afseende å fångarne i händelse den allmänt gällande ordningen i något fall visar sig olämplig? Rapportör Direktör Ekert (Bruchsal).

II. Böra olika arter af frihetsstraff bibehållas eller bör lagen upptaga endast ett slags straff utan annan åtskilnad än till tidslängd och de följder, straffen efter frigifningen medföra? Rapportör Thonissen (Professor i Louvain).

III. Under hvilka villkor kunna deportations- eller transportations-straffen vara af nytta vid straffrättens utöfvande? Rapportör D:r Holzendorff (Professor i München).

IV. Hvilken befogenhet bör tillkomma den allmänna inspektionen öfver fängelserna? Är denna allmänna inspektion nödvändig och bör den utsträckas till alla fängelseanstalter, äfvensom till privata inrättningar för vård om unga brottslingar? Rapportör Almquist.

Andra Sectionen.

I. Hvilket formulär bör antagas för den internationela brottmåls-statistiken? Rapportör Yvernès (Paris, Chef för Franska brottmåls-statistiken.)

II. Bör inrättandet af Normalskolor till bildande af den manliga och qvinliga bevakningspersonalen för deras kall inom fängelserna betraktas såsom önskvärdt eller nyttigt för en ändamålsenlig penitentiär vård? Hvilken är den erfarenhet man hittills vunnit? Rapportör Beltrani Scalia (General-Inspektör, Rom).

III. Hvilka äro de disciplinära straff, hvilkas användande bör vara tillåtet inom fängelser och straffanstalter? Rapportör Bruun (Köpenhamn).

IV. Granskning af frågan om brottslingars vilkorliga frigifning, oberoende af det Irländska systemet? Rapportör Pols (General-Auditör, Utrecht).

V. Bör cellsystemet undergå vissa modifikationer med afseende på brottslingarnes nationalitet, samhällsställning och kön? Rapportör de Vaux (Amerika).

VI. Bör tiden för isoleringens varaktighet vara bestämd genom lag? Må fängelseadministrationen vara tillåtet göra undantag utom vid sjukdomsfall? Rapportör Stevens (f. d. General-Inspektör, Brüssel).

Tredje Sectionen.

I. Patronaget för till mogen ålder komne frigifne. Huru bör sådant organiseras? Bör det vara serskild institution för hvartera könet? Rapportör Amingal e Carnet (Juris Dr. Barcelona) och Pastor Robin (Paris).

II. Bör Staten understödja patronage-föreningar och under hvilka vilkor? Rapportör J. de Lamarque (Paris).

III. Efter hvilka principer böra de vårdanstalter organiseras, som äro afsedda för unga personer, hvilka såsom de der handlat utan uppfattning af brottsligheten (sans discernement) ej kunnat sakfällas; och böra dessa individer under viss af lagen bestämd tid stå under myndigheternas förfo-gande? Rapportör?

IV. Likaså i fråga om institutioner afsedda för kringstrykande, bettlande och öfvergifna barn? Rapportör Peterssen (Fängelse-Direktör, Norico).

V. Genom hvilka medel skulle olika Staters polismyndigheter kunna sättas i tillfälle handla i öfverensstämmelse med hvarandra, för att derigenom förekomma brott samt underlätta och göra sig försäkrade om brottslighetens undertryckande? Rapportör D:r Guillaume (Neuchatel).

VI. Genom hvilka medel skulle återfall i brott bäst kunna förhindras? Rapportörer Grefve Sollohub (Ryssland) och D:r Frey (Brünn eller Wien).

Literatur.

Das belgische gefängniswesen; ein beitrag zu den vorarbeiten für die gefängnisreform in Preussen, von W. Starke, Geh.-ober-justitzrath und vortragender rath im justizministerium. Berlin-Enslin.

Dette værk giver en historisk oversigt over fængselsvæsenets udvikling i Belgien; den strafferetslige lovgivningsforhold til fængselsvæsenet og dets ordning ved love og forordninger; fængslerne og deres indretning; fangernes behandling; anstalter for unge fanger; anstalter for betlere og løsgængere; resultaterne af det belgiske fængselsvæsen og omkostninger til samme.

Enhver, der har interesse for fængselsvæsenet, vil læse dette med sjelden dygtighed og kundskab skrevne værk, der på alle punkter indgående behandler Belgiens måske fremfor alle andre lande udviklede fængselsvæsen.

Fünffzigster Jahresbericht der Rheinisch-Westphälischen gefängnis-gesellschaft über das vereinsjahr 1876—77. Düsseldorf — Selbstverlage.

Hovedindholdet er, foruden præsidentens årsberetning, om bekæmpelsen af drukkenskab, især ad lovgivningens vej; om den foreløbige løsladelse; arbejdets nødvendighed i straffeanstalterne og dets forhold til den frie industri; beretning om special konferencerne ved årsmødet 8 og 9 August 77 af straffeanstalts direktører og embedsmænd samt af fængselsgejstlige; samt filialernes beretninger.

Die liebe ist des gesetzes erfüllung. Predigten von Dr phil. Alfr. Bienengraber; pfarrer und erstem geistlichen an der kgl. sächsischen landesanstalt in Zwickau. Bremen. C. Ed. Müller. 1878. Pris 2 Mk. 20 Pf.

Denne bog indeholder 21 prækener, holdte af forfatteren i Zwickau fængselskirke.

Om den vilkorliga frigifningen.

(Die bedingte Entlassung. La liberté provisoire ou conditionnelle. Conditional pardon.)

Af Eugen von Knorring.

(Sluttet.)

För att nu gifva en samlad och klar öfverblick af de motiver, på hvilka den vilkorliga frigifningen hvilar, torde det icke vara ur vägen att i kort sammandrag i minnet återkalla desamma, i hvilket afseende följande omständigheter äro att framhållas, nemligen:

1:o kärleken till friheten och medvetandet hos den dömda förbrytaren att denna förmån kan genom hans återgång till ordning och laglydnad af honom återvinnas tidigare än domen innehåller, samt den mäktiga driffjeder att bringa honom till sann och varaktig bättring, som ligger uti vissheten att det beror af honom sjelf och hans egen vilja att genom slik bättring få sin fängelsetid förkortad.

2:o det förtroende han måste ingifva genom beståendet af de prof han underkastas vid genomgåendet af andra gradens fängelse och dess särskilda klasser samt genom förvärfvandets genom godt förhållande, arbetsamhet och läraktighet af det antal konduitmärken, som för vidare uppflyttning erfordras.

3:o det ytterligare och stärkta förtroende han bör vinna när han visat att han haft styrka att motstå de frestelser för hvilka han ständigt blir utsatt i öfvergångsfängelset, der han under en ringa bevakning och utan galler och bommar åtnjuter en föga inskränkt frihet, nära nog liknande den frie arbetarens.

4:o den ständiga uppsigten öfver hans uppförande, som, efter det han kommit i åtnjutande af den villkorliga friheten, utöfvas af polismyndigheten samt den eggelse till fortsatt godt förhållande, hvilken ligger deruti att möjligheten af tillståndsbevisets återkallande för dåligt uppförande såsom ett damoklessvärd hvilat öfver honom.

Med dessa grunder till stöd för institutionen och nu jemväl anförda garantier emot olägenheterna deraf borde alla hinder från farhågornas sida emot den samma vara undanröjda. Genom dess nära sammanhang med benämningen *ticket-of-leave* och det dermed gemenskap ägande minnet af 1862 års händelser i London, framstår likväl ännu mångenstädes mycken fruktan för den villkorliga frigifningen, äfven om den vore så utrustad med garantier och så ändamålsenligt ordnad som i Irland; hvilket erinrar om en anekdot med en fru, som vid ett tillfälle i någon tysk ort då ett preussiskt tändnålsgevär uppvisades, höll på att falla i vanmakt af förskräckelse och, oaktadt försökringar att geväret var oladdadt, icke lät sig lugnas, utan utropade: Geladen oder ungeladen, gleichviel, es kann immer losgehen.

Ett system, som angriper flere förut omhuldade fördomar och illusioner i hjertrotten, kunde naturligtvis ej bli utan vedersakare. Af de anmärkningar, hvilka särskildt röra den villkorliga frigifningen, må

här redogöras för några jemte de till deras vederläggande åberopade skäl. Sålunda förekommer, hvad först angår sjelfva institutionens inre väsende, huruledes det framhållits: att, då till det godas princip hörer att det skall utöfvas för dess egen skull och icke af beräkning på några yttre fördelar, man handlade i strid med denna grundsats när man såsom lockmat att tillvägabrinda en förbrytares moraliska förbättring uppställde möjligheten för honom att tidigare återvinna friheten eller just en dylik fördel, af hvars beskaffenhet följde att hans utaf sådan bevekelsegrund iakttagna goda förhållande vore endast frukten af en uppgjord beräkning eller kalkyl, och att den inre kraft, som förmådde honom att sträfva till det föresatta målet, således vore ingenting annat än egoism, d. v. s. en af den menskliga naturens lägre böjelser, hvilken på detta sätt begagnades för att återföra den fallna människan till Gud.

Detta betraktelsesätt föranleder sjelfmant till åberopande af den hvarje människa i hennes jordiska förhållanden ålagda högsta pligt att nemligen älska sin nästa „såsom sig sjelf.“ En sådan läras enda och uteslutande föremål är väl att fastställa kärleken till nästan och gifva densamma den högsta möjliga fullkomlighet. Men då tillika såsom mönster för en slik fullkomlighet uppställes människans kärlek till sig sjelf, så har ju i och med detsamma denna kärlek, såvidt den ej förnärmar den andra, erkänts vara både loflig och berättigad. Är nu detta en gång afgjort, så vill väl deraf blifva en riktig följd att icke hvarje arbete, som har egen timlig fördel till ändamål, sker af egoism, utan allenast det, hvilket förrättas med tanken fästad uteslutande på sig sjelf, utan hänsyn till andras grundade anspråk. Att göra den driffjeder,

som förmår brottslingen till ordning och arbetsamhet i fängelset, till egoism derföre att hoppet om frihetens återvinnande är dermed förenadt, innebär alltså en misstydnung af egoismens begrepp. Hvarje penitentär behandling skall hafva religionen till grundval och börja med väckelse till gudaktighet. Detta är så sannt att, om iakttagandet deraf underlåtes, det kan vara lika godt att öfvergifva all tanke på de sakfälldes bättring. Men icke böra fördenskull yttre medel och bland dem förespeglandet af en förmåns förvärfvande såsom förderfliga förkastas. Kärleken till sig sjelf låter ej bortvisa sig; han finnes och kommer alltid att finnas, likaså säkert som sträfvandet att genom eget arbete utan andras förfördelande bereda sig fördelar i framtiden är både tillåtligt och lofvärdt. Vill man bygga bättringsverket i en straffanstalt blott på ascetisk grund, så löper man fara att försätta den behandlade individen i ett tillstånd vida mindre tillfredsställande än det man velat undvika. Dickens har tänkt sig något dylikt då han uti David Copperfield låter den skenhelige Uriah Heep, när han sitter i cell, prisande sitt själstillstånd och sin rättfärdighet, önska att hans visserligen ovärdiga mor blefve försatt i samma tillstånd som han och sålunda komme in på salighetens väg och den lika skrymtaktige Littimer, belåten med sin omvändelse, önska att hans förre kamrater och medbrottslige måtte finna förlåtelse för sina synder.

Men utom det hyckleri, hvartill en uteslutande ascetisk behandling kan gifva upphof, har man ansett jemväl löftet om förvärfvandet af en yttre förmån sådan som frihetens återvinnande vara egnadt att framkalla en hycklad och skenbar bättring, som spelade blott på ytan utan grund i ett ändradt sinnelag,

allt i beräkning att genom väktarnes ledande bakom ljuset vinna fängelsetidens förkortande för att sålunda så mycket förr komma i tillfälle att ånyo börja ett lif af brott och laglöshet; i hvilket afseende man åberopat trovärdiga fängelsedirektörers intyg att de sämsta subjekten i ett straffängelse, förslagna och erfarna tjuftar, de der blifvit flere gånger straffade för grofva stölder och på hvilkas sinnelag den penitentiära behandlingen utöfvat intet inflytande, oftast äro de, som visa de mesta prof på undergifvenhet, lydnad och noggrannhet i uppfyllandet af alla deras skyldigheter. Att anmärkningen här träffar en ömtålig och svag sida hos institutionen, måste erkännas. Men på andra sidan vill det visa sig nog osannolikt, för att icke säga omöjligt, att personer sådane som de nyssnämnde, hvilka när de inkomma i fängelset äro till sina föregående bedrifter kände och följaktligen borde ingifva det största misstroende, skulle år ut och år in, medan de från morgon till qväll stå under uppsigt af väktare och dagligen komma i närmare beröring med anstaltens tjenstemän såsom direktören, presten, skolläraren, arbetsledaren samt dervid sättas på ständiga prof under arbetet och skoltimmarne, med flere tillfällen kunna till den grad förblinda sin omförmälde omgifning och spela rollen af förbättrade att de ej en enda gång fölle från densamma och förrådde sig samt blefvo genomskådade. Allt detta, det måste ännu en gång upprepas, hör till det osannolika och otroliga. Hyckleriet är ganska lätt när man icke fordrar annat bevis för den åsyftade bättringen, än ett andäktigt utseende, fromt tal och ett ständigt bärande af heliga ord på läpparna, och äfven den skarpsinnigaste andans man kan dervid blifva bedragen. Men att af blott låga beräkningar, utan all rot i ett förbättrade sinnes-

tillstånd, visa oafslätlig flit, uppmärksamhet, lydnad, arbetsamhet, ordning, undergifvenhet, läraktighet, och allt detta i årtal och utan att röja sig, förutsätter en energie och förmåga af uppmärksamhet på sig sjelf, som föga lärar, annat än i sällsynta fall, kommit på någon människas lott. Skulle likväl flere fall af förenämnda beskaffenhet, der bedrägeriet blefve oupptäckt, inträffa, så torde sådant för det mesta få tillskrifvas brist på uppmärksamhet och skarpsinnighet hos väktare- och tjänstemannapersonalen. I all händelse borde icke sjelfva institutionen derföre förkastas, utan större noggrannhet och iakttagelseförmåga hos bemälda personal tagas i anspråk. Af en fängelsedirektör, hvilken oftare blifvit på ifrågavarande sätt bedragen, vore väl ej att vänta det han skulle, i likhet med poliskommissarien Javert i „Les Misérables“ af förtviflan öfver det nederlag embetet genom honom lidit, gå och dränka sig; men det minsta man kunde fordra af honom vore att han, såsom oduglig att bestrida en fängelsedirektörssyssla, sökte entledigande från sin befattning.

Äfven emot den form, hvarunder den vilkorliga friheten meddelas, har ett inkast blifvit gjordt. Man har nemligen i detta afseende anmärkt att, då den handling af statsöfverhufvudet, som kallas benådning, icke vore beroende af några yttre bestämmingar eller positiva lagbud, utan härflöte ur en samvetspröfning och personlig känsla af mildhet hos den benådande, samt den förmån, hvilken derigenom beviljats ej heller kunde utan nedsättande af Majestätets höghet återtagas, det vore stridande emot berörda grundsatser att låta den vilkorliga frigifningen ske genom en nådeshandling, emedan i detta fall såväl nåden kunde återkallas som sjelfva handlingen bestämdes af vissa

antagna regler, efter hvilka statsöfverhufvudet hvarje gång borde rätta sig. Att dömma efter lag samt laga stadgar och föreskrifter tillhörde den offentliga domaremagten, som numera ingenstädes innehades af monarken, utan utöfvades af domstolar; i anseende hvar till det således innefattade ett sammanblandande af majestätsprerogatif och domaremagt att låta den vilkorliga friheten beviljas af nåd. Till bemötande af dessa bevisningsgrunder finnes, hvad sjelfva principen angår, intet att anföra, så slående är deras sanning. Men när fråga uppstår att, i stället för den sålunda ogillade formen, sätta något annat, råkar man i en förlägenhet, hvarur ingen utgång finnes. *Maconochie*, sednast Governor vid fängelset i Birmingham, har framställt att i utslaget icke borde utsättas någon strafftid, utan denna, efter någon medelberäkning förvandlas till motsvarande antal konduitmärken med skyldighet för den sakfällde att i straffängelset intjena det sålunda bestämda antalet. Sedan berodde det af hans uppförande huruvida dertill behöfdes längre eller kortare tid. I all händelse skulle, sedan det fastställda antalet förvärfvats, han anses hafva fullbordat sitt straff och böra från fängelset lösgifvas. Detta projekt har dock ej vunnit mycket medhåll, och derom har till och med blifvit yttradt, att „en sådan upplösning af straffrätten, och dess kemiska sönderdelande i moralsvar vore det förderfligaste kriminallagstiftningen kunde frambringa“.

Den om fängelseläran så högt förtjente *von Holtzendorff* har åter föreslagit att i hvarje brottmålsutslag borde utsättas ett maximum och ett minimum af strafftid samt fängelsedirektionen tillhöra att, när den dömda suttit så länge att fråga om förkortande af hans strafftid genom dess nedsättande under maxi-

mum kunde uppkomma, derom göra anmälan hos domstolen, hvilken då ägde ånyo upptaga saken och på grund af den bättring fången genom sitt uppförande och öfriga förhållande i fängelset ådagalagt, förmedelst en „deklaration“ fullständiga sitt förra utslag och bestämma den verkliga strafftiden, efter hvars slut den dömda skulle försättas i frihet. von Holtzendorff erkänner dock sjelf att den frihet fången på detta sätt förvärfvade, vore slutlig och ovilkorlig samt följaktligen icke mera utgjorde någon pröfningsgrad i straffverkställigheten; vid hvilket förhållande den föreslagna ordningen ej vore användbar när man ville bibehålla ett progressifsystem med en dylik grad. Skulle man åter på basen af ett slikt system med den vilkorliga frigifningen såsom pröfningsgrad lägga första momentet i von Holtzendorffs förslag eller utsättandet af ett maximum och ett minimum, så komme man till nödvändigheten att låta fängelsedirektionen gifva det sista utslaget och sålunda i viss mån pröfva samt i all händelse fullständiga domstolens utslag, hvilket med de vanliga begreppen om den administrativa magtens befogenhet och helgden af ett laga kraft ägande utslag alldeles icke öfverensstämde. Dessutom är härvid att märka att hvarje brottmålsutslag skall stödja sig, bland annat, ej allenast på utredning om den brottsliges mer eller mindre onda uppsåt vid brottets föröfvande, utan äfven på de bevis angående hans allmänna moraliska tillstånd, som redan före utslagets afkunnande lagts i dagen. Men om utslaget skall innehålla jemväl en minimitid, hvartill den sakfälldes straff finge ned sättas för den händelse att han förhölle sig väl i fängelset, så komme denna del af utslaget att grundas på skäl och omständigheter, hvilka, såsom beroende af hans förhållande i framtiden, få sin tillvaro först

efter utslaget meddelande och således omöjligen kunnat var föremål för pröfning då domen affatades, samt för öfrigt rörde sådant, som står helt och hållet utom det sakförhållande, hvaröfver domstolen hade att dömma.

Genom de utvägar man på sätt ofvan anförts velat begagna för att leda sig ur trångmålet, har man således fallit i större och svårare motsägelser än den man velat undvika. Slutsatsen af allt detta blir följaktligen den att nådevägen, oaktadt allt hvad deremot anmärkts, är den enda möjliga, hvarpå den vilkorliga frigifningen kan tillvägabringas. Till grundsatserna för det irländska progressifsystemet hörer äfven att ingen fänge skall kunna, stödjande sig på intjenta konduitmärken, med reglementet i handen pocka på sitt frigifvande. Denna förmån föresväfvar honom såsom en framtidshägring beroende af monarkisk nåd och icke såsom en rättighet. Fängelsedirektionen med sin genom mångåriga iakttagelser inhemtade kännedom om hvad hvarje fänge går och gäller för, utöfvar väl härvid ett stort och öfvervägande inflytande; men det sista ordet tillhör monarken; afgörandet sker genom nåd och på nåd kan ej pockas. Man har tänkt sig möjligheten af den händelse att en fänge kunnat under sin fängelsetid i andra graden förvärfa sig det antal konduitmärken, som för uppflyttning till öfvergångsfängelset erfordras, men att slik uppflyttning dock ej beviljas honom, emedan sådana tecken förekommit, hvarigenom misstroende till honom alstrats, i hvilket fall med hans uppflyttning då anstår tills misstroendet hunnit förgå och förtroendet bli gällande. Allt detta är för hvarje fänge bekant och utgör för honom en ytterligare eggelse till bättring och välförhållande.

En författare, som mycket forskat i detta ämne, *Davesiés de Pontés* omtalar att, då styrelsen af ett större straffängelse i Valencia i Spanien för några decennier tillbaka anförtroddes åt en man med hufvud och hjerta, Öfversten don *Manuel Montesinos*, hvilken sedan under loppet af tjugu år innehade denna befattning, infördes af honom vid sagde fängelse, utom elementarundervisning och ett ordnad arbete, hvarvid i särskilda verkstäder utfördes tillverkningar i fyratio olika handverk, jemväl förkortning af fängelsetiden för iakttaget godt förhållande. Verkningarna voro utomordentliga. Arbetet bedrefs med den ifver och förmån att icke allenast fängelseinrättningens alla utgifter bestredos med arbetsinkomsten, utan äfven betydliga sparpennningar deraf blefvo öfriga för fångarne. För deras förvarande behöfdes hvarken kedjor eller regler och lås, och bevakningen handhades af jemförelsevis ganska få väktare. Det ständiga antalet fångar i detta fängelse besteg sig till ungefär 1500 och ett ganska ringa procenttal af dem blefvo återfällige efter frigifningen. Emellertid började trångbröstade åsigter att göra sig gällande inom regeringen. Det var naturligtvis orimligt att fången skulle åtnjuta så mycken frihet och få under fängelsetiden förtjena så betydligt. Exemplet var farligt och isynnerhet uppreste man sig emot det intrång fria handverkare förmenades lida i sina fördelar genom fångarnes vidsträckta arbetsverksamhet. Med ett ord, Öfverste Montesinos' vackra verk gjordes genom en kabinettsorder till intet och allt återförsattes på den gamla goda foten, jemte det förkortningen af fängelsetiden afskaffades. Ifrån den tiden var det slut med disciplinen, arbetet förrättades lamt och motvilligt och återfallens antal ökades i en oerhörd progression. Ett

annat exempel anföres af samma författare. Tillståndet uti straffängelset i München före 1840:talet skildras såsom förfärligt. Fångarne behandlades nästan såsom vilda djur, voro belastade med bojor och piskades oupphörligt för disciplinärförseelser. Till deras bevakning behöfdes otaliga väktare och dervid användes äfven arga hundar. Men omkring nyssnämnda år erhöill Statsrådet *Obermaier* styrelsen af detta fängelse i sin hand. Ett ordnadt arbete, mild behandling och förkortning af fängelsetiden för godt uppförande infördes och allt blef inom kort förändradt. Af 298 fångar, som emellan åren 1843 och 1845 efter en fängelsetid från ett till tjugu år frigåfvos, framhårdade 246, af hvilka 189 voro dömda för mord, dråp och kvalificerade stölder, i ett klanderfritt förhållande. *Obermaiers* verk lär icke hafva blifvit tillintetgjordt.

In omnibus fere minus valent præcepta quam experimenta yttrades redan för 1700 år sedan af en romersk författare. Men när i likhet dermed, den dag som nu är, det yrkas att teorierna ej böra gälla inför erfarenheten, så erhåller detta yrkande mångestädes egenskapen af „en ropandes röst.“ Att förhållandet dock icke öfverallt är sådant, finnes af en i konungariket Sachsen den 5 Augusti 1862 utfärdad förordning, hvarigenom den vilkorliga frigifningen der infördes. I denna författning säges nemligen: att „Hans Majestät Konungen har, med afseende å den erfarenhet, som vunnits i England genom en der föranstaltad, fångarnes bättring åsyftande dylik inrättning, velat på försök i särskilda dertill lämpliga fall tillåta att en till arbets- eller tukthusstraff dömd person må, sedan han i straffanstalten afsuttit en del af sitt straff och genom sitt förhållande gifvit hopp om varaktig bättring, före strafftidens utgång och för en

tid, hvilken i hvarje fall skall bestämmas, i nådeväg från anstalten entledigas med tillåtelse att utom densamma skaffa sig lagligt näringsfång för att genom sitt uppförande bevisa att man icke bedragit sig i hoppet om hans verkliga bättring. Af den frigifnes förhållande kommer sedan att bero, huruvida och efter hvilken tidslängd en slutlig benådning må komma honom till del eller hans återinsättande till uttjänande af den honom ådömda fulla strafftiden, utan inberäkning deri af den tid han tillbragt i frihet, anbefalles.“

För öfrigt är institutionen, som, enligt hvad man anmärkt, erhållit den mindre lämpliga benämningen „Beurlaubungssystem“, med afvikelser i några enskildheter, uti Sachsen lika med den i Irland. De villkorligen frigifne utskrifvas icke från anstalten, utan öfver dem föres en fortlöpande fänglista med anteckningskolumner och anmärkning att de ej äro närvarande. Äfven polisuppsigten är i Sachsen stadgad med särskilda detaljerade bestämmingar i detta afseende. Uti de förhållningsföreskrifter, som äro hvarje frihetsbref bifogade, finnes alla de anledningar noga upptagne, hvilka kunna hvar för sig hafva frihetsbrefvets återkallande till påföljd. Dessa äro: om den frigifne visar arbetsskygghet, plägar umgänge med vanfräjdade personer, träffas drucken på ett offentligt ställe eller eljest genom sitt beteende ger anledning till offentlig förargelse, icke kan visa sig äga lagligt näringsfång, egenmäktigt aflägsnar sig från den honom anvisade vistelseort eller underlåter att inställa och anmäla sig vid de tillfällen, hvarom särskildt är förordnadt. I alla dessa fall blir han ånyo insatt i fängelset utan att besvär eller nådeansökning deremot äro tillåtna.

En i Aprilläftet af „Allgemeine Deutsche Strafrechts Zeitung“ för år 1865 intagen, af direktorn för

straffanstalten uti Zwickau i konungariket Sachsen, Regeringsrådet *Eugène d'Alinge* skrifven uppsats om den vilkorliga frigifningen, sådan den blifvit i nämnda rike tillämpad och verkningarna deraf, innehåller såsom statistiska uppgifter till ledning för omdömet i nyssberörda hänseende, bland annat, att antalet af återfall vid omförmälda straffängelse utgjorde för år 1862 eller före den vilkorliga frigifningens införande, 23,₃₈ procent och året nästderefter eller 1863, 10,₄₈ procent, samt att antalet af dem, som under hvarje års lopp icke ådragit sig någon bestraffning för disciplinförseelser, uppgick 1862 till 1,623, men 1863 till 1,699 och 1864 till 1,717. Efter anförande af några exempel, utvisande lyckligt utfallna frigifningar, slutar författaren sin uppsats med en innerlig tacksägelse till landets högsinnade monark för det han gifvit det samma en institution, hvilken i förening med sjelfva straffanstaltens organisation inom en kort tid åstadkommit så välsignelserika verkningar.

Vid en efter progressifsystemet inrättad fängelseanstalt, som den 22 Augusti 1864 öppnades vid Lenzburg uti Cantonen Aargau i Schweiz, har den vilkorliga frigifningen genom en lag af den 20 April 1868 blifvit införd, sedan man förut efterhand dermed gjort åtskilliga försök, hvilka alla lyckligt utfallit. Såsom uti Irland och Sachsen sker frigifningen här genom benådning, hvilken, vid det förhållande att något statsöfverhufvud ej finnes, beviljas af en kommission, *commission des grâces*.

I det ämne, som i förestående måtto afhandlats, vore ännu mycket att säga, ty ämnet är af vikt och rikt på beröringspunkter. Men det ofvananförda är hvad som kan inrymmas inom ramen af en artikel i en tidskrift.

Anvendelsen af den vilkårlige løsladelse i Tyskland.

De den vilkårlige løsladelse vedrørende bestemmelser i den tyske rigsstraffelovbog lyde således:

§ 22. Tugthus- og fængselsstraffe kunne såvel for hele varigheden af den idømte straffetid som for en del af samme afsones i ensomhed, således at fangen uafbrudt holdes adskilt fra andre fanger.

Ensomhedsstraffen må ikke uden fangens indvilligelse overstige tre år.

§ 23. De til en længere tugthus- eller fængselsstraf dømte kunne, når de have afsonet tre fjerdedele, men mindst et år af den idømte straf, og de i den tid have opført sig godt, med deres egen indvilligelse blive vilkårligt løsladte.

§ 24. Den vilkårlige løsladelse kan på grund af den løsladtes slette opførsel, eller når han handler imod de ham ved løsladelsen pålagte forpligtelser, til enhver tid kaldes tilbage.

Tilbagekaldelsen har den virkning, at den tid, der er forløben fra løsladelsen til genindsættelsen, ikke regnes med til den fastsatte straffetid.

§ 25. Beslutningen om den vilkårlige løsladelse såvelsom om tilbagekaldelsen udgår fra den øverste justitsøvrighed. Førend beslutningen om løsladelsen tages, høres fængselsbestyrelsen.

Den midlertidige anholdelse af de vilkårligt løsladte kan af påtrængende hensyn til det offentliges vel foretages af politiøvrigheden på det sted, hvor den løsladte opholder sig. Beslutningen om den endelige tilbagekaldelse søges ufortøvet.

Leder den midlertidige anholdelse til en tilbagekaldelse, gælder denne fra dagen efterat anholdelsen er sket.

§ 26. Er den fastsatte straffetid udløben, uden at en tilbagekaldelse af den vilkårlige løsladelse er indtrådt, så anses frihedsstraffen for afsonet.

I Februar 1877 indgav det Rhinsk-Westphalske fængselsselskabs stående udvalg følgende petition *angående den vilkårlige løsladelse efter § 23-26 i den tyske rigsstraffelovbog til landdagen i Berlin.*

„Allerede i året 1873 har konferencen af straffeanstalts direktører og embedsmænd ved det Rhinsk-Westphalske fængselsselskabs 45de årsmøde forhandlet om „den vilkårlige løsladelse af fanger og dennes resultater.“ Allerede dengang blev det beklaget, at ansøgninger om denne løsladelse, selv om de først vare indgivne efter den omhyggeligste prøvelse og efter de strengeste grundsætninger, blev afslåede, som oftest uden angivelse af grunde. Denne klage er nu almindelig i Preussen, og vi have, efterat der fra forskellige sider er indløbet andragender til os desangående, ikke trot at turde tøve med at tage mulige skridt i så henseende under overvejelse. Som følge heraf henvendte vi os til direktio-

nerne for omtrent 80 af Tysklands største straffeanstalter med anmodning om at få efterstående spørgsmål besvarede:

1. Hvor stort var gennemsnitsantallet af fanger i den af dem bestyrede anstalt i årene a. 1871, b. 1872, c. 1873, d. 1874, e. 1875, f. 1876?
2. Hvormange andragender om vilkårlig løsladelse blev der hvert år indgivet?
- 3 a. Hvormange af de indgivne andragender blev hvert år bevilligede?
- b. Hvormange blev hvert år afslåede?
4. Hvilke grunde gav man for afslaget?
5. Hvilke forseelser eller forbrydelser havde de indstillede begået, og hvilke straffe skulde de afsone, hvis vilkårlige løsladelse blev:
 - a. tilladt,
 - b. afslået, (for hvert år).
6. Hvormange af de vilkårligt løsladte blev igen indsatte i anstalten:
 - a. før udløbet af den dem oprindelig idømte straffetid (ved tilbagekaldelse af den vilkårlige løsladelse)
 - b. efter denne tid?
7. Hvilken mening har de overhovedet om den vilkårlige løsladelse, særligt m. h. t. anstaltens ledelse ligesom navnlig også m. h. t. fangerne?

Fra 38 preussiske, under det kgl. indenrigsministerium sorterende, og fra 19 ikkepreussiske straffeanstalter er der på den påskønnelsesværdigste måde bleven os tilstillet en grundig besvarelse af de opstillede spørgsmål. Resultatet af vort circulaire tillade vi os, forsåvidt det her kan komme i betragtning, at sammenstille i det efterstående, idet vi bemærke, at

vi ved fastsættelsen af gennemsnitstallet ganske have haft hensynet til *sammenligningen* i almindelighed for øje.

I de 38 preussiske straffeanstalter var der — gennemsnitlig for de 6 år 1871-1876 — deteneret 17686 årlig; fra 1871-1876 blev 1917 ansøgninger om vilkårlig løsladelse *bevilligede*, 1429 *afslåede*.

Af hine 1917 vilkårlige løsladelser blev *kun* 49 tilbagekaldte, og *kun* 58 af de vilkårlig løsladte blev efter udløbet af deres oprindelige straffetid igen inddømte i anstalten på grund af nye forseelser eller forbrydelser. I årene 1874-1876 blev af ovennævnte 1917 *kun* 264 ansøgninger *bevilligede*, hvorimod 624 blev *afslåede*, de sidste næsten uden undtagelse *uden angivelse af nogensomhelst grund*.

I 15 ikkepreussiske anstalter var der i de angivne år gennemsnitlig deteneret 5021 fanger årlig; fra 1871 til 1876 blev 967 andragender om vilkårlig løsladelse *bevilligede* og *kun* 72 *afslåede*. Af hine 967 vilkårlige løsladelser blev 38 *tilbagekaldte* og 31 løsladte efter udløbet af den oprindelige straffetid igen inddømte i anstalten på grund af nye forseelser eller forbrydelser. — Af de 15 anstalter er der endda 5, i hvilke der først siden året 1874 er stillet andragender om vilkårlig løsladelse. I årene 1874-1876 blev af de 967 andragender 495 *bevilligede* og *kun* 40 *afslåede*; i 9 af hine anstalter er *ikke et eneste* andragende blevet afslået, i 3 *kun et* i hver. Desuden berettes der fra en mindre, tysk stat, at hidtil *kun i et eneste* tilfælde et velbegrunder og af fængselsbestyrelsen anbefalet andragende er blevet besvaret afslående. Et blik på disse tal beviser, hvilken en *kolossal ulighed* der hersker i de forskellige tyske stater med hensyn til udførelsen af § 23 i den tyske rigsstraffelovbog,

samt hvorledes *Preussen* i henseende til bevilligelsen af løsladelses-ansøgninger står overordenlig langt tilbage for alle andre stater, og hvorledes ansøgningerne om vilkårlig løsladelse bestandig sjældnere blive bevilligede. Denne ulighed udstrækker sig også til den måde, hvorpå man har båret sig ad ligeoverfor indgivelsen af andragender om vilkårlig løsladelse (conf. bilag 1). Af de af 7 *preussiske* straffeanstalter, med en gennemsnitlig årlig besætning af 844, 399, 971, 675, 285, 261 og 223 individer, indgivne ansøgninger blev i året 1876 *ingen* bevilliget, ved 3 af dem *heller ingen* i året 1875; i 1 anstalt med gennemsnitlig 678 fanger blev i 1875: 3 bevilligede og 17 afslæde; i 1876: 1 bevilliget og 8 afslæde. Det ulige ringere antal af andragender i årene 1874-1876 i sammenligning med de foregående år leverer tillige bevis for, at de vedkommende *preussiske* bestyrelser for anstalterne kun med den største forsigtighed og under iagttagelse af den mest mulige strengthed have indgivet andragender om løsladelse; dette bliver også udtrykkelig forsikret, men desuagtet *afslag* og *atter afslag*.

Af de indkomne 60 udtalelser om den vilkårlige løsladelse udtale kun 3 sig principielt imod denne, dog — og det er meget karakteristisk — ikke på grund af gjorte erfaringer men udelukkende af juridiske grunde, som indbefattes i følgende: „den idømte straf er bøden for den krænkede retstilstand, derfor må den fuldbyrdes helt og fuldkomment. En formildelse af straffen må udelukkende være en nådes-akt.“ Fire andre udtalelser holde de skadelige virkninger af den vilkårlige løsladelse for større end de gavnlige og ønske den derfor indskrænket såmeget som muligt.

Alle de andre tage mer eller mindre kraftig ordet for den *vilkårlige løsladelse*, om det end bemærkes, at den

vilkårlige løsladelse i de første år efter indførelsen af rigsstraffelovbogen er bleven anvendt for hyppigt — så meget mere som domstolenes praxis er mild —, og at enkelte af dem ville have visse kategorier af forbrydelser udelukkede, medens næsten alle forbrydelser findes repræsenterede såvel i de bevilligede som i de afslåede andragender, som f. Ex. attenteret mord, barnemord, legemsbeskadigelse, stratenrøveri, røveri, falskmyntneri, vexelfalsk, forfalskning af dokumenter, tyveri, mened, utugt o. s. v. Af udtalelserne fremhæve vi i bilagene enkelte til belysning af det hele.

Den *vilkårlige løsladelse* bliver betegnet som „et eminent middel til forbedring, måske det virksomste“; „den virker fordelagtig på fangernes forhold“; „siden dens indførelse er fangernes opførsel i almindelighed bleven noget bedre“; „den letter håndhævelsen af disciplinen“; „fangerne gjøre sig umage for at blive delagtige i denne retsvelgerning“; „fangerne tage sig lige fra straffens begyndelse sammen og udøve derved en gunstig indflydelse på deres medfanger, — hvilket navnlig er af største vigtighed i anstalter med fællesskab — idet det bringer de tilbageblivende til at kappes med de løsladte“; „den vilkårlige løsladelse er særdeles vigtig for *alle* fangers sædelige og disciplinaire forhold i det hele taget“; „den er en høist velsignelsesrig forholdsregel“; „den egner sig meget til at hæve de foresattes anseelse blandt fangerne og til at befordre disses tillid til de foresatte“.

Om indvirkningen af den vilkårlige løsladelse på *de løsladtes opførsel* siges der: „den er det eneste tilforladelige middel til at formå den løsladte fange til igen med fuld alvor at udvise et sædeligt forhold i hans nye borgerlige virksomhed“; „den er et vigtigt hjælpemiddel til at opretholde den løsladte i hans

frihed;“ „den er et fortrinligt middel til lidt efter lidt at vænne straffefangen fra anstaltens tøjler og bånd til friheden og til den rette, indenfor lovens skranker blivende benyttelse af denne,“ „lad kun den theoretiske videnskab komme med sine indvendinger; mine i et bevæget liv samlede erfaringer berettiger mig dog til den mening, at *antallet af dem, der falde tilbage*, betydeligt vil formindskes, når der gøres en videre brug end hidtil af den vilkårlige løsladelse.“ Tilmed må man ikke lade ude af betragtning, at udsigten til vilkårlig løsladelse tilskynder den fangnes slægtninge og venner til at søge at skaffe den løsladte det lovbealede, sikrede underhold, „den farlige klippe — efter løsladelsen at skaffe sig et ærligt erhverv — overskrides langt lettere.“

Klagen over, at ansøgninger om løsladelse ere blevne afslåede, findes aldeles ikke i udtalelserne fra de ikkepreussiske embedsmænd; såmeget desto højere — undertiden antagende en bitter tone — lyder den gennem de øvrige *isærdeleshed over at der næsten uden undtagelse ingen grund er angivet til afslaget*; og bestyrelserne for anstalterne vare dog sikkert *berettigede* til at fordre dette, når de have affattet deres andragender om løsladelse med den største samvittighedsfuldhed og i overensstemmelse med selv de mindste lovmæssige forskrifter og anordninger.

„Den vilkårlige løsladelse er efter de erfaringer, der ere gjorte her på stedet, en paragraph i straffelovbogen, der er uden nogensomhelst betydning for embedsmændene og navnlig for fangerne“: „§ 23 i straffelovbogen er blot en *undtagelses-paragraph* for enkelte;“ „virkningerne deraf ere allerede sunkne ned til et minimum;“ „§ 23 er i praxis lidt efter lidt sunken ned til at være uden nogensomhelst betydning,

og i samme forhold aftog den gunstige indflydelse på fængslerne;“ „fanger henfalder på grund af afslaget til apati, bliver ligegyldig;“ afslaget fremkalder skuffelse og mistillid „også mod bestyrelsen;“ „af mange medfanger bliver den, hvis foreløbige løsladelse er bleven afslået, skadefro udlet på grund af de skuffede forhåbninger;“ „afslag uden grunde af andragender, der ere indgivne efter bestyrelsens omhyggeligste prøvelse og grundigste drøftelse i enhver henseende, fører til usikkerhed og uklarhed med hensyn til, hvilke principer man må følge, hvorved det bliver bestyrelsen umuligt at fælde en rigtig dom;“ „bestyrelsen taber derved ethvert bestemt holdepunkt for sine andragender.“ „den vil ikke, ved at indgive nye andragender, ligeoverfor fangerne skaffe sig selv et dementi.“ *Skal det blive ved at gå som hidtil, så var det bedre, at den vilkårlige løsladelse igen helt blev afskaffet.*“

„Bedre vilde det have været, aldrig at lade denne lov-artikel udkomme for ved den at opvække tusind forhåbninger og fordringer hos fangerne og deres slægtninge, end bagefter sletikke at udføre den og derved fremkalde utilfredshed, forbittring og klager over uretfærdighed i de vedkommendes hjerter.“

„Mærkeligt synes det at være, at fanger uden betænkning ere anbefalede til benådning af de samme instanser, af hvilke løsladelsen var afslået, medens på den anden side ansøgninger om benådning ere blevne afslåede med henvisning til den vilkårlige løsladelse.“

Sluttelig skulle vi endnu anføre, at i ingen af de indkomne udtalelser det ønske er fremkommet, som findes anført i den for de under indenrigsministeriets ressort hørende straffe- og fængselsanstalter so-

nest udkomne statistik for årene 1872, 1873 og 1874 S. LIX, nemlig at der måtte hidføres en forlængelse, og det en *betydelig forlængelse af den frist, indenfor hvilken tilbagekaldelsen er tilladelig.*

Af alt det foregående fremgår det, at en *forandring i den hidtilværende fremgangsmåde er uomgængelig nødvendig*, for at den ved rigsstraffelovbogen hidførte retsenhed ikke skal blive illusorisk. Er antallet af dem, der falde tilbage, så forfærdelig stort allerede af den grund, *fordi vore straffeanstalter endnu ere så mangelfulde, og fordi der på en sørgelig måde i det borgerlige samfund fattes virksomme medhjælpere til genoprejsningen af den løsladte fange*, så skulde man i det mindste anvende enhver anden drivfjeder, der lader sig sætte i bevægelse, forat forbedre fangerne og lette dem deres tilbagemenden til en ordenlig livsvandel. Dertil kan det lovbestaaende institut for den vilkårlige løsladelse tjene, når det håndhæves rigtigt og efter strenge grundsætninger — det er en *uomstødelig kendsgerning, hvis værd aldrig kan forringes ved forholdsvissjeldne sørgelige erfaringer.*

Derefter tillade vi os underdanigst at bede:

1. *At den høje landdag vil ansøge den kgl. statsregering om:*

I overensstemmelse med de øvrige tyske staters regeringer og til hidførelsen af en større lighed i udførelsen af § 23 i den tyske rigsstraffelovbog at gjøre en mere udstrakt brug af retten til den vilkårlige løsladelse.

2. *At den høje landdag vil virke hen til, at der ved alle afslag på ansøgninger om vilkårlig løsladelse skal gives grunde for afslaget.*

Højagtelsesfuldt

Udvalget for det Rhinsh-Westphalske fængselselskab.

Bilag. Uddrag af de indkomne skrivelser.

1. „Efter de her gældende bestemmelser skal der for enhver fanges vedkommende, som er dømt til mere end 1 års straf, gjøres indberetning af fængselsbestyrelsen med hensyn til hans vilkårlige løsladelse, såsnart han har afsonet $\frac{3}{4}$ af straffen, og når den andrager mindre end 16 måneder, såsnart han har afsonet 1 år. I denne indberetning skal der angives, hvor fangen, såfremt han ikke giver afkald på den vilkårlige løsladelse, tror at kunne finde sit underhold ved beskæftigelse, og hvørledes han har opført sig i straffeanstalten; og anbefales da sluttelig hans vilkårlige løsladelse mer. eller mindre, kun betingelsesvis eller sletikke. Indberetningen indsendes til generalfiskalen, som forelægger den tilligemed sin bedømmelse, og efterat han — om fornødent — har indhentet de fornødne oplysninger fra hjemstedsøvrigheden, for justitsministeriet. Af denne højeste øvrighed bliver da den vilkårlige løsladelse simpelthen og uden angivelse af grunde enten bevilliget eller afslået.

Da *enhver* fange har håb om at kunne blive vilkårlig løsladt, når han opfører sig godt i straffeanstalten, så indvirker dette meget gunstigt på fangernes opførsel.“

2. „Så vigtigt spørgsmålet om meddelelse af vilkårlig løsladelse på grund af dadelfri opførsel og virkelig indtrædende forbedring viser sig med hensyn til *alle* fangers sædelige og disciplinære forhold i det hele taget, og så mægtig en spore der ligger i løsladelsen før tiden for den enkelte fange til at fatte det alvorlige forsæt at vende om og til vedholdende at gennemføre denne bestræbelse, så beklagelsesværdigt er det, at siden 1873 næsten alle andragender

om løsladelse ere blevne afslåede, selv de, der på den strengeste og omhyggeligste måde vare affattede i overensstemmelse med love og bestyrelses-anordninger. I det første år — 1871 — af dette nye lovgivnings-forsøg var man altfor beredvillig til at bevillige alle mulige ansøgninger om løsladelse, selv de, der vare meget svagt motiverede, og det trods de erfaringer, som allerede vare høstede på denne mark i England, Sachsen, Oldenburg o. s, v.

Desværre slog man fra 1872 — men navnlig fra 1873 — om til den fuldkomneste modsætning, afslog selv de samvittighedsfuldest affattede og efter de minutøseste lovbefalede forskrifter afpassede ansøgninger om løsladelse og opvakte hos fangerne, deres slægtninge og straffeanstaltnernes embedsmænd den ubehagelige anskuelse, at for dem, der hørte til justitsen, gaves der sletningen §§ 23-26 længere i den tyske straffelovbog.

Denne fremgangsmåde skader i høj grad bestræbelserne og arbejderne forat bevirke forbedring, ligesom den også med hensyn til disciplinen er højst skadelig for fængslerne og straffeanstalterne, og den bidrager desværre uendelig meget til, at nu næsten alle anstalter ere overfyldte, såat de dårlige fanger næppe kunne forsynes med arbejde og holdes under en passende tugt, fordi der endnu er et ikke ringe antal ordenlige folk i anstalterne, hvem der kunde meddeles løsladelse, men som nu hjælpe til at udfylde rummene, indtage arbejdspladserne og lægge beslag på en del af embedspersonalets tid og kræfter, som meget bedre kunde anvendes på den strenge kontrol med alle de slette elementer.“

3. „Den vilkårlige løsladelse holder jeg for den vigtigste del af en velordnet og på forbedring bereg-

net straffefuldbyrkelse. For bestyrelsen ligger der i den vilkårlige løsladelse en fortrinlig hjælp til hævdelse af en god disciplin og en væsenlig medvirkning til opdragelsens fuldbyrkelse på fangen.

For fangerne ligger der i den vilkårlige løsladelse et mægtigt håb, som opliver troen på deres sædelige genfødsel.

4. „Tilmed må det ikke lades ude af betragtning at politiovrighedernes tilsyn med de vilkårlig løsladte som oftest er meget mangelfuldt. Disse øvrigheders indberetninger om de vilkårlig løsladtes opførsel lade klart skinne igennem, hvor lidt man bryder sig om dem. Jo mere det lykkes at afhjælpe de omhandlede misligheder, desto velsignelsesrigere vil den pågældende ordning vise sig at være.

Efter undertegnede direktions erfaringer anstrenge mange fanger sig for at vise sig værdige til den vilkårlige løsladelse, og deres opførsel er som følge deraf god. Vilde man sige — og man har sagt det — at dette motiv til en god opførsel ikke er rosværdigt, så må svaret derpå blive, at frygten for straf i ethvert tilfælde er et slettere, og udsigten til benådning intet bedre motiv.

5. „Med hensyn til den indflydelse, som den vilkårlige løsladelse udøver såvel på anstaltens bestyrelse som på fangerne, må også jeg udtale, at den efter min erfaring *har været* meget væsenlig og *igen vilde blive det*, så snart der på behørigt sted måtte vise sig et åbent øre for velovervejede forslag fra direktionens side. — Håbet om en formildelse af straffen er ikke blot en kilde til trøst for de i mange henseender så beklagelsesværdige indespærrede og disses slægtninge; men den giver tillige de førstnævnte kraft til en delfri opførsel under straffen såvelsom senere på fri

fod; og den gode opførsel må skattes såmeget desto højere, som den, i forening med de dermed forbundne begunstigelser, udløser en gavnlig indflydelse på medfangerne og derved igen letter den vanskelige håndhævelse af straffens udførelse.“

6. „*Den vilkårlige løsladelse er en spore til at gøre den muligvis tilstedeværende energi frugtbringende og til at vække den slumrende.*

Er, takket være denne spore, den sædelige villiekraft vakt, og er den, ved at se hen til genkaldelsen, på mange måder og stedse med held opmuntret til energisk dåd, så vil den i løbet af den idømte straffetid ved stadig øvelse lidt efter lidt være styrket således, så vil den sunknes og igen oprejstes selvfølelse have hævet sig såmeget, at et tilbagefald til forbrydelse ikke, eller i hvert fald meget mindre vil være at befrygte.“

7. „Iøvrigt hersker der her den anskuelse, at der hos fanger, der have været indespærrede gennem en årrække, men som nu anbefales til vilkårlig løsladelse, må lægges mere vægt på deres forhold *under* fangenskabets end på deres tidligere liv, da enkelte fanger bringe det til virkelig omvendelse og forbedring, og, ligesom man gerne under disse lønnen for deres bestræbelser, således vilde der tillige for de andre fanger vindes en virksom spore til at kappes med de førstnævnte.“

8. „Jeg beklager den vej, som denne sag er kommen ind på, så meget mere, som jeg er overbevist om, at mangen fanges forhold i det hele taget ikke blot under selve fangenskabets men også efter løsladelsen lider skade derved.“

9. Vi tillade os også blandt andet at henvise til „*Progressive Classification*“ af Geheime-Regeringsråd

d'Alinge i Zwickau i kongeriget Sachsen, samt Gerichtssaal, bind XXVIII. S. 624. Udtalelsen ender således:

„*Hvor sjældent* man i Sachsen har anledning til at beklage sig over skuffelser i den retning fremgår f. ex. ved straffeanstalten Zwickau af det ringe antal, hvis sædelige kraft har været utilstrækkelig under et halvfrit livs vanskelige forhold; thi af de fra October 1862 til udgangen af April 1876 indleverede 13371 fanger bleve 419 „vilkårlig“ løsladte, og kun 8, det vil sige 1,9 p. ct., måtte i deres orlovstid igen kaldes tilbage, nemlig 2 på grund af slet opførsel og 6 på grund af nye forseelser.

Disse vilkårlige løsladelser gjorde det muligt at opfylde vigtige fordringer fra det sociale livs side. De tillode at gengive familien sin forsørger, hustruen sin mand, børnene deres fader. Hvor ofte er ikke allerede derved den almindelige velfærd fremmet! Manden har under fangenskabets lært at skatte familielivets værd og at forstå velsignelsen ved en god opdragelse. Familien faldt ikke mere kommunen til byrde. Den vilkårlige løsladelse hjalp også til at formindske de fordringer, der på grund af de nødvendige udgifter ved straffens fuldbyrdelse måtte stilles til de skattepligtige. Af de omhandlede meddelelser af vilkårlig løsladelse fremkommer der 319 år, 1 måned og 9 dage afkortet straffetid; vi overlade til statistikerne at beregne den national-økonomiske værdi af disse 116474 frie arbejdsdage.“ —

Efterat fængselsselskabets stående udvalg i Marts s. å. var underrettet om, at petitionen på grund af sessionens slutning ikke vilde komme til landdagens rådslagning og beslutning in pleno; men at kommis-

sionen for justitsvæsenet havde udtalt sig for, og den kgl. regerings kommissær havde lovet en større udvidelse af den vilkårlige løsladelse, kom spørgsmålet atter for på selskabets årsmøde d. 8-9 August 1877, hvor Pastor Stursberg — fængselspræst og selskabets agent i Düsseldorf — refererede sagen.

Imod den kgl. kommissær, som ifølge den foran nævnte kommissionsberetning havde bemærket, at i Rhinlandene, hvor bedømmelsen af andragender om vilkårlig løsladelse var henvist til overprokuratorerne, der stod i nær forbindelse med fængselsbestyrelserne, var forholdet af den grund et andet end i de øvrige landsdele, hvor disse sager afgjordes af appellationsretterne, som ingen forbindelse havde med fængselsbestyrelserne, anførte referenten, at i de rhinske straffeanstalter i Cöln, Elberfeld, Aachen og Cleve var i 1876 ikke et eneste andragende bevilliget. I Düsseldorf var 1 bevilliget, 4 afslåede, i Coblenz 3 bevilligede, 8 afslåede, i Trier 2 bevilligede, 14 afslåede, i Werden 4 bevilligede, 23 afslåede.

Da den kgl. kommissær ligeledes havde beråbt sig på, at de i petitionen anførte tal ikke vare officielle og derfor ikke kunde underkastes nogen prøvelse, anførte referenten følgende oplysninger, der vare hentede fra officielle statistiske meddelelser.

Efter det kgl. bayerske ministeriums statistiske oplysninger udgjorde samtlige fanger i Bayerns straffeanstalter i

	1872	1873	1874	1875	1876
	5273	5455	5672	5671	5503

Indstillinger fra straffeanstalts bestyrelserne om vilkårlig løsladelse

udgjorde i	1872	1873	1874	1875	1876
	247	273	311	370	304

	1872	1873	1874	1875	1876
deraf tilstodes	204	251	294	348	237
„ afsloges	43	22	17	22	67
Før ubløbet af den op- rindelig idømte straffe- tid indsattes paany	3	4	15	12	10

Ifølge de kommissionsberetningen vedlagte statistiske meddelelser blev i Preussen 1872-74: 608 vilkårlige løsladelser af de ved civile domstole dømte personer tilståede, 1035 afslæde; i samme tidsrum tilstodes i Bayern 749 og 82 afsloges. Gennemsnitsbestanden i de preussiske tugthuse udgjorde i 1872: 17552; 1873: 16324; på disse faldt i 1872: 211; i 1873: 110 løsladelser.

Efter statistiken for de straffeanstalter, der sortere under det preussiske indenrigsministerium, for 1872-74 udgjorde den daglige fangebestand i:

1873	1874	1875
------	------	------

21715	22326	?
-------	-------	---

Til vilkårlig løsladelse indstilledes

a. af civilfanger	385	359	350
deraf tilstodes	138	126	90
b. af militærfanger	16	13	32
deraf tilstodes	16	12	28

Disse oplysninger, siger referenten, sammenholdte med forholdene i Bayern vise en næsten til det utrolige grændsende ulighed i udførelsen af § 23 i den tyske rigsstraffelovbog.

Ligeså ubegribeligt fortsætter selskabets beretning, hvoraf denne meddelelse er tagen, synes de udtalelser af justitsministerens stedfortræder: „at for sådanne fanger, som ikke ere arbejdsfolk, har den vilkårlige løsladelse ingen værd og intet mål . . ., at ved straffe,

som ikke gå betydeligt ud over 1 år, må den vilkårlige løsladelse i reglen af den grund udelukkes, fordi det vilde være hensigtsløst at holde fangen for et tidsrum af kun få måneder under faren for en tilbagekaldelse og politiets kontrol." Ganske afset derfra, at der i denne opfattelse af en lovlig garanteret begunstigelse, som kan komme alle fanger, der falde ind under § 23-26 i den tyske rigsstraffelovbog, til gode, udelukkes hele klasser og det af grunde, som loven ikke kender noget til, kunde man meget snarere påstå det modsatte.

Generalforsamlingen, hvori 10 fængselsembeds-mænd deltog, vedtog enstemmig at sende et fornyet andragende til justitsministeriet og eventuelt til den tyske rigsdag med anmodning om, at der fremtidig må blive gjort større brug af den vilkårlige løsladelse og at grundene til afslag på andragender om samme altid må blive anførte.

Bemærkninger

om

den vilkårlige løsladelse.

Det i den foranstående artikel anførte andragende fra det Rhinsk-Westphalske fængselsselskab og de i samme indeholdte udtalelser om den vilkårlige løsladelse og dens særlige anvendelse i Tyskland have i flere retninger en ikke ringe interesse. Jeg har derfor, trods de ofte tilbagevendende gentagelser og den derved fremkaldte bredte, anset det for rigtigt at optage det i dets helhed i tidsskriftet.

Dels er det nemlig et vidnesbyrd om den ihærdighed, opmærksomhed og interesse for fængselssagen, hvormed det nu over 50 år gamle Rhinsk-Westphalske fængselsselskab med sine mer end 40 filialer virker. Dels er det, og dertil knytter sig den største interesse, et ikke betydningsløst bidrag til bedømmelsen af spørgsmålet om den vilkårlige løsladelse og særlig af dens anvendelse i Tyskland.

Den vilkårlige løsladelse stammer, således som det alt er oplyst i den i tidsskriftet givne fremstilling af straffesystemerne, fra England. Hovedsagelig var det praktiske hensyn, der gav anledning til denne slutning på straffens fuldbyrdelse, der væsenlig bestod i depor-

tation, idet man af hensyn til kolonierne, der modtog de deporterede, og til de deporteredes stilling der troede derved at handle i begge parter interesse. Da imidlertid deportationerne bortfaldt fra 1857, tvang nødvendigheden, at man manglede plads til det voksende antal af straffede personer, for en del staten ind på den vilkårlige løsladelses vej.

Sir Walter Crofton, da han fremkom med sit forslag til straffens fuldbyrdelse i Irland, føjede til sit progressive system, der havde en faktor mere end det Greyske i England nemlig overgangsanstalten, den vilkårlige løsladelse. Denne havde endnu ikke i England ført til de senere ved en utilbørlig benyttelse og slapt tilsyn fremkomne foruroligende virkninger, og den passede ganske naturligt som det sidste led i hans genialt udtænkte progressive system. Ved hans udmærkede udførelse af systemet fik også den vilkårlige løsladelse foden ind og blev snart følt som et moment i straffen, der havde en vis berettigelse.

I Tyskland indførtes derefter den vilkårlige løsladelse først. Den 5 August 1862 optog Sachsen den. På et møde af fængselsembeds mænd d. 4 og 5 Sept. 1867 i Dresden udtalte man sig for den, og efter forslag af den i Preussen i 1868 nedsatte kommission til udarbejdelsen af en straffelovbog blev den optaget i den tyske rigsstraffelovbogs § 23.

Den vilkårlige løsladelse er ligeledes bragt til anvendelse i Schweits i kantonerne Zürich, Argau, Zug, Luzern, Solothurn og Neuchâtel.

Iligemåde findes den anvendt i Danmark ved anordningen af 13 Febr. 1873 for straf, der fuldbyrdes i fællesskab. Endelig er den foreslået anvendt i Italien, såvelsom i Holland i det 1875 forfattede udkast til en ny straffelovbog, som imidlertid endnu ikke er

vedtaget og hvormed det har lange udsigter. I Østerrig er den ligeledes bragt i forslag for nogle år siden men forkastedes dengang af rigsdagen; nu findes den atter optaget i et nyt strafferets forslag, som endnu hviler i et udvalg.

Hvad forståelsen af den vilkårlige løsladelse angår, har der alt dannet sig afvigende opfattelser. I Englands og Irlands progressive system betragtes den kun som det sidste led i systemet, kun som en fortsættelse af straffen, den er det sidste moment af straffens fuldbyrdelse, som nærmer sig friheden såmeget som muligt. Straffen selv er først fuldbyrdet, når den idømte straffetid er udløben. Som følge heraf er det ingen egenlig benådning, der indtræder ved den vilkårlige løsladelse. Man har ikke villet lade domstolen afgjøre sagen for ikke derved at svække dennes autoritet og har derfor kun haft den udvej at henvise afgjørelsen til suverænenens benådning. Her fremtræder den således ikke som nogen idé, noget princip, men er kun som det sidste led i systemet en form, der minder om sit udspring fra rent praktiske hensyn.

En lignende opfattelse må utvivlsomt have været den gældende, da man i Danmark påbød den vilkårlige løsladelses indførelse; thi man vilde ellers ikke have kunnet bringe den frem ene ad administrativ vej, således som sket er. I den foran nævnte anordning af 1873 har man valgt den uheldige benævnelse „den betingede benådning“, som i sit begreb fjærner sig såre langt fra det karakteristiske i den vilkårlige løsladelse.

En anden opfattelse ligger til grund for den vilkårlige løsladelses udførelse i de øvrige ovenfor nævnte statssamfund, Tyskland og Schweits. Dette træder navnlig stærkest frem i Tyskland, hvor man tilnær-

melsesvis har opstillet den som en ret, der efter rigsstraffelovens § 23 endog fordrer individets egen indvilligelse. Her er det ikke en sidste form for straffen man vil lade fangen gennemgå; men man vil godtgjøre ham den mulige fejlregning, som den menneskelige retfærdighed eventuelt har gjort, da den pålagde ham den fastsatte straf. Man vil tage hensyn til hans individuelle karakter og naturel, for så vidt som den gør sig gældende under straffens fuldbyrdelse. Man indrømmer den menneskelige retfærdigheds mangelfuldhed ved afvejelsen af straffens længde og overlader ham selv at levere beviset derfor. Skulde det imidlertid vise sig, at man har taget fejl af ham, ja så må han finde sig i at afsone sin straf helt ud.

I denne opfattelse ligger et princip, en idé som også har givet sig tilkende deri, at de retslærde have underkastet spørgsmålet en videnskabelig undersøgelse og søgt efter medier, hvorigennem den vilkårlige løsladelse kunde forenes med straffelovens bestemmelser. Således har den i retsvidenskabelig henseende fundet en varm forsvarer i professor i München Fr. v. Holtzendorff, i hans skrift „die Kürzungsfähigkeit der Freiheitsstrafen“ (Leipzig 1861), og i professor Spranger i Leipzig, der i „die rechtliche Zulässigkeit der bedingten Entlassung“ siger: „Men selv om dommeren har en til virkeligheden fuldstændig svarende forestilling om udstrækningen af forbryderens strafskyld — og at komme dertil er ofte yderst besværligt — så findes der dog ingensinde nogen bro, som fører fra slig en forestilling til et bestemt antal år af frihedsstraf.“

Det er allerede i tidsskriftets fremstilling af straffesystemerne fremhævet, at den vilkårlige løsladelse er et fremtidsmoment af indgribende betydning i straffens idømmelse og fuldbyrdelse, og den oven-

for anførte opfattelse af den som et princip viser sandheden deraf. Skal nemlig straffevæsenet udvikle sig overensstemmende med det grundlag, hvorpå det såvelsom alle vor tids andre samfundsinstitutioner hviler, nemlig på de individet som menneske ifølge guddommelig og menneskelig ret tilkommende rettigheder, og der kan ingen tvivl være om, at det ikke blot skal men også vil udvikle sig i den retning, så må den betragtning uafviselig gøre sig gældende, at straffens varighed ikke alene kan betinges af dommens skøn efter lovens kun på abstrakte teorier om forudsætningen af det forbryderiske sindelag i den enkelte kategori af forbrydelser hvilende bestemmelser; men at det individuelle hos forbryderen må få indflydelse på straffens længde, et moment som væsentlig først kan gøre sig gældende under straffens fuldbyrdelse. Hovedsagen for samfundet og således også for loven må altid blive, at straffen, idet den fuldbyrdes, fører forbryderen tilbage til lovens standpunkt, så er hensigten nået, og ingenlunde udelukkende at en vis bestemt straffetid afsones.

Deri ligger altså den vilkårlige løsladelses store betydning, at den er en udvidelse af individualiseringens princip, et princip uden hvilket ingen straf kan tænkes udført med et tilfredsstillende resultat, og et princip som hører vor tid og vor hele samfundsudvikling til i så høj en grad, at det ikke kan skydes tilside; det skal nok selv efterhånden gøre sig gældende i sine yderste konsekvenser. Når derfor advokat A. du Pasquier i en beretning om den vilkårlige løsladelse, som han afgav ved den Schweitsiske fængselsfor­ enings forhandlinger i Neuenburg 1872, har advaret for det farlige i at se kun en formindsket straffetid og en pengebesparelse i den vilkårlige løsladelse, så

vilde en sådan indskrænket opfattelse af dette store principsspørgsmål vistnok kun indeholde en fare for den, der vilde gennemføre det i denne ånd, om man kan sige så.

Er det engang blevet erkendt, at vi i den vilkårlige løsladelse have med noget mere end et system eller et moment i et system at gøre; at der deri er tale om en idé, der synes at nærme sig grænsen for individualiseringen, så blive alle de grunde, som ere opstillede for at støtte den vilkårlige løsladelse, uden betydning. Da dette standpunkt imidlertid ikke kan kaldes almindeligt endnu, vil det være rettest at anføre de grunde, der, foruden de i tidsskriftets artikel „om den vilkorliga frigifningen“ anførte, fremhæves til fordel for denne sag. Man har således sagt, benådningsretten er alt en vilkårlig løsladelse, som ofte udføres med vilkårlighed; derimod anvendt på denne måde medfører den netop en begrænsning af sig selv. Ved afkortningen vil man støtte fangens stræben efter forbedring og på samme tid værne ham for faren ved en brat overgang fra tvang til fuldkommen frihed. Det af dommeren fastsatte længdemål af straf indeholder ved siden af det mål, som loven ubetinget fordrer, tillige et overskud; dette eftergives først, når det ved frihedens benyttelse er godtgjort, at en forbedring virkelig er indtrådt. Den vilkårlige løsladelse er en moralsk prøve, som, hvis den lykkes, beviser, at straffens fortsættelse var unødvendig.

På den anden side har man imod den vilkårlige løsladelse anført, at man vilde udelukke en hel klasse forbrydere derfra nemlig sædvaneforbrydere, såsom tyve. Den var en lokkemad, som derfor avlede beregning og hykleri hos fangen, og den indre kraft, man vilde kalde tillive, blev egoisme. Benådningen

kunde ikke kaldes en nådesakt, da den kunde tilbagekaldes.

Holder man sig til den sidst udviklede opfattelse af den vilkårlige løsladelse som et princip, er det klart, at man kan tale om dette princip, uden at tanken derfor med nødvendighed søger hen til det progressive irske system eller noget andet progressiv eller ikke progressiv system. Kortsagt den vilkårlige løsladelse bliver det bestemte system, som system betragtet, uvedkommende eller kan tilhøre til alle systemer. Netop fordi princippet for den vilkårlige løsladelse er af en indgribende betydning, netop derfor er det forbundet med store vanskeligheder at føre det ud i livet i harmoni med strafferettens teorier og straffelovene. Når man i flere samfund udenfor Irland og England så hurtigt har grebet dette moment i de progressive systemer, så ligger grunden dertil i det irske systems udmærkede udførelse under Crofton, og man overså, at dets anvendelse hvilede på en ganske anden opfattelse end den, der begyndte at gøre sig gældende udenfor Irland og England, og at gennemførelsen oprindelig lå i en mands hånd, der ikke nøjedes med et stykkeværk men så sagen som en helhed og gennemførte den som sådan. Hvad der derfor hidtil er gjort for at indføre og anvende den vilkårlige løsladelse må kun betragtes som forsøg, således som det blandt andet fremgår af den foran fremstillede anvendelse i Tyskland.

Opgaven for fængselsvæsenet er nu at søge det principrigtige i den vilkårlige løsladelse overført i de forskellige samfunds straffevæsen under en heldig og med landenes forhold stemmende form, en opgave som fremtiden først kan løse. Af den grund går det heller ikke an at tro, at når man kun opstiller de for-

skellige trin i straffen med vilkårlig løsladelse til slutsten, så er sagen dermed klar.

Ved ordningen af dette spørgsmål er der et punkt, som jeg ikke kan forbigå, fordi dets betydning ikke må glemmes, og fordi det nødvendigvis må gøres gældende, og det er cellestraffen. Cellestraffen står som en bro mellem fortidens hårde retsanskuelse om forbrydelsen og dens glubske, hensynsløse straffemåde og individualiseringens yngste led, den vilkårlige løsladelse, og den bro kan man ikke uden videre springe over. Ad den gjorde sig for første gang hensynet til det straffede individs ret og samfundets pligt ligeoverfor ham gældende, og dette hensyn udsprang af rent menneskelige og menneskekærlige bevæggrunde. Dette samme hensyn må ingensinde stilles i skygge i fængselsvæsenets udvikling for rent materielle og praktiske hensyn; thi så kommer man bort fra grundlaget, hvorpå hele samfundsudviklingen i mere end hundred år er bygget, og dette tillader udviklingen ikke uden at hævne sig. Menneskets sande sjælelige og moralske forbedring igennem straffens fuldbyrdelse det er og må blive fængselsvæsenets formål. Derfor kan og må cellestraffen heller ikke stilles i skygge af den vilkårlige løsladelse. De ere begge hovedmomenter i nutidens og fremtidens straffevæsen, og i dem ligger vejen, hvorad udviklingen skal gå. Cellestraffen må først komme til sin ret i videste udstrækning som opdragende moment, førend der kan og vil blive tale om den vilkårlige løsladelses sande betydning for fangen og samfundet.

Hvad nu den måde, hvorpå den vilkårlige løsladelse anvendes udenfor Irland og England angår, da er den meget forskellig fra disse to landes og indbyrdes meget forskellig. Det første ligger selvfølgelig

i den foran fremstillede forskellige opfattelse af selve sagen; idet den i England og Irland simpelthen er et sidste led i det progressive system. Således er den af alle de øvrige stater ene anvendt i Danmark, hvor man har indført hele det irske system næsten konsekvent men rigtignok uden særlige anstalter for fælles- og overgangsstadiet, hvad man andre steder, også i Irland, har anset for en ubetinget nødvendighed særlig for det sidstes vedkommende. I de øvrige foran nævnte europæiske statssamfund derimod har man enten føjet den vilkårlige løsladelse til de alt bestående systemer, således som de udførtes i de dertil indrettede anstalter, eller man har læmpet systemerne derefter og søgt at frembringe en gradation i straffen, — således i Schweits. — Man har derved fået en meget forskellig forberedelse til den vilkårlige løsladelse og den hele ordning kan derfor med god grund kaldes forsøg. I Tyskland ere forholdene for så vidt de samme, som man har nøjedes med at optage bestemmelsen om den vilkårlige løsladelse i rigsstraffelovbogen og overladt det øvrige til de enkelte stater selv. Tyskland er derfor i fængselsvæsenet kun et broget prøvekort med cellestraf indtil 3 år og vilkårlig løsladelse tilfælles. I en henseende skiller Tyskland sig fra hele den øvrige verden i udførelsen af den vilkårlige løsladelse, den nemlig at denne indtræder for fangen, som har opfyldt sine forpligtelser under straffen og indstilles til løsladelse, i det mindste efter rigsstraffelovbogens § 23 som en slags ret, medens den ellers overalt kun kan ske ved souverænenes benådning. Om fortolkningen og benyttelsen af denne § 23 har den foregående artikel om forholdene i Tyskland oplyst adskilligt, som det er af interesse at se lidt nærmere på.

I de i den nævnte artikel anførte udtalelser af

fængselsembeds mænd indrømmes det, at anvendelsen af den vilkårlige løsladelse i begyndelsen har været benyttet i for stort omfang; men de for Preussens vedkommende for de senere år anførte tal vise unegtelig en meget brat tilbagegang. Det kan derfor ikke negtes, at, således som forholdene ved rigsstraffelovbogens § 23 nu engang ere, blive beklagelserne fra fængselsbestyrelsernes side over benyttelsen af den vilkårlige løsladelse i Preussen fuld berettigede. Der er ingen tvivl om, at ligesom der stadig i regeringens udtalelser og i forhandlingerne i Preussens landdag viser sig en tendens til fordel for cellestraffen, således føler man, at der er begået en fejl ved at optage den vilkårlige løsladelse i rigsstraffelovbogen som en slags ret for fangen. Det er imidlertid en for det hele forhold meget uheldig vej den preussiske regering er slået ind på ved næsten gennemgående at afslå den vilkårlige løsladelse, og det kan heller ikke være vejen til at komme bort fra selve sagen på.

Skal der være tale om at anvende den vilkårlige løsladelse, så bør den ganske vist for tiden kun fremtræde som en benådningsakt, der fordrer de betingelser af en vis straffetids afsoning, god opførsel og sand forbedring under straffen, erhvervet virksomhed ved løsladelsen og tilbagekaldelse, når de overtagne forpligtelser ikke overholdes af den løsladte, som opstilles for opnåelsen og bevarelsen af den vilkårlige løsladelse. Derved undgås de uheldige følger af et afslag; men på den anden side udeblive også de formelle fordele i retning af god disciplin, som følge af, at løsladelsen forudsættes af fangen.

Der er af den preussiske regering bragt et andet synspunkt frem ved anvendelsen af den vilkårlige løsladelse, som muligt kan blive af betydning og i hvert

tilfælde må blive genstand for en nærmere undersøgelse, førend det enten vil blive afvist eller optaget, og det er spørgsmålet, om ikke den vilkårlig løsladte bør påtage sig forpligtelsen til at underkaste sig en eventuel tilbagekaldelse for et længere tidsrum end den tilbagestående, uafsonede straffetid.

Jeg har før sagt, at fangens forbedring det er straffens egenlige formål; men derved skal dog ikke være sagt, at hensynet til fangens forbrydelse som sådan skydes tilside. Forbryderen skal straffes. Længden af straffen bestemmes efter mange momenter, som hans tidligere liv, om han er straffet tidligere, forbrydelsens slags og kategorien, hvorunder den hører. Disse momenters betydning for straffens udmåling ere afvejede efter på videnskabelige undersøgelser støttede regler og kunne derfor ikke være ligegyldige eller betydningsløse.

Ved den vilkårlige løsladelse eftergives en del af straffetiden såvel for at bøde på den menneskelige retfærdighed som for at lade individet komme til sin ret. Ganske vist er løsladelsen betinget og kan tilbagekaldes; men den løsladtes stilling er dog en ganske anden, måske tildels hidført ved bedre evner, større udvikling, end dens, der må blive under straffen til dens udløb. Den løsladte opnår derved en begunstiggelse af en særdeles stor betydning for hans hele liv, og det kunde derfor synes ikke at være nogen ubillig fordring, at han, når han får friheden til at røre sig påny i livet, friheden til at søge sit hjem og sin gerning, må betale for denne frihed med at påtage sig en længere tids tilbagekaldelse, end den tilbagestående straffetid udgjør. Selvfølgelig måtte det i så tilfælde gælde, at han i tilfælde af tilbagekaldelse dog ikke skulde afsone mere end den eftergivne straffetid.

Herimod kan vistnok indvendes, at løsladelsen før straffetidens udløb, som netop fornemlig skal betinges af en virkelig sædelig forbedring, altid vil føles som en byrde, der i mange tilfælde kan blive mere trykkende, end opholdet i straffeanstalten vilde være, og at det derfor vilde være at tage med den ene hånd hvad man gav med den anden, når man vilde forøge denne byrde udover en længere tid. Man kan ganske vist gøre den samme bemærkning om fangen, der løslades efter endt straffetid. Han vil i de fleste tilfælde føle et tryk i længere tid efter udstået straf, ude i livet, hvilket først lidt efter lidt hæves ved hans egen lovlige færdsel. I den retning har samfundets bestyrelse ingen forpligtelser ligeoverfor den løsladte. Her er det samfundet selv, der gennem fængselselskaberne søger at jevne vejen for den, der selv vil hjælpe til.

Der bliver imidlertid altid den forskel på den fanges stilling, der efter endt straffetid træder ud i livet, og dens, som går ud med sin egen og samfundets bevidsthed om, at han bærer et bånd om sin fod, der kan trækkes til, når han ikke passer meget nøje på i al sin færdsel. Deri må der altid blive noget meget trykkende selv for den, der har den bedste villie. Jeg skal ikke tale om, hvorledes dette bånd kan benyttes af enkeltmand til at gøre individet ufri i hans handel og vandel. Ja, hvis man kunde flytte den løsladte fange langt bort fra straffeanstalten og stedet, hvor han hører hjemme, så lod sagen sig langt bedre ordne.

Vil man imidlertid hævde retten til den vilkårlige løsladelse i kraft af individualiseringens princip, og det mener jeg må være den grund, hvorpå man i

dette spørgsmål altid må stå, så forekommer det mig, at der ikke kan blive tale om nogen forøget tid for den vilkårlige løsladelses tilbagekaldelse udover den tilbagestående straffetid, uden at man derved gjør brud på selve det princip, i kraft af hvilket man hævder den vilkårlige løsladelse.

Ved anvendelsen af den vilkårlige løsladelse er der blandt andre spørgsmål to, som det bliver nødvendigt at komme på det rene med, og som også allerede ad erfaringens vej ere blevne belyste, uden at der imidlertid derfor i så henseende er opnået nogen ensartethed eller fasthed.

Det er spørgsmålene om hvorvidt den vilkårlige løsladelse bør indrømmes alle fanger uden hensyn til den forbrydelse, hvorfor de ere dømte, og om den bør indrømmes i enhver frihedsstraf uden hensyn til dennes udstrækning.

For det første spørgsmåls vedkommende, om den vilkårlige løsladelse bør indrømmes alle fanger, må det erindres, at recidiver kan der ved en almindelig besvarelse heraf ikke tages hensyn til, fordi deres behandling altid vil være en særegen. Den almindelige erfaring hos fagmænd er i den sag, at lejlighedstyvene, sædvaneforbryderne, om dette udtryk ellers kan bruges, ere dem, der udgjøre hovedstyrken iblandt recidiverne. Disse ere i almindelighed enten unge, løse og ubefæstede eller sløvede, forjaskede og fejge naturer, der vanskelig tage sig sammen uden efter gentagne straffe eller også aldrig. Disse har man derfor i almindelighed ment burde udelukkes fra opnåelsen af den vilkårlige løsladelse. Denne opfattelse har også gjort sig gældende i det progressive system, som det udføres i Irland, England og Danmark, således som det nedenfor skal vises ved omtalen af det andet spørgsmål.

I de øvrige stater, hvor den vilkårlige løsladelse benyttes, er der derimod ikke taget hensyn dertil, skøndt reglen i dens almindelighed erkendes. En modsætning til tyvene danne i almindelighed de fanger, hvis forbrydelser ere begåede i affekt eller af vindesygge, kortsagt have en kvalificeret karakter, således mordere, barnemordere, falsknere, falskmøntnere, brandstiftere m. fl. Hos disse have nemlig ofte abnorme sindstilstande gjort sig gældende, de ere ofte anderledes kraftige naturer, hos hvilke man kan vente stærke omslag, når de bearbejdes og behandles på rette måde. I så henseende skal jeg henvise til de i Knorrings artikel „om vilkorliga frigifningen“, tidskriftets B. 1, S. 75, anførte oplysninger om straffeanstalten i München under Obermaiers ledelse. Fra 1843-45 frigaves af denne straffeanstalt 246 fanger, hvoraf 189 vare dømte for kvalificerede forbrydelser.

Er man enig om, at tyvene i særdeleshed ikke bør indrømmes den vilkårlige løsladelse, fordi de falde lettest tilbage og ere de usikreste ude i livet, ligesom de ofte ere de bedste indenfor fængselsmuren, så ligger deri egentlig besvarelsen af det andet spørgsmål, om den vilkårlige løsladelse skal indrømmes uden hensyn til straffens varighed. Det er nemlig hovedsagelig de første straffe for tyveri, der ere de korteste. Følgen bliver altså, at man kommer til den regel, at for de kortere straffetider kan den vilkårlige løsladelse ikke indrømmes. Skal den anvendes i så tilfælde, må det ske med stor varsomhed. Denne regel er imidlertid heller ikke opstillet overalt. I England og Irland fordres mindst 3 års idømt straf, for at der kan blive tale om vilkårlig løsladelse; i Danmark 7 år. Dette sidste udspringer af, at det progressive system med vilkårlig løsladelse kun anvendes på fanger dømte til tugthus-

arbejde, og tugthusstraf på få år vil i almindelighed kun blive tilkendt recidiver, navnlig tyve.

I Tyskland derimod bestemmer § 23 i rigsstraffelovbogen, at den vilkårlige løsladelse kan tilstås, når mindst 1 år er afsonet, og i Zürich tilstås den med $\frac{1}{6}$ for 1-2 år. I almindelighed er varigheden af den vilkårlige løsladelse progressiv voxende med straffens voxende åremål. Kun i Tyskland gælder det som almindelig regel, at $\frac{3}{4}$ af den idømte straf kan tilstås som vilkårlig løsladelse.

Som det ses er der altså i de sidst nævnte statsamfund ikke taget noget hensyn til, om straffen er kort eller lang. Og dog ligger der også af den årsag noget begrundet i at unddrage de korte straffe fra den vilkårlige løsladelse, fordi disse i almindelighed ere de første straffe, som individet idømmes, og disse bør afsones fuldt ud for ret at lade individet føle hele vægten af sin brøde. Jeg har derfor altid følt det som noget ukorrekt, noget meningsløst, at individet, som er idømt f. ex. 1 års fængselsstraf, ved hans første indtrædelse i straffeanstalten, eller måske alt ved dommens forkyndelse i varetægtsarresten modtages med, at den idømte straf kun betyder 8 måneders cellestraf, en slig afkortning er jo nemlig mange steder, hvor straffen afsones i celle, almindelig. Derved svækkes på forhånd ikke blot agtelsen for loven men tillige den alvorlige, undertiden vel også overvældende stemning, hvori straffens forkyndelse har bragt individet. Det afskrækkende ved straffen, det punkt, som netop skulde opretholdes til den yderste grændse ved den første strafs afsoning og dobbelt ved straffens begyndelse, det taber derved overmåde meget af sin helbredende kraft og det på et tidspunkt, hvor udsigten til forbedring er størst.

To betingelser er der, som den vilkårlige løsladelse med nødvendighed fordrer tilstedeværelsen af for at kunne udføres med de bedst mulige resultater, og som i almindelighed ikke ere tilstede, nemlig politivirighedernes skarpe og forstandige tilsyn og samfundets interesse for spørgsmålets heldige løsning. I almindelighed lyder klagen over, at tilsynet er forsømmeligt og uforstandigt. Derved svækkes institutionens virkninger, idet tilbagefaldene blive flere, og dette virker atter tilbage på samfundets interesse. Uden disse to faktoreres dygtige og varme tilslutning lader sagen sig slet ikke realisere. Opfordringen er derfor stor til også i så henseende at gå frem med forsigtighed ved indførelsen af den vilkårlige løsladelse, og opgaven må først og fornemmelig blive at oplyse og vinde interesse for spørgsmålets store betydning. Om vi i norden i den retning ikke ere dårligere stillede end de fleste andre samfund, så ere vi i hvert tilfælde heller ikke bedre stillede.

Vende vi os sluttelig til bedømmelsen af den vilkårlige løsladelse, således som den udføres i Tyskland, og således som den fremtræder i de i foranstående artikel aftrykte udtalelser af tyske fængselsmænd, så lyder der i deres almindelige udtryk fornemmelig en ros over den vilkårlige løsladelse som et middel til at gennemføre en bedre disciplin end før i straffeanstalterne. Dette er let forståeligt i et land, hvor fællesfængsler udgjøre største delen, men er dette ene eller en af hovedsiderne i princippet, så stiller cellesystemet fængselsbestyrelserne i hvert tilfælde ligeså gunstigt om ikke gunstigere. Dette sidste bliver uimodsigeligt tilfældet, når den vilkårlige løsladelse afslås. Heri kommer netop en af skyggesiderne frem ved forholdet, således som det er i Tyskland, og det

ikke blot i disciplinær henseende, hvor sagen jo endog kan blive alvorlig og betænkelig; men navnlig fordi et skuffet håb, og det håbet om den smilende, lokkende, sollyse frihed, i et alvorligt og af tilstanden bevæget sind, hvori de gode forsætter ere blevne til villie og kraft, bag fængselsmuren slår et dommedags-slag, som der hører ganske andre nerver af stål end ude i det fri liv med dets vekslende indflydelser og stemninger, og en ganske anden åndelig elasticitet til at bære, og som kan få uoprettelige følger for individet. Hos den, der kun på skrømt eller af beregnende klogskab har bragt det såvidt, at han venter at se beregningen slå til, vil skuffelsen i mange tilfælde føre til glubskhed eller anden udskejelse og altså gjøre individet slettere.

Sagen er, og derfor ligger der netop i den fremdragne disciplinære side af principet en af dets største skrøbeligheder, at den vilkårlige løsladelse let kan blive en lokkemad, særlig når den som i Tyskland er opstillet ved lov som en ret, der til en vis grad kan forudsættes. Fangen er et barn i sin higen efter friheden. Han tæller årene, månederne, dagene ja selv timerne, som ere tilbage, og tænker han sig muligheden af, at dette tal kan forringes, og endnu mere, siger man ham, at der er en mulighed for en tidligere frihed, da bliver hans urolige higen ligesom barnets, der alt om mandagen spørger, om det er den længselsfuld ventede søndag „imorgen“.

I bilag 6 til den nævnte artikel er der sagt, at den vilkårlige løsladelse er en spore til at gjøre den muligvis tilstedeværende energi frugtbringende og til at vække den slumrende. Dette kan være en sandhed, men i mange tilfælde vil den ikke være det. Ligeoverfor korte straffe må den i den henseende blive

betydningsløs; thi selvfølgelig ser fangen lettere ud over den korte straffetid til løsladelsens øjeblik — og derfor blive de korte straffe så let betydningsløse — end når der ligger år imellem. Efter min erfaring vil det kun blive enestående tilfælde, i hvilke den vilkårlige løsladelse vil være istand til at vække den slumrende energi under en kortere straffetid, når ikke straffens fuldbyrkelse i det hele taget er istand dertil.

I bilag 9 sammesteds er hensynet til de sociale forhold i livet fremhævet som et moment af betydning for den vilkårlige løsladelses anvendelse; men også heri ser jeg væsenlig kun et fejlsyn på sagen. Det er og skal ikke være alle disse fremhævede materielle, formelle og ydre sider af fangens forhold, der skulle være de afgjørende for anvendelsen af den vilkårlige løsladelse. Overhovedet synes det at fremgå af de fremhævede udtalelser, at medens man i rigsstraffelovbogen har set spørgsmålet fra et principielt synspunkt men vistnok er gået for rask tilværks ved indførelsen, så ses den vilkårlige løsladelse hovedsagelig af fængselsbestyrelserne fra et mere formelt synspunkt. Kortsagt man har forhastet sig i Tyskland, og som man reder, så ligger man.

Af alt, hvad der i det foregående er bemærket, må det fremgå, at den vilkårlige løsladelse bærer i sig et princip af den mest indgribende betydning for det individ, som ved sin færd har bragt sig selv under loven og dens tugt. Dette princip må derfor med nødvendighed finde et udtryk såvel i strafferetten, hvilket hidtil ingensteds er sket — thi det bliver ingen fyldestgørelse af principet at indføre det i al almindelighed i en lovparagraf — som også i fuldbyrdelsen af straffen; hvilket efter det foregående heller ikke kan siges at have fundet sted. Begge disse momenter

forening til et sandt udtryk for principet bliver en nødvendighed for dets varige og heldbringende indførelse i det praktiske liv. Med eller mod sin villie er man ikke kommen længere end til at give det den almindelige form, som det efter sin natur nødvendigvis må få; men det ligger deri, at man er begyndt med formen, en årsag til, at principet let tabes af syne. At man ikke desto mindre kan opvise gode resultater er kun et bevis mere for principets sandhed. Problemets løsning, som forudsætter en forøget interesse og kundskab i den retning hos publikum og øvrigheder, vel organiserede og energiske fængselselskaber, forbedrede og udvidede fængselsanstalter, et meget mere udviklet fængsels personale lignet til den laveste betjent, end der nu i almindelighed haves til rådighed, en reform af strafferettens straffebestemmelser og en reform af straffens fuldbyrdelse, er og bliver retsvidenskabens og fængselsvidenskabens store fremtidsopgave.

Fængselsselskaberne i Danmark.

Den bevægelse, som i slutningen af det forrige århundrede fra samfundets side gjorde sig gældende til fordel for de i fængslerne indespærrede individer, satte, og dette er ikke uden interesse, også sit spor i Danmark. Her ligesom andensteds ytrede den sig, på grund af fængslernes mangel på indvirken på fangernes moralske forbedring, i stiftelsen af et fængselsselskab med det formål at forbedre fangen under hans ophold i fængslet.

Om oprettelsen af dette Danmarks første fængselsselskab hedder det i collegialtidenden for 1798¹: Ved de fester, som i Fyn anstilledes i anledning af Hs. Majestæts fødselsdag f. a. sammentrådte nogle danske mænd, som med hensyn til den bekendte Howards bestræbelser for sine fængslede medmennesker og til fædrelandets generalmajor Waltersdorffs i månedsskriftet Minerva fremsatte tanker indbød medborgere til en forening i et selskab til *tabte borgeres frelse*. Da selskabet, bestående af 106 medlemmer, var organiseret, tilskrev dets formænd det danske cancelli, at endskøndt selskabet ikke havde foreskrevet sig nogen bestemt plan, så blev dog fængslernes forbed-

¹ Om fuldbyrdelse af strafarbejde: Fr. Bruun.

ring for det første formålet. Og udbad man sig cancelliets tilladelse til at undersøge Fyns fængslers beskaffenhed, hvilken tilladelse cancelliet med anerkendelse tildelte selskabet under 25 April 1797.

Som det af det foregående ses, virkede altså dette selskab kun for en mindre landsdel nemlig Fyn. Sandsynligvis er dets virksomhed i årenes løb sygnet hen og selskabet tilsidst gået istå; thi det er mindre sandsynligt, at det skulde være spiren til det nu bestående Fynske fængselsselskab. I hvert tilfælde har det ikke været muligt at få noget tilforladeligt i så henseende oplyst.

I det øvrige Danmark rørte man sig ikke i den sag, og der gik adskillige år, førend der atter fra samfundets side blev tale om at udrette noget for fængsler og fanger. Det var først i 1841, at flere mænd og kvinder i København, iblandt dem Conferentsråd C. N. David, grundlæggeren og skaberen af Danmarks fængselsvæsen, henvendte sig til Kong Chr. d. 8 med begæring om tilladelse til at stifte et fængselsselskab, hvis opgave det skulde være dels at tilse og søge at forbedre fangen i straffeanstalten, dels at støtte ham efter løsladelsen. Ved resolution af 25 Juni 1842 gaves denne tilladelse og dermed oprettedes *Kjøbenhavns* fængselsselskab, hvis virksomhed begyndte det følgende år.

Dette selskabs opgave var altså en dobbelt. Det at tilse fangen i fængslet og virke for hans forbedring havde selskabet tilfælles med det gamle Fynske selskab, og det var, som før bemærket, en med fængslernes tilstand på den tid stemmende opgave, som imidlertid udviklingen og forbedringen af disse efterhånden gjorde overflødig, lidet ønskelig og tilsidst umulig, så at den af sig selv faldt bort.

Det andet formål, som Københavns fængsels-selskab opstillede for sin virksomhed, var at understøtte fangen ved og efter løsladelsen. Ligesom dette formål efter det foran anførte nu er det eneste, således er dette også i almindelighed fængsels-selskabernes hoved-opgave. Dette ligger i sagens natur og i fængsels-sagens hele udvikling. Sålænge nemlig staten kun stillede sig den opgave at gøre fangen uskadelig ved indespærring og forøvrigt lod hans tilstand såvel den legemlige som den sædelige være sig ligegyldig, måtte ganske naturligt samfundet, når det vilde tage sig af sagen, søge at virke der, hvor staten intet gjorde, altså også på fangens moralitet. Efterhånden som fængselsvæsenet udvikledes og fængslerne selv overtog opgaven at forbedre fangen, måtte imidlertid fængsels-selskabernes opgave også blive en anden, den nemlig at berede vejen der, hvor fængselsvæsenet ikke selv kunde række hen. Fængslerne kunde i bestræbelsen for at vinde fangen tilbage for samfundet ikke følge ham udenfor fængslets port, ud i samfundet. Her måtte fængsels-selskaberne træde til med at understøtte fangen ved løsladelsen og indirekte ved at gøre samfundet modtageligt for den løsladte fange. Således er, mærkeligt nok, samfundet selv blevet en genstand, og det langt fra den betydningsløseste genstand for disse selskabers virksomhed, og disse to sider af denne virksomhed ere så nøje forenede, at der ikke kan gjøres noget for den ene uden at der også må gjøres noget for den anden. Den store almenhed havde nemlig, oplært af staten, endnu bevaret et indtryk af skræk for forbryderen. Virkningerne af fængselsvæsenets udvikling vare og ere endnu ikke trængte ind i alle samfundets lag, og fængselsvæsenet stod og står tildels endnu temmelig hjælpeløs ligeoverfor sam-

fundet. Aldeles hjælpeløs er det naturligvis langt fra; thi det har jo altid vejen åben til gennem pressen at rejse og behandle de spørgsmål, som kunne have interesse og betydning både for sagen selv og for publikum, og den vej er ingenlunde utaknemlig om den også undertiden er besværlig. I Danmark er der imidlertid i de sidste c. 20 år aldeles intet gjort fra fængselsvæsenets side for at vinde publikum, og dog er dette en lang periode, og netop den periode, hvori der var en stor opfordring til at arbejde for sagen i samfundet, fordi vore ny, ypperligt indrettede straffeanstalter netop da skulde til at virke og vise samfundet sine resultater, som samfundet selv var kaldet til at befæste, og fordi fængselsselskaberne særlig i begyndelsen af denne periode, da de stiftedes, ikke endnu evnede at optage den side af sagen.

Altså samfundet selv, den løsladte fange ude i samfundet og dette ligeoverfor ham, måtte blive, efter forholdenes naturlige udvikling, den nærmeste genstand for fængselsselskabernes virksomhed. Det var nemlig ikke nok, at straffen fuldbyrdedes med den hovedhensigt at forbedre individet. Idelig mødte den tilbagefaldne med den undskyldning for sit tilbagefald, at samfundet viste ham mistro, sårede ham derved og indirekte tvang ham til at søge tilflugt i straffeanstalten. Straffeanstalten er naturligvis ikke indrettet til at være et tilflugtssted for den tidligere straffede, og selv om det af den tilbagefaldne anførte i mange tilfælde kun var og er en undskyldning; thi den høres endnu, så var den på den anden side ofte og er også endnu i mange tilfælde en sandhed.

De første ydre betingelser for at bane vejen for den løsladte fange til hans optagelse i samfundet pånyere, at han træder ud i dette nogenlunde sømmelig

klædt og ikke aldeles blottet for midler til i det mindste en kort tid at friste livet. Disse betingelsers opfyldelse kan straffevæsenet i længden ikke overtage, og i mange tilfælde ere dets evner i så henseende utilstrækkelige. Ligesom fængselsselskabernes almindelige opgave ved fængselsvæsenets udvikling blev den ude i livet at fortsætte og befæste det arbejde, som man ved straffens fuldbyrdelse i fængslet havde søgt at lægge grunden til, således måtte den første del af denne opgave naturligvis blive den at skaffe fangen ved løsladelsen de første ydre betingelser for hans indtrædelse i samfundet påny nemlig, som nævnt, sømmelig beklædning og lidt penge til underhold i det første øjeblik. Til opfyldelsen af dette formål behøves væsenligst kun penge. Hermed var målet imidlertid langt fra nået, og det viste sig snart, at man ikke kunde blive stående derved. Når samfundet ikke vil give den løsladte arbejdet, er al anden hjælp spildt. Den bedste hjælp ved siden af den foran nævnte er altså at kunne anvise fangen arbejde ved løsladelsen. Dette formål kan ikke nås ved penge. Dertil hører et samfund, som med god villie modtager den løsladte fange, ved en forstandig behandling søger at støtte ham, når han vakler, at indgive ham mod og tillid, når han trættes af de altid mødende vanskeligheder. Et sådan samfund, en sådan tålmodighed ligeoverfor og tillid til fangen frembringer man ikke i få år. Dertil fordres en utrættelig virksomhed også fra fængselsselskabernes side, en stadig anstrængelse for at oplyse samfundet om dets pligter i så henseende, for at vinde flere og fleres interesse for sagen, og navnlig for at gjøre så mange af samfundets medlemmer som muligt ikke blot til passive og bidragydende men også til aktive medarbejdere i sagen. En sådan udvikling

af samfundet ere vi endnu meget langt fra at have nået, skøndt det er hævet over al tvivl, at fængselsselskabernes virksomhed væsenlig har bidraget til den betydelige forskel, der er på samfundet nu og for 20 år siden i dets forhold til den løsladte fange.

Af stor betydning for det heldigste resultat af fængselsselskabernes virken er den form, hvori de ere organiserede, og den måde, hvorpå de virke, og den første betinger for en del den anden. Herved må først i almindelighed bemærkes, at ethvert fængsels-selskab nødvendigvis må stå i forbindelse med de straffe-anstalter, hvis løsladte fanger det understøtter; thi kun igennem disse kan det få en såvidt muligt nøje kendskab til individet. Hvad selve organisationen af selskabet angår, kan denne være en sådan, at selskabet kun påtager sig omsorgen for de fanger, der løslades fra den bestemte straffeanstalt, om hvilken selskabet i så tilfælde har dannet sig. Derved spredtes imidlertid dets kræfter og dets opmærksomhed over hele riget, når straffeanstalterne ikke ere bestemte for enkelte landsdele men gælde for hele riget, hvilket sidste er tilfældet i Danmark. Desuden voxer derved selskabets arbejde uforholdsmæssigt med årene og bliver trods de største opoffrelser uoverkommeligt og derved for en del utilfredsstillende. Ved denne organisation slipper fangen, som er løsladt, hurtigt selskabet af syne, og deri ligger en stor fare, fordi det navnlig i den første tid efter løsladelsen for fangen gælder om, at finde en støtte, som han kan have tillid til, og denne må naturligvis ikke findes for fjærnt, hvilket i dette tilfælde let vil hænde. Iligemåde har selskabets bestyrelse meget vanskeligt ved at bedømme de konkrete omstændigheder ved anmodninger om hjælp fra løsladte fanger, som bo langt fra bestyrelsens sæde.

Disse ulemper ere så væsentlige, at de må tages i betragtning, når der er tale om den hensigtsmæssigste ordning af et fængselsselskabs virksomhed.

I modsætning hertil står det selskab, som støtter fanger, løsladte fra enhver af rigets straffeanstalter, når de tage ophold indenfor en vis begrændset kreds af riget. Denne organisation har ikke blot det fortrin, at den er den naturligste, når straffeanstalterne gælde for hele riget; men derved ophæves tillige de ovenfor påpegede ulemper. Arbejdet bliver ikke uoverkommeligt og vil altså kunne udføres mere tilfredsstillende. Det vil være lettere for selskabet, der virker for en begrændset mindre omkreds, netop af den grund at finde mænd med interesse for sagen, og som nyde anseelse i samfundet, til at yde bistand ved at skaffe arbejde og ved at være en støtte for den løsladte fange, når hjemstavnsens mistro og måske hårdhed tynger lovlig hårdt. Gennem slige mellemænd vil der altid kunne fås de nøjagtigste oplysninger om den løsladtes forhold i tilfælde af fornyet anmodning om hjælp, og deri kan endelig ligge en spore for den løsladte fange til at anstrænge sig. Denne organisation vil tillige kunne føre til, at de individer, der ere straffede med vand og brød og således ikke have afsonet straffen i en straffeanstalt men i varetægtsarresten, også kunne støttes, hvilket nu ikke er tilfældet, netop fordi fængselsselskaberne i Danmark alle oprindeligt vare dannede hvert om sin straffeanstalt, og således hvert for sig havde hele landet til opland. Først i de sidste år er der for to af disses vedkommende sket en forandring i organisationen, ligesom Københavns fængselsselskab i de sidste år har taget sig af individer, der have afsonet deres straffe i Københavns varetægtsarrester, forsåvidt pengemidlerne have strakt til, hvorom

nærmere senere. Der kan jo nemlig ikke rejses tvivl om, at disse med vand og brød straffede individer, som ofte ere unge og straffes første gang, just derfor fornemligst bør støttes, og at der ikke ligger nogen stærkere begrundelse for at yde hjælp deri, at individet er nået ind i en straffeanstalt. Endelig taler endnu et væsenligt moment for denne organisation. Gennem et selskab, dannet for en større kreds med mindre filialer, kommer en større livskraft ind i selskabet selv såvel i pecuniær henseende som ved aktiv medvirken. Dette sidste, samfundets sande delagtiggjørelse i fængselssagen, er jo netop det hovedformål, hvortil fængselsselskabernes udvikling må og skal stræbe hen, og det såmeget mere som deri ligger en af betingelserne for indførelsen af den vilkårlige løsladelse. Derfor kan også kun denne sidst fremhævede organisation blive den rette.

Danmarks fængselsselskaber ere foruden det foran nævnte *Kjøbenhavns fængselsselskab*, hvis virksomhed begyndte 1843, det *Fynske* stiftet 1858, *Horsens* stiftet 1859, *Viborg* og *Vridsløselille* stiftede 1860.

Kjøbenhavns fængselsselskab antager sig kun fanger, der ere løsladte fra straffeanstalten på Christianshavn (en del af Kjøbenhavn), f. t. Danmarks eneste kvindefængsel. Da det ikke er så let for kvinden strax ved løsladelsen at finde arbejde, som det i mange tilfælde er for manden, og hun lettere er udsat for at falde, har selskabet stiftet et optagelseshus, som ved privat bistand er udvidet til nu at kunne optage 8 individer. En anden særegenhed for dette selskab er, at dets indtægter ikke for en del medgå til beklædning, således som tilfældet er ved de andre selskaber. fordi

Christianshavns straffeanstalt ejer et legat på 20000 kr., som i 1818 blev skænket til beklædning af fanger, der løslades af denne straffeanstalt.

Selskabet har fra 1 Decbr. 1876 til 30 Nvbr. 1877, efter sin 25 beretning, af 90 i dette tidsrum løsladte kvinder understøttet 48, og af disse have de 21 fået tjeneste fra optagelseshuset, medens 9 ere hjulpne ved bistand fra Viborg og det Fynske selskab. Tillige ere flere tidligere løsladte fanger også understøttede i dette regnskabsår. Selskabets samlede årsindtægt har udgjort 4935 kr. 92 ø., og til understøttelser er der medgået 4376 kr. 99 ø. Selskabet ejer 2800 kr. i obligationer.

Af alle fængselsselskaberne i Danmark er dette det eneste, som, forsåvidt forholdene tillade det, tager sig af individer, der ere straffede med vand og brød i Københavns varetægtsarrester. Efter beretningerne for 1875 og 1876 ere således i alt 147 hjulpne; beretningen for 1877 angiver ikke antallet af dem i denne kategori understøttede.

Horsens fængselsselskab, der kun tager sig af fanger, løsladte af Horsens straffeanstalt, hvori væsenlig kun indsættes mandsfanger med en straffetid over 6 år og recidiver med kortere straffetid, har i regnskabsåret fra 1 April 1876 til 31 Marts 1877 af 123 i dette tidsrum løsladte fanger understøttet 80, af hvilke dog mange ifølge selskabets beretning kun have modtaget en mindre beklædningshjælp. Af tidligere løsladte fanger ere 19 atter understøttede i det nævnte regnskabsår. Udgiften til understøttelser i regnskabsåret har udgjort 4208 kr. 66 ø. Årets indtægt har været 7889 kr. 24 øre.

Vridsløselille fængselsselskab understøtter kun fanger, der løslades af Vridsløselille cellefængsel, hvori

mandsfanger, der idømmes forbedringshusarbejde indtil 6 år, indsættes. I dette selskabs regnskabsår fra 1 Jan. til 31 Decbr. 1877 løslodes af cellefængslet 250 fanger. Af disse henvistes 74 til Viborg og det Fynske fængselsselskab, fordi de vare hjemmehørende i Jylland og Fyn. Af de øvrige understøttedes 115 og desuden 16 tidligere løsladte, som ikke før havde fået hjælp, altså ialt 131 foruden 69, som tidligere vare understøttede og atter i år havde anmodet om bistand. Årets understøttelser til disse udgjorde 4681 kr. 99 ø., medens selskabets indtægt var 10015 kr. 13 ø. deri et kontant indbetalt legat 4496 kr. 89 ø. Foruden kassebeholdningen ejer selskabet 12500 kr. i obligationer. hvori et legat på 9500 kr.

Det *Fynske fængselsselskab* tog sig oprindelig af de fanger, der løslodes af Odense straffeanstalt. Da denne nedlagdes d. 31 Marts 1865, besluttede selskabet foreløbig at betragte sig som en filial af Viborg fængselsselskab, fordi de fanger, der tidligere indsattes i Odense straffeanstalt, fremtidig hovedsagelig blev anbragte i Viborg. Fra 1867 forandrede selskabet imidlertid denne beslutning og vedtog for fremtiden at tage sig af fanger, der ere hjemmehørende i landsdelen *Fyn* og løslades af landets samtlige straffeanstalter. I regnskabsåret fra 1 April 1876 til 31 Marts 1877 har selskabet taget sig af 21 ny og 29 tidligere understøttede individer. Understøttelserne til disse have i årets løb udgjort 1380 kr. 47 ø., og årets indtægt var 2681 kr. 87 ø. Da selskabet virker for en bestemt begrændset landsdel, har det haft lettere ved at finde kræfter i de forskellige egne af landsdelen til hver i sin kreds at være det behjælpelig med at skaffe tjeneste og arbejde ligesom også med at undersøge den løsladtes forhold. Selskabet udtaler i sin beret-

ning, at det nu er langt lettere end før for den løsladte fange at finde tjeneste eller arbejde, fordi folks mistro ligesoverfor den løsladte fange er mindre end før.

Viborg fængselsselskab understøttede oprindeligt kun fanger løsladte af Viborg straffeanstalt, og til dette sluttede sig, som foran bemærket, i 1865-67 det Fynske fængselsselskab som en filial. Da Viborg straffeanstalt nedlagdes i April 1875, vedtog fængselsselskabet at fortsætte sin virksomhed ved at understøtte fanger, der fremtidig løslades af landets samtlige straffeanstalter og høre hjemme i Jylland. I regnskabsåret fra 1 Debr 1876 til 30 Nvbr. 1877 har selskabet understøttet 83 fanger, som i årets løb ere løsladte af landets straffeanstalter, og desuden 27 tidligere understøttede. Medens regnskabsårets indtægt har udgjort 18302 kr. 14 ø., deraf et grundfond på 11781 kr. 18 ø., have understøttelserne udgjort 3054 kr. 34 ø. Selskabet ejede ved regnskabsårets udløb foruden kassebeholdningen 13876 kr. 18 ø.

Af denne korte redegjørelse for fængselsselskabernes virksomhed i Danmark i det tidsrum, som deres sidst udgivne beretninger omfatte, og som forøvrigt jo er en del forskelligt, vil det alt fremgå, at denne deres virksomhed har været betydelig. Medens der således i tidsrummet er løsladt 463 fanger af straffeanstalterne, have fængselsselskaberne understøttet i samme tidsrum 363, som ikke før have fået hjælp, og desuden 144 tidligere understøttede, altså ialt 507 individer. I dette forholdsvis betydelige tal mangler endnu antallet af tidligere understøttede, der atter i 1877 have fået hjælp af Københavns selskab, hvorom dets beretning nemlig intet oplyser. Den samlede understøttelse til disse 507 individer har udgjort 17331 kr. Fordeles dette beløb på det samlede antal

507, bliver det i gennemsnit lidt mere end 34 kr. pr. individ. Tages det nu i betragtning, at det samlede antal 507 efter det foran anførte er for lille; at endel af beløbet for Københavns selskabs vedkommende medgår til optagelseshuset; at en ikke ringe del for de øvrige selskabers vedkommende bruges til den nødvendigeste, tarveligste beklædning, vil det jo være klart, at det ingenlunde bliver noget betydeligt beløb, som i mange tilfælde kan ydes, og at der ofte må gives afslag på anmodning om en hjælp, som det ellers vilde være ønskeligt at yde.

Det samme forhold viser sig om muligt endnu tydeligere, når man sammenligner den gennemsnitlige hjælp, som hvert selskab i regnskabsåret har ydet. Gennemsnitshjælpen for Københavns selskab er således c. 85 kr., men her må atter bringes i erindring, at det samlede antal understøttede ikke er opgivet, og at optagelseshuset tager en del af hjælpen. For de øvrige selskabers vedkommende udgjør den for *Vridsløselille* c. 24 kr., for *Viborg* og det *Fynske* c. 28 kr. og for *Horsens* c. 43 kr. En så ringe gennemsnitshjælp, som her særlig for de tre selskabers vedkommende fremkommer, må give et meget ringe bidrag til bistand for en del løsladte og må nødvendigvis altid være for ringe til at støtte de pågældende tilbørligt. At denne gennemsnitshjælp ikke er noget særegent for det sidste regnskabsår fremgår af oversigten over understøttelserne for de sidste 5 regnskabsår. Efter denne er nemlig den gennemsnitlige understøttelse omtrent 34 kr. for samtlige fængsels-selskaber.

Af den vedføjede oversigt over selskabernes indtægter i deres sidst offentliggjorte regnskabsår vil man se, at deres samlede indtægt har udgjort 23856

kr. og af den ligeledes vedføjede oversigt over selskabernes indtægter i de sidste 3 femår viser deres samlede indtægt for det sidste femår sig at have været 85564 kr. Disse indtægter fremkomme ved private bidrag, som i det sidste regnskabsår have udgjort c. 7000 kr. eller lidt over 29 pct. af den samlede indtægt. Dertil kommer de kommunale bidrag fra amts- og sognekommuner; disse have udgjort c. 4700 kr. eller, fordelt på de 338 bidragydende kommuner, c. 14 kr. i gennemsnit på hver. Når hertil føjes, at medens amtskommunernes bidrag variere fra 10-100 kr., bidrage sognekommunerne med 2-10 kr., i almindelighed 4 kr., årlig, så kan denne bistand ligesålidt som den private, der i pekuniær henseende ydes fængselsselskaberne, ikke kaldes betydelig, ihvorvel den som helhed har stor betydning. Den tredje hovedbestanddel af indtægten består i gaver, renter af legater og opsparet kapital samt tilskud fra kriminal- og politiretten i København, fra stiftelser og fideikommiskapitaler, renter af fangernes overarbejds- penge og endelig tilskud fra statskassen. Dette sidste har udgjort 1000 kr. årlig; men ser man hen til den betydning, som fængselsselskaberne have haft og have for samfundet, vilde det ikke være noget overdådigt bidrag, om dette tilskud i det mindste fordobledes. Denne samlede tredje bestanddel af indtægten har for det sidste regnskabsår udgjort c. 7600 kr. eller næsten 33 pct. af den samlede indtægt. Selskabernes virksomhed er derved gjort for en væsentlig del afhængig af tilfældige indtægter, som i hvert tilfælde ikke alle kunne påregnes med sikkerhed, og hovedstøtten flyttes derved tillige bort fra det sted, hvor den naturligst bør ligge nemlig hos samfundet selv.

Til bedømmelsen af fængselsselskabernes virk-

somhed og udvikling særlig i økonomisk retning afgiver den vedføjede oversigt over indtægterne i de sidste 15 år, delt i 3 femår, oplysninger, der ikke ere uden interesse. Fra $^{63}|_{68}$ til $^{68}|_{73}$ viser der sig således en stigning af den samlede indtægt med c. 69 pct. Denne meget betydelige stigning hidrører ikke så meget fra de private bidrag, der ere voxede med c. 25 pct., som fra de kommunale bidrag, der i $^{68}|_{73}$ ere mere end 7 gange større end i $^{63}|_{68}$. Dette hidrører fra at selskaberne først i dette tidrum henvendte sig til kommunerne med opfordring til disse om at yde deres bistand. Sammenlignes derimod indtægterne i $^{68}|_{73}$ med dem i $^{73}|_{78}$, viser der sig en nedgang i det sidste femår på over 4000 kr. eller tilnærmelsesvis det samme beløb, hvormed de kommunale bidrag i det samme tidsrum ere formindskede. Når samtidig de private bidrag synes at være gåede ned, kan dette muligt kun være tilsyneladende, idet summerne for $^{63}|_{68}$ og $^{68}|_{73}$ ere tagne af fængselskontorets offentlige beretninger for disse to femår, og i disse summer kunne være medregnede gaver, der hidtil årligt ere vendte tilbage som indtægt, medens de ikke ere henregnede til årlige private bidrag af nærværende artikels forfatter ved opgjørelsen for det sidste femår. Hovedresultatet bliver altså, at medens selskabernes samlede indtægter fra det første til det andet femår steg meget betydeligt navnlig ved bistand fra kommunernes side, så er forholdet mellem det andet og tredje femår ikke blot ikke stilstand men tilbagegang. Dette er så meget mærkeligere, som det sidste femår hører til en for landet i høj grad gunstig økonomisk periode, og som formodningen må være for, at publikums interesse for fængselsvæsenet ved fængselselskabernes heldbringende virksomhed er bleven større. Uden skyld i dette mindre gunstige

resultat i økonomisk henseende ere fængselselskaberne næppe; men det er jo let forklarligt, at det andet femårs stærk stigende indtægt har bortdraget, i hvert tilfælde i de første år af det følgende femår, selskabernes opmærksomhed noget fra den pekuniære side.

Spørges der nu om resultaterne af fængselselskabernes virksomhed ligeoverfor de løsladte fanger, så viser vel den vedføjede oversigt over understøttelser og understøttede i de sidste femår, at det er et meget betydeligt antal af løsladte fanger, som selskaberne have antaget sig trods deres forholdsvis knappe indtægter. Af 2423 i det omhandlede tidsrum løsladte fanger have selskaberne nemlig antaget sig det betydelige tal 1555 eller 64,2 pct., og desuden ere 615 gontagende hjulpne. Heri ligger imidlertid intet afgjørende resultat til bedømmelse af opgavens heldige løsning ligesålidt som deri, at *Kjøbenhavns* fængselselskab siden sin stiftelse har understøttet 843 løsladte fanger, *Vridsløselille* ligeledes 2065, *Horsens* 473, *det Fynske* 352 og *Viborg* 779 eller samtlige selskaber i alt 4512 løsladte fanger. En bedre antydning af et resultat give forsåvidt de enkelte selskabers beretning, som *Vridsløselille* oplyser, at af de af dette selskab understøttede 2065 løsladte fanger ere 347 faldne påny; *Kjøbenhavns* selskabs beretning for 1873 oplyser, at selskabet i 1863-73 har taget sig af 112 løsladte fanger, af hvilke dengang 12 ere straffede påny; *Viborg* selskab angiver 194 af de hjulpne 779 som faldne påny, og endelig anfører *Horsens* selskab, at 69 af de 473 løsladte, som selskabet i det hele har understøttet, ere straffede påny. Det Fynske selskab oplyser intet i så henseende. Skøndt disse her givne sidste oplysninger ikke i beretningerne ansøres som fuldstændige, fordi der i flere tilfælde savnes oplysninger om de

understøttedes senere færd — dog vides det, at de ikke ere indsatte i straffeanstalterne påny, medens de kunne være idømte mindre straffe — og skøndt de som det ses tillige i det hele taget ere mangelfulde, så kan man dog af alle de anførte tal kun drage den slutning, at de Danske fængselsselskabers virksomhed hidtil har været meget betydelig, heldig og smuk og ydet et væsenligt bidrag til fængslernes gode resultater.

Det er foran fremhævet, at fængselsselskabernes opgave er at understøtte den løsladte fange og gjøre samfundet modtageligere ligeoverfor ham, samt at disse to sider af deres virksomhed ere så nøje forenede, at der ikke godt kan gjøres noget for den ene, uden at der også må gjøres noget for den anden. Og det er ligeledes sagt, at den form, hvori de ere organiserede, væsenlig betinger den måde, hvorpå de virke.

Til at bedømme denne anden side af de Danske fængselsselskabers virksomhed, deres forhold til publikum, deres indflydelse på samfundet, give de foran meddelte økonomiske oplysninger allerede nogle bidrag. Disse suppleres ved et af hovedmomenterne i så henseende nemlig selskabernes organisation. Det vil erindres fra omtalen af hvert enkelt fængselsselskab, at de alle oprindelig vare stiftede om de enkelte straffeanstalter, således at de kun tog sig af fanger løsladte fra den straffeanstalt, hvortil de havde sluttet sig. I tidens løb har dette forhold forandret sig derved, at to straffeanstalter ere nedlagte.

De to pågældende selskaber nødtes derved til at forandre organisation og blev fængselsselskaber for bestemte dele af landet, således at de modtage fanger, der løslades fra alle landets straffeanstalter, når de

høre hjemme i de landsdele, som de virke for. Disse to selskaber ere *Viborg* for Jylland, og *det Fynske* for Fyn. Derimod have de tre andre fængselsselskaber, *Kjøbenhavn*, *Vridsløselille* og *Horsens* bevaret deres oprindelige organisation som virkende for fanger, der løslades fra den af landets 3 straffeanstalter, til hvilken hvert selskab for sig har sluttet sig. I det foregående har jeg udtalt mig om, at af disse to organisationer bør den, som gjør enkelte dele af landet til sæde for sin virken, foretrækkes og det særligt i et så lille land som Danmark, hvor det må være givet, at der altid, ligesom det nu er tilfældet, vil kunne bevares den nødvendige forbindelse mellem fængselsselskaberne og landets 3 straffeanstalter, såat ingen fange løslades uden at kunne komme i betragtning ved fængselsselskabernes bistand, forsåvidt som han egner sig dertil, hvilket jo nu sker. Denne min overbevisning, som jeg oftere andensteds har haft lejlighed til at fremhæve, støttes også ved udtalelserne om fængselsselskaberne i Danmark såvel i „Om fuldbyrdelse af strafarbejde“ 1867 af fængselsdirektør Fr. Bruun, som i fængselskontorets beretning om straffeanstaltternes tilstand i Danmark 1863-68, hvor det ligefrem fremhæves som en mangel ved organisationen af fængselsselskaberne, at de ikke gennemgående kun omfatte de enkelte landsdele, og som derfor tilråder en udvikling i den retning. Så stærke udtalelser findes vel ikke i fængselskontorets beretning for 1868-73; men der kan dog ikke af dennes almindelige udtalelse om fængselsselskabernes heldbringende indflydelse uddrages nogen formodning om en forandret anskuelse i så henseende. Dette er der såmeget mindre grund til at formode, som den anbefalede organisation ubestridelig i et lille

land som Danmark er den eneste rette, og jeg kan hertil føje, er den, hvortil fængselselskaberne i deres udvikling må komme, hvis de fremdeles skulle gjøre fyldest i fængselsvæsenets udvikling, og deri ligger for mig hovedsagen.

Det er allerede foran anført, hvad der taler til fordel for denne organisation, og deriblandt er nævnt, at den mindre omkreds, som hvert selskab eller hver filial får at virke i, lettere lader sig påvirke ved den nære berørelse med selskabet selv, og dette vil vise sin betydning i forøget såvel økonomisk som *aktiv* deltagelse fra kredsens side. Hvad fængselselskaberne i så henseende have udrettet er så godt som intet. De have arbejdet for at skaffe sig midler til at løse opgaven, og de have derved som ved overhovedet at understøtte den løsladte fange indirekte udøvet en ikke ringe indflydelse på samfundets indgroede mistro. De have brudt den hårde skal, og det er ganske vist allerede meget; men de have ikke draget tilstrækkelig fordel deraf. De have haft meget at kæmpe med i økonomisk henseende, men de have ladet ude af betragtningen, at midlerne, som fortrinsvis skulle have fra samfundet, ikke kunne ventes derfra, med mindre selskaberne sætte sig i så nær forbindelse med dette som muligt. Vistnok udgiver hvert selskab sin årsberetning om sin virksomhed, men dens form og indhold kan ikke bidrage til at vække en slumrende interesse. Beretningerne indeholde, foruden selskabets love, meddelelser om den årlige generalforsamling, hvorpå i almindelighed intet uden for det rent formelle hænder, om årets virksomhed med statistiske oplysninger, en regnskabsoversigt og endelig korte beskrivelser eller skitser af de fanger, som ere understøttede. Disse

sidste optage en større del af beretningen, ere lidet oplysende og interesseløse for den udenforstående og burde derfor helst falde bort. Deres plads burde derimod anvendes til mindre artikler til fængselssagens belysning og med den opgave at vække publikums interesse for sagen. Jeg kan i så henseende minde om den uden tvivl ikke ringe betydning som en artikel af overlærer Kaalund i Vridsløselille fængselsselskabs første årsberetning havde for dette selskab i hvert tilfælde i økonomisk henseende. Det er imidlertid givet, at i mange tilfælde den interesse, der i højere grad ytrer sig i økonomisk henseende, også bærer sand interesse i sig. Jeg skal endelig også for nordens vedkommende minde om, hvorledes Finlands fængsels-selskab bestandig arbejder på publikums tilslutning ved at vække dets åndelige interesse for sagen gennem småskrifter. Herigennem og gennem en forandret, bedre organisation går fængselsselskabernes udvikling henimod en inderligere forening med samfundet.

Hovedresultatet af alt det foran anførte bliver altså dette, at Danmark har 5 fængselsselskaber, som trods de mangler, der i forskellige retninger kunne klæbe ved deres måde at virke på, hidtil have udviklet sig i god overensstemmelse med landets fængselsvæsen og i det hele taget udgjort et tilfredsstillende og nødvendigt supplement til dette; at disse selskaber trods deres forholdsvis små midler have udfoldet en så betydelig og gavnlig virksomhed, som næppe noget andet land kan opvise mage til; at det må ønskes, at denne smukke og fortjenstfulde gerning fremdeles må udvikles til at blive den kraftige deltager i fængselsvæsenets fremtidige udvikling, således som denne i

retning af den vilkårlige løsladelse med nødvendighed fordrer. Til opnåelsen af dette mål hører, og det må atter og atter gentages, samfundets nøjere tilslutning såvel med penge som med aktiv bistand; thi det må ikke glemmes, at det er for samfundet selv, at fængselselskaberne virke.

Oversigt

over

understøttelser og understøttede i fængselselskabernes 5 sidst offentliggjorte regnskabsår.

Fængselselskaberne.	Tidsrum.	Understøttelsesernes værdi.	Den gennemsnitlige værdi pr. ind.	Løsladte.	Understøttede	
					ny	tidligere og påny.
Kjøbenhavn	$\frac{1}{2}72 - \frac{3}{11}77$	Kr. 17818	Kr. Ø. 76. 80	576	232	¹ "
Vridsløselille	$\frac{1}{2}73 - \frac{3}{12}77$	23873	23. 97	1254	720	276
Horsens	$\frac{1}{4}72 - \frac{3}{3}77$	11502	42. 13	372	162	111
Det Fynske	$\frac{1}{4}72 - \frac{3}{3}77$	6947	28. 47	² "	118	126
Viborg	$\frac{1}{2}72 - \frac{3}{11}77$	13833	32. 47	221	323	102
Tilsammen		73973	34. 09	2423	1555	615

¹ Om dette tal oplyser Kjøbenhavns beretninger intet.

² Da det Fynske selskab ikke slutter sig til en bestemt straffeanstalt, kan der ikke angives noget tal for løsladte.

Øversigt
 over
fængselselskabernes indtægter i deres sidst offentliggjorte regnskabsår.

Fængsels- selskaberne.	Regn- skabs- året.	Aarlige Indtægter.						Kapital- formue.
		Beholdning ved regnskabs- årets begyndelse.	Private bidrag.	Kommunale bidrag	af kom- mu- ner.	Renter, gaver, tilskud, m. m.	Tilsammen	
Kjøbenhavn	$\frac{1}{12}76 - \frac{30}{11}77$	Kr. Ø. 187. 92	Kr. Ø. 2164. 00	Kr. Ø. 489. 00	Kr. 17	Kr. Ø. 2095. 00	Kr. Ø. 4935. 92	Kr. Ø. 2800. 00
Vridsløselille	$\frac{1}{1}77 - \frac{31}{12}77$	345. 40	1650. 00	1310. 00	77	2212. 84	5518. 24	12500. 00
Horsens	$\frac{1}{4}76 - \frac{31}{3}77$	2336. 06	1812. 00	1003. 00	84	1738. 18	6889. 24	3000. 00
Det Fynske	$\frac{1}{4}76 - \frac{31}{3}77$	1275. 04	504. 00	437. 00	46	465. 83	2681. 87	„
Viborg	$\frac{1}{12}76 - \frac{30}{11}77$	502. 37	835. 66	1417. 00	114	1075. 93	3830. 96	12191. 18
Tilsammen		4646. 79	6965. 66	4656. 00	338	7587. 78	23856. 23	30491. 18

Oversigt
over
fængselsselskabernes samlede indtægter i de sidste 15 år.

Fængselsselskaberne.	Private bidrag.			Kommunale bidrag.			Samlet indtægt.		
	1863 68	1868 73	1873 78	1863 68	1868 73	1873 78	1863 68	1868 73	1873 78
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Kjøbenhavn	8326	12206	10536	932	3534	2127	11750	19192	21660
Vridsløselille	9760	10657	8706	50	6074	6336	13506	22578	14567
Horsens	8056	10428	8835	882	4951	4826	12448	18624	21167
Det Fynske	2082 ¹	5686	3180	652	1857	2048	2842	8320	9204
Viborg	6840	6740	4693	1196	9651	6698	12724	21188	18966
Tilsammen	35064	45717	35950	3712	26067	22035	53270	89902	85564

¹ Denne indtægt er kun for tiden fra 1⁴ 1866—31¹² 68.

Blandet indhold.

Forbrydelser i Kjøbenhavn 1876. Ifølge beretningen om Kjøbenhavns politi i 1876 har antallet af *samlige forbrydelser*, der ved anmeldelse eller opdagelse uden foregående anmeldelse ere komne til politiets kundskab i 1876, udgjort 4964 mod 3902 i 1875. Forbrydelserne ere fordelte således:

mod den offentlige myndighed og orden ..	46,	i 1875	26
— sædeligheden	171,	—	139
— personer	127,	—	86
— ejendomsret	4523,	—	3576
falsk	48,	—	30
brandstiftelser	3,	—	4
andre forbrydelser ...	46,	—	41

Procentvis og sammenstillet med de 5 foregående år stiller forholdet sig således, at af hvert 100 forbrydelser udgjorde:

	1876	1875	1874	1873	1872	1871
forbryd. mod sædelighed.	3,44	3,56	4,29	2,67	2,07	0,67
— — personer ...	2,58	2,20	2,28	1,36	1,11	0,57
— — ejendomsret	91,11	91,65	91,40	94,39	95,34	97,45
falsk	0,96	0,77	0,77	0,86	1,07	1,14
andre forbrydelser	1,91	1,82	1,26	0,72	0,41	0,17

Af forbrydelser mod ejendomsretten have:

simple tyverier udgjort i	1876: 3182,	i 1875: 2688
grove — —	— 560	— 256
bedrageri — —	— 675	— 572

Antallet af simple tyverier er således steget med 18,4 pct., de grove tyverier derimod til over det dobbelte eller med 118,7 pct.

Af de begåede tyverier have 2517, nemlig 2213 simple og

304 grove, angået koster af indtil 10 kr. værdi. 67,3 pct. af samtlige tyverier have således været småtyverier mod 76,2 pct. i 1875.

Antallet af de for *forbrydelser anholdte* udgjør i 1876 1338 imod 1166 i 1875.

Fremstillede for retten ere 1312 mod 1129 i 1875.

Af samtlige i 1876 for forbrydelser og forseelser anholdte er 75,8 pct. anholdt for forbrydelser mod ejendomsretten, nemlig for:

simpelt tyveri	742	eller	50,5	pct.
groft —	108	—	7,3	pct.
hæleri	38	—	2,6	pct.
bedrageri	192	—	13,1	pct.
andre ejendomsforbrydelser	34	—	2,3	pct.

Antallet af *tiltalte børn* udgjorde i:

1876	1875	1874	1873	1872
123	140	122	154	135

Arrestdagernes antal i Danmark i 1876. Efter ministerialtidenden har arrestdagernes antal i landets civile arresthuse i 1876 udgjort 200176 mod 168257 i 1875.

I sammenligning med arrestdagernes antal i fem-året 1868-72 have disse udgjort 91 i 1876 for hvert 100 i fem-året. I 1873, 74 og 75 var der derimod henholdsvis 87, 90 og 84 for hvert 100 arrestdage i 1876.

Det daglige gennemsnitsantal af arrestanter under varetagt og under straf var i 1876 henholdsvis 422 og 126, i alt 548, mod 347 og 114 i 1875.

Efter krigsministeriets beretning har det gennemsnitlige antal af militære arrestanter og antallet af de af disse udståede arrestdage i 1876 været 29 med 10236 dage mod 22 med 8069 dage i 1875.

Straffeanstalten i Lepoglava. Forslag fra den kongelige kroatiskke regeringssektion for justitsvæsenet angående reorganisationen af straffeanstalten i Lepoglava (Warasdiner comitat) var titlen på et i Maj måned f. a. i Agram af den kongelig kroatiskke regering offentliggjort skrift, som åbent skildrer de derværende tilstande og sammenligner dem med forholdene i flere østrig-ungarske anstalter samt angiver de reformforslag, der anses for nødvendige.

Forløberne for denne reformbevægelse ere følgende.

De sørgelige tilstande i straffeanstalten Lepoglava gav i den kroatiske landdags sidste session oftere anledning til levende forhandlinger om denne genstand. Medlemmerne Mrazovits og Antolik klagede over den forsømte tilstand og medlemmet Vonesina udtalte sig for reformer i retning af indførelsen af det irske system.

De første udsigter til en reform viste sig derved, at overledelsen af fængselsvæsenet gik over fra regerings sektionen for de indre anliggender til sektionen for justitsen.

Siden den første Januar 1877 ligger ledelsen af fængselsvæsenet i hænderne på den såvel som klassisk jurist som tillige som energisk organisator bekendte chef for justitsen: Dr. Marian Derencsin.

Den ny ledelse anså det for sin første opgave at få nøjagtige oplysninger ikke blot om tilstanden i Lepoglava men også i monarchiets større straffeanstalter. I den hensigt fik regeringssekretær Vladislav v. Cuculić ordre til at besøge først anstalten i Lepoglava og derefter de østrigske straffeanstalter i Laibach og Karlau ved Gratz og den ungarske i Leopoldstadt a. d. Waag.

Dette hverv udførte han i Januar og Februar og tilbragte længere tid i hver straffeanstalt med en nøjagtig undersøgelse af de forskellige systemer og enkelthederne i administrationen.

Hans omfattende og med sagkundskab affattede beretning frembyder et sørgeligt billede af tilstandene i Lepoglava. Med mørke farver skildrer han det bestående forpagtnings systems ulykker, fangernes fuldstændige arbejdsløshed og dens skadelige følger for sundhedstilstanden i anstalten.

Støttende sig til sine oplysninger om forholdene i Laibach, Karlau og Leopoldstadt skildrer og sammenligner han disse anstalters systemer og administration i deres enkelte momenter og kommer til den slutning, at for de kroatiske forhold vil det i Leopoldstadt indførte system og principerne for forvaltningen i samme være at anbefale.

Da sundhedstilstanden i Lepoglava blev betegnet som meget slet, sendte regeringen physikus i Agram Dr. Anton Schwartz til Lepoglava med pålæg om at ytre sig om tilstanden.

Dennes afgivne beretning godtgjorde lidet opbyggelige forhold. Dr. Schwartz beretter, at anstalten er overfyldt, at rumforholdene næppe afgive halvdelen af det nødvendige kvantum luft for fangerne, at den tildelte føde er aldeles utilstrækkelig i kvalitet til vedligeholdelsen af sundheden, at sygeafdelingen er slet og overfyldt, at alvorligt syge fanger

af mangel på plads i sygeafdelingen må opholde sig og forplejes mellem de sunde.

Under sagens overvejelse af regeringen blev direktøren for straffeanstalten i Leopoldstadt Emil Tauffer indbudt til at undersøge forholdene i Lepoglava og udtale sig derom.

Denne udtalte efter de foretagne undersøgelser, at det irske system i løbet af tre år vilde kunne udføres i hele sit omfang og med streng konsekvens i Lepoglava, at fangernes underholdning for anstaltens egen regning vilde være meget bedre og på grund af stedets priser også billigere end forsyningen gennem en forpagter, og endelig at en ordnet arbejdsvirksomhed vilde kunne indføres efter fuldendelsen af ombygningen; indtil den tid måtte arbejdskraften anvendes ved byggearbejderne.

Et udvalg bestående af regeringens chef, fysikus og flere landdags medlemmer forhandlede de enkelte punkter, og det blev pålagt regeringssektionen for justitsen at forelægge konkrete forslag, støttede på de indkomne beretninger og på de i Lepoglava alt gjorte forsøg, tilligemed en motivering, for at disse forslag trykte kunde udbredes i det store publikum til dets orientering i sagen.

Skriftet indeholder efter en udførlig og røsværdig åben fremstilling af anstaltens alt historiske forhold de mærkeligste steder i de tre nævnte beretninger og endelig reformforslagene. En del af indholdet er skitseret foran; desuden fremhæves følgende:

Straffeanstalten i Lepoglava består af to store med hinanden forbundne bygninger. Den gamle bygning var tidligere et paulinerkloster og blev 1853 købt af kapitlet i Csasma for 150600 fl. Ombygningen fuldførtes 1856 og kostede 10304 fl. Til indretningen af anstalten blev desuden udgivet 20738 fl. Da bygningen imidlertid ikke svarede til hensigten, blev stadige forandringer nødvendige, så at bygningerne i øjeblikket repræsenterer en kapital af 607651 fl. eller 1,112000 kroner, og dog har anstalten ingen ventilation og i de fleste rum ingen opvarming.

Fra begyndelsen af blev straks forpagtningssystemet indført i straffeanstalten. Fra 1855 overtog de barmhjertige søstres orden i 10 år fangernes underhold, beklædning og anstaltens belysning og senere også vagtmandsskabets forplejning. Arbejdskraften havde ordenen gratis, og denne udlejede den til entreprenørerne for byggearbejderne. — 1865 sluttedes en ny overenskomst med ordenen. — 1871 blev anstalten efter beslutning af landdagen fratagen ordenen og overdragen en

privat entreprenør Tausig i forpagtning, som overtog fangerne og vagtmandskabets forplejning og tillige gratis benyttelse af arbejdskraften.

I 1874 blev denne forpagtning opsagt. Nu overtog brødrene Sliepcevic i 6 år fangerne forplejning og beklædning, rummenes opvarming og belysning for 44 øre pr. mand om dagen, og denne kontrakt står endnu ved magt.

Således er i korte træk det sørgelige billede af straffeanstaltens forhold.

Regeringens forslag går nu formentlig ud på at indføre det irske eller såkaldte progressive system i Lepoglava. Der til er en ombygning nødvendig, så at der bliver mindst 30 celler foruden de nuværende 10 straffeceller, tilstrækkelige lokaler til fællesstraf og lokaler for en overgangsanstalt. Af den grund er det nødvendigt, at sygeafdelingen, det tjenstgjørende personale, entreprenørerne, så længe de eksisterer, og vagtmandskabet flyttes over i en særegen bygning, som må opføres. Ved alle disse ombygninger og tilbygninger vil den egentlige straffeanstalt få plads til 589, sygeafdelingen til 81 og overgangsanstalten til 80-100 fanger. I hele straffeanstalten vil der bekvemt kunne være plads til 780 fanger.

Omkostningerne ved ombygningen, der skal udføres i 3 år, regnes at ville være 208785 kroner.

Forplejningen af fangerne må, så længe kontrakten med brødrene Sliepcevic består, blive som den er; men det skal påses, at der leveres fangerne god og sund føde. Senere skulle fangerne forplejes for anstaltens egen regning.

Arbejdsvirksomheden skal ordnes så snart som muligt.

Til gennemførelsen af hele reformen er det nødvendigt, at en fagmand med grundig kendskab til sagen og egen erfaring sættes i spidsen for anstalten, ligesom at det øvrige nødvendige personale ansættes.

Der står nu tilbage, at landdagen bevilliger de nødvendige summer til udførelsen af det humane formål.

(Bl. f. Gfk.)

Om arbejdets nødvendighed
i
fængsler og straffeanstalter
og
sammes forhold til den fri industri.

Et foredrag, holdt i det rhinsk-westfalske fængselselskabs
generalforsamling den 9de August 1877, af
straffeanstalts-direktør Strosser i Münster.

I alle civiliserede lande har der nu i mer end en menneskealder hævet sig stemmer fra alle sider for nødvendigheden af det tvungne arbejde i straffeanstalterne, dets indre indretning og gennemførelse, dets mål og midler. Snart gennem pressen, snart i offentlige forsamlinger og foreninger have såvel videnskabsmænd som praktiske bestillingsmænd i straffefuldbyrdelsens forskellige grene udtalt sine meninger og erfaringer. Talrige klager have lydt fra håndværkernes rækker; petitioner med tusinder af underskrifter ere blevne rettede til regeringer og lovgivende forsamlinger, hvori besværingen over fængselsarbejdernes utålelige konkurrence med den fri håndværks- og næringsstand atter og atter vender tilbage. Også socialdemokraterne have i tidsskrifter og forsamlinger behandlet dette spørgsmål fra deres systems ensidige standpunkt.

Da således nærværende foredrags genstand i ordets fuldeste betydning hører til de brændende tids- og stridsspørgsmål, har vort selskabs bestyrelse i overensstemmelse med den hidtil fulgte praksis også anset det for tidssvarende at sætte denne materie på dagsordenen i vor generalforsamling og anmodet mig om overtagelsen af det ledende foredrag. Trods forskellige personlige hindringsgrunde har jeg, efter gentagen anmodning, indvilliget, idet jeg håber, at man godhedsfuld vil lade disse hindrende momenter tjene som undskyldning, hvis mit foredrag fra en eller anden side skulde findes ikke ganske at fyldestgøre sin opgave.

Efterat jeg da nogenledes havde rekognosceret mit arbejdes terræn, blev det mig klart, at det mindre kommer an på at føje mine meningsytringer om det behandlede thema til de forhånden værende, end meget mere på at sammenstille det rige materiale, såvidt tiden tillod mig det, i et overskueligt billede og da, efter at have hørt et stort antal sagkyndige mænd, at vinde et klart og fast omdømme og at udtale det med den vægt, som et selskab, der i mer end et halvt århundrede med alvor og troskab har arbejdet i straffefuldbyrdsens tjeneste, må lægge til grund for sine beslutninger. Ved denne fremgangsmåde håber jeg da også at kunne gøre dem en tjeneste, som enten i embedsmedfør befatte sig med den omhandlede materie, eller som gennem pressen eller i offentlige forsamlinger udtale deres dom, og endelig dem, som netop tilstræbe at gøre sig bekendt med de forhånden værende fagkyndige udtalelser.

Efter disse indledende bemærkninger vender jeg mig da ligefrem til selve genstanden for vore forhand-

linger. Ligeså forskellig som både fagmændenes og de udenforståendes dom lyder om den anden del af vort thema, ligeså harmonisk samstemmende er den om sætningens første del.

Når i tidernes begyndelse gudsdommen lød til vor stamnefader: „I dit ansigts sved skal du æde dit brød“, og når den hellige skrift et andet sted siger: „Den som ikke vil arbejde skal heller ikke æde,“ så indrømmer man da også næsten enstemmig med hensyn til de fængslede, at også de ikke kunne være udelukkede fra den for alle mennesker gældende guddommelige ordning, fordi staten har taget dem i forvaring for en forseelse eller forbrydelse og herved afskåret dem fra lejligheden til det frivillige arbejde. Ligesom al guddommelig straf kun kan tilsigte at føre mennesket nærmere til dets sande lykke og frelse i tid og evighed, således må også dette mål fortrinsvis tillægges hine på engang straffende og velsignende ord, som indviede arbejdet til en af menneskeslægtens hovedopgaver.

Arbejdets dybe moralske værd og ubetingede almindelige betydning har folkeånden negativt udtrykt i det gamle visdomsord: „Lediggang er moder til alle laster og djævelens hovedpude“. Positivt kan det vel siges, at arbejdet (hvorved dog ikke ensidig må tænkes på det legemlige, men også på det åndelige arbejde) er livets bedste sundhedsmiddel, det styrker og nærer livskræfterne, åndsevnerne og villien men bekæmper lasten og al menneskelig nød og elendighed.

Disse få forudsætninger må da utvivlsom føre til den slutning, at arbejdet i ansigtets sved ikke blot er fangens pligt, men også hans ligesom ethvert andet menneskebarns fulde gode ret. Det skal værne ham

mod lediggangens sædelige farer, mod forstyrrende physiske indvirkninger på hans helbred og endelig mildne hans ufrihed og alle de dermed forbundne tunge følger, hvoraf en ensformig årelang tomheds- og kedsommelighedstilstand vilde være den mest fortvivlende.

Men ikke alene have fangerne selv en ubestridelig ret til arbejdet, også staten og alle dens hæderlige borgere, der med en betydelig brøkdel af deres skatter bygge og underholde fængslerne og bære omkostningerne for de fængsledes bevogtning, må have en ikke mindre ret til at fordrø arbejdet. Det er ikke mer end ret og billigt, at de, som på tusindfoldig måde have skadet almenvellet også med anstrengheden af alle kræfter bør bidrage så meget som mulig til at opveje hine ofre for deres sikre varetægt og forplejning. Medens millioner af ulastelige mænd og kvinder fra morgen til aften, år ud og år ind må trække hårdt for at forskafe sig og sine det daglige ophold, vilde det være en ligefrem forhånelse af ret og retfærdighed, hvis man ikke stillede samme fordring til forbrydernes anvendelse af tid og kræfter.

Ligeså betydningsfuldt som arbejdet er for fangernes sædelige forbedring og sundhedens vedligeholdelse og for statens finansielle interesse, ligeså uundværligt er det for den blandt et samfund af forbrydere nødvendige strenge disciplin. Der, hvor som oftest hundreder af mennesker ere samlede i et indskrænket rum, hvilke næsten alle mere eller mindre have krænket Guds og statens love, der må også håndhævelsen af en lovbestemt, alvorlig tugt nødvendigvis blive den uundværligste betingelse for, ved et roligt og ordnet samliv, nogenledes at kunne tilberede jordbunden for straffefuldbyrdselsens forbedringsopgave. Når imidlertid

ifølge det anførte gamle tankesprog lediggang allerede i friheden er alle lasters moder, hvor langt snarere vilde da ikke et ubeskæftiget fængselsliv blive en frugtbar moder til unævnelig skændsel og uterlighed, en sæd der vilde mangfoldiggjøres på en så gunstig jordbund som en mængde fra ungdommen forsømte, moralsk fordærvede mennesker. Under sådanne omstændigheder vilde grov ulydighed og mytteri høre til dagens orden eller kun kunne holdes nede ved en jernhård disciplin under anvendelsen af de skarpeste straffeformer. I regelmæssigt arbejde haves en mægtig afleder for hjertets gærende tanker, og derfor er det, i forening med de andre hovedfaktorer i fængselslivet: den gejstlige sjælesorg og håndhævelsen af en tillæmpet disciplin, selv en så vigtig faktor, at den på ingen måde kan undværes til løsningen af de opgaver, hvilke den nyere tid stiller til et velindrettet fængsel.

At der i arbejdets værdi bydes bestyrelsen lejlighed til at yde fangerne en del af arbejdslønnen som præmie til opmuntring af flid og derved sætte dem istand til dels at skaffe sig enkelte behageligheder under straffen, dels at understøtte deres nødlidende familier, eller som nødhjælp ved den generhvervede frihed, er også en fordel, hvis indflydelse på fangernes forbedring ikke bør undervurderes.

Når der nu ikke desmindre, i modsætning til alle disse erfaringer og kendsgerninger, hist og her har hævet sig stemmer imod enhver beskæftigelse af fangerne, navnlig den håndværksmæssige og industrielle, så beviser dette kun, at de hverken have anelse om eller forståelse af livet i fængslerne, sålidt som af en velindrettet straffefuldbyrdelses fordringer og opgaver.

Da man i Amerika ved den første indførelse af det philadelphiske fængselssystem ved siden af den strenge afsondring også udelukkede enhver slags sysselsættelse af fangerne for at overlade de indespærrede til deres egne tanker, fjerne enhver forstyrrelse af denne slags beskæftigelse og desto sikrere føre dem til bod og bedring, ene gennem den sjælelige indvirkning, da viste de indvundne erfaringer snart, at man med slige midler ingenlunde nåede den tilsigtede forbedring, men i fuldeste mål fremkaldte mangfoldige andre skadelige følger.

Under håndværks- og fabrikstandens almindelige skrig over tugthusarbejdernes konkurrence nedlagde Frankrigs provisoriske regering i 1848 i revolutionens stormende dage alt arbejde i landets fængsler; men kun for snart igen at komme til erkendelsen af dette skridts mislighed og allerede 1852 atter at vende tilbage til den forladte tingenes orden. Således som Mittermaier har oplyst tog forvirring og uorden overhånd, forvaltningsomkostningerne steg i en utrolig grad, sædelige og materielle uheldsvangre følger trådte frem på en skrækindjagende måde.

Efterat jeg således i korte træk har fremhævet de momenter, der skulle godtgjøre fængselsarbejdets nødvendighed og uundværlighed, tillader jeg mig til understøttelse af det sagte at anføre lignende domme fra en række af mænd, der næsten alle i straffefuldbyrdelsens tjeneste have erhvervet sig et agtet navn også udenfor deres fædrelands grændser.

Major du Cane, generalinspektør over fængslerne i England siger i en indberetning af 1871:

„Tre formål tilstræbes ved fangernes beskæftigelse: den skal indvirke afskrækkende på dem og på forbryderklassen overhovedet, den skal udøve en forbedrende

indflydelse, og den skal såvidt muligt dække omkostningerne.

Fængselsdirektør Kühne i St. Gallen i Sveits ytrer sig om fængselsarbejdet i et 1866 udgivet skrift betitlet „Rückblick auf die Wirksamkeit und Erfahrungen der Strafanstalt St. Jakob bei St. Gallen in den ersten 25 Jahren ihres Bestandes“ på følgende måde:

Mennesket, som af samfundet får livets ophold og behageligheder som arbejdets frugt, er forpligtet til i et billigt forhold at ofre sine kræfter til samfundets nytte. Da forbryderen (i de fleste tilfælde) grovelig har krænket denne samfundslov, så bliver han bragt i straffeanstalten for gennem tvang at vænnes til denne samfundspligt. Fra dette synspunkt er det, i de bedre straffeanstalter og da også i den st. gallske, at arbejdspligten er forbunden med tugthusstraffen. Betydningfuldt er det, at ikke enhver frihedsstraf involverer samme pligt. Visselig har arbejdet et betydningsfuldt sædeligt værd. Hvad vilde der vel blive af en tugthusbefolkning uden arbejde? Den ufordærvede vilde hjemfalde til fortvivlelse, den fordærvede til lasten i alle former.

d'Alinge, den berømmelige, mangeårige direktør for straffeanstalten i Zwickau i Sachsen, udtaler sig i sit værk: „Besserung auf dem Wege der Individualisierung“ om den foreliggende del af vort thema på følgende måde:

Arbejdet bærer alle sædelighedens momenter i sig og må derfor stå overordenlig højt som middel for alle de formål, der her skulle efterstræbes. Hvilket arbejde der skal tildeles en fange, afhænger selvfølgelig først af hans åndelige og legemlige anlæg og dernæst af, hvad der nærmest vil kunne befordre hans sædelige udvikling. Som tidligere omtalt kan afgjøl-

relsen heraf kun tilkomme direktøren. Såvidt muligt bør der dog også tages hensyn til, at fangen ved hjælp af det tillærte og udøvede arbejde kan sikre sin fremtid. Skulde imidlertid direktørens afgjørelse ikke altid falde sammen med fangens tilbøjelighed, så bydes derved et væsentligt middel til *lydighed*.

Ved den engang fastsatte bestemmelses konsekvente fastholden modarbejdes tillige den vankelmødighed, der næsten gennemgående er så karakteristisk for denne kategori af forbrydere. Også til udholdenhed i arbejdet vil fangen på denne måde vænne sig. Da arbejdet stiller samme fordring til alle fangerne, vil ingen være istand til uden tilladelse at hjælpe andre. Enhver vil kun kunne fremvise sit eget eller det af ham selv forfærdigede arbejde, og der bør våges strængt over mulige forsøg på bedrag. Herved befordres da også *oprigtighed* og *sandhedsfølelse*. Idet nu også *renlighed*, *orden*, *punktlighed* o. s. v. må tilstræbes, så ville samtlige grundforordninger til den foreskrevne opførsel, her i arbejdet, finde deres bekræftelse, anvendelse og væsenlige understøttelse — ligesom da også det guddommelige bud: „I dit ansigts sved skal du æde dit brød“ er grundvold for det huslige liv. — Direktionens bestræbelse må gå ud på at opdrage fangerne til dulige, tænkende og pålidelige arbejdere. De må lære at finde glæde i arbejdet.

Her bliver det da bestyrelsens opgave at vække denne glæde ved alle midler, og med denne glæde vil også meget snart forbindes glæden ved overvindelsen af de egne modstræbende tilbøjeligheder; glæden ved løsningen af de stillede opgaver, ved opnåelsen af det foresatte arbejdsprogram. Dermed følger en pengeandel, hvis forhøjelse stilles i udsigt ved forøget flid. Fangen føler sig nu i reel besiddelse af noget,

som han med fuld ret tør kalde sit. Glæden ved erhvervet, ved den retmæssige besiddelse vågner nu i ham. Med denne besiddelse vokser muligheden af at købe sig noget for det redeligt erhvervede, at forskaffe sig en tilladt nydelse eller også frivillig at kunne gjøre afkald derpå. Med denne erhvervelse tilbyder sig også en lejlighed til at kunne understøtte sin trængende familie eller at kunne berede dem, han så ofte har bedrøvet, en virkelig glæde. En forstandig direktør vil endnu finde mangel lejlighed til ved arbejdet at indvirke på *sjælelivet*.

Den afdøde tidligere direktør for cellefængslet i Bruchsal, Füeszin, karakteriserer arbejdsdriften i fængslerne i sit 1856 udkomne skrift om grundbetingelserne for enhver fængselsreform efter afsondringsprincippet således:

For den mulige gennemførelse af en længere varende cellestraf, men navnlig for opnåelsen af dens formål som forbedringsstraf må den legemlige og åndelige beskæftigelse af cellefangen betragtes som det vigtigste hjælpemiddel, af hvis formålstjenlige indretning systemets fremtid for største delen må afhænge. Den forskrift, at enhver fange må levere et bestemt dagarbejde og, selv når dette er færdigt før den fastsatte tid, dog vedbliver at arbejde til frihedstimen, en sådan arbejdstvang består vistnok og gjøres gældende i Bruchsaler-anstaltens husorden og må gjøres gældende i ethvert cellefængsel såvel i fangernes og hustugten som i selve systemets formålsinteresse; thi fangen skal vænnes til flid og udholdenhed i arbejdet, holdes legemlig og åndelig sund ved arbejdet, undrages syndige tanker og husordenens forstyrrelse (t. e. kommunikationsforsøg med medfanger) og såvidt muligt uddannes i det ham tildelte håndarbejde.

Den forhenværende mangeårige forvalter ved Bruchsalers-fængslet, arkivar ved landdagens andet kammer, Bauer, en sagkyndig autoritet på straffeanstaltens arbejdsdrifts område, siger i sit bekendte skrift: *Der Gewerbsbetrieb in den Strafanstalten*“ år 1861:

Lovgiveren vil åbenbart hæve straffens bedre karakter, idet han på den ene side forlader den vej, der hindrer forbedringen og fremmer fordærvelsen, men på den anden side med forsonlig hånd byder den faldne alle midler til sædelig gensfødsel gennem en harmonisk ordnet opdragelse. Blandt disse midler har arbejdet en høj rang. Hvorvel det som element i straffen må opfattes som et onde, så er det på den anden side en stor velgerning for fangen, ikke blot en mægtig, sædelig løftestang men ofte afgjørende for den straffedes hele borgerlige eksistens. Heraf følger at beskæftigelsen er lige så uundværlig for forbedringen som for det egentlige straffeformål, og det i første henseende ikke alene for at unddrage de straffede lediggangens skadelige følger, men også og langt mere som middel til at befordre den sædelige og åndelige udvikling. Kun ved tvangen bliver arbejdet en del af straffen. — Allerede i det fri borgerlige liv påtrykker lediggangen tanken en forfængelig, syndig retning. Lediggangen er det som ordsproget brændemærker som alle lasters moder. Hvilken moralsk ødelæggelse må den da ikke anrette i et befolkningslag, der hyppig allerede er nedsunket i lasternes dynd og ikke finder kraft hos sig selv til at yde modstand mod slette eksemplers forførelse eller en forvildet phantasis opildnelse! Efter det oprindelige philadelphiske system forbød man fangerne arbejdet, man tvang dem til lediggang; man overlod dem enten til den vågnende samvittigheds kval eller

en ophidset phanthasis tøjlesløshed; man berøvede dem lejligheden til at øve og uddanne deres evner og kræfter til at gøre dem nyttige for samfundet — med et ord, man forglemte arbejdets høje sædelige værd. Fra denne vildfarelse er man, Gud være lovet, for længst bleven helbredet. I enhver straffeanstalt har arbejdet nu fået fast fod både som straffe- og forbedringsmiddel; i enhver god fængselsorganisation anses det nu ikke blot som den fangnes pligt, men også som hans ret. Ethvert sædeligt menneskes valgsprog: „ora et labora“, skal også være fængselstugtens devise. Bøn og arbejde bringer den sindsro, den tålmodighed, mådeholdenhed, den åndsligevægt, som følger med bevidstheden om en tro pligtopfyldelse. Dovenskab, letsind, ligegyldighed, vankelmod, opsætsighed betvinges ved en ordnet og nyttig anvendelse af tiden. Med lyst og kærlighed til arbejde tager i reglen menneskets sjælelige liv en anden retning; uden den kan intet forbryderisk sindelag omvendes, ingen gunstig jordbund for forbedringsmidlernes indflydelse beredes. De mest forvildede og forstokkede individer ere sikkert nok også de dovneste mennesker, indehavere af de fleste disciplinære straffe ligesom af de laveste arbejds-konti. Tilvanthed til arbejde er derfor allerede et skridt henimod forbedring, og hvorvel fangens opførsel i arbejdsanstalten ikke yder noget sikkert holdpunkt til bedømmelsen af hans fremtidige liv, så tør man dog betragte arbejdets kerne som det gode frø, der kun behøver nogenlunde gode vilkår for at give gode frugter.

På lignende måde som Bauer udtaler direktør Høyens sig i „Blätter für Gefängnissskunde, 9 bind“: Arbejdet skal være en integrerende del af straffen, et befordringsmiddel for disciplinen og en erstatning for

statens omkostninger ved straffefuldbyrdelsen. Vende vi os nu til den første fordring, så må arbejdet ligesom selve straffen indeholde et onde, hvis væsen — om det behøves, gennem uskadelig tvang — har den opgave at bringe straffens hele alvor til at træde frem. Men heraf følger da ikke alene, at arbejdet i og for sig må være et alvorligt, men også at det må udfylde fangens hele tid og kun unde ham den til hans kræfters vedligeholdelse og forfriskelse nødvendige ro. Dersom dette nu sker med det nødvendige hensyn til hvad han formår, da vil snart det, som fra begyndelsen måtte opfattes som et onde, kun vedblive at være det for de arbejdssky, de uvillige og dovne; men for alle andre vil det forvandle sig til det modsatte. Ja, når udførelsen af arbejdet i det enkelte efterhånden fører til bevidstheden om egen dulighed — hvad der jo ikke kan udeblive, hvor der findes en god villie — så vil arbejdet fremkalde sindsstemninger, der ville nærme sig til tilfredshed og frejdighed, og vække forsætter, som hjælpe til at befordre hele menneskets sædelige oprejsning.

Når sådanne stemninger hos fangen blive bemærkelige, må man endelig ikke undlade at opmuntre og styrke dem; thi netop herved sikres den foran anførte anden fordring, arbejdet bliver et middel til at gøre disciplinen heldbringende. Hverken den mindre dulige eller den dovne ville vedvarende kunne afvise den overbevisning, at de med alvorlig villie ere istand til at erhverve sig deres underhold på en redelig måde.

Anderledes end Bauer og Høyens vil direktør Sichart fra Ludvigsburg i Würtemberg have fængselsarbejdet betragtet. For ham er det ikke et onde, en integrerende del af selve straffen, men ligefrem et opdragelsesmiddel; således som også Füeszin i sit

ovenanførte værk betragter det. Sichart ytrer sig herom i 11te binds 5te hefte af „Blätter für Gefängnissskunde“ således: Det er ikke som egenlig tvangs- og straffemiddel, at arbejdet yder sin velsignelsesrige virksomhed, dets værd må søges til en anden side, det ligger nemlig i dets forbedrende, opdragende virkning.

Vi kunne ikke have til hensigt ved arbejdet at indgyde fangen skræk og frygt for straf men meget mere derved at indgyde ham kærlighed til det rette og gode. For at nå dette mål må vi gjøre arbejdet kært og værdifuldt for ham; det skal ikke vise sig for ham som en plageånd men tvertimod som en trøstende engel, som en velgjørerinde. At enhver fange i sin straffetid bidrager, hvad han efter evne og kræfter formår, til det almene bedste, som anstalten repræsenterer, er en moralsk pligt mod det borgerlige samfund, til hvis opfyldelse hans egen samvittighed skulde anspore ham.

Staten må af ethiske grunde fordre, at enhver fange betaler denne sin gæld til samfundet; den tør ikke tåle lediggang på det sted, hvor straffen fuldbyrdes for at forbedre ham som borger; den må meget mere bekæmpe den ved alle til dens rådighed stående lovlige midler. Mislige samfundstilstande tør mindst afspejle sig i straffe- og forbedringsanstalten. Men arbejdet er også en velgerning, som forbryderens misgerning ikke kan have betaget ham adkomst til, og på hvis nydelse han også under fangenskabets kan gjøre krav. Uden arbejde kan ingen åndelig og sjælelig sålidt som legemlig sundhed trives. Kun gennem arbejdets velsignelse hæves dets forbandelse.

Sålænge vi betragte arbejdet som en byrde, vil vor sædelige dannelse altid være ufuldkommen. — At

turde arbejde er en lykke; at skulle være ledig en pine — denne sandhed se vi uden undtagelse bekræftet ved deres kvaler, som ubeskæftigede må udholde en undersøgelses varetægt. Man burde ikke med forkærlighed tale så meget om arbejdstvang, ja endog gjøre den til målestok for straffegraden; man skulde meget mere ved arbejdet betone fangens *ret*, da kunde der måske blive udsigt til engang at få ende på de ligefrem gyselige tilstande, der i arresthusene følge af varetægtens tvungne lediggang. Straffens strengthed og alvor eller, om man vil, det afskrækkende princip i straffen ytrer sig ikke i arbejdet selv men i den tvang, som unddrager fangen friheden til efter eget tykke at kunne udføre arbejdet eller undlade det; til at vælge mellem forskellige beskæftigelser, og endelig til at disponere over sit arbejdes værdi og udbytte.

Direktør Müller i Lenzburg i Sveits udtaler sig om arbejdets nødvendighed og betydning i sin anden indberetning om den af ham bestyrede anstalt på følgende måde:

„Arbejdet er for fangerne den bedste og vigtigste del af deres liv i anstalten; ved arbejdet er det, at de holdes både åndeligt og legemligt oppe; mere end alt andet er arbejdet midlet til at føre dem tilbage til et ordnet liv.

Mange opnå virkelig at komme til fuld erkendelse af det velgørende i et ordnet, regelmæssigt arbejde, således at de allerede i anstalten arbejde af lyst og ikke blot af tvang. Derimod er vistnok tallet på dem, der ikke formå at få smag for arbejde men altid må drives dertil, heller ikke ringe. Sådanne ere fortabte for stedse; der hvor den sædeligt styrkende virkelyst ikke kan vækkes i et menneske, der vil aldrig kunne blive tale om en virkelig forbedring; også an-

delige midler ville blive frugtesløse. Sådanne fanger have efter løsladelsen ingen anden udsigt end tidligere eller senere at vende tilbage til tugthuset.

En i året 1872 i Cincinnati i Amerika forsamlet fængselskongres gav med hensyn til arbejdet i sin 16de these følgende erklæring:

„Den industrielle uddannelse må indrømmes en højere udvikling og tillige en større udstrækning, end det tidligere var tilfældet og det endnu den dag i dag gennemsnitlig er tilfældet i vore fængsler. Arbejdet er ikke blot dydens mægtigste allierede men også kilden til erhverv. Vedholdende, driftigt, hæderligt arbejde er grundvolden for al reformatorisk disciplin. Det er ikke alene et hjælpemiddel for forbedringen men en bestandel af selve forbedringens væsen. Howards grundsætning lød: „Gjør menneskene flittige, så gjør du dem ærlige,“ en grundsætning, som kongressen har erkendt for at være i høj grad sand og praktisk.“

J. Burkhardt fra Zwickau ytrer i 11te bind af „Blätter für Gefängnisskunde“ i en afhandling om straffearbejde:

„Et menneske, som ikke arbejder, har ikke alene tabt sin ret til sine fornødenheders tilfredsstillelse og tærer som parasit på andres værk men er i social henseende at betragte som død.“

Arbejdets såvel materielle som høje sædelige værd må vel tale tilstrækkeligt tydeligt for, at ingen straffeanstalt kan vise det fra sig men meget mere må anse det for den jordbund, hvorpå og ved siden af hvilken alle højere formål skulle fremelskes. Den sunde menneskeforstand må sige os, at enhver straffeanstalt uden arbejde måtte blive en udragningsanstalt for forbrydelser.“

Det mangeårige, trofaste og højagtede medlem af vor forening, den afdøde fængselspræst Rommel i Köln udtaler sig, i sin betænkning om fængselsarbejdets begreb fra året 1870, om sagen på følgende måde:

„Der er en naturlig nødvendighed, ja en naturlig forpligtelse tilstede for enhver straffefange til at arbejde, og denne pligt kræver en lovkræftig udtalelse eller idetmindste, at loven ikke gjør den tvivlsom. Jeg siger udtrykkelig, at han skal arbejde, det vil sige arbejde alvorligt, levere et passende pensum.

Alt overfladisk skinarbejde, al lunefuld, vankelmødig, egenrådig overgang fra et arbejde til et andet stemmer kun lidet med fængselsstraffens alvor. Og hvorledes kan man andet end betragte det som en naturlig pligt for fangen at erstatte en del af de store omkostninger ved hans indespærring og forplejning ved arbejde, da han jo selv har fremtvunget sin indespærring ved den brøde, hvorfor han retslig er domfældt — og da han i frihed også måtte virke for sin eksistens? Arbejdet i straffeanstalterne er den jordbund, hvorpå og ved siden af hvilken alle andre formål må fremspire for straffefangerne: deres sædelige værn, deres forbedring, opdragelse og fremtidige arbejdsdygtighed. Ja, i den grad er arbejdet den første og uundværligste fordring, at selv den jernhårdeste, skrækkeligste disciplin ikke vilde kunne skaffe ro og orden i fængslerne uden arbejde.

Alt hvad man må unde fangerne som ulykkelige medmennesker: religionens trøst, deltagelse i gudstjeneste, undervisning og læsning, regelmæssige besøg af deres sjælesørger og endelig ved løsladelsen en sparepenge — alt dette vilde jo være intetsigende ja umuligt uden i forening med arbejdet. Selv om man ikke vilde anerkende den hævdede forpligtelse til arbejde

som oprindelig og almindelig gældende for alle klasser af straffefanger, så måtte man ikke destomindre gjøre den til bud for dem alle uden undtagelse af hensyn til den ydre orden og disciplin, der i fængslerne ligesom i det militære liv må grundlægges jernfast, men som man her ikke er istand til at grunde sikrere på human måde end ved den udtrykkelige forpligtelse til arbejde for alle.

Arbejdet er i og for sig en velgerning; det er en trøst og velsignelse i fængslet; den angrende kommer til at ære sig selv gennem sit arbejde; det har på engang noget lægende, forsonende og oprejsende ved sig. — Men ve os, hvis *intet* arbejde var indført i straffeanstalterne! Det erfare vi fængselsembedsmænd af fangernes bitre klager, når en entreprenør, som har ladet arbejde i anstalten, pludselig træder tilbage, eller når et bestemt arbejde på grund af uheldige konjunkturer pludselig standser.

Når der i sådanne tilfælde blot mangler arbejds-materiale i få dage, hvor klages der da ikke over kedsomhed — ikke at tale om hvad der forbindes med kedsomhed i fængselslivet.

Fængselselendigheden kulminerer i to hovedpunkter: mangel på fangernes beskæftigelse og mangel på isolationsmidler. Alt hvad der fortælles om afskyligheder i slet ordnede fængsler: at menneskene der ikke blive bedre men slettere, at de ere en rede for laster — det har alt sit udspring fra disse to hovedkilder. Arbejdet isolerer fangen selv midt i fællesskabet dog nogenlunde, fængsler hver enkelt til en bestemt plads, skaffer ro og orden, lægger bånd på forstyrrende tanker, besværliggjør den letfærdige underholdning, der udspringer af kedsommelighed, den indbyrdes undervisning i sletheder og er, uden opsyn,

selv en slags opsynets-stedfortræder, fordi det retter opmærksomheden på noget nyttigt og ikke giver fangen tid til at tænke på slette streger.

Den blotte sidde i fængsel vil både for fangerne og for samfundet blive uden frugter, når ikke fængslet bliver en alvorlig skole. Man tænke nærmest på de mange, hvis lovovertrædelse er udsprungen af lediggang, dovenskab, spillesyge, af hang til utugt og vagabonderen, af forladthed og forvildelse. Sådanne mennesker må under lovens formynderskab lære at få sands for alvorligt arbejde og i dette finde et middel til ærligt selvophold."

Dr. Baer, for tiden læge ved det store fængsel ved Plötzensee ved Berlin, siger i sit i 1871 udgivne fortræffelige værk: „Die Gefängnisse, Strafanstalten und Strafsysteme“ om arbejdsvirksomhedens nødvendighed:

„Om arbejdet i fængslerne skal være en skærpelse af straffen for ved tvangen at gjøre denne ret følelig (en anskuelse som i vor tid dog kun finder få forsvarere), — om det tvungne arbejde er et opdragelses- og forbedringsmiddel ved at give fangen lyst og kærlighed til arbejde, eller om det kun tilstedes af hensyn til fangen selv for at fri ham for kedsommelighedens pine og for at hjælpe ham til at forglemme sin stilling; om det endelig er en finansiel forholdsregel for ved hjælp af fangernes arbejdskraft at byde staten erstatning for fængselsomkostningerne — det er altsammen strids- og principspørgsmål, som dog altid have det tilfælles, at de ubetinget fordrer selve arbejdet. I den nyere tid krymper man sig af misforstået humanitetsfølelse ved arbejdstvangen, man mener, at den hensigt dermed at forjage kedsommelighedens onde ånd, at vænne til arbejdslyst, at oplæres i en arbejdsgræn, som kan give

erhverv under fri forhold, at alt dette går tabt ved tvangen, ved det kategoriske: „Du skal“; men at der meget mere vågner en følelse af had og vrede i fangens bryst mod plageånderne, mod staten, imod alle mennesker. Men er dog ikke alle mennesker efter naturens eksempel, efter fornuftens og religionens lærdomme og livets erfaringer — ere ikke alle mennesker, uden hensyn til livsstilling, henvist til at arbejde hver på sin måde? Skal forbryderen, som har bestjålet den redelig arbejdende borger for sin sparepenge, som han atter har sat overstyr i slet selskab, skal en sådan forbryder kun næres og plejes i godt ventilerede, opvarmede og oplyste lokaler, spadsere, bade til bestemte tider og forresten nyde sin ro, indtil det engang falder ham ind at arbejde lidt til forandring?

Hvor strengt og besværligt må vel ikke arbejdsmanden på landet, i fabriken eller den fattige håndværker arbejde for at stille sin sult? Og en domfældt forbryder skulde ganske efter behag kunne arbejde eller lade være at arbejde? Det er ingen tvivl underkastet, at den største del af en straffeanstalts befolkning slet ikke kender noget til det pinligste moment i frihedens berøvelse, *vanæren*, eller også snart i fællesskabet glemmer det, og det er ligeså sikkert, at den almindelige forbryder først gennem den absolute arbejdstvang, ved modsætningen til hans tidligere lediggang og tøjlesløse liv forstår sin stilling; først det vedholdende arbejde og lovens ubønhørlige streng-
hed lade ham føle, at der gives en verdensorden, der er højere og stærkere end hans utæmmede villic. Jo større retskrav man indirekte vil tilkende straffefangen lige over for staten, jo mere den sidste skal og må sørge for den førstes legemlige og åndelige oprejsning, desto mere må der også påhvile denne den alminde-

lige menneskepligt *at arbejde*, sålænge han befinder sig i anstalten under statens opsig.

Og derfor er da den absolute arbejdstvang uundværlig og nødvendig for en stor, i fællesskab levende fængselsbefolkning.“ —

I de anførte citater have vi nu en hel række af vidnesbyrd for os om fængselsarbejdets nødvendighed og velsignelse. Generaldirektører for hele landes fængselsvæsen, direktører for enkelte straffeanstalter, forstandere for den specielle drift af fængselsarbejdet, præster og læger, mænd, der af menneskekærlighed ville rejse den faldne, næsten alle folk, som have helliget en stor del af deres bedste leveår til straffefuldbyrdsens tunge arbejde, tilhørende de forskellige lande, i kirkelig og politisk henseende meget forskellige — og dog hvor forunderlig stemme de ikke overens om den første del af vort thema?

Hvor således fra alle sider kompetente dommere, hvis antal med lethed kunde forøges, på en så mærkelig måde ere enige, der kunne stemmer ikke have krav på at komme med i betragtning, der, i blind ophidselse, i egenkærlig lidenskabelighed mere eller mindre klart og ligefrem fordre det industrielle fængselsarbejde indskrænket eller nedlagt, eller, således som skomagersvendene på den i 1871 i Amsterdam afholdte internationale kongres, forlange den fuldstændige ophævelse af alle fængsler for da på samme tid at gjøre det af med fængselsarbejdets forhadte konkurrence.

Til sådanne yderligheder går dog kun en mindre del af fængselsarbejdets modstandere. Det store flertal fordrer kun en forandring i driftsmåden; det være sig nu enten i indskrænkningen af den håndværksmæssige og industrielle virksomhed eller i arbejds-

lønnens forhøjelse, i opgivelsen af enkelte arbejdsgræne eller også i hele arbejdsdriftens omdannelse. Konkurrencen med det fri arbejde er bleven et skrækk billede, hvormed man ophidser masserne, således at en stor del af den nød, hvorunder håndværk og næringsdrift for tiden sukker, henføres til denne farlige, trykkende konkurrence, af hvis fjærnelse man med længsel venter en væsentlig medvirkning til helbredelsen af det almindelige onde. Ubekendtskab med fængselsarbejdets virkelige forhold til det fri arbejde, med dets indretning og beskaffenhed ligger for det meste til grund for disse klager, hvad der jo som oftest er tilfælde, hvor der gives de store masser et stikord, der sætter dem i bevægelse og fremkalder uklare fordringer, uberegtigede og uopfyldelige ønsker.

Ikke destomindre vilde det være en betænkelig vildfarelse, dersom man på grund af disse fejlagtige opfatteiser og ophidselser ligefrem vilde fornægte den hele bevægelses berettigelse, at de bestående tilstande ikke give nogen anledning til klager, slet ikke lade sig forbedre, men at alt kan og bør forblive som det for øjeblikket er. Alt det jordiske er underkastet forandring, alt det menneskelige er forbederligt, og store befolkningskredsens vildt udbredte besværligheder tyde næsten altid med sikkerhed på tilstedeværende misforhold, hvis fjærnelse en vis statsstyrelse må tage under betænkning for af de forvirrede og uklare reformbestræbelser at udfinde det tidsvarende, opnåelige og mulige.

At kunne bidrage til denne opgaves løsning, i korte træk at frenstille de løsningsforsøg, der allerede er gjorte eller bragte i forslag af praktiske mænd, for at klare vor egen stilling til spørgsmålet, det er

opgaven for den anden del af nærværende referat, til hvis belysning jeg nu vil vende mig.

Forinden jeg imidlertid fremsætter min egen stilling på dette område, skal jeg også ved denne del, i overensstemmelse med den i min indledning antydede plan, først fremføre en række af domme fra forskellige af de mest sagkyndige mænd, for på denne basis så meget som muligt at lette dem deres dom.

Den overensstemmelse i anskuelser vi, som allerede fremhævet, fandt om den første del af vort thema, finde vi ikke med hensyn til den anden del; ved denne afvige anskuelserne om fængsels arbejdsvirk-
somhedens bedste indretning for at forebygge en betænkelig konkurrence med det fri arbejde overordentlig meget fra hverandre, ja ere tildels diametralt modsatte — det sikreste bevis for, at løsningen af denne opgave på ingen måde er så let, som mange mene, eller i hvert tilfælde at midlerne til løsningen efter landenes og folkestammernes forskellighed og efter mangfoldige andre medbestemmende momenter kunne og må være meget forskelligartede.

Med fuld kundskab til de bestemmende forhold og med billig hensynstagen til de fri næringsdrivendes berettigede fordringer har allerede indenrigsministeriet i Preussen søgt at ordne arbejdsdriften i straffeanstalterne. Ved rescripterne af 2den August 1847 og 4de Maj 1860 forordnede det som følger:

Arbejdsdriften i straffeanstalterne må indrettes således, at den fri næringsdrift lider mindst muligt derunder. Alle arbejder til anstaltens eget brug kunne udføres der.

Men udenfor dette tilfælde må al fabrikation for anstaltens egen regning undgås såvidt det lader sig

gjøre uden at foranledige, at en del af de arbejdsdygtige fanger blive ubeskæftigede derved; i regelen skulle fangernes arbejdskræfter udlejes til dertil skikkede tredie personer. Håndværksarbejde, der drives på de steder, hvor straffeanstalterne findes, eller i omegnen, må i regelen, når ikke særdeles omstændigheder begrunde en undtagelse, ikke forfærdiges på bestilling men kun til anstaltens eget behov. Håndværkslaug og mestre og specielle næringsbrug kan det dog tilstedes at benytte fangerne til forfærdigelsen af håndværksarbejde mod en passende dagløn. Detailudsalget af håndværksarbejde for anstaltens regning forbydes ganske. —

I indledningen til statistiken for de straffeanstalter, der høre under indenrigsministeriets ressort, for året 1869 hedder det side 10:

Tilbud i henseende til fangernes beskæftigelse med industri- og andre daglønsarbejder fandt også i året 1869 sted efter meget forskellig omfang i de forskellige provindser og anstalter. Selv gentagne offentlige udbud fra fængselsbestyrelsernes side svarede i enkelte landskaber ikke altid til det ønskede resultat. For at fangerne ikke skulde være uden beskæftigelse, blev der derfor i mange tilfælde intet andet tilbage end at gå ind på arbejdstilbud, hvilke både efter beskaffenhed og udbytte ikke kunde anses for tilfredsstillende. På den anden side tiltog klagerne over den fri industris forurettelse ved fængselsarbejderne. Regeringen, som aldrig har undladt at prøve deslige besværinger, har dog kun i de færreste tilfælde fundet dem begrundede. — Allerede mangfoldigheden af de i anstalterne drevne industrigrene udelukker mer eller mindre muligheden af en det fri arbejde skadende konkurrence. Der, hvor større grupper sysselsættes

med den samme industrigren, — vævning, cigarfabrikation, støvle- og træløstefabrikation o. s. v., der have de fri medbejlere en rigelig modvægt i forbrugets størrelse og afsætningskredsens udstrækning.

Men selv set bort herfra kunde der kun være tale om fængselsarbejdernes skadende konkurrence, hvis fangearbejdet, for hvilket staten kun fastsætter lave prisskalaer, i godhed kunde måle sig med det fri arbejde. Men denne forudsætning slår ingeniunde til. Arbejdsdulighed, flid og udførelse står hos det overvejende flertal af fanger så langt tilbage for gennemsnitsmassen af de fri arbejderes, at den lavere prisskala for fangearbejde under sædvanlige forhold ikke vel kan tænkes at trykke prisen for det fri arbejde. Af samme grund vil det fra en anden side heller ikke kunne påstås, at den entreprenør, der arbejder med fangekræfter, er begunstiget ligeoverfor medbejlere, som ere henviste til at benytte fri arbejdere.

Den lave gennemsnitslønning, som hin må udrede til statskassen, yder ham kun mere tilsyneladende end virkelige fordele — så meget mere som fængselsbestyrelsen til sin sikkerhed og i fængselstugtens interesse pålægger en sådan arbejdsentreprenør en række af betingelser og besværlige forpligtelser, der kunne siges forud at give den stipulerede lønningsskala en forhøjelse. Den kendsgerning, at efterspørgslen af fangearbejdskraft ganske mangler i mange dele af monarkiet, vil i den sidst anførte forbindelse dog ikke vel kunne overses men bidrage til at føre dommen om de næringsdrivendes besværligheder hen i det rigtige spor. — Også har regeringen i året 1869 draget omsorg for de vindskibelige interesser, der knytte sig til fangearbejdet, såvelsom for statsfinansernes og

fangeplejens interesse, idet den ved forøgelsen af de forskellige arbejdsgrene har tilstræbt en passende fordeling af personalet på disse og derved har forhindret en uforholdsmæssig udvidelse af enkelte grene. I lige måde vil regeringen fremdeles anse det for en pligt så vidt muligt at åbne en fri konkurrence mellem entreprenørerne for derved at bringe lønningsbestemmelserne for fangearbejdet i det rette forhold til de fri arbejders løn. Om nu, for at nå dette formål, det gennem deputeretkammerets rådslagning over stats-husholdningsetaten for 1870 anbefalede udbud af fangearbejdskraft skal være det almindelige, det er i øjeblikket genstand for overvejelse. —

I samme ånd udtaler indenrigsministeriet sig om denne materie i den oplysende oversigt over de under den sorterende straffeanstalters statistik for 1872, 1873 og 1874; deri hedder det:

Arbejdsdriften i straffeanstalterne har til alle tider givet foranledning til forskelligartede udsættelser. På den ene side dadles det, at straffearbejdet indbringer for lidet, på den anden, at det foruretter det fri arbejde — enkelte stemmer (også i deputeretkammeret) ere gåede så vidt at forlange nedlæggelsen af alt fabrikationsarbejde i straffeanstalterne. Ligeoverfor disse udsættelser tør fængselsbestyrelsen beråbe sig på, at arbejdsdriften i de preussiske straffeanstalter er indrettet i fuldkommen overensstemmelse med folkerepræsentanternes ønsker og andragender.

Det andet kammer underkastede i sessionen 1849-50 straffearbejdets organisation en meget indtrængende undersøgelse gennem en speciel kommission, som derefter i sin beretning af 12te Decbr. 1849 udtalte sig for antagelsen af efterfølgende grundsætninger:

„I reglen skulde arbejdskræfterne være at udleje, hvorved fortrinsvis de fabrikationsgrene ere at vælge, som ere beregnede på eksport til udlandet, og som levere stoffer og halvfabrikater, hvis forarbejdelse er genstand for specielle forretningsgrene. Forsåvidt derimod fabrikationen for egen regning er tilstedelig, bør fortrinsvis vælges sådanne arbejder for fangerne, hvilke kun kunne og tør drives i større anstalter, fordi de enkelte håndværkere mangle de nødvendige driftsmidler, eller fordi de af sanitære-politihensyn ikke må foretages i arbejdernes indskrænkede boliger. Fremdeles skal al detailsalg af håndværksvarer for anstaltens regning være ganske forbudt og fangerne arbejde bortforpagtes til enkelte mestre. I overensstemmelse med denne beslutning har indenrigsministeren ved rescript af 4de Maj 1850 forordnet, at arbejdet i straffe- og forbedringsanstalter indrettes efter kommissionens forslag.

Da nu ikke destomindre håndværkernes besværligheder over det fri arbejdes forulempning fortsattes, besluttede deputeretkammeret i mødet den 23 Nvbr. 1869 at udtale den forventning: At den kgl. regering vilde lade det være sig magtpåliggende i de tilfælde, hvor det var nødvendigt at beskæftige straffefangerne for løn, at foranledige lønningsskalaens forhøjelse ved *offenlig udbud* af de forhåndenværende kræfter for derved at indskrænke den skadende konkurrence for de fri arbejdere.

Også dette forlangende er i fuldeste mål blevet taget til følge, og arbejdsdriftens organisering i straffeanstalterne beror nu så at sige på en gensidig overenskomst mellem regering og folkerepræsentation. — At der imidlertid uagtet disse foranstaltninger og anordninger endnu kan være enkelte klasser af fri ar-

bejdere, som nu og da føle sig forulempede ved straffearbejdet, kan vel ikke miskendes men heller ikke undgås; thi ethvert forstandigt arbejde bringer en gevinst, og når denne gevinst kommer straffeanstalterne tilgode, unddrages den på samme tid selvfølgelig de fri arbejdere. At ville henvise fængselsbestyrelsen til uafsættelige, ganske værdiløse arbejder kan dog vel ikke være meningen; thi da måtte tilskudet til underholdningsomkostningerne, som for tiden indkommer af arbejdsdriften, dækkes på anden måde på skatteydernes bekostning.

På den indvending, at arbejderne i straffeanstalterne indbringe for lidet, må svaret være, at dette arbejde gennem det offentlige udbud ligefrem bringes på markedet og er en vare, der er tilfals for enhver, og selvfølgelig indbringer, hvad den er værd. Beløbene ere vistnok, i forhold til den pris der betales for det fri arbejde, kun ringe; men dette finder sin naturlige forklaring i de forskelligartede hindringer, som fængselsarbejdet er underkastet, og navnlig deri, at en stor del af fangerne må beskæftiges med arbejder, som de først lære i anstalten. Herved tabes naturligvis megen tid, og meget materiale fordærves; men straffetiden er ikke altid så lang, at de tab, som de straffedes læretid medfører, atter kan udlignes ved en større gevinst efter deres fulde indøvelse. Dersom fængselsarbejdet virkelig var så lukrativt for entreprenørerne, som det undertiden påstås, så måtte der jo åbenbart finde en stor efterspørgsel sted; men fængselsbestyrelsen gjør desværre den erfaring, at det uagtet de tilsyneladende lave lønningsbestemmelser ofte bliver vanskeligt at finde passende entreprenører, og at som følge heraf fangerne må sysselsættes med arbejder, der kun kunne gælde for en nødtilflugt.

Efter disse meget træffende udtalelser henviser det preussiske ministerium fremdeles til, hvorledes også de i deputeretkammeret gentagende udtalte ønsker om fangernes beskæftigelse med udvendige arbejder, så vidt muligt ere tagne til følge; men hvorledes mangelhånde vanskeligheder ere til hinder for denne slags virksomhed dels ved fangernes personlighed, dels på grund af anstaltens sædelige og disciplinære opgaver, så at der selv i England og Irland i den nyeste tid har hævet sig vægtige stemmer imod denne slags beskæftigelse.

Forøvrigt udviser finantsudbyttet af de preussiske straffeanstalters arbejdsdrift, forsåvidt de henhøre under indenrigsministeriet, en betydelig stigning i det sidste årti. Arbejdsdriftens udbytte har (efter fradrag af fangernes andel, udgifterne for spisetillæg, arbejdsredskaber, materiale og ekstraordinære opsynsomkostninger) i gennemsnit for 3 år fra 1872-74 udgjort årlig pr. individ 31 Thlr. 12 Sgr. 1,75 Pf. (invalider, arbejdsudygtige, lærlinge, o. s. v. iberegnet) imod 13 Thl. 17½ Sgr. i året 1831; 25 Thlr. 17½ Sgr. i året 1845 og 25 Thlr. 26 Sgr. i året 1871. — Når man hermed sammenligner arbejdsudbyttet i de vidt berømte irske fængsler, da når dette ikke engang den fjerdedel af det preussiske, medens *der* såvel som i England underholdningsomkostningerne pr. individ næsten ere tre gange så store som i Preussen.

Af medlemmerne af det preussiske deputeretkammer var det navnlig de deputerede *Duncker* og *Eberty*, som gentagende henledede landdagens og regeringens opmærksomhed på fængselsarbejdsdriftens indretning. Helt igennem vidne deres foredrag om deres interesse for sagen men også om deres mangel på kendskab til

de behandlede forhold; deres teori bliver ikke støttet og båret af erfaringens praksis.

Duncker ønsker, i en den 23de Nvbr. 1869 holdt tale, ganske at afskaffe fangernes arbejde for tredje person og isteden derfor at sætte militærarbejde og landhusholdningsarbejder; han henviser til den konkurrence, som f. eks. træsnitningen, der i Berlin beskæftiger c. 600 mennesker, har i anstalten i Moabit, hvor 100 fanger arbejde for en daglig løn af 6½ Sgr. pr. dag, medens der må betales hver fri arbejder 1 Thlr. pr. dag.

I mødet den 11 Januar 1872 udvidede *Duncker* sine forslag om fangernes beskæftigelse ved arbejde for staten til alle offentlige bygningsarbejder og landsmeliorationer.

Den deputerede *Eberty* er en stor beundrer af det irske fængselssystem og ønsker jo før jo heller at få de irske indretninger overførte til Preussen. Fangerne skulle ifølge hans forslag kun anvendes til agerdyrkning, dræning og opdyrkning af øde og ufrugtbare landstrækninger og for anvendelsen i dette arbejde indlogeres i lette, transportable barakker; fanger derimod, som ikke ere skikkede til sådant arbejde, vil han have beskæftiget med et tillært eller for erhvervet af deres fremtidige udkomme passende håndværk.

Således som begge de nævnte deputerede forestille sig sagen, vil den aldrig kunne gennemføres, fordi nemlig mange fanger slet ikke kunne anvendes til udstrakte udvendige arbejder t. eks. farlige forbrydere med lang straffetid, hvis derved lettede desertion vilde blive i høj grad truende for den offentlige sikkerhed; fremdeles alle svagelige, sygelige og forkrøblede personer; folk af de dannede stænder; disciplinen,

sjælesorgen og skolen vilde lide meget ved sådanne arbejder; men for en stor del fanger vilde en sådan beskæftigelse i fri luft i forbindelse med en regelmæssig forplejning og velindrettede sovesteder fuldstændig tabe karakteren af straf og betage denne al dens alvor og bitterhed. Skomager, skræder- og sadelmagerarbejde for den militære brug fordrer fuldt uddannede håndværkere, hvoraf der gennemsnitlig findes meget få i straffeanstalterne; men for at kunne gjøre sådanne brugbare håndværkere af uøvede fanger udfordres selvfølgelig en forudgået flerårig læretid, hvortil næppe for en tiendedel af fangerne hele straffetiden vilde strække til.

Man ser tydeligt nok at d'Hrr. Duncker's og Eberty's forslag ere godt mente, men også at de praktisk ere absolut ubrugelige og udførlige.

Men vare de også udførlige, så vilde jo straffeanstaltens frygtede konkurrence ikke i mindste måde formindskes eller fjærnes; thi der vilde jo nøjagtig fortrænges lige så mange fri arbejdere, der nu ere beskæftigede med disse arbejder, som der vilde træde fanger i deres sted.

I henseende til de med det irske system forbundne udvendige arbejder for staten t. eks. ved kystbefæstning, i stenbrud etc., så tilstår selv dets mest afgjorte forsvarer på tysk grund, Professor von Holtzendorff i sin i 1859 udgivne bog om samme system, at både fængselspræsternes og lærernes virksomhed træder tilbage derved, idet dets beskaffenhed hindrer indvirkningen af intellektuelle magter.

Fængselsdirektørerne klagede over, at fangerne anvendtes til mange unyttige arbejder således som at trække store karrer fyldte med jord, hvortil mekaniske kræfter mere passende kunde benyttes. Også undrages der fæng-

selsbestyrelsen ved disse arbejder for statens regning den nødvendige uafhængighed og enhed i ledelsen, idet den nærmeste bestemmelse af arbejdet er afhængig af andre øvrigheder, hvorved afbrydelser, mangler og uregelmæssigheder af enhver slags ere uundgåelige. Heller ikke vil en almindelig eller omfangsrig gennemførelse af tvangsarbejde i det fri være mulig, medmindre derved sikres vedvarende arbejde uden hyppig stedforandring.

Som hovedbetingelse må det i hvert tilfælde fastsættes, at denne slags arbejder bevarer sin *straffetretslige* karakter, altså forbliver forholdsvis anstrengende, billig for staten, ikke indbringende for fangerne og tilsteder, at disse holdes adskilte fra samkvem med den arbejdende fri befolkning. At disse grundbetingelser sjelden kunne forenes, og i Irland kun sikres ved regeringens plan for øernes kystbefæstning, hvorved fangerne i en række af år kunne beskæftiges med denne slags arbejde, dette tilstår Holtzendorff selv. Derved indrømmer han samtidig, hvor lidet det er muligt i Tyskland at anvise fængslerne den slags arbejder.

Den erfarne chef for det danske fængselsvæsen F. Bruun ytrer sig, i sit skrift: „Om Fuldbyrkelse af Strafarbejde,“ således om arbejderne i det fri for statens regning:

At benytte fangerne i denne tid (det såkaldte overgangsstadium) til udførelsen af offentlige arbejder, der ikke vedkomme anstalten eller foretages langt borte fra samme, anser jeg for praktisk udførligt af flere grunde, hvoraf jeg kun vil anføre én, som er afgjørende. Efter den ny straffelov med de mildere straffebestemmelser vil man ikke komme i besiddelse af tilstrækkelige kræfter til udførelsen af

større arbejder. Det højeste tal af fanger, som man her (i Danmark) tør påregne at kunne nå i denne overgangsklasse, vil næppe kunne anslås højere end til 100. Deraf vil i det mindste 10, på grund af alder og svaghed, være udygtige til anstrengende arbejde, 20 til 30 ville tilhøre håndværksklassen, og når da 60-70, der ere skikkede til den slags arbejde, blive tilbage, så kunne straffeanstalterne dog ikke undvære disse fra deres egne nødvendige arbejder. Et andet sted bemærker Bruun videre, at der med de i Danmark i denne retning anstillede forsøg kun gjordes den erfaring, at fangerne, fordelt på de forskellige arbejdspladse, let unddrog sig opsigten og trådte i forbindelse med fri arbejdere, hvad der gav anledning til forskellige betydelige uordner.

Dr. Baer udtaler sig i sin oven anførte bog om fangernes beskæftigelse med offentlige udvendige arbejder på følgende måde:

Anvendelsen af fanger til offentlig arbejde — d. v. s. vej- og havnearbejder, stenbrud og bjergværksindustri, navnlig arbejder, hvormed en offentlig fremtræden er forbunden, bliver af mange anset for forkastelig og utilstedelig. Arbejdet, som ved sine sædelige momenter må betragtes som det virksomste forbedrings- og opdragelsesmiddel, bliver utvivlsomt det modsatte, når den sidste gnist af skamfølelse og selvagtelse slukkes ved en offentlig paradering og tilskuestillen, også af *Zugschwert*, *Mittermaier*, *Frieszlin* o. a. betragtes straffefangens anvendelse til offentlig arbejde som ensbetydende med opgivelsen af forbedringsprincippet, hvad der dog vilde være i høj grad forkasteligt.

Efterat Baer har henvist til de, til forskellige tider og i forskellige lande, navnlig i Frankrig og Tyskland, højrøstede klager over fangernes anvendelse til indu-

strielle arbejder, fordi de formentlig skade og trykke prisen på arbejdsmarkedet for visse industrigrene, bemærker han videre: „Også i vore lovgivende forsamlinger have venner af arbejdsstanden udtalt sig imod arbejdssystemet i vore straffeanstalter, i den gode tro på denne måde at løse et stykke socialopgave. Altså fordi en eller anden arbejdsgren blomstrer i en anstalt, og fordi et antal fri arbejdere mer eller mindre lider ved denne konkurrence, skal hele arbejdssystemet i alle straffeanstalter lovformelig omskabelses! Mon dog ikke det fri samfund kunde være meget glad og tilfreds med, at alle forbrydere og fanger arbejdede flittigt og redeligt og ærligt fortjente deres underhold? Bliver det ikke fra alle sider mødt med anerkendelse og tilfredshed, at hundreder af straffefanger først have lært at arbejde i anstalten, og at ikke så få af dem senere i frihed have slået sig redeligt igennem verden ved hjælp af det i anstalten tillærte håndværk? Vilde det ikke i national-økonomisk henseende være en stor fejl, hvis c. 20,000 fangers arbejdskraft ikke blev omsat til nytte for statshusholdningen og til fremtidig held for de straffede selv? Måtte ikke i modsat tilfælde de fri borgere bringe et endnu større offer for de udliges underhold?

Når man betænker, hvorledes straffeanstalterne ere spredte omkring over hele landet, og hvor forsvindende lille antallet af de fanger, der arbejde i ordnede industrigrene, er ligeoverfor de fri arbejdere, skulde man synes, at dette konkurrencespøgelse, ligesom den formentlige fordel ved dette beskæftigelses-systems undertrykkelse, måtte forsvinde og blive til intet. — Fangerne skulle i straffeanstalterne sysselsættes med forfærdigelsen af de for hær og flåde nødvendige effekter, herved vilde da de nærværende ar-

bejds- og fabriksforetagender falde bort og med dem konkurrencen. Men kan det forsvares at anvende alle fanger til den samme indskrænkede arbejdskreds? Måtte man ikke kalde det grusomt at tvinge alle til et og samme arbejde uden hensyn til fortid, alder, vane, kald og fremtid? — Andre ville udelukkende have fangerne anvendt ved landbrugsarbejder, hvorved formentlig de heldigste følger for sundheden og forbedringen vilde opnås. De løsladte fra de sædvanlige straffeanstalter og cellefængsler ere i den første tid efter den genvundne frihed ikke istand til at fortjene deres brød, fordi deres legeme er svagt og deres ånd ikke let igen kan vænne sig til omgang med mennesker; helt anderledes er det med sådanne, der i straffetiden have været anvendt til landbrugsarbejder. De forlade anstalten med kraftige legemer og en sund sindsstemning, skikkede til ethvert arbejde og finde derfor også straks fortjeneste.

Disse tildels sande kendsgerninger lade sig dog, med Füeszin, let imødegå dermed: at de offentlige arbejder for størstedelen af fangerne slet ikke ere nogen straf; at ved denne slags beskæftigelse den skadelige indbyrdes påvirkning mellem fangerne ikke kan forhindres; at mange fanger tabe al æresfølelse ved den vedvarende offentlige stillen til skue; at fangerne undrages den strenge tugt og den moralske indvirkning gennem embedsmænd og undervisning. Endnu vægtigere ere de af Røder fremførte grunde imod den udelukkende beskæftigelse med landbrug. Om også opholdet i det fri er sundere, så må jo dog de fleste fri arbejdere finde sig i at arbejde i indelukkede rum.

Landhusholdningsarbejderne hvile som bekendt i flere måneder i vort klima. Hvad vil man da i den tid gjøre med fangerne? Ved den slags arbejde kunne

fangerne ikke være under tilstrækkeligt opsyn; markarbejdet fører til intime bekendtskaber, til komplotter, til sædelig fordærvelse, og det vilde dog være for dyrt at købe den legemlige sundhed på den sædelige sundheds bekostning!

Direktør *Sichart* optræder, i en 1871 i „Blätter für Gefangnissskunde“ offentliggjort afhandling om fængselsarbejdets konkurrence med den fri industri, som en afgjort tilhænger af det princip, hvorefter staten kun lader foretage arbejder i straffeanstalten til eget brug. Han indrømmer, at antallet af de fanger, der beskæftiges med de enkelte håndværk, som oftest kun er en beskednen brøkdel af de fri arbejdere, der, spredte over et helt land, udføre samme håndværk, og derfor næppe synes at kunne berede stor fare ved konkurrencen; noget anderledes og mere betænkelig stiller sagen sig derimod for de ligeartede håndværksdrivende i fængslets nærmeste omkreds. Nærmest med hensyn til disse ser han i statens deltagelse i den fri nærings almindelige væddekamp en åbenbar uret; thi staten skal være selve kamppladsen, hvor de industrielle kræfter måle sig med hverandre; dens egen optræden kan kun skade de offentlige interesser og regeringens værdighed — som da også historien lærer. — Bortforpagtningen af fanger til enkelte entreprenører bringer disse væsentlige fordele ligeoverfor konkurrenter i den billige arbejds løn, den lejefri afbenyttelse af lokaliteter, fangernes tvang til arbejde, afgiftslettelser o. a. l. — Men hvor staten selv optræder som arbejdsentreprenør, ved benyttelse af fanger, træder misligheden endnu mere frem. Den arbejder med rentefri kapital; er fri for leje; køber kontant og derfor billigere; har ingen afgifter at udrede; behøver ikke at lønne tjenestepersonalet af næringsdriftens udbytte; er uaf-

hængig af arbejdstilbud, da den kan tiltvinge sig dem, og endelig er den sikker for arbejdsnedlæggelse og lønningsforhøjelse o. l. — kort den er istand til at trodse enhver konkurrence. Men benytter den sin overlegenhed, så foruretter den de næringsdrivende, hvis forbitrelse herover er så meget større, som disse, gennem deres skattepligt, ere tvungne til selv at give regeringen våben i hænderne imod sig.

Undlader derimod staten på den anden side, af skånsel mod den fri næring, fuldt at benytte produktionens hovedfaktorer, kapital og arbejdskraft efter alle statsøkonomiens regler, så handler den irrationel, uøkonomisk og giver herved de andre befolkningsklasser anledning til grundede klager. — Også hvor staten, ved bortforpagtning af fængernes arbejdskraft, tilsteder en fri konkurrence mellem enkelte entreprenører og ved lige dulighed giver den højstbydende tilslag, uden selv at tilskyde produktionskapital, vil den altid skade om ikke entreprenørerne så dog de fri næringsdrivende i deres interesser. — Når Siehart forudsætter, at arbejdet med fangekræfter altid vil synes tillokkende for *mange* industridrivende, så stadfæstes denne anskuelse som bekendt ikke af de mangeårige erfaringer i den preussiske stat, således som indenrigsministeriets oven meddelte udtalelser allerede have godtgjort.

Efter Siehart's opfattelse måtte alle håndværkeres og industridrivendes berettigede klager forstumme, dersom staten kun satte fangerne i virksomhed med dens egne talrige fornødenheder for hær, flåde og alle andre forvaltningsgrene; thi da vilde den, sålidt som en privat person, der selv udførte sine huslige fornødenheder, kunne siges at optræde som næringsdrivende. Den vilde da arbejde til bedste for alle undersætter,

give afkald på kapital, entreprise, forretningsfordel; være producent og forbruger i én person. Når da ved denne fremgangsmåde den næringsdrivende, der tidligere havde været beskæftiget for staten, berøvedes en fortjeneste, kunde dette ikke være afgjørende; thi at en god kunde gik tabt for enkelte kunde ikke være så skadende, som at staten optrådte som industriel konkurrent på det offentlige marked. I finansiel henseende vilde denne fremgangsmåde være anbefalelig, fordi de fornødenheder, der skulle dækkes ved fangearbejde, ikke eller dog kun i ringe grad ere underkastede foranderlighed, og forbruget derfor let vilde kunne forudbestemmes.

Faren for overproduktion vilde på denne måde fjærnes; en hyppig forandring af industrigrene, således som det oftere gjøres nødvendigt for arbejdet på markedet, vilde ikke behøves; det vilde ikke være at befrygte, at bestyrelsen og statskassen kunde beredes forlegenhed ved arbejdsstandsning. På grund af de færdige varers sikre afhændelse vilde arbejdet på lager ikke have ringeste betænkelighed; ja under enkelte omstændigheder vilde fyldte lagere være til betydelige fordels for staten. Ved en således indrettet drift vilde enkelte fængsler, ved særlige forhold f. eks. beliggenheden i industrielle egne, med fordel kunne bestemmes for specielle produktionsgrene og da fortrinsvis tildeles de deri allerede uddannede fanger. Når da enhver anstalt, foruden de store industrigrene til statens brug, også udførte alle til dens eget behov nødvendige arbejder og håndværk, da vilde det heller ikke efter dette system kunne mangle på et tilstrækkeligt antal af forskellige arbejdsgrene til hensigtssvarende fordeling mellem fangerne.

Den alt tidligere anførte major *Du Cane*, general-

inspektør for de engelske fængsler, siger i sin beretning om den omhandlede del af vort thema: Regeringen støder på megen modstand såvel fra lokal- som central-øvrigheder på grund af dens manufakturdrift og konkurrence med det fri arbejde. Hvor ufornuftig denne modstand end er, bliver den ikke uden virkning. Den enkelte forretningsgren, der netop lider ved konkurrencen, lader det ikke mangle på højrøstede klager og finder altid virksomme talsmænd, og, efter den grundsætning, at, hvad der vedrører alle, bekymrer ingen, finder denne agitation ingen modvægt i en agitation til gunst for den offentlige interesse og for hine, som nærmest varetage denne interesse. Også håndværkerforeningerne modsætte sig denne regeringens fremgangsmåde, og endnu for ganske nylig har en sådan forening atter affattet resolutioner imod fængselsarbejdets konkurrence. Det er klart og behøver ingen nærmere belysning, at folk i friheden, omendskønt de kun kunne fortjene deres livsophold ved konkurrence med en og anden, dog skulle arbejde og derfor, når de befinde sig i fængsel, ikke gjøre andet end at fortsætte denne konkurrence. Ikke destomindre gives der en vis grændse for fængslernes forvandling til industrielle etablissementer. Jeg vilde således finde en beskæftigelse betænkelig, der fordrede anskaffelsen af store kostbare anlæg og maskiner ved offentlige midler, hvorved værdien af de dermed udførte arbejder vilde stå i misforhold til fangernes arbejdsydelse, fordi konkurrencen i sådant tilfælde mindre vilde have at kæmpe med fangernes arbejde end mod regeringens kapital. Gevinsten bliver i fængslet et underordnet spørgsmål, det bringer forholdene med sig. Man kan i et regeringsetablisement ikke vente, at gevinsten altid ligeså ængstelig skal tages i betragtning som i et privat fore-

tagende, således at ved den slags anlæg for offentlige midler pengespørgsmålet let behandles med ligegyldighed og fører til, at de færdige varer afsættes til for billige priser og derved utilbørlig skade den fri arbejder. Mange af de skadelige følger, som manufakturdriften i fængsler fører med sig, ville kunne undgås, når der udføres arbejder for regeringen selv, og sådanne arbejder foretrækkes for alle andre.“

Bruun, direktøren for det danske fængselsvæsen, går, i sin tjenstlige beretning om de derværende straffeanstalter pro 1868-1873, ud fra andre anskuelser om den hensigtsmæssigste indretning af arbejdsdriften og følgerne af konkurrencen med den fri industri. Han siger herom: „Arbejdet skal nærmest og fremfor alt tjene til at befordre straffeformålet, men ved siden heraf har det også et andet mål, nemlig formindskelsen af de omkostninger, der påføres staten ved straffefuldbyrdelsen. Med hensyn hertil er man gået i forskellige retninger; enten har man drevet arbejdsvæsenet for statens regning, eller man har overdraget det til privatpersoner for en vis betaling.

Erfaringen har nu, idetmindste her til lands, tilstrækkelig bevist, hvilken af disse veje der er den fordelagtigste. Ikke at tale om at bestyrelsen af en straffeanstalt, når den på regeringens vegne skal optræde som fabriksherre, kommer ind på et område, som er fremmed for dens egenlige virksomhed, bliver straffeanstalten derved en fabrik, som bestyrelsen i almindelighed ikke formår at lede. Det bliver derfor nødvendig at ansætte en fabrikkyndig mand, og selv når man er istand til at finde en sådan, hvis staten er villig til at lønne ham rigelig, så forekommer derved en dualisme i bestyrelsen, som virker i modsat

retning, i det den ene efterstræber fangens rehabilitation, den anden det størst mulige udbytte.

Vi ville her dog ikke nærmere undersøge, hvorvidt det kan anses for rigtigt, at staten selv optræder som konkurrent ligeoverfor den private industri. Spørgsmålet kan her alene blive, hvad der er det fordelagtigste for staten, og i denne relation er det klart, at denne, når den selv overtager arbejdsdriften, må stå tilbage for den private fabrikant, idet straffeanstalten ikke blot på grund af kontrollen både med indkøb af råstoffer og ved fabrikatets afsætning er så bunden, at det gunstige øjeblik for indkøb og salg ofte går tabt, men også i henseende til anskaffelsen af nye maskiner og redskaber er forhindret i at kunne, således som den private fabrikant, bestandig forbedre sit fabrikat. Det må derfor anses som det mest hensigtsvarende at overdrage arbejdsdriften til private.

Fængselsbestyrelsen kan da udelukkende hellige sin opmærksomhed til straffefuldbyrdelsen, og man kan da, når man kontraherer med den private fabrikant, have lejlighed til at forebygge dennes direkte eller indirekte indvirkning på den behandling, som fangerne skulle være underkastede. Dette har da også i de sidste 15 år været ministeriets opgave, og ikke alene er det pekuniære udbytte af arbejdskraften, i sammenligning med hvad det tidligere indbragte, da staten selv benyttede fangernes arbejdskraft, ikke blevet ringere men derimod næsten gennemsnitlig blevet dobbelt så stort.

Bruun efterviser da i det følgende af sin beretning, hvilke grunde der have været og endnu ere skyld i, at værdien af fængselsarbejdet ikke står i det rette forhold til den fri arbejds løn. Han finder årsagen for endel i afslutningen af den endnu løbende arbejds-

kontrakt netop ved tidspunktet af en dybtgående forretningskrise og i det lange tidsrum af 15 år, som dengang fastsattes for kontrakternes afslutning.

For en anden del fremkommer hint resultat af fangernes personlighed og den nødvendige indretning af alle fængsler; thi mer end 25 pct. er af attesteret svagelig konstitution, andre i høj grad udulige, et ikke ringe antal lediggængere fra ungdommen af; dertil kommer endnu et betydeligt antal nærsynede fanger, som i fængslingstiden kun mangelfuldt eller slet ikke kunne uddannes for en industriel eller håndværksmæssig virksomhed, og flere lignende årsager.

De to fængselsdirektører i Sveits, *Müller* i Lenzburg og *Kühne* i Argau, udtale sig om konkurrencespørgsmålet på en kort og fyndig måde, idet den første i sin beretning pro 1868-70 siger: „Klagerne fra kantonets håndværkere over anstaltens konkurrence ere endnu ikke forstummede. I den overbevisning, at ethvert forsøg på at gendrive dem som ubegrundede og overdrevne vilde være frugtesløs, skal jeg denne gang ikke gå nærmere ind derpå men kun tillade mig den bemærkning, at en dygtig såvel theoretisk som praktisk faguddannelse fra de unge håndværkeres side på den allersimpleste måde vilde gjøre slige klager overflødige.“

Kühne nærer i sin alt tidligere anførte beretning alvorlige tvivl om straffeanstaltens berettigelse til at træde i ubegrændset konkurrence med håndværkerne; han mener imidlertid at kunne fjerne denne tvivl derved, at han undgår at modtage arbejdstilbud for sin anstalt fra dens egen, stedlige kanton St. Gallen men istedenfor søger den nødvendige beskæftigelse fra nabokantonerne.

Om nu, sét fra den domfældte konkurrences

standpunkt, nabokantonerne kunne være særdeles tjente dermed, er dog meget tvivlsomt; og når nu disse nabokantoners fængsler af ren gensidighed søge deres arbejde i St. Gallen, så vil fjærnelsen af den farlige konkurrence vel ikke strække sig langt.“

Den forhenværende Bruchsaler arbejdsforvalter, nuværende archivar *Bauer* har i sit ovennævnte skrift om arbejdsdriften i fængslerne og i den af ham bearbejdede del af årsberetningen fra Bruchsal indtrængende beskæftiget sig med spørgsmålet om, hvorledes arbejdsdriften i fængslerne hensigtsmæssigst kan ordnes for at tilfredsstille alle dens opgaver og mindst mulig skade de fri næringsdrivende. Jeg kan naturligvis her kun henpege til de af hans mange udtalelser, der specielt berøre nærværende foredrags indhold. Han siger blandt andet: „Det kan ikke overraske, at arbejdsdriften i straffeanstalterne som oftest bliver genstand for angreb af en kritik, der synes uomstødelig sandhed for enhver, der står udenfor sagen, men for de indviede kun er resultatet af uholdbare teorier, overdrevne fordringer til en straffeanstalts kræfter eller også tågeskikkelser, der blive til intet, såsnart man berører dem med en prøvende hånd. — Ikkun sådanne arbejder og håndværk egne sig for straffeanstalter, der ikke udfordre nogen lang læretid. —

Det bedste vil være i straffeanstalterne at indskrænke sig til den slags arbejder, der tjene til tilfredsstillelsen af almindelige fornødenheder eller dog idetmindste i den provinds eller i det land, hvor fangen hører hjemme, anses for en fornødenhed af almindelig beskaffenhed. — Meget hensigtssvarende er ordningen i de lande, hvor fangen beskæftiges med forfærdigelsen af uniformer og militære udrustningsrekvisitter. — Som aldeles forkastelig betegner *Bauer*

den i Frankrig stedfundne og endnu mængdesteds brugelige bortforpagtning af en eller flere anstalters samtlige arbejdskraften til en eneste entreprenør, idet denne ikkun har sin egen interesse til formål og kun betragter fangens tilvænning til orden og disciplin som en forhadet bisag, jo mere der derved går tabt af arbejdstiden. Ved engagementet af sin værkfører vil han kun tage lidet hensyn til, om denne egner sig til omgang med fangen, men udelukkende tage hensyn til hans dulighed og faglige kundskab og færdighed. Ved entreprenørens betydelige indflydelse på fangens fremtidige ve og vel vil bestyrelsen mer eller mindre lammes med hensyn til disciplin og forbedringsbestrebelse. Fangen opslides for arbejdsdriften uden nogen hensyntagen til hans sundhed; han bliver kun anvendt maskinmæssig ved den mest udstrakte arbejdsdeling og i teknisk henseende kun slet uddannet. Døren åbnes på vid gab ved dette system for alle mulige smuglerier og betænkelige forbindelser mellem fangerne indbyrdes og med yderverdenen, og staten lider som oftest et finansielt tab. At i reglen en højst betænkelig konkurrence med den fri næring er forbunden med dette system, ligger så nær, at det er overflødig at spille ord derpå.

Derimod finder Bauer det hensigtssvarende og uden fare at bortleje arbejdskraften til flere enkelte arbejdsgivere, der levere det nødvendige værktøj og råstoffer og modtage de færdige stykker arbejde af bestyrelsen. Dog fordrer han ved denne fremgangsmåde, at arbejdsgiveren formenes adgang til værkstederne; at hans sanktøms indskrænkes til bestyrelsen, at han i reglen benytter sådanne arbejder, som danne et selvstændigt håndværk, eller hvormed fangerne efter genvunden frihed kunne erhverve deres brød: at

værkmestrene udelukkende ansættes og blive afhængige af fængselsbestyrelsen mod en passende arbejdsløn pr. dag eller stykke svarende til den almindelige for frit arbejde.

Mere kompliceret og vanskelig end begge de foran behandlede beskæftigelsesmåder for fangerne karakteriserer Bauer den i Bruchsal drevne fabrikation for anstaltens egen regning, som navnlig påfører arbejdsforvalteren særdeles vanskeligheder og ansvar. På den anden side begunstiger denne fremgangsmåde indførelsen af et større antal arbejdsgrene, frembringelsen af bedre fabrikater, opnåelsen af højere lønningsbeløb — navnlig når fængslerne ere beliggende på mindre pladser. Gennemførligt er dog dette system kun da, når arbejdsbestyreren ikke blot er en dulig embedsmand, men fuldt så meget rutineret købmand og forretningsmand, som forstår at gjøre de billigste indkøb og afsætte til de højeste priser, besidder verekundskab, kender de bedste leverancekilder, er forsynlig, samvittighedsfuld, forsigtig og forstår at drage fordel af enhver heldig konjunktur.

I hele hans forhold må embedsmanden mindre gjøre sig gældende end den kloge og dannede forretningsmand.

Konkurrencen med den fri næring behandler Bauer på efterfølgende måde:

„Ikke alene i sådanne stater, hvor næringsforholdene ere beskyttede af laugsvæsen; men også i de lande, hvor der hersker den mest uindskrænkede næringsfrihed er der opdukket klager og besværinger over arbejdsanstaltens forretningsdrift og den håndværksstanden derved beredede forulempelse. Vi kunne mindes de storartede *meetings* på forskellige steder i Amerika, de stormfulde petitioner i Frankrig, avisfejden

i Sveits o. s. v.; vi se, med hvilken ængstlighed enkelte tyske stater banlyse enhver beskæftigelse fra fængslerne, der kan stemples som genstand for konkurrence med den fri arbejder; endelig finde vi, at hensynet til håndværksmandens interesse er hovedmotiv til arbejds kræfternes bortgivelse til entreprenører. Dette motiv beror på en ganske fejlagtig forudsætning. Selve produktionen formindskes jo aldeles ikke ved entreprisen; konkurrencefaktoren, tilbudet, vareprisen bliver ganske af samme virkning, som om fangearbejdet direkte blev bragt på markedet. De næringsdrivende blive altså slet ikke ophjulpne ved bortforpagtningen af fangernes arbejdskraft; derimod drage enkelte mindre heldigt stillede nytte af denne arbejdskraft, hvorved skaden for de øvrige håndværkere og købmænd, der ikke kunne holde konkurrencen stangen, ingenlunde ophæves“. —

Bauer henviser nu til, hvorledes de forskellige bestræbelser i Frankrig for at forebygge det oftnævnte onde endte uden resultat. Efter forslag af grev Laine skulde fangerne altid kun beskæftiges i sådanne arbejder, der ikke udøvedes i det departement, hvor anstalten var beliggende; hvis da fangerne efter løsladelsen vilde leve af det tillærte arbejde, måtte de udvandre til et andet departement, hvor det blev udøvet; — en forholdsregel af nok så betænkelig natur som den frygtede konkurrence. Den tidligere, alt omtalte, radikale forholdsregel af den provisoriske regering af 1848 aldeles at ophæve al tvangsarbejde i fængslerne kastede det rene vand ud med det snåvsede og måtte snart igen tages tilbage.

Bauer formener, at en nøjagtig statistik over de enkelte arbejder med tallet af deres udøvere i fængslerne og i friheden, og en sammenligning af det frembragte

arbejdes værdi fra begge parter, vilde føre til den overbevisning, at det tryk, som fængselsarbejdet udøver på den fri industri, er så forsvindende, at det i og for sig men i særdeleshed med hensyn til fængselsarbejdets formål slet ikke vil kunne komme i betragtning. — Han tilføjer: „Konkurrencen eksisterer nu engang, og man må sige hvad man vil, den er berettiget, tilladelig og uundgåelig. Straffeanstaltens indtrædelse i konkurrenternes række finder sin berettigelse såvel fra et menneskeligt som fra et finansielt og et nationaløkonomisk standpunkt. Når de i straffeanstalterne indsatte håndværkere generholde friheden og atter begynde deres arbejde, da vil ingen finde noget anstødeligt deri. Konkurrencen tør ikke forglemme at tælle alle arbejdskræfternes addender, også dem, der på kortere eller længere tid forandre arbejdsplads, og som i straffeanstalten have den samme, i hvert tilfælde ingen større vægt, før og efter indespærringen. Den fare, som straffeanstaltens arbejdskræfter påføre de fri arbejderes velvære, bliver i sammenligning med andre trykkende forhold for håndværkerne næsten til intet. Den fabriksmæssige drift af de fleste håndværk, kapitalens magt, de mekaniske kræfter tynde i hvert tilfælde langt mere på håndværksstanden, som måtte lide uendelig ved disse faktoreres vægt, dersom ikke konsumtionen holdt skridt med produktionen. Straffeanstaltens produktion kan kun da medføre væsentlig skade for de fri håndværkere, når:

- 1) afsætningen af en stor mængde af samme slags varer indskrænkes til en snever omkreds,
- 2) når priserne sættes for lavt.

Selv om man antager, at en part af samfundet taber den gevinst, der indvindes ved fængselsarbejdet,

så følger deraf slet ikke, at fangernes rentable beskæftigelse er uret mod det fri arbejde; thi hvad der ved fængselsarbejdets ophør vilde vindes for enkelte, vilde gå tabt for almenheden ved den forøgede udgift til fangernes underhold, og følgen vilde kun være, at det arbejde, som giver denne gevinst, dog vilde blive udført af andre istedenfor af fanger.“

Hvor afgjort en talsmand end Bauer er for det system, der vil arbejdsdriften for anstaltens egen regning, kan han dog ikke lukke øjnene for de med årene bestandig voksende vanskeligheder for sammes lykkelige gennemførelse. I Bruchsalers årsberetningen for 1868 og 1869 henviser han til, at fangernes håndværksmæssige uddannelse mer og mere taber i betydning, idet handel og fabriksdrift bemægtiger sig næsten alle artikler, som tidligere produceredes af enkelte håndværksmestre under laugsvæsenets beskyttelse. Kapitalens magt har vunden en så overvejende indflydelse, at det allerede falder de små håndværkere overordenlig svært at slå sig redeligt igennem. — Så meget større må da vanskelighederne være for løsladte fanger for at sikre deres eksistence i friheden ved håndværksarbejde med deres som oftest meget beskedne faglige dulighed. Følgen bliver da, at også straffeanstalterne med hensyn til deres egen arbejdsdrift se sig henviste til større industri- eller arbejdsgræne for at opnå varig og lønnende beskæftigelse. Det i den nyere tid overordenlig udvidede indkøbs og afsætningsområde betinger en hård konkurrencekamp — en kamp så meget sværere for fængselsbestyrelsen, som denne kun driver sin industri med primitive midler, medens konkurrenterne bevæge sig på de industrielle fremskridts højder. Bekymret siger han med blikket på fremtiden:

„Hvor længe endnu vil vel vor produktions beskaffenhed kunne sikre os imod overvægten af den fabriksmæssige, altså langt billigere vareproduktion? — I industrien kommer det ikke alene an på at have et åbent øje for de tekniske fremskridt og at tilegne sig disse hjælpemidler, men det gælder også om at vælge det rette tidspunkt for ikke først at begynde væddeløbet med konkurrencen, når den har fået så stort et forspring, at det ikke igen kan nåes uden overanstrengelse.“ Han fordrer derfor anlæg af større magasiner for oplag af råmaterialer, opbevaring af de enkelte industrigrenes fabrikater, paklokaler, o. s. v., kort en række af lokaliteter, som ved arbejdsdriften for egen regning vil fordyre fængselsanlægene i et ikke ubetydeligt forhold og derved formindske arbejdets rene indtægt med den tilsvarende rente. — Trods alle disse betragtninger giver han dog arbejdet for egen regning afgjort fortrinet for fremmede arbejdsgiveres entreprise, således som det t. e. består næsten overalt i Nord Tyskland; fordi entreprenørernes, værkmestrernes, de med transport og kørsel beskæftigede folks færden og samkvem i og ved fængslet kan have meget betænkelige følger for disciplinen og forbedringsopgaven; fordi bortlejningen af arbejdskrafterne hyppig finder sted med for lavt ansatte lønninger og derved egger den ikke altid uretfærdige forbitrelse i de konkurrerende håndværkskredse, således som det jo er bekendt, at en eneste portefeuille-fabrikant ved en nordtysk straffeanstalt beherskede alle Tysklands markeder med sine artikler og derved fremkaldte alle deres vrede og misundelse, der arbejdede i samme industrigren. —

I årsberetningen for 1871 udvider Bauer begrundet på den konkurrerende fri industris fremskridende

udvikling, sine fordringer for straffeanstaltens egen fabrikation til anvendelsen af dampkraften for at kunne bestå i væddekampen med den rivaliserende fri næringsdrift. —

Hermed må det være nok med fremførelsen af enkelte stemmer om fængselsarbejdets bedste indretning og den størst mulige undgåelse af en skadelig konkurrence med det fri arbejde.

Forinden jeg imidlertid skrider til afslutningen af denne materie og nedlægger min egen opfattelse af sagen i et antal af faste sætninger, vil jeg endnu med få træk berøre arbejdsorganisationen i de i mange henseender mønsterværdige belgiske fængsler, således som den er fremstillet i det nylig udgivne værk om det belgiske fængselsvæsen af Geheime-overjustitsråd *Starke* (decernent for fængselsvæsenet i det preussiske justitsministerium.)

Derefter afhænger det i Belgien for tiden af den idømte frihedsstrafs beskaffenhed, om fangen kan tvinges til arbejde eller ikke. Kun regeringen har at tage bestemmelse om anvendelsen eller eftergivelsen af arbejdstvang, og kun sådanne arbejder tør vælges, der ikke anses for usunde. Arbejderne skulle så vidt muligt kunne udføres af én person; kunne læres i den muligst korteste tid og skulle fordrø både åndelig og legemlig virksomhed; de skulle indbringe den størst mulige fortjeneste og gøre det muligt for fangen efter løsladelsen at ernære sig og familie ved fortsættelsen af hans tillærte arbejde. Efterat tidligere entreprise-systemet havde bestået for alle fængsler, gik man, for at formindske de med samme forbundne ulemper, over til kun at beskæftige fangerne med arbejder for staten, navnlig for hæren; man troede derved sikrest at neddæmpe alle privat-industriens

klager over skadende konkurrence. Dog også ved denne fremgangsmåde viste sig snart alleslags betænkelige misligheder og navnlig, at et af hovedformålene for fangernes arbejdsvirksomhed, at sikre hans udkomme efter frigivelsen, ikke blev nået. Selv de udlærte arbejdere, isærdeleshed de, der havde været beskæftigede med forfærdigelsen af klædningsstykker og sko for hæren, kunde ikke senere få nytte af det lærte, fordi de ikke havde lært deres håndværk efter de almindelig brugelige fordringer og former men kun efter de for hærens forskellige våbenarter brugelige, og derfor ikke vare skikkede til at arbejde i et frit skomager-, skrædder- eller andet værksted.

For at afhjælpe denne mislighed er arbejdet for staten nu for størstedelen indskrænket til landets store straffeanstalter (*maisons centrales*). Ved siden af disse arbejder er der indført et system, der strengt taget hverken hører til det ene eller det andet af hovedsystemerne. Arbejdet udføres for bestemte fabrikanter eller private entreprenører, der levere råmaterialet og betale arbejds løn for de deraf forfærdigede varer. Men disse arbejdsgivere have hverken noget at gøre med arbejdets ledelse eller fangernes tillæring eller ansættelsen af værkførere; ikke heller udføres arbejdet på deres ansvar, men de have meget mere ret til at tilbagevise de dårlige arbejder — dog gælder ikke denne regel for statens arbejder. — For de fængsler, som benævnes *prisons secondaires*, gælder nu den bestemmelse, at de *kun* må udføre arbejder for entreprenører eller fabrikanter. Undtagelsesvis og i særegne tilfælde, i hvilke tilsynskommissionen træffer afgjørelsen, kan det endog tilstedes fængselsdirektøren at lade arbejde udføres for egen regning. Ved dette system tilstræbes den fordel, at fangerne

uddannes fuldstændigere i deres håndværk, end det tidligere var tilfældet; de arbejde for en privatfabrikant, i hvis værksted de have udsigt til også efter løsladelsen at kunne finde beskæftigelse. På den anden side er også betænkeligheden ved konkurrencen med den fri arbejder imødegået derved, at lønnen i almindelighed ikke tør sættes lavere end den, der i reglen betales den fri arbejder. Dette gælder navnlig i det tilfælde, at direktøren lader arbejde for egen regning. —

Ansvar for arbejdets kvalitet bæres i Belgien ligesålidt som i Preussen af staten, endskønt det heller ikke påbyrdes arbejdsgiveren. Kontrakterne med private eller entreprenører sluttet meget mere af fængselsdirektørerne på deres eget an- og tilsvær, hvorimod der tilfalder dem en anseelig part af arbejdsdriftens nettoudbytte. Med hensyn til det tab, direktøren kan lide, når arbejdsgiveren vægrer sig ved at modtage et arbejde på grund af mangelfuld kvalitet, tilstedes det ham at optage 300 francs i forskud af arbejdets nettoudbytte. Selve dette deles, efter fradrag af hvad der gives fangen, således mellem staten og direktøren, at dennes remunerationsandel — indbefattet de som forskud tilståede 300 frs. — ikke må overstige en sum af 2000 frs. for visse større fængsler, for de øvrige ikke 1000 frs. Anstaltens øvrige embedsmænd have ingen andel i arbejdsfortjenesten. For at forebygge den fare, der kunde ligge i direktørens personlige interesse i arbejdsdriftens resultater, er der overdraget tilsynskommissionerne en indflydelsesrig medvirkning. — Arbejdet i fri luft er i Belgien ingenlunde udelukket i fængslerne men består kun i vedligeholdelsen af haver og græsplæner indenfor murene, og i anstalterne med fælles arbejde

inde i åbne kun imod regnen beskyttende haller. Arbejde udenfor anstalten, hvad enten i offentlig eller privat interesse, er ikke tilladt, idet det ikke stemmer med straffens natur og formål og fuldstændig betager den sin karakter af straf. —

Som resultat af foranstående overskuende fremstilling ligesom af min egen praktiske livserfaring vil jeg nu sammenfatte min mening om nærværende foredrags genstand i efterfølgende sætninger:

1. Arbejdet i fængslerne er nødvendigt af *sædelige* grunde. Idet nemlig ethvert menneske fra dette synspunkt er bestemt til alvorlig virksomhed her på jorden, kan en straffefange ikke være udelukket fra denne almindelige såvel guddommelige lov som naturlov, og fordi lediggang for et menneske med forbryderiske tilbøjeligheder vilde i forhøjet grad blive en kilde til alle slags laster og synder.

2. Arbejdet er endvidere nødvendigt for statens *finansielle* interesser og for dens hæderlige borgeres, som gennem høje skatter må bære omkostningerne ved fængslernes opførelse og vedligeholdelse, for fangernes bevogtning, for deres åndelige og legemlige tarv. Det bliver derfor et uomtvistelig pligtbud, at sunde fanger med deres arbejdskraft skulle bidrage idetmindste endel til disse omkostninger.

3. Fangernes vedholdende beskæftigelse er et meget betydningsfuldt hjælpemiddel for den blandt forbrydere nødvendige faste *disciplin*.

4. Arbejdet kan ikke undværes af hensynet til fangernes sundhed, fordi ørkesløshed, i forbindelse med en længere fængsling, andre ufordelagtige indflydelser, både åndeligt og legemligt vilde føre forærvelige følger med sig.

5. Arbejdet yder et middel til at indrømme den

flittige fange en *præmie* af arbejdsgevinsten, der skaffer ham en tilladt og med fængselsindretningen forenelig nydelse ligesom lejlighed til at understøtte hans trængende familie og til at bringe en sparepenge med ved den genvundne frihed.

6. Af den almindelige arbejdsforpligtelse for ethvert sundt menneske fremgår det resultat, at fangerne heller ikke under fængslingen forøge massen af de på det store almindelige arbejdsmarked konkurrerende kræfter.

7. Da det med sikkerhed tør forudsættes, at de i straffeanstalterne engagerede arbejdsgivere, hvis de ikke fik fanger til arbejdere, vilde sætte lige så mange fri arbejdere i virksomhed i de samme forretningsgrene, så følger deraf, at heller ikke konkurrencen for de enkelte slags arbejds- eller fabriksdrift forøges ved fængselsarbejdet.

8. Fra det blot og bare konkurrencestandpunkt er det uden al betydning og indflydelse, om arbejdet udføres i straffeanstalterne kun for statens institutioner, — hær, flåde o. s. v. — eller for anstaltens egen regning, eller overdrages til industrielle entreprenører; da der i ethvert af disse tilfælde i den enkelte berørte arbejdsgren altid vil fremkaldes den samme konkurrence efter tallet af hoveder og dygtighed.

9. Når da ifølge de anførte grundsætninger fængslernes deltagelse i konkurrencen på det almindelige marked nøjagtig er ligeberettiget med enhver anden arbejdsbranches, så kan der kun blive tale om at fjerne alle momenter for en virkelig skadende, betænkelig konkurrence, der ikke tilsteder eller dog i høj grad vanskeliggjør det for andre industridrivende at holde sig på markedet med en lønnende fordel ved siden af fængselsarbejdet.

10. Til opnåelsen af denne hensigt må fængselsbestyrelserne og opsynsøvrighederne med al alvor stræbe efter ved arbejdet for egen regning at opnå såvidt muligt de samme priser for de færdige fabrikater, som konkurrenterne fordre og opnå, og ved entrepris-systemet tilnærmelsesvis lade sig betale den samme arbejds løn, som sædvanlig ydes de fri arbejdere i den samme egn for lignende arbejder.

11. Men for rettelig at kunne sammenligne det fri arbejde med fængselsarbejdet tør man ikke lade det være ude af betragtning, at et stort antal nærsynede fanger i den nødvendige læretid næppe kunne uddannes til brugbare arbejdere for håndværk og industri; at der er et ikke mindre antal af sådanne fanger, der ikke besidde den mindste fordannelse; at der er en mængde arbejdssky lediggængere, vagabonder og drukkenbolte i forbryderverdenen ligesom et vægtigt antal af svage, sygelige og gamle personer; at alle disse have en betydelig indflydelse på fængselsarbejdets kvalitet, kvantitet og værdi.

12. En lignende virkning udøver de i straffeanstalterne uundgåelige ophold og standsninger i arbejdet, således gudstjeneste, skole, gårdtur, besøg af direktør, læge, præst, af fangernes familie, rengjørelse af lokale o. s. v. — Ved slige forstyrrelser bliver fangernes daglige arbejdstid kortere end de fri arbejders.

13. Som følge heraf kan arbejdsudbyttet pr. dag og individ, også under iøvrigt lige forhold, aldrig blive det samme for begge kategorier. Vil man nu angive *gennemsnits*-udbyttet i den hele anstalt for én fange i et helt år, da må man fremdeles tage i betragtning, at i dette antal af individer indbefattes alle selve husvæsenets arbejdere, som kokke, vaskere, rengjørere,

havearbejdere, husskræddere og skomagere o. s. v., for hvilke der enten slet ikke beregnes nogen arbejds løn eller kun en meget lav ubestemt arbejds løn. Sådanne gennemsnitstal give altså aldrig en absolut målestok for sammenligning med fri arbejders fortjeneste og kunne derfor selvfølgelig heller ikke benyttes til udmålning af fængselskonkurrencens farlighed.

14. Den nærmeste betingelse for undgåelsen af en virkelig betænkelig konkurrence synes den, at større staters fængsler, såvidt det lader sig gjøre, fordeles ligeligt omkring i hele landet; at ikke flere etableres på samme sted eller i for stor nærhed af hverandre. Hvor dette synspunkt lades upåagtet, må straffeanstalterne konkurrere indbyrdes for at opsøge arbejde, hvorved de selv hjælpe til at trykke arbejds lønnen, og der opstår tillige fare for, at et stort antal fanger beskæftiges med ligeartede arbejds grene, hvor ved let fremkaldes en meget følelig konkurrence med omegnens fri arbejdere og disses berettigede forbitrelse.

15. For såvidt muligt at undgå arbejds-produktion *en masse* i enkelte grene og på den anden side for at kunne ansætte hver enkelt fange ved den for hans legemlige og tekniske kvalifikation mest passende beskæftigelse synes det nødvendigt i hvert fængsel at indføre et forholdsvis stort antal af forskellige arbejder; men ikke at lade flere end i det højeste 50 til 100 fanger beskæftiges med hver enkelt.

16. Forsåvidt det er udførligt og fængslerne med deres arbejds kræfter og indretninger ere istand dertil, synes det særdeles anbefaleligt at lade alle statens egne nødvendige arbejder udføre af fanger; idet herved utvivlsomt sikres såvel fængselsbestyrelsen som staten det størst mulige udbytte af fangearbejdet og bydes den første en mere fast, af foranderlige kon-

junkturer uafhængig arbejdsvirksomhed, og konkurrencen med de fri arbejdere gjøres mindre følelig og trykkende.

17. Hvor staten ved anvendelsen af entrepriser i fængselsarbejdet foranstalter offentlig udbud af fangearbejdskraften og upartisk giver enhver hæderlig, kvalificeret entreprenør, hvis arbejde er passende, tilslag ved det højeste bud, og dernæst ikke tilsteder forfærdigelsen af håndværksvarer, der også frembringes af fri arbejdere i fængslets naboskab, der har den fra sin side gjort alt, hvad der kan gøres til forebyggelse af en betænkelig konkurrence. De fri industridrivende få da lejlighed til ved at tage del i tilbud af fangearbejde at bringe al farlig rivalitet indenfor de rette grænser eller ganske at fjerne den.

18. Hvor fængselsarbejde for egen regning er almindelig, tørde det næppe være at anbefale at optage anvendelsen af dampkraft til mere storstilet fabrikation. Selv afset fra det mislige ved ildfarlige anlæg på et sted, hvor hundreder af mennesker ere sammentrængte under lås og lukke, så udfordre sådanne indretninger så betydelige udgifter, at de nødvendige midler til vigtigere ting, navnlig den tiltagende brug for isoleringslokaler, let derved måtte tilside-sættes.

19. Arbejde i det fri synes kun forsåvidt tilstellig, som det ikke ophæver straffeformålet, ikke skader disciplinen og forbedringsopgaven.

Det kan kun være tilrådeligt at tillade det indenfor fængselsmurene eller dog i ikke altfor stor afstand fra fængslet, at undgå fangerne til skue stilen, aldrig dertil at benytte farlige forbrydere, og andre dertil skikkede fanger kun i de sidste måneder eller uger af deres fængsling.

20. At gøre fængselsdirektørerne selv til entre-

prenører for arbejdsdriften eller knytte deres pekuniære interesse til arbejdets udbytte ved udlejning af fangerne til fremmede entreprenører, således som det sker i Belgien, synes efter tyske begreber i høj grad betænkelig for den embedsmandige integritet. Der vilde dertil ikke blot udfordres en uddannet flersidig forretningsdygtighed i forening med direktorial talent for de øvrige fængselsopgaver, men også sædeligt jernfaste mænd for ikke at lide skibbrud på sådanne fristelser. Hvor de virkelig undgik egennyttens og den personlige interesses farlige skær, vilde de dog altid blive ledsagede af fangernes og deres underordnedes mistanke, som om deres befalinger og forholdsregler ikke alene udsprang af den tjenstlige interesse men også af hensynet til den personlige fordel. — Mistænkelighed og bagtalelse høre til forbryderiske naturers daglige brød og er i fængsler et yppigt ukrud. Ligeoverfor dem gælder det fremfor alt at fjerne den blotte mulighed for mistanke fra fængselsdirektørerne. Den særlig beskikkede tilsynskontrol vil kun være et svagt bolværk.

Den internationale penitentiære Kommission.

Kommissionen holdt møder i indenrigsministeriet i Paris fra 1 til 5 Juni 1878.

Tilstede vare: Præsidenten Dr. Wines (Unionen i Amerika), Almquist (Sverig), Stevens (Belgien), Yvernès, Ch. Lucas, Berenger, Choppin, (Frankrig), Gerlé (Sverig), de Padua Fleury (Brasilien), Durand Dasser (Frankrig), Dr. Guillaume (Sveits) Sekretær.

I møderne gaves oplysning om og forhandlede forberedelserne til den forestående kongres i Stockholm. Således vedtoges det at lade discussionen i hver til forhandling på kongressen opstillet spørgsmål indlede af en „co-rapporteur“, som har at give en kort udsigt over hovedrapporturens fremstilling af spørgsmålet, som i den anledning leveres trykt, og det eller de resultater, hvortil denne er kommen, og her til føje sine egne oplysninger og bemærkninger. Kommissionen har derved troet at bidrage til en livligere discussion.

Desuden forelagdes forslag til statuter for „la commission pénitentiaire internationale,“ efter opfordring udarbejdet af Holtzendorff og Guillaume.

Forslaget lyder således:

Kommissionens formål.

1. Der vælges en international penitentiær Kommission, som har den opgave:

a. At discutere og foreslå regeringerne almindelige forholdsregler, som anvendte i alle lande ville være istand til bedre at forebygge forbrydelser, til sikre at ramme forbryderne og til at give de skyldige en virksommere afstraffelse.

b. At samle de oplysninger og udveksle de erfaringer, som ere gjorte af de præventive institutioner, politiet, straffelovningen, straffefuldbyrdelsen, såvel i opdragelsesanstalterne for unge forbrydere som i straffeanstalterne for voksne, og endelig ved tilsynet med de løsladte fanger.

Organisation.

2. Kommissionen består af de officielle delegerede fra de lande, som interessere sig for den stillede opgave.

3. Ethvert land kan udnævne en eller flere delegerede til Kommissionen men har kun ret til én stemme ved afstemninger.

4. Kommissionen samles én gang hvert år skiftevis i et af de lande, som slutte sig til nærværende forslag. Dagen og stedet for sammenkomsterne bestemmes af Kommissionen.

5. Den udnævner sit bureau, bestående af en præsident, en vicepræsident og en sekretær.

6. Præsidenten leder forhandlingerne; under hans forfald træder vicepræsidenten i hans sted, og denne er desuden skatmester. Sekretæren affatter de skriftlige rapporter.

7. Kommissionen offentliggjør på Fransk i „bulletin international pénitentiaire“:

a. De love og organiske bestemmelser for straffeanstalterne, som ere givne af de forskellige regeringer.

b. Beretningerne om de spørgsmål, som ere optagne på de internationale penitentiære kongressers programmer.

c. De originale artikler og afhandlinger om penitentiære spørgsmål, som erkendes for at være af almindelig interesse. Den indretter den internationale penitentiære statistik.

8. Ved de årlige sammenkomster forhandler Kommissionen de spørgsmål, som bureauet har sat på dagsordenen. Ethvert medlem har ret til at fremsætte spørgsmål til forhandling i Kommissionen. Disse skulle tilsendes præsidenten mindst 3 måneder før Kommissionens sammentræden.

9. Kommissionens beslutninger ere ikke bindende for regeringerne.

10. Den bestemmer dag og sted for de internationale penitentiære kongresser, forfatter programmet og antager hver gang et reglement for disse sammenkomster.

11. I reglen skal der hengå 5 år imellem hver kongres.

12. I den hensigt at gjøre spørgsmålene om den penitentiære reform populære lader Kommissionen under sine årlige sammenkomster og under kongressessionerne afholde

offenlige møder og udnævner for dette øjemed mænd til at holde foredrag.

13. Til bestridelsen af omkostningerne ved offentliggørelsen af Kommissionens skriftlige beretninger, circulærer, rapporter og undersøgelser, korrespondance m. m. tilstår Kommissionen årlig sit bureau 8 til 15000 frcs., som skulde ydes af staterne ved bidrag på mindst 25 og højst 50 frcs. pr. million indbyggere. Enhver delegeret har det hverv at erholde af sin regering denne tilståelse, som han ved de årlige sammenkomster overleverer vicepræsidenten, der udfører skatmesterens forretninger.

14. Bureauet udfører Kommissionens beslutninger. Det er dens organ ligeoverfor regeringerne. Det sammenkalder Kommissionen og bestemmer dagsordenen ved møderne. I mellemtiden mellem møderne udfører det de løbende forretninger.

15. Det rådspørger Kommissionens medlemmer ved hjælp af et circulære, når det ikke anser en forhandling for nødvendig.

16. Hele korrespondancen føres af sekretæren, som skal opsætte de nødvendige skrivelser og opbevare Kommissionens arkiv.

17. Alle bureauets akter, circulærer og forslag skulde bære præsidentens eller vicepræsidentens og sekretærens underskrift.

18. Bureauet afgiver hvert år en rapport til Kommissionen om ledelsen, et udkast til budgettet såvelsom regnskabet. Disse rapporter såvelsom de skriftlige beretninger om Kommissionens møder tilstilles alle de interesserede regeringer. —

Af motiverne til foranstående forslag fremhæves. Ligesom den internationale penitentiarer kongres i London 1872 bragte mænd fra alle lande, som stod i spidsen for fængslernes bestyrelse og som søgte at finde de virksomste midler til at beskytte samfundet mod forbrydelser, i forbindelse med hverandre, således have de særlige forhandlinger mellem de officielle delegerede fra de forskellige lande bevist, at de rent speculative forhandlinger om betydningen af straffesystemerne vare af liden praktisk betydning. Derimod vil en forståelse mellem de forskellige regeringer for at opnå visse almindelige og fælles forholdsregler, som ville være istand til at forebygge forbrydelser og til at afskrække forbryderne af profession og dem, som stå i fare for at blive det, med større udbytte kunne tilstræbes. De imellem flere stater afsluttede udleveringstraktater ere vel udsprungne af samme tanke, men

disse traktater have netop af mangel på denne forståelse ikke kunnet bringe det tilsigtede resultat. Spørgsmålene, som vedrøre strafferettens ensartethed, det internationale politi, deportationen, det offentlige tilsyn og løsladte fangers udvandring, kunne ikke med nytte afgjøres i talrige forsamlinger, i hvilke de officielle delegerede danne minoriteten.

Kongressen i London, som var fremkaldt af de forenede staters regering og dens utrættelige representant Dr. Wines, havde mindre til hensigt at forhandle de theoretiske spørgsmål end at udveksle vundne erfaringer og at give de mænd, som beskæftigede sig med fængselsvidenskaben, lejlighed til at lære hverandre at kende. Før end kongressen skiltes ad, udnævnte den en kommission med det hverv at organisere den penitentiære statistik og at forberede den næste internationale kongres.

Lige fra kommissionens første møde i Bryssel følte den, at det var uundgåeligt at give den et officielt præg, hvis den skulde nå sit mål. I den anledning henvendte dens præsident Dr. Wines sig til de forskellige regeringer med anmodning om, at disse vilde udnævne delegerede, som kunde deltage i dens forhandlinger. Frankrig, Rusland, Sverig, Norge, Danmark, Italien, Storhertugdømmet Baden, Holland og Sveits indvillige deri og udnævnte deres delegerede.

Ved kommissionens sidste møde i Bryssel 1877 overdrog den sit bureau at udarbejde et forslag til statuter og organisation af en international penitentiær Kommission, og det er dette forslag, som er fremstillet foran.

Om Kommissionens område, således som dette er fremstillet i § 1., kan man muligt mene, at spørgsmål, som vedrøre straffelovgivningen og politiet, ikke høre ind derunder. Omendskødt hovedsagen vistnok er straffefuldbyrdelsen, kunne imidlertid alle de grene af administrationen, som direkte eller indirekte stå i forbindelse med hin, ikke aldeles ligge uden for dens interesse. De erfaringer, som gjøres ved den daglige berøring med fanger af alle kategorier, bør ikke gå tabt for dem, som skulle forebygge forbrydelsen, afskrække forbryderen og forfatte straffelovene. Intet hjul i den offentlige administrations maskineri er isoleret; de have alle berøringspunkter med hverandre, som de, der have særlig tilsyn med et af hjulene, ikke bør være ubekendte med. Overhovedet vil det vistnok blive indrømmet, at en international penitentiær kongres bør forene alle elementer, officielle og ikke officielle, som arbejde på at forebygge forbrydelsen, give dem lejlighed til at meddele deres iagttagelser, udveksle deres

ideer og således i alle lande fremskynde interessen for de mange derhen hørende spørgsmål. På denne måde vil man ad den hurtigste vej komme til at oplyse den offentlige mening.

Om den internationale penitentiære statistik bemærkes, at sålænge som den nuværende brogethed i de forskellige landes lovgivning skal vedvare, vil det være umuligt at skabe en virkelig videnskabelig international penitentiær statistik.

Med hensyn til forslaget virkeliggjøre er det hensigten, at de officielle delegerede fra de forskellige lande, som indvillige deri, skulle forlange deres regerings autorisation til at forhandle om forslaget. Når det er vedtaget, vil det blive meddelt alle regeringer med anmodning om disses godkendelse.

Blandet indhold.

Opdragelses- og forbedringsanstalter for ungdommen.

I Baiern bestod i 1855-56 41 sådanne anstalter, i 1872-73 havde Baiern 55 katholske med 936 drenge og 1071 piger, i alt 2007; 29 protestantiske med 324 drenge og 202 piger, i alt 526 og 3 confessionelt blandede med 57 drenge og 50 piger, i alt 107. Dette udgjør 87 forbedringsanstalter med 1317 drenge og 1323 piger, i alt 2640 børn.

Disse anstalters samlede formue udgjør ikke mindre end kr. 1,636,281; gennemsnitlig falder der på hver anstalt kr. 20976. Tilskud fra kredsfondene udgjør kr. 38022 eller i gennemsnit til hver anstalt kr. 487. Disse anstalter samlede udgifter beløbe sig til kr. 373793 eller i gennemsnit for hver anstalt 4701 kr. De gennemsnitlige forplejningsomkostninger beløbe sig for 1 barn til 141 kr., men variere forøvrigt imellem 204 kr. og 112 kr. Den ældste anstalt er den i Nürnberg, som er grundlagt 1824 af en privat mand. De fleste af disse anstalter ere fremståede mellem årene 50 og 60 i dette århundrede og ere grundede af ædle menneskevenner for at sikre de stakkels forladte og forsømte børn en god opdragelse.

De katholske anstalter styres næsten uden undtagelse af gejstlige ordensfolk. De protestantiske ledes dels af diakonisser, hyppigst stå de under en bestyrer og husefader. Resultaterne ere meget forskellige, men dog fremhæves de katholske anstalter fremfor de protestantiske. Beklageligt er det, at ledelsen af disse anstalter ikke altid foregår fra et pædagogisk men oftere fra et ensidigt eller yderligt kirkeligt standpunkt. Fordelingen af disse anstalter i de forskellige kredse i Baiern er meget forskellig; medens således en kreds har 2, har en anden 18. Tvivlsomt er det vistnok, om dette beror på bedre sociale forhold i hin end i de øvrige.

(Bl. f. Gefk.)

Literatur.

Om den enskilda själevården inom fängelserna. P. Sjöholm, Slottspastor. Malmö 1878 Pris 50 öre.

Ovennævnte afhandling, som udkom for et par måneder siden, er skreven for opnåelsen af pastoraletksammen af forfatteren, som i seks år har fungeret som præst ved fængslerne i Malmø. Han har i samme søgt at fremstille fangens religiøse og moralske standpunkt og den i dette begrundede form for udøvelsen af sjælesorgen. Derfor afhandler han først fangens religiøse standpunkt i dets forskelligartethed, kommer derved til i al korthed at omtale de forskellige kategorier af forbrydere og deres modtagelighed for påvirkning og berører endelig særlig cellestraffens betydning for de forskellige naturer. Den sidste halvdel af afhandlingen omhandler udøvelsen af sjælesorgen i henhold til de foran givne oplysninger.

I hvorvel denne afhandling ikke indeholder noget væsentlig nyt, vil den dog kunne læses med interesse og nyttigt udbytte af de fængselsembedsmænd og øvrighedspersoner, der ikke have haft lejlighed til at gøre sig bekendt med udlandets rige fængselsliteratur. Afhandlingen vidner selvfølgelig om en sand og smuk interesse for fangen og dennes forbedring, men tillige om et godt psykologisk blik for de mange ofte små enkeltheder i menneskenaturen, der mangen gang i forening frembringe et betydeligt udslag i menneskelivet.

Tidsskriftet hilser med taknemlighed denne lille afhandlings fremkomst som et ikke betydningsløst bidrag til nordens hidtil magre fængselsliteratur.

Les prisons cellulaires en Belgique. Leur hygiène physique et morale. par J. Stevens. Bruxelles. Ferd. Larcier. 8 kroner.

Tidsskriftet må i øjeblikket indskrænke sig til at henlede opmærksomheden på denne bog, der er udkommen for få dage siden. Ligesom Belgiens fængselsvæsen i sin udvikling og ordning indeholder mere af interesse end de fleste andre landes, således har forfatteren, der har været generalinspektør for fængselsvæsenet i Belgien, udgivet flere værdifulde skrifter på fængselsvidenskabens område.

Den internationale penitentiære Kongres i Stockholm.

(20—26 August 1878.)

Den internationale penitentiære Kommission¹, som havde forberedt den forestående Kongres, samledes, forinden Kongressen åbnedes, i Stockholm d. 15. Aug. med de Delegerede fra de lande, hvis regeringer havde modtaget den fra Kongen af Sverige udsendte indbydelse til at deltage i Kongressen. Følgende lande vare repræsenterede: Republiken *Argentina, Belgien, Brasilien, Danmark, Frankrig, Grækenland, Holland, Italien, Norge, Ny Zeland, Rusland, Spanien, Sveits, Sverige, Tyskland, Unionen (Amerika) og Østerrig-Ungarn.*

Denne forsamling vedtog i sine møder bestemmelserne for Kongressens forretningsorden. Desuden behandlede den det i Tidsskriftet (side 198) gengivne forslag til „la Commission pénitentiaire internationale.“ Forslaget vedtoges og den lokale Komite i Stockholm, bestående af Generaldirektør ALMQUIST, Understatholder BRÅKENIJELM, Chef i Justitsdepartementet

¹ Tidsskriftet pag. 201.

RYDING, Bureaucheferne GERLE og LJUNGSTEDT, Professor i Strafferet i Upsala HAGSTRÖMER og Assessor i Hofretten ØRBOM, i forening med den tidligere internationale penitentiære Kommissions bureau (WINE, HOLTZENDORFF og GUILLAUME) valgtes som permanent international Kommission, indtil regeringerne, som gå ind på forslaget, vælge nye medlemmer. Dens opgave vil blandt andet være at anmode den Svenske regering om at forelægge forslaget for de andre staters regeringer.

En kort historisk udsigt over fængselsreformen og de internationale penitentiære kongresser havde forsamlingen i et af sine første møder overdraget Professor HAGSTRÖMER at udarbejde. Af dette lille i få dage affattede skrift¹, hvis indholds første del findes fyldigere fremstillet i Tidsskriftets artikel (side 1) „En kortfattet fremstilling af straffesystemerne“, gengives i det følgende den, særlig de internationale kongresser vedrørende fremstilling, der danner indledningen til den her omhandlede kongres.

Då freden och lugnet (i början af detta århundrade) återvänt i Europa, kom jemväl här frågan om en reform af frihetsstraffen å dagordningen i de flesta land. Väl hade under slutet af förra och början af innevarande århundrade på de flesta ställen åtskilliga förbättringar vidtagits i fängelseväsendet. I fråga om fångarnes bespisning, beklädnad och deras fysiska vård i allmänhet hade mycket gått framåt, och öfverhufvud hade behandlingen af fångarne blifvit menskligare än förr. Men penitentiärfrågan var något mer än en blott humanitetsfråga. De vidtagna förbättringarne hade på intet sätt hämnat strömmen af

¹ La réforme des prisons et les congrès pénitentiaires internationaux. Précis historique.

brott. Snarare hade den humanare fängbehandlingen ökat tilloppet till fängelserna. Frågan om en reform af frihetsstraffen var därför fortfarande en fråga, hvarå hänsynen till samhällets lugn oafvisligen fördrade ett svar. Denna fråga blef också nu föremål ej blott för regeringarnes omsorger, utan äfven för privat verksamhet af mångfaldig art. En synnerlig rik vetenskaplig litteratur utkom i ämnet, den dagliga pressen öppnade sina spalter för uppsatser i hithörande frågor, lärda sällskap och filantropiska föreningar gjorde dem till föremål för sina debatter, och i många land bildade sig särskilda sällskap med uppgift att verka för fängelsernas förbättring. För första gången anlidade man också nu den utvägen att till *internationela kongresser* samla män från skilda land till samfäldt arbete å den stora frågans lösning.

Sedan flere för penitentiärreformen lifligt intresserade personer en längre tid muntligen och skriftligen utbytt tankar angående lämpligheten af en internationel penitentiärkongress, utfärdades en allmän inbjudning till alla reformens vänner att samlas i *Frankfurt am Main* år 1846. Inbjudningen var undertecknad af AUBANEL, CRAWFORD, DAVID, DIEZ, DUCPETIAUX, HARNIER, JEBB, JULIUS, LINDBAINTER, MITTERMAIER, MOREAU-CHRISTOPHE, NÖLLNER, PICOT, RUSSEL, SURINGAR, VARRENTTRAPP och WELCKER, allt till största delen män, hvilkas namn äro oskiljaktigt förbundna med penitentiärreformens historia. Vid denna kongress infunno sig 46 tyskar och dessutom representanter för Förenta Staterna, England, Frankrike, Ryssland, Belgien, Nederländerna, Schweiz, Danmark, Sverige och Norge till ett antal af tillsammans 29. Professor MITTERMAIER i Heidelberg valdes till kongressens president, dr VARRENTTRAPP till dess se-

kreterare. Till grund för diskussionerna, hvilka upptogo trenne dagar, lades ett af inbjudarne utarbetadt program, som angaf de punkter hvilka företrädesvis borde debatteras vid kongressen. Pluralitetens åsikter sammanfattades i åtta af kongressen antagna resolutioner. Kongressens förhandlingar utgäfvos af dr VARRENTRAPP och bära titeln: *Verhandlungen der ersten Versammlung für Gefängnisreform, zusammengetreten im September 1846 in Frankfurt a. M.* (Frankf. a. M. 1847.)

En fransk upplaga ombesörjdes af MOREAU-CHRISTOPHE.

I enlighet med ett på denna kongress fattadt beslut samlades en ny kongress i *Bruxelles* år 1847. Den bevisades af omkring 200 medlemmar, hvilka representerade så godt som alla civiliserade land. Till president utsågs VAN MEENEN, president för kassationsdomstolen i Bruxelles, till sekreterare DUCPETIAUX, general-inspektör för Belgiens fängelser. Programmet för diskussionen hade blifvit utarbetadt af delegerade, utsedde af Frankfurter-kongressen. Kongressen varade äfven denna gång tre dagar. Pluralitetens åsikter i de debatterade frågorna funno sitt uttryck i tre mycket vidtomfattande resolutioner. Förhandlingarne vid kongressen utgäfvos af trycket under titeln *Débats du Congrès Pénitentiaire de Bruxelles. Session de 1847.* (Bruxelles 1847.)

På kongressen i Bruxelles fattades det beslut, att en tredje kongress skulle sammanträda följande år antingen i Schweiz eller Holland. De politiska händelserna lade emellertid hinder i vägen härför. Först tio år derefter samlades en ny internationel kongress i *Frankfurt am Main* 1857. Denna var visserligen icke ensamt egnad åt den penitentiära

frågan, men denna utgjorde dock ett af hufvudföremålen för kongressen och behandlades uteslutande af en af dess tre sektioner. Professor MITTERMAIER blef president i denne sektion och d:r VARRENTRAPP dess sekreterare. Ett, hufvudsakligen af DUCPETIAUX och VARRENTRAPP utarbetadt program lades till grund för diskussionen, och denna ledde här, liksom vid föregående kongresser, till antagande af en mängd resolutioner. En redogörelse för den diskussion, som egde rum, och för de resolutioner, som antogos, åter finnes i kongressens förhandlingar, som äro utgifna under titeln: *Congrès International de Bienfaisance de Frankfort-sur-le-Mein. Session de 1857.* (Frankf. 1858.)

Härmed var tillsvidare serien af internationella penitentiärkongresser afslutad. Någon internationel kongress, för hvilken penitentiärfrågan var det enda eller ett af de hufvudsakliga föremålen, förekom icke förrän i *London år 1872*. Förslaget att hålla denna kongress utgick från Förenta Staternas regering. Efter att hafva inhämtat upplysningar angående lämpligaste orten för en internationel penitentiärkongress bestämde sig denna regering för London och utsåg d:r WINES, sekreterare i „The National Prison Association of the United States“, att verka för organiserandet af kongressen och representera regeringen vid densamme. D:r WINES besökte under år 1871 Europa och erhöll öfverallt försäkran om regeringarnes tillmötesgående. I England bildades vid hans besök derstädes en komité för att vidtaga erforderliga förberedande åtgärder. Denna kongress öppnades den 3 Juli 1872 och fortsatte sina sessioner dagligen till den 13 i samma månad. Programmet för kongressen utarbetades af en internationel komité, bestående af

en representant för hvarje nation. Kongressens president blef lord CARNARVON, dess sekreterare mr PEARSON.

Denna kongress skilde sig i många afseenden från de föregående penitentiära kongresserna. Dessa hade haft en så godt som uteslutande privat karaktär. Initiativet till dem hade utgått från enskilda män, och de särskilda landens regeringar hade alls icke eller åtminstone blott i ytterst ringa grad medverkat till deras sammansättning. De hade uteslutande eller åtminstone nästan uteslutande bestått af enskilda personer, som infunnit sig utan något uppdrag från sina regeringars sida. Bland dessa personer hade visserligen varit många den kriminella teoriens och praktikens män, men också en mängd filantroper, hvilka icke förut särskildt sysselsatt sig med de frågor, som vid kongresserna förekommo. Annorlunda förhöll det sig med Londonerkongressen. Initiativet till denna hade utgått ifrån en regering, och dess sammansättning blef en annan än de äldre kongressernas. Tjugotvå särskilda land voro vid den samma officiellt representerade genom sammanlagdt omkring 100 delegerade. Bland dem, som i öfrigt bevistade kongressen, voro de flesta högre fängvårdstjenstemän, domare, professorer i kriminalrätt vid universiteten, ledamöter af landens representationer, hvilka under sin parlamentariska verksamhet egnat särskildt intresse åt de penitentiära frågorna, delegerade från fängelse-sällskaper, direktörer för förbättringsanstalter, med ett ord män, hvilkas livsverksamhet på ett eller annat sätt bragt dem i beröring med de problem, som kongressen skulle behandla.

Äfven i fråga om metoden för kongressarbetet skilde sig denna kongress från de föregående. Vid

dessas hade man så godt som uteslutande lagt an på det meningsutbyte, som vid kongressen egde rum. Man hade trott sig kunna vinna ett slutligt svar på de penitentiära frågorna ensamt derigenom att man beredde de olika systemens män — så väl tänkare, som practici — tillfälle att sammanträffa för att utveckla och försvara sina åsikter. Visserligen medfördes till dessa kongresser och nedlades i dess förhandlingar en mängd upplysningar om faktiska tillstånd och praktiska iakttagelser, men dessa voro dock till en stor del samlade i syfte att stödja eller bekämpa någon viss teoretisk uppfattning. Resultatet af dessa kongresser hade långt ifrån motsvarat de förväntningar, man gjort sig. Den rikedom af resolutioner, som man antagit, hade burit föga frukt. En stor del af dem hade förblifvit utan användning, andre hade, pröfvade i praktiken, befunnits sakna den giltighet, som man tillagt dem. Så hade t. ex. samtliga kongresserna uttalat sig till förmån för cellsystemet. Detta hade dock långt ifrån erhållet så vidtsträckt användning, som man hade fordrat. Icke heller syntes detta vara att vänta för framtiden. Från skilda land hade försports tecken derå, att tilliten till cellprincipen såsom ensam princip för verkställigheten af frihetsstraff börjat att rubbas. Ett nytt system nästan okänt vid tiden för Frankfurterkongressen — det irländska systemet — hade framträdtt och förvärfvat anhängare i de flesta land.

De föregående kongressernas bidrag till de penitentiära frågornas lösning hade alltså ej varit så stort, som man bort kunna hoppas. Vid kongressen i London valde man därför en annan arbetsplan.

Man uppgaf försöket att på den teoretiska dis-

kussionens väg vinna en tillfredsställande lösning af hithörande frågor. I stället bemödade man sig framför allt att samla tillförlitliga upplysningar angående de penitentiära institutionernas tillstånd i olika land, angående den erfarenhet, man der haft och de iakttagelser man der gjort i fråga om brott och straff och angående de resultat, som der blifvit uppnådda; allt i den öfvertygelsen, att endast ett noggrant studium af de moraliska fakta, som kallas brott, och af de sätt, hvarpå de medel, som användts att bekämpa dem, visat sig verksamma, kunde leda till en slutlig lösning af de stora principiella frågorna och till en riktig praktisk användning af de sanningar, man funnit. I öfverensstämmelse härmed insamlades vid kongressen från nästan alla civiliserade land officiella svar på en serie af spörsmål angående fängelseförvaltningens organisation, fängelsernas beskaffenhet och de derstädes använda systemen samt angående de resultat, man uppnått med dessa system och de hinder, som möjligen ställt sig i vägen för deras realiserande. Den diskussion, som vid kongressen egde rum, var också mera ett utbyte af upplysningar om faktiska förhållanden och gjorda iakttagelser samt af åsikter i rent praktiska frågor, än en kamp emellan anhängare af skilda teoretiska system. I motsats mot föregående kongresser fattade Londonerkongressen endast få resolutioner.

Ännu i ett annat afseende egde denna kongress en annan karakter än sina föregångare. Vid de tidigare kongresserna hade man ensamt eller föredrädesvis egnat sin uppmärksamhet åt en förbättring af fängelseväsendet. Londonerkongressen åter omfattade alla institutioner, syftande att skydda samhället mot brott, således ej blott dem, som afse brotts

besträffande, utan äfven dem, som afse att *förekomma* brott. I detta senare afseende har samhället en lika så stor och vida lättare uppgift. Vid Londonerkongressen egnade man denna samhällsuppgift en grundlig uppmärksamhet. Särskildt sysselsatte man sig med förkärlek med frågorna om frigifna brottslingars understödjande samt om medeln att rädda öfvergifna eller vanvårdade barn.

En redogörelse för kongressens arbeten, för de svar, som regeringarne afgifvit å de till dem framställda frågorna, och för den diskussion, som egde rum, samt en mängd till kongressen ingifna skrifter (dessa senare intagne in extenso eller i sammandrag) återfinnas i „*Transactions of the International Penitentiary Congress held in London, July 3—13, 1872 (London 1872)*“, ett arbete, som obestriddigen utgör det viktigaste bidrag till denna gren af den jemförande kriminalvetenskapen, som någonsin blifvit lemnadt, på samma gång detsamma, utan att briljera med anspråksfulla resolutioner, otvifvelaktigt innehåller en rikedom af värdefulla bidrag till lösningen af den stora frågan om de verksamaste medeln för att skydda samhället emot brott.

Innan Londonerkongressen åtskildes, utsåg den en *international kommission*, hvilken skulle hafva till uppgift att organisera den penitentiära statistiken och att förbereda en ny international kongress. Till medlemmar af denna kommission utsågos Hrr. BELTRANI SCALIA (Italien), FREY (Österrike), GUILLAUME (Schweiz), HASTINGS (England), von HOLTZENDORFF (Tyskland), LOYSON (Frankrike), POLS (Holland), Grefve SOLLOHUB (Ryssland), STEVENS (Belgien) och WINES (Förenta Staterne). Kommissionen valde til president Dr. WINES och till sekreterare Hrr. BELTRANI-SCALIA,

Sedan denne förklarar sig ej kunna åtaga sig befattningen såsom sekreterare, utsågs i hans ställe Hr. GUILLAUME. Redan vid sitt första sammanträde i *Bruxelles år 1874* insåg denna internationella kommission att man, för att uppnå det syfte, man föresatt sig, nödvändigt måste gifva kommissionen en officiel karakter, och kommissionens president Dr. WINES anhöll därför hos regeringerne, att de ville utse delegerade för att bevista kommissionens nästa möte, som blifvit utsatt att hållas i *Bruchsal år 1875*. Frankrikes, Rysslands, Sveriges, Norges, Danmarks, Italiens, Badens, Hollands och Schweiz' regeringar efterkommo denna uppmaning, och deras delegerade togo del i kommissionens förhandlingar med samma rätt som de medlemmar, som blifvit utsedda af kongressen i London.

Efter att hafva diskuterat frågan om en international kongress, beslöt kommissionen, att denna skulle ega rum i Stockholm, försåvidt den svenska regeringen visade sig benägen att mottaga kongressen derstädes. Dr. WINES, som ämnade besöka Sveriges fängvårdsanstalter, bemyndigades af kommissionen att till svenska regeringen frambära dess önskan att få sammankalla nästa kongress till Stockholm. Dr. WINES rönt hos H. Maj:t Konungen ett välvilligt mottagande, och hans begäran blef af denne beviljad.

För att den stundande kongressen skulle få önskad framgång, ansåg kommissionen nödvändigt att så mycket som möjligt undvika spekulativa och teoretiska diskussioner. För detta ändamål borde programmet blott upptaga ett begränsadt antal praktiska frågor, som voro af ett allmänt och omedelbart intresse. Hvarje fråga borde göras till föremål för en eller flera

kortfattade rapporter, som skulle utarbetas af särskildt utsedde härför lämpliga personer. Dessa rapporter skulle tryckas och utdelas före kongressens början. Sedan kommissionen vid sammanträdet i Bruxelles år 1874 uppdragit åt Hr. von HOLTZENDORFF, STEVENS och POLS att utarbeta ett reglemente för nästa kongress samt att i öfrigt ordna kongressens detaljer, antog densamma på mötet i Bruchsal år 1875 *le Reglement de la deuxième session du Congrès pénitentiaire* äfvensom ett *program*, upptagande de frågor, som skulle diskuteras. Vid samma tillfälle utsågos *rapportörer* för att behandla de särskilda frågor, som förekommo å programmet. För att underlätta de förberedande arbetena, tillsatte den internationella kommissionen ett utskott, hvars president skulle vara kommissionens vicepresident och företräda Dr WINES i Europa för ombesörjandet af de löpande göromålen. Detta utskott bestod af Hr von HOLTZENDORFF, president, GUILLAUME, sekreterare, STEVENS, POLS, BELTRANI-SCALIA, YVERNÈS och ALMQUIST. Vid sammanträde i *Bruxelles år 1877* bestämde detta utskott definitivt tidpunkten för nästa internationella kongress till år 1878. Vid samma tillfälle uppdrog utskottet, som ansåg det nödvändigt att bestämma den internationella petentiärkommissionens uppgift och befogenheter, åt sin byrå (Hr von HOLTZENDORFF och GUILLAUME) att utarbeta ett förslag till statuter eller reglemente i syfte att noga bestämma densammas karaktär.

Vid sitt sista sammanträde i *Paris i Juni innevarande år* utsåg den internationella kommissionen *co-rapportörer* öfver alla de frågor, som voro upptagna å kongressens program. Dessa *co-rapportörer* skulle öppna diskussionen, sammanfatta rapportörernas argument och understödja eller bekämpa dem samt i

sin ordning framkomma med ett bestämdt formuleradt uttalande i frågan.

På förslag af Hr ALMQUIST uppdrog kommissionen åt Hr. GUILLAUME att blifva kongressens General-Sekreterare. Slutligen föredrog Sekreteraren ett *Project de statuts pour la Commission pénitentiaire internationale*, utarbetadt af Hr von HOLTZENDORFF och GUILLAUME. Kommissionen beslöt, att dess medlemmar och öfriga officiella delegerade skulle samlas i Stockholm före kongressens öppnande för att träffa de anordningar, som ännu kunde finnas nödiga, samt framför allt för att diskutera det nu framlagda förslaget.

Å sin sida vidtog den svenska regeringen åtskilliga åtgärder med hänsyn till den stundande kongressen, hvilken blef utsatt att öppnas den 20 Augusti. Regeringen inbjöd alla öfriga regeringar att sända representanter till densamme, samt tillsatte en lokal-komité för att träffa nödiga anstalter för kongressens enottagande. För att betäcka omkostnaderna för kongressen beviljade riksdagen och regeringen ett belopp af 15000 kronor.

Den 2den internationale penitentiære Kongres öppnades i Stockholm d. 20. August 1878 Kl. 11 i Ridderhusets församlingssal af Sverigs Udenrigsminister, Grev BJÖRNSTJERNA, som i Kongens og regeringens navn bød forsamlingen velkommen og erklærede Kongressen for åbnet.

På forslag af de GROT (Rusland) valgtes BJÖRNSTJERNA til Præsident og WINES (Amerika) til Ærespræsident. Efter Præsidentens forslag valgtes derpå de GROT, ALMQUIST og THONISSEN (Belgien) til Vicepræsidenter samt GUILLAUME (Sveits) til Generalsekretær.

WINES gjorde derefter i et længere foredrag rede for den penitentiere sags udvikling og fremskridt i de civiliserede stater siden kongressen i London 1872.

Kongressens 3 sektioner konstituerede sig kl. 2½ i de for dem bestemte lokaler. 1ste sektion valgte PESSINA (Italien), 2den sektion CHOPPIN (Frankrig) og 3die sektion ILLING (Preussen) til Præsident. Desuden valgtes i hver sektion flere vicepræsidenter samt sekretærer. Umiddelbart derefter begyndte forhandlingerne i sektionerne om de opstillede emner.

Kongressens virksomhed fortsattes daglig på lignende måde med fællesmøde kl. 10 — et af disse bærede Hs. Maj. Kongen af Sverig med sin nærværelse —, hvori der gjordes rede for de i sektionerne forud behandlede spørgsmål og resultatet af handlingerne, og med møde i sektionerne kl. 2½. Desuden afholdtes 21—24. Aug., hver dag kl. 12½, en *Skandinavisk Konferense*¹ af de Skandinaviske deltagere i Kongressen, i hvilken særlig opstillede emner forhandlede.

De i Kongressen og dens sektioner behandlede emner, de i handlingerne deltagende talere og de Kongressen forelagte forslag til beslutninger vare følgende:

Første sektion:

Spørgsmål 1: Till hvilken grad bör sättet för verkställighet af straff vara bestämdt genom lag? Bör fängelseförvaltningen i något som helst fall ega någon godtycklig makt i afseende å fångarne, i händelse den allmänt gällande ordningen i något fall visar sig olämplig? (Rapportör EKERT, Baden).

¹ Se Side 260.

Goos' indledede forhandlingen som co-rapportør og valgtes til at afgive beretning til Kongressen.

I behandlingen deltog Goos, CANONICO, THONISSEN, BERDEN, SMALE, MECHELIN og POLS.

Følgende forslag til beslutning forelagdes Kongressen :

1. Uden at gjøre brud på ensartetheden i straffefuldbyrdselsens form bør fængselsbestyrelsen have en diskretionær myndighed indenfor ved lov bestemte grændser for at kunne anvende (så vidt muligt) ånden i den almindelige straffeform efter enhver fanges moralitet. (Stillet af CANONICO, THONISSEN og Goos). For dette forslag stemte 41 medlemmer.

2. Straffefuldbyrdselsens form bør i hovedpunkterne være bestemt ved lov; enkelthederne ordnes af den offentlige administration ved reglementer.

(Forslag af BERDEN.)

3. Straffefuldbyrdselsens form bør være bestemt ved loven indtil en sådan grad, at straffens lighed for alle ikke krænkes ved administrationens færd. (Af MECHELIN.)

Spørgsmål 2. Böra olika arter af frihetsstraff bibehållas eller bör lagen upptaga endast ett slags straff utan annan åtskilnad än till tidslängd och de följder, straffen efter frigifningen medföra? (Rapportör THONISSEN.)

Forhandlingen åbnedes af ASSARSSON og i den deltog PLOOS van AMSTEL, PESSINA, THONISSEN, KOKOVITZEFF, DESPORTES, STARKE, BRUSA, DUBOIS og DARESTE. Den sidste valgtes til at afgive beretning til Kongressen. Et forslag til beslutning af DARESTE, DUBOIS og

¹ En fortegnelse over de medlemmer, hvis navne findes anført i den her følgende beretning om forhandlingerne i kongressen, findes side 257

THONISSEN forkastedes af sektionen, som besluttede at foreslå Kongressen at udsætte spørgsmålet til den næste Kongres. — Ved forhandlingen i Kongressen foreslog THONISSEN nedsættelsen af en komite på 5 medlemmer for at formulere en resolution. Dette forslag vedtoges og de 5 medlemmer blev STARKE, PESSINA, BRUSA, THONISSEN og MICHAUX. På disses vegne foreslog THONISSEN i det næste møde følgende resolution:

I det de ringere og særlige straffe bibeholdes for visse overtrædelser, som ere mindre betydelige, eller som ikke vidne om fordærvelse hos deres ophavsmænd, er det tilrådeligt, hvilken straffefuldbyrdelsens form end er, såvidt muligt at gjøre de straffe, som indeholde en frihedsberøvelse ensartede, uden anden forskel imellem dem end tidsvarigheden og de følger, som de kunne medføre efter løsladelsen. — For dette forslag afgaves 60 stemmer.

Spørgsmål 3. Under hvilke vilkår kunna deportations- eller transportations-straffen vara af nytta vid straffrättens utöfvande? (Rapportör HOLTZENDORFF.) MICHELIN valgtes til rapportör til Kongressen.

I forhandlingerne, som optog to møder, deltog MICHELIN, MICHAUX, BELTRANI-SCALIA, DESPORTES, BRUSA, KOKOVITZEFF, MOUAT, ARNEY, CANONICO, DUBOIS og DARESTE. En komite bestående af MICHAUX, BELTRANI-SCALIA, DESPORTES, MICHELIN og BRUSA valgtes til at formulere et svar på spørgsmålet. I sektionens navn forelagde MICHELIN Kongressen følgende forslag til beslutning:

Transportationsstraffen indeholder vanskeligheder ved udførelsen, som ikke anbefale dens optagelse i alle lande, og lader ikke formode, at den opfylder alle betingelser for en god straffefuldbyrdelse.

For forslaget afgaves 36 stemmer.

Spørgsmål 4. Hvilken befogenhet bør tillkomma den allmänna inspektionen öfver fängelserna? Är denna allmänna inspektion nödvändig och bör den utsträckas till alla fängelseanstalter, äfvensom till privata inrättningar för vård om unga brottslingar? (Rapportör ALMQUIST.) Efter en behandling hvori deltog LASTRES, ALMQUIST og flere, vedtoges følgende forslag til beslutning af ALMQUIST, hvortil Kongressen sluttede sig uden afstemning:

Det er ikke alene nyttigt men også nødvendigt, at der i staten findes en central myndighed, som bestyrer og våger over alle fængsler uden undtagelse ligesom også over alle anstalter bestemte for unge forbrydere.

Anden sektion:

Spørgsmål 1. Hvilket formulär bør antagas for den internationale brottmåls-statistik? (Rapportør YVERNÈS).

Efter forslag af YVERNÈS henvistes spørgsmålet til en komite, hvortil valgtes GERLE, ILLING, MICHON, BELTRANI-SCALIA, MOUAT, KOKOVITZEEF, CSEMEGY, CARRERAS y GONZALES, EDELMANN, BERDEN, POLS og YVERNÈS.

I sektionens næste møde oplæste YVERNÈS komiteens rapport, hvortil sektionen sluttede sig. MICHON som var valgt til rapportør ligeoverfor Kongressen, foreslog derefter denne følgende resolution:

1. Den penitentiære statistik bør fortsættes efter den methode, som er vedtaget for 1872.
2. Valget af formler og detaljer for udførelsen er overladt den internationale penitentiære Kommission med det forbehold, at alle talangivelser ledsages af forklaringer, som kunne lette forståelsen.
3. Udførelsen af den årlige internationale stati-

stik skal skiftevis overdrages fængselsbestyrelsen i hvert af de repræsenterede lande.

For dette forslag stemte 58 medlemmer.

Spørgsmål 2. Bør inrättandet af normalskolor till bildande af den manliga och qvinliga bevakningspersonalen för deras kall inom fängelserna betraktas såsom önskvärdt eller nyttigt för en ändamålsenlig penitentiär vård? Hvilken är den erfarenhet man hittills vunnit? (Rapportör BELTRANI-SCALIA.)

I förhandlingerne deltog BELTRANI-SCALIA, GUILLAUME, MOUAT, MICHON, MILLIGAN, TAUFFER, de GROT, LOWNDES, TALLACK, PETERSEN og KROHNE.

MOUAT valgtes til rapportør til Kongressen og foreslog i sektionens navn følgende resolution af MICHON, PETERSEN og BELTRANI-SCALIA:

Sektionen mener, at det er af betydning, at opsynspersonalet, forinden dets endelige antagelse, modtager en theoretisk og praktisk uddannelse. Den udtaler tillige, at betingelserne for en god rekruttering af opsynet hovedsagelig er tilståelsen af emolumenter, der tilføre og fastholde dilige personer, og garantier for deres stillings sikkerhed.

Efter en forhandling i Kongressen, hvori deltog BERDEN, WINES, MOUAT, ALMQUIST og de GROT, fremlagdes resolutionen til afstemning.

For den stemte 59 medlemmer.

Spørgsmål 3. Hvilke äro de disciplinära straff, hvilkas användande bör vara tillåtet inom fängelser och straffanstalter? (Rapportör BRUUN.)

Forhandlingen indlededes af LASSEN som co-rapportør og i denne deltog CHOPPIN, TAUFFER, BERDEN, LASSEN, WRIGHT, MILLIGAN, ARNEY, EDELMANN, KROHNE, LOWNDES og MICHON. KROHNE valgtes til rapportør til Kongressen.

Præsidenten lod afstemme om, hvorvidt korporlig tugt bør være tilladt i fængsler og straffeanstalter. Majoriteten i sektionen stemte for afskaffelse af korporlig tugt.

Følgende resolutioner, foreslåede af LASSEN, fremlagdes af KROHNE til afstemning i Kongressen, dog med undtagelse af 4b:

I. I straffeanstalter er anvendelsen af følgende disciplinære straffe tilladt:

1. Formaning og Dadel.
2. Berøvelsen af tilståede belønninger, såvel af en enkelt som af alle på engang.
3. Indespærring i en celle, som gjør frihedsberøvelsen mere intensiv.

Denne straffkan forøges, når fangens helbred eller karakter ikke lider derunder, ved borttagelse af bord, stol eller seng, ved at gjøre cellen mørk, ved at berøve fangen læsning og arbejde.

4. Hvis de ovenfor opregnede straffe ikke ere tilstrækkelige, kunne følgende straffe føjes til, forudsat at de kunne anvendes uden at skade fangens sundhed eller karakter:

a) Formindskelse af eller indskrænkning i den daglige kost i forening med borttagelse af arbejde.

b) Legemlig tugt af mandsfanger med en stok.

5. I tilfælde af grove voldshandlinger og vilde udskejelser fra fangernes side må det være tilladt at anvende spændetrøje eller lignende forsigtigheds forholdsregler.

II. Hvad fanger i varetægt angår, bør der kun gives fængselsbestyrelsen ret til at anvende de nødvendige midler for at forhindre arrestanten fra at

modarbejde arrestens formål og de tvangsforholdsregler, som ere nødvendige ligeoverfor fremtrædende overtrædelser.

LASSEN fastholdt også sit forslags 4b.

SKOUSÈS foreslog følgende resolution:

Hvad straffefanger angår, ere alle disciplinære straffe tilladte, som ere afpassede efter ethvert lands særlige forhold, med undtagelse dog af legemlig tugt med en stok og al anden, som medfører en stærk smerte.

Hvad angår arrestanter; de ere i fængslet underkastede en særlig behandling, hvis håndhævelse kan opretholdes ved disciplinære midler og ved korrektive straffe i tilfælde af voldshandlinger fra deres side.

Det synes forøvrigt rigtigt at reservere justitsen ret til at tage bestemmelse med hensyn til de overtrædelser, som ere begåede af dem, der ere i fængsel, og som ere udprægede forbrydelser.

Efter en forhandling, hvori POLS, BERDEN og de GROT tog del, udtalte forsamlingen sig med stor majoritet mod legemlig tugt; 11 medlemmer rejste sig ved kontrapróven.

Ved den skriftlige afstemning fik LASSENS af KROHNE modificerede forslag, således som det foran er anført, 23 stemmer.

Spørgsmål 4. Granskning af frågan om brottslingars vilkorliga frigifning, oberoende af det Irländska systemet? (Rapportør POLS).

I behandlingen deltog HAMILTON, PETERSEN, PLOOS van AMSTEL, POLS, de GROT, ARNEY, TAILLACK og CARRERAS y GONZALES.

POLS valgtes til rapportør til Kongressen og foreslog denne følgende resolution:

Den vilkårlige løsladelse, som ikke er i modstrid

med strafferettens principer, som ikke svækker dommens betydning og forøvrigt tilbyder såvel samfundet som den dømte fordele, bør anbefales til regeringernes omhu. Denne institution bør dog omgives med alle de garantier, som kunne forebygge ulemperne ved en anticiperet løsladelse.

Dette forslag fremkaldte en forhandling i Kongressen, hvori BERDEN, CANONICO, POLS, PESSINA, DESFORTES, ALMQUIST, GUILLAUME og de GROT deltog.

Ved afstemningen afgaves 39 stemmer for det.

Spørgsmål 5. Bør cellsystemet undergå visse modifikationer med afseende på brottslingarnes nationalitet, samhällsställning och kön? (Rapportør VAUX, Amerika.)

I forhandlingen deltog BERDEN, PLOOS VAN AMSTEL, FÖHRING, THONISSEN, HAMILTON, EDELMANN, BITTINGER, PETERSEN, MILLIGAN og TALLACK samt Mlle. HILL.

BERDEN, som foreslog en resolution, der vedtoges i sektionen, valgtes til rapportør til Kongressen og forelagde i denne den af sektionen vedtagne resolution:

Cellesystemet kan i de lande, hvor det er i virksomhed, anvendes uden at tage hensyn til nationalitet, social stilling (land- eller stadbeboer), eller til køn, med det forbehold at bestyrelsen er opmærksom på de enkelte særlige forhold hos nationaliteten eller den sociale stilling. Kun må der gjøres en undtagelse med hensyn til de unge forbrydere, og hvis cellesystemet er udstrakt til dem, må man gå frem på en sådan måde, at man ikke skader deres fysiske og moralske udvikling.

Dette forslag vedtoges uden afstemning.

Spørgsmål 6. Bør tiden för isoleringens varaktighet vara bestämd genom lag? Må fängelseadmini-

strationen vara tillåtet göra undantag utom vid sjukdomsfall? (Rapportører STEVENS (Belgien) og VAUX.)

PLOOS van AMSTEL var co-rapportør og valgtes til rapportør til Kongressen.

I forhandlingen deltog MICHON, CANONICO, CHOPPIN, GRENANDER og BERDEN.

Et forslag af BERDEN og CANONICO til den følgende resolution vedtoges og forelagdes Kongressen til afstemning:

Der kan gjøres undtagelser fra reglen om isolering i følgende tilfælde:

1. Når fangen er sindssyg eller angrebet af en mental affektion.
2. Når han lider af en kronisk sygdom eller af alvorlige og ulægelige svagheder.
3. Når det efter en tilstrækkelig undersøgelse er erkendt, at cellestraffen ikke kan forlænges uden at udsætte fangen for alvorlig fare.

Forslaget vedtoges uden afstemning.

Tredie sektion.

Spørgsmål 1. Patronaget för till mogen ålder komne frigifne. Huru bör sådant organiseras? Bör det vara särskild institution för hvartera könet? (Rapportører ARMENGOL Y CORNET og ROBIN.)

Spørgsmål 2. Bör staten understödja patronage föreningar och under hvilka vilkor? (Rapportør JULES de LAMARQUE, Frankrig.)

Begge disse spørgsmål behandledes under et, og behandlingen indlededes af STUCKENBERG som co-rapportør.

I forhandlingen deltog ARMENGOL Y CORNET, ROBIN, STUCKENBERG, WYSARD, LÉFÉBURE, de PADUA FLEURY, MICHELET og VANIER.

LEFÉBURE valgtes til rapportør til Kongressen og til at fremstille de meninger, som syntes at have majoriteten for sig. Således forelagde han Kongressen følgende forslag til beslutning:

Kongressen, som er overbevist om, at patronagen for løsladte voksne fanger er et uundværligt komplement i den penitentiære reform, og idet den tager hensyn til de siden den sidste kongres vundne resultater, mener:

- a. At denne institution bør have en så almindelig udbredelse som muligt, idet den, udgået fra et privat initiativ, bør søge statens bistand; men at man bør undgå at give den en officiel karakter.
- b. Kongressen mener, at patronagen bør udøves til fordel for løsladte, som under deres straffetid have givet beviser på forbedring, godtgjort enten af fængselsbestyrelsen eller af besøgere, udvalgte af patronageselskaberne.
- c. Kongressen anser det for rigtigt, at der organiseres patronageselskaber, særligt for løsladte kvinder, og at disse så vidt muligt overtages af personer af deres køn.

For dette forslag stemte 46 medlemmer.

Spørgsmål 3. Efter hvilke principer böra de vårdanstalter organiseras, som äro afsedda för unga personer, hvilka såsom de der handlat utan uppfattning af brottsligheten (sans discernement) ej kunnat sakfällas; och böra dessa individer under viss af lagen bestämd tid stå under myndigheternas förfogande? (Rapportør CARPENTER.)

Spørgsmål 4. Likaså i fråga om institutioner afsedda för kringstrykande, bettlande och öfvergifna barn? (Rapportører PETERSEN og BRACE.)

Begge disse spørgsmål behandlede samtidig i to møder, og i forhandlingen deltog ILLING, CANONICO, LASTRES, BAKER, ROBIN, HILL, LEFÉBURE, MOUAT, de JAKOWLEW, HARDOÛIN, de PADUA FLEURY, VANIER, CHOPPIN, WINES, KOKOVITZEFF, ARMENGOL Y CORNET og Mlle. DAVENPORT HILL.

Det overdroges ILLING at afgive beretningen til Kongressen, og i denne fremlagdes følgende forslag til beslutning:

1. Når man vil våge over behandlingen af de unge, der ere erkendte for at have handlet uden klar opfattelse af brøden, og af de omstrejfende, betlende og fordærvede børn i almindelighed, må man fremfor alt opstille det princip, at det ikke kommer an på at udøve en straf eller en revselse men på at give en opdragelse, hvis formål er at sætte eleverne i stand til at føre et hæderligt liv og at blive nyttige for samfundet istedenfor at skade det.
2. Den bedste opdragelse er den som gives i en brav familie. I mangel af familier, som give garantier for en god opdragelse og som ere tilbøjelige til at påtage sig dette hverv, kan man tage sin tilflugt til offentlige og private anstalter.
3. Disse anstalter bør være grundede på religions- og skoleundervisning i forening med arbejdet.
4. Spørgsmålet om man i disse anstalter bør foretrække systemet med små grupper af børn til efterligning af familien eller med børnene samlede i større antal, det kan kun afgjøres efter de foreliggende omstændigheder. I alle

tilfælde bør antallet af elever i en anstalt være således begrændset, at bestyreren altid vil være i stand til personlig at beskæftige sig med enhver elev.

5. Elever, som høre til forskellige trosbekendelser, bør så meget som muligt være adskilte. Adskillelsen efter køn og alder er ønskelig for børn over 10 år. Dersom forholdene ikke tillade at anbringe børn af forskellig køn og alder i forskellige anstalter, må man i det mindste adskille dem i den anstalt, hvor de ere optagne.
6. Opdragelsen, som gives i anstalterne, bør svare til forholdene, hvorunder de arbejdende klasser leve, det vil sige: skoleundervisning som i elementær skolen, den største tarvelighed i næring, klædning og opholdssted og fremfor alt arbejde.
7. Arbejdet bør ordnes efter det, som elever såvel fra landet som fra stæderne have lejlighed til at skaffe sig i fremtiden og hvortil de nærmest ere bestemte. Hvis det kan lade sig gjøre, bør forskellige anstalter indrettes med dette dobbelte formål; hvis det ikke er muligt, må der sørges derfor i en og samme anstalt.
8. Piger bør i anstalten modtage en opdragelse, som lærer dem fremfor alt at lede en husholdning godt.
9. Anbringelsen af fordærvede børn i familier eller anstalter bør ske så hurtigt som muligt uden domstolenes mellemkomst, og ved hjælp af lovmæssige bestemmelser bør barnet, som er anbragt, forhindres fra at tages bort for-

inden dets opdragelses fuldendelse eller mod bestyrelsens villie.

Kongressen bifalder de bestræbelser, der i den retning ere gjorte i visse lovgivninger for at erstatte den dømmende magt med en pupilautoritet, som er valgt med det formål for øje.

10. Varigheden af opholdet i disse anstalter vil kunne udstrækkes til det fyldte 18de år. Frigivelsen før den tid bør kunne tilbagekaldes i tilfælde af slet opførsel.
11. Bestyrelsen af anstalterne skal det pålægges at våge over, at eleverne ved frigivelsen have plads i et ordenligt hus som arbejdskarl, tjener, tjenestepige, lærling, medarbejder hos en mester eller anbragt på anden lignende måde.
12. Kontrolten med alle anstalter af den slags er forbeholdt den offentlige myndighed.

For disse forslag stemte 87 medlemmer.

Spørgsmål 5. Genom hvilka medel skulle olika staters polismyndigheter kunna sättas i tillfälle handla i öfverensstämmelse med hvarandra, för att derigenom förekomma brott samt underlätta och göra sig försäkrade om brottslighetens undertryckande? (Rapportörer GUILLAUME og BAKER.)

I forhandlingen deltog foruden rapportørerne og co-rapportørerne de PADUA FLEURY og RUBENSON, YVERNÈS, IENNER, LEFÉBURE og HARDOÛIN.

RUBENSON valgtes til rapportør ligeoverfor Kongressen og fremlagde i denne følgende forslag til beslutning:

Til opnåelsen af det formål at forebygge forbrydelser samt at lette og sikre deres undertrykkelse er

det ønskeligt, at en forståelse kommer istand imellem de forskellige landes regeringer.

Denne forståelse bør først finde sted med hensyn til udleveringstraktaterne, som det vil være nyttigt at revidere og gøre mere ensartede, og dernæst med hensyn til de midler, som ville blive anerkendte for at være de mest praktiske til at lette udførelsen af de i traktaterne indeholdte bestemmelser, og for at oprette en mere levende forbindelse og et inderligere bånd imellem de forskellige landes politimyndigheder.

Dette forslag vedtoges uden afstemning.

Spørgsmål 6. Genom hvilka medel skulle återfall i brott bäst kunna förhindras? (Rapportör WAHLBERG, Østerrig).

BRUSA og OLIVECRONA ere co-rapportører i spørgsmålet, i hvis behandling YVERNÈS, HARDOÛIN, MICHELET, GUILLAUME, WINES, BAKER, LEFÉBURE, ROBIN, MOUAT og DUBOIS deltog.

BRUSA, som valgtes til at afgive beretning til Kongressen, foreslog følgende beslutning:

Kongressen mener, at midlerne til virksomst at bekæmpe tilbagefaldene med ere: et straffesystem med moralsk påvirkning, som har den vilkårlige løsladelse til komplement og som mindre hyppigt anvender kortvarige straffe ligeoverfor sædvaneforbrydere. Den antager også, at hvis man i de forskellige staters lovgivning på en tilstrækkelig bestemt måde angav straffens stigning i tilfælde af tilbagefald, vilde disse blive mindre hyppige.

Kongressen lægger forøvrigt stor vægt på de institutioner, der ere erkendte for at være straffefuldbyrdelsens komplement som fængselsselskaber, arbejds-huse, agerbrugskolonier eller andre hjælpemidler, som

med god virkning kunne bidrage til opnåelsen af det opstillede formål.

Forslaget vedtoges uden afstemning.

Kongressen afholdt d. 26 August sit slutningsmøde, da alle de opstillede spørgsmåls behandling var tilendebragt. I dette møde overleveredes Kongressen et af Fru OLIVECRONA forfattet mindeskrift om Miss CARPENTERS liv og virken, hvilket modtoges med bifald af Kongressen.

Udenrigsministeren Grev BJÖRNSTJERNA, som præsiderede, bad derpå de Delegerede takke deres regeringer for den viste interesse, opfordrede forsamlingen til at takke WINES og de GROT ligesom Kongressens øvrige Embedsmænd og udtalte en tak til alle medlemmerne for deres deltagelse i Kongressen. Derefter erklærede han den 2den internationale penitentiære Kongres for sluttet.

Kongressens medlemsantal var 297; deraf var 189 fra de Skandinaviske lande. Antallet af medlemmer var for de forskellige lande følgende: Amerika 11, Argentina 1, Belgien 4, Brasilien 1, Danmark 21, Finland 8, Frankrig 17, Grækenland 1, Holland 3, Italien 6, Mexico 1, Norge 5, Portugal 1, Rusland 9, Spanien 4, Stor-Britanien og Irland 27, Sveits 2, Sverige 155, Tyskland 14, Østerrig-Ungarn 6.

En udstilling af arbejder, udførte i straffeanstalterne i de Skandinaviske lande, fandt i forbindelse med Kongressen sted i *Kvindefængslet på Norrmalm i Stockholm*. Denne udstilling var godt ordnet og vidnede i almindelighed om den soliditet i udførelsen af

de enkelte stykker, som man vistnok som oftest kan forudsætte som en egenskab ved arbejder udførte i straffeanstalter, særlig hvis anstalten arbejder for statens regning.

Skønt man ikke iblandt de almindelige arbejder så noget nyt eller hidtil i straffeanstaltens arbejdsvirksomhed ukendt, var der dog meget at lægge mærke til og som opfordrede til en sammenligning mellem de forskellige landes frembringelser.

Mindst betydelig såvel i mængde som i forskelligartethed vare de fra *Finland* udstillede arbejder. Disse bestod hovedsagelig i fiskenet, måtter, skotøj og strikkede uldsager, alt meget solidt men simpelt og tildels klodset. Af disse var det vanskeligt at få noget klart begreb om arbejdsvirksomheden i straffeanstalterne. Muligt anvendes endel af arbejdskraften til jordarbejder og byggearbejder, som altså ikke lade sig fremstille ved en udstilling.

Næst efter *Finlands* var den *Danske* afdeling den mindst betydelige, skønt den var et langt skridt forud for hin. Arbejdernes forskelligartethed var ikke stor og alt særdeles tarveligt. Dette sidste kan vistnok endogså være en ros, idet det vidnede om, at man ikke havde lagt an på at frembringe eller fremstille snurrepiberier, som ikke kunne afgive nogen norm for den almindelige arbejdsvirksomhed men kun blive et vidnesbyrd om en enkelt eller enkelte fangers særlige evner eller uddannelse. Den *Danske* udstilling havde en aldeles fabriksmæssig karakter og svarede således til de faktiske forhold, idet arbejdskraften udlejes til entreprenører. Iblandt de udstillede genstande stod ingen over de fra *Norge* og *Sverige* i lignende arbejder udstillede; dog kunde nogle vævede uldsager fra

Horsens Tugthus måle sig med lignende fra de to foran nævnte lande.

Den *Svenske* afdeling dannede forsåvidt en modsætning til den Danske, som den var righoldigere end denne. Dette følger tildels af landets større udstrækning og deraf, at det således også må have flere straffeanstalter. Desuden besidder landet råmaterialer som granit, jern og træ, hvis forekomst og rige mængde ere egne for det. Men det var tillige åbenbart, at man havde anstrengt sig for, at gjøre udstillingen så rig og mangfoldig som muligt. Den indeholdt således flere enkelte genstande, der vidnede om enkelte fangers særlige evner og færdigheder men egenlig ikke hørte med til en fremstilling af arbejdsvirksomheden i almindelighed. Imidlertid bidrog disse til at give udstillingen et fyldigere og mere tiltalende udseende for den løse betragtning. Holdtes disse enkelte genstande udenfor bedømmelsen, begrænsedes den almindelige arbejdsvirksomhed meget; men den blev dog altid mere forskelligartet end den Danske. Således kan foruden granitarbejder blandt andet nævnes udmærket smukt børstenbinderarbejde samt godt og smagfuldt bogbinderarbejde fra *Nya varfvet* i *Göteborg*. Endvidere var der fra *Kvindefængslet på Norrmalm* udstillet uden tvivl nogle af de bedste vævede uldsager, særlig uldne tæpper, som fandtes på hele udstillingen. Fra *Göteborg länsfängsel* var der udstillet en respektabel samling af kunstige blomster. Meget af det udstillede vidnede også i denne afdeling om den fabriksmæssige måde, hvorpå arbejdskraften anvendes i Sverige, særlig i de centrale straffeanstalter.

Skønt mindre i omfang end den Svenske var den *Norske* afdeling dog ikke blot den Danske og Finske men også den Svenske ubetinget overlegen. Denne

overlegenhed viste sig ikke blot i de udstillede genstandes forskelligartede mangfoldighed, uagtet der intet arbejde fandtes i den, som kun var et udtryk for en enkelt fanges særegne evner, men også gennemgående i arbejdets gode udførelse og smag. Særlig skal, hvad smag og udførelse angår, nævnes en fortrinlig samling af legetøj for ikke at tale om de udskårne træsager og bensager ligesom om det smukke, gode og tillige yderst billige drejer- og smedearbejde. Det var en fornøjelse at besøge denne interessante afdeling, hvor man uvilkårligt måtte føle modsætningen mellem arbejdsvirksomheden dreven for statens regning, som tilfældet er i Norge, og ved entreprenører som i Sverig og Danmark. Den første måde ansprænder, når den er vel udført, som tilfældet må være i Norge, meget mere fængslets kræfter og har ved arbejdets mangfoldighed også større betydning for fangerne.

Kongressen hædredes ikke blot af de Svenske deltagere i samme ved en smuk festlig sammenkomst på *Hasselbacken* og en ligeså vellykket og festlig banket i *Grand Hotel*, i Stockholm, men også ved en glimrende banket, der gaves på *Hasselbacken* af *Stockholm* Stad, ligesom den nød den udmærkelse at indbydes af Hs. *Maj. Kongen* til en imponant og splendid souper på *Drottningholm Slot*.

Alt, hvad der foran er anført om den anden internationale penitentiære Kongres i Stockholm, er kun en historisk ramme til selve billedet af Kongressen. Denne gengivelse har imidlertid sin betydning og

berettigelse, fordi Tidsskriftet har sin læsekreds i Norden og det kan ikke ventes, hvad også Kongressen bar vidnesbyrd om, at det Franske sprog, i hvilket i sin tid beretningen om Kongressen vil udkomme, ligger en stor del af læserne nær. Desuden indeholder det foran om Kongressen berettede momenterne i et stykke af fængselsvidenskabens historie, hvilke også af den grund bør have deres plads i Tidsskriftet. Disse momenter ville ganske vist kunne benyttes til at give et billede af Kongressen; men dette må altid komme til at mangle farve og fylde, fordi disse to egenskaber kun kunne hentes af de i Kongressen holdte taler, som ikke ere tilgængelige, førend den samlede beretning foreligger. De opstillede spørgsmål, sammenholdt med de i hvert af disse foreslåede resolutioner, yde i flere tilfælde vistnok bidrag til billedet; men i flere tilfælde ere de kun udtryk for bestræbelser for at samle forskellige meninger under den samme form, og de få derved mindre betydning. Uden væsenlig betydning må de for resolutionerne afgivne stemmeantal blive, forsåvidt som de ere lave og, man kan vistnok sige, ere afgivne af en større eller mindre fast stok af deltagere, hvem en lettere forståelse af det Franske sprog i forening med mere fremragende dygtighed og større kendskab til fængselsvidenskabens enkelte spørgsmål særlig opfordrede til at afgive deres stemmer.

Fra den internationale penitentiære Kommissions og den lokale Svenske Komites side vare de mange og betydelige forberedelser til Kongressen gjort med dygtighed og omhu, og betingelserne for, at Kongressen kunde træde sammen og have udsigt til at arbejde med held, vare bragte tilveje. Ved fastsættelsen af spørgsmålene, Kongressen skulde behandle, havde man såvidt muligt søgt at

lade hensynet til praktiske resultater stå i første række. Selvfølgelig kunde man ikke derved udelukke rent theoretiske betragtninger over spørgsmålene fra forhandlingerne, og dette har jo heller ikke været meningen. Et forstandigt og inderligt forhold mellem teori og praksis bliver her som i alle livsforhold det naturlige og nyttigste. En eller flere udtalelser om hvert spørgsmål forelå trykt og var tilsendt deltagerne før Kongressens sammentræden. Co-rapportører vare tilstede for at give behandlingen af spørgsmålene en naturlig indledning. Den Svenske regering havde stillet 15000 kr. til Kongressens rådighed. Henved 1200 personer vare indbudne fra de forskellige lande og verdensdele til Kongressens forhandlinger. Af disse gave omtrent 300 møde, det tal som man havde påregnet, og iblandt dem for en stor del mænd med bekendte navne på fængselssagens område fra landene udenfor Skandinavien. At af disse Franske, Belgiere og Italienerne måtte komme til at tage stærkest del i forhandlingerne, følger for en del af benyttelsen af det Franske sprog ved disse. På samme tid som det i så henseende må fremhæves, at deltagelsen i forhandlingerne af samme grund var mindre fra de Skandinaviske deltageres side, end den ellers utvivlsomt vilde have været, må det også fremhæves, at den deltagelse, som fra disses side fandt sted, vandt fortjent agtelse.

Kongressens bureau, i spidsen for hvilket Generalsekretæren, den utrættelige, altid hjælpsomme og elskværdige GUILLAUME, Fængselsdirektør i *Neuchâtel*, stod, havde ordnet og ordnede alt med en sjelden praktisk sands, hvilket i høj grad bidrog til, at Kongressens arbejde uden forhindringer og uden at komme ud af gænge førtes til afslutning. At arbejdet

ikke var så ganske ringe vil fremgå af Kongressens alt foran anførte arbejdstid med fællesmøder kl. 10 til 12 og sektionsmøder kl. 2½ til 5 og derover. De med sædvanlig Svensk gæstfrihed og hjertelighed foranstaltede festlige sammenkomster bidrog selvfølgelig meget til en inderligere forståelse og behageligt samarbejde mellem Kongressens medlemmer. Det vilde således være en uretfærdighed ikke at erkende, at alle de bestræbelser, der vare gjorte for at bringe Kongressen istand og for at ordne dens virksomhed, vare vellykkede. Til alle disse, om man vil, ydre sider kan måske den foranstaltede udstilling af arbejder, udførte i Skandinaviens straffeanstalter og fængsler, regnes, skønt arbejdsvirksomheden er en i flere retninger meget vigtig side af fængslernes indre liv. Den måtte, som foran omtalt, være af interesse for enhver praktisk fængselsmand, og den havde tillige særlig interesse som den første udstilling af den slags, der nogensinde har fundet sted.

Kongressen var som bekendt delt i tre sektioner, en for strafferet, en for straffefuldbyrdelse og en for præventive institutioner. Om nogle af de i disse opstillede spørgsmål kan det vel siges, at de måske ligesåvel kunde have hørt til en anden sektion end den særlig valgte; dette er imidlertid af underordnet betydning. — Alt hvad der hører ind under det præventive; alt, hvad der kan bidrage til at forebygge forbrydelser, står ikke i en sådan forbindelse med strafferet og straffefuldbyrdelse, som disse sidste stå i forhold til hinanden. Det var derfor lettere i denne sektion at opstille spørgsmål, som udelukkende eller dog overvejende måtte høre ind derunder.

„Det er bedre at forebygge end bag efter at anvende lægemidler. Forebyggelsen af forbrydelsen er mere værd end den bedste straffefuldbyrdelse“, således

begynder en lille artikel om de almindelige årsager til forbrydelser i det Britiske Howard Selskabs nys udkomne beretning for dette år. Denne udtalelse er en almindelig erkendt sandhed, og enhver forstandig fængselsembudsmand vil ofte have følt, at alle anstrængelser ligeoverfor fangens forbedring og sikring mod tilbagefald meget let blive virkningsløse uden den forebyggende bistand, som ydes blandt andet igennem fængselsselskaberne. Det er gennem de præventive institutioner at sagen kommer til samfundet og søger bistand. Det er disse institutioner, der give fængselsvidenskaben dens sociale karakter. Det er en særegen opgave for disse institutioner at opsøge årsagerne til forbrydelserne, hvad der netop ligger i deres præventive natur. De ere samfundets uundværlige bidrag til løsningen af fængselsvidenskabens store opgaver.

„Men *hvorledes* skal man forebygge, det er hovedsagen. Lykkeligvis er der mange veje at gå frem ad“. Det er dette spørgsmål sektionen igennem de opstillede emner skulde forsøge at besvare, og de opstillede emner angive adskillige veje at gå frem på. Det er et særkende for endel af de præventive forholdsregler, at de fordre mere handling end theoretisk overvejelse. Stridspunkterne dreje sig mere om de ydre sider, sagens kærnepunkter ere fastslåede engang for alle. Forhandlingerne og de fattede beslutninger vise også i den retning. Der er ingen meningsforskel om, at patronageselskaber, fængsels-selskaber ere et nødvendigt komplement til straffefuldbyrdelsen, at deres bedste organisation ere store centrer med et net af filialer; dette spørgsmål er, som rapportøren ARMENGOL Y CORNET udtrykker sig, allerede afgjort og udenfor forhandlingen. Enhver er overbevist om, at de bør have en aldeles privat karakter

men dog understøttes af staten, som derved giver dem et tillidsvotum ligeoverfor samfundet. Denne understøttelse finder også sted næsten overalt og er flere steder ikke ubetydelig. Således ydes i England af staten 2 pund sterling for hver løsladt fange, som et selskab tager sig af. I Norge modtage ligeledes fængselsselskaberne 2 Spd. for hver fange, som løslades af straffeanstalten, ligesom der i flere stater i Unionen i Amerika ydes betydelige beløb fra staternes side til fængselsselskaberne. De Danske fængselsselskaber modtage årlig 1000 kr. af staten, hvilket kun udgjør 2 à 3 kr. til hver løsladt fange, som i et år er understøttet af fængselsselskaberne. I Sverige understøttes selskaberne ikke af staten ligesålidt som i Finland. — Derimod drejede forhandlingen sig for en del om, hvorvidt det var nødvendigt og anbefaleligt, at udvalgte medlemmer af fængselsselskaberne besøge fangerne i fængslet for at forvisse sig om disses moralske forbedring, forinden selskaberne påtage sig at støtte dem. Dette har, indtil loven af 1877 har indskrænket det, været almindeligt i England, anvendes i Frankrig af det i 1871 stiftede *Société générale de patronage* og anbefales i Spanien. Navnlig støttedes denne mening af Franskmændene ROBIN og LEFÉBURE samt af Spanieren ARMENGOL y CORNET, medens den bekæmpedes af STUCKENBERG, som oplyste, hvorledes disse besøg for flere år tilbage havde fundet sted i Danmark men vare faldne bort som overflødige og skadelige for disciplinen, og dog havde fængselsselskaberne i Danmark siden den tid udrettet meget betydeligt uden disse private besøg i fængslerne. — Som følge deraf er der også i resolutionens punkt b. til første og andet spørgsmål udtalt, at den løsladtes forbedring, som skal være grundlaget for selskabets bistand, bør

godtgjøres af fængslets bestyrelse eller ved besøg af private i fængslet.

Hvad der foran er sagt i almindelighed om de præventive institutioner gælder for største delen også om sektionens tredie, fjerde og sjette spørgsmål om unge forbrydere og om vagabonderende og tiggende børns behandling samt om bekæmpelsen af tilbagefald. Forhandlingerne om disse spørgsmål, særlig om det tredie og fjerde, vare meget vidt svævende og gjorde det vanskeligt at formulere nogen tilfredsstillende resolution, hvorom også forslagene til disse vidne. Resolutionen til tredie og fjerde spørgsmål indeholder således ikke færre end 12 punkter, som have medtaget så godt som alt, hvad der enten det ene eller andet sted er gældende eller anses for tidssvarende til formålets opnåelse. Iblandt de mange momenter er spørgsmålet om børns anbringelse i familiegupper tildels efter Tysk mønster eller i større samlinger efter Belgisk og Engelsk mønster et af de væsentligste strids-punkter, hvorom det var umuligt at opnå nogen forståelse, Belgien står i så henseende med en i hver tilfælde udmærket gennemtænkt og gennemført statsmæssig ordning, der omfatter anstalterne i Ruysselede, Wyngheue og Beermen for omstrejfende og tiggende børn og i St. Hubert og i Namur for børn, der have forbrudt sig. Disse anstalter have hver for sig plads for flere hundrede børn. England havde i 1871: 61 *reformatory*- og 95 *industrial schools* med tilsammen 32000 børn, og lignende anstalter findes i stort antal i de Forenede Stater i Amerika. I Tyskland skulle efter rigsstraffelovbogen slige anstalter oprettes, men dette er endnu ikke virkeliggjort. På den anden side står *Das rauhe Haus* ved Hamborg, indrettet efter familiesystemet, og

i lighed med denne ere agerbrugskolonierne i Mettray og Val d'Yèvre tillige med flere i Frankrig anlagte.

Tre af de opstillede 12 punkter have rent praktiske formål for øje og bør derfor fremhæves. Punkt 9 i slutningen bifalder indsættelsen af en pupil autoritet i stedet for den dømmende magt, og punkt 12 anbefaler, at kontrollen med alle den omhandlede slags anstalter ligger hos den offentlige myndighed. Dette sidste taler for sig selv, skønt denne ordning langt fra står ved magt overalt. Hvad det første angår, da kan meget tale for en slig ordning; men ethvert lands særlige forhold også dets fattigbestyrelse må i så henseende komme i betragtning ved afgjørelsen af en sådan ordnings nødvendighed og hensigtsmæssighed. Hvor forholdene, således som i Belgien, vistnok tildels på grund af den omsigtsfulde organisation, have udviklet sig derhen, at domstolene i de fleste tilfælde erklære det anklagede barn for ansvarsfri (sans discernement) og benytte lovgivningens bestemmelse om i så tilfælde at indsætte det til opdragelse i en af de ovennævnte anstalter på tid, synes der for så vidt mindre at være grund til indsættelsen af en pupil autoritet.

Det tredje og vigtigste punkt er, at fordærvede børn bør anbringes til opdragelse uden domstolenes mellemkomst på tid, som kan udstrækkes til deres 18de år. Efter den Belgiske lovgivning kan denne opdragelse udstrækkes til det 21 år og efter den Tyske rigsstraffelovbog til det 20 år. En sådan myndighed, lagt i statsmagts hånd, må altid bringe gavnlige resultater på det her omhandlede område forudsat at anstalternes ordning er organiseret af staten eller i hvert tilfælde, at de private anstalters indretning er billiget og kontrolleres af staten. Derigennem vil en i sandhed praktisk præventiv for-

holdsregel gøre sig gældende til fordel for samfundet.

Det sjette foran nævnte spørgsmål om bekæmpelsen af tilbagefald er et af dem, som strafferetten og straffefuldbyrdsen have størst vanskelighed ved at give en tilfredsstillende og hensigtssvarende løsning. Sektionens forslag til en resolution deri vidner om det samme. Spørgsmålets præventive karakter viser sig i resolutionens henvisning til de foran omtalte præventive institutioner, men forøvrigt er resolutionen temmelig betydningsløs. Den indskrænker sig nemlig til at anbefale i al almindelighed et straffesystem med moralsk påvirkning og med vilkårlig løsladelse til komplement samt antyder, at en stigende straf muligt kan have sin betydning.

I forhandlingerne stod nemlig Amerikanere og Englændere med fordring på strengere straffebestemmelser ligeoverfor recidivisten skarpt imod påstanden på moralsk indvirkning, som det bedste og naturligste middel, hvilken påstand navnlig forsvaredes fra Fransk side. Begge meningerne have måske deres berettigelse, navnlig tror jeg, efter den erfaring jeg har, at indtil en vis aldersgrændse, som vistnok kan sættes henved det 30 år, må man holde ud med recidivisten. Indtræder der da ingen standsning i tilbagefaldet, kan kampen anses for næsten håbløs, og der kan da være grund til at vælge de skarpere midler. Det gælder forøvrigt ved alle disse spørgsmål, hvad der også har sin betydning ved spørgsmål om straffefuldbyrdsens form og udførelsen ligesom også i strafferettens bestemmelser, at folkekarakteren, almindelige økonomiske forhold, den almindelige udvikling, en nedarvet opfattelse med mere, ligesom også det individuelle hos de mænd, der beskæftige sig

med sagen, må gjøre sin indflydelse gældende og bidrage til fremkomsten af ofte meget forskellige meninger i den samme sag. —

Det mest praktiske af alle de ikke blot i den tredje sektion men af alle til behandling i Kongressen opstillede spørgsmål var det femte spørgsmål om midlerne til en fælles optræden fra de forskellige politimyndigheders side for at forebygge forbrydelser. Spørgsmålet er i og for sig så rent, så klart og af en så praktisk karakter, at dets behandling ikke tillod eller gav anledning til foredrag af en svævende eller fraseagtig natur. Den har derfor måske været en af de mest sluttede forhandlinger, der er ført på Kongressen, hvortil ikke blot de afgivne rapporter af BAKER og GUILLAUME men tillige og ikke mindst co-rapportøren, Underpolitimester i Stockholm RUBENSONS foredrag væsenlig bidrog. Rapportørerne vare begge gåede ud fra, at politiets væsenligste opgave er at forebygge forbrydelser; fangen bør derfor efter udstået straf underkastes opsigt og nyde beskyttelse af intelligente, velvillige, hæderlige og frygtløse politimænd. Overensstemmelse i grundsætningerne for ordningen af politiets virksomhed skulde lette den fælles opgave for de forskellige staters politimyndighed og bidrage kraftigt til spørgsmålets løsning. Dr. GUILLAUME havde desuden foreslået at gjøre udleverings-traktaterne mere enslydende, at optage i dem alle forbrydelser undtagen politiske, at gjøre formerne for at opnå forbryderes udlevering simplere, at anmelde for det fremmede lands politi, når en fange af fremmed byrd efter endt straf førtes til grænsen, at en fortegnelse indrettedes efter en ensartet plan for hvert land for at en forbryders foregående straffedomme kunde blive bekendte og i påkommende til-

fælde blive oplyste, hvis han begik en forbrydelse i udlandet, samt at der i den hensigt stiftedes en international polititidende.

RUBENSON påviste nødvendigheden af en stadig forbindelse mellem de forskellige staters politimyndigheder. En foreningsbro burde bygges imellem dem, og dens grundpiller burde bestå i overensstemmelse i organisation, undersøgelse af udleveringstraktaterne og indrettelse af straffelister. Broen selv skulde en international polititidende være. Indtil broen er bygget kunde man benytte en provisorisk bro. Polititidenderne, som nu findes i flere lande, ville snart findes i alle. Hvert lands polititidende fremhæver det, som er af interesse for udlandet, og tidenderne udveksles imellem de forskellige lande. Vistnok komme derved oplysningerne til at gøre en omvej, men broen skulde også kun være interimistisk.

Resolutionen, som slutter sig til denne interessante forhandling, er klar og tydelig nok ligesom spørgsmålet selv. Den udtaler ønsket om, at en forståelse i denne sag kommer istand mellem de forskellige lande. Den angiver, hvorigennem forståelsen skal søges nemlig i ensartethed i udleveringstraktaterne og i de mest praktiske midler til traktaternes udførelse og til en levende og inderlig forbindelse mellem landenes politimyndigheder. Kongressen viste sin fulde tilslutning til forslaget ved at vedtage det uden afstemning. —

Foran er det sagt, at forbindelsen mellem første og anden sektions spørgsmål er så stor og så mange-sidig, at det har været vanskeligt i flere tilfælde at drage grænsen skarpt imellem, til hvilken af sektionerne spørgsmålet naturligst skulde henføres. Dette viste sig også i forhandlingerne, hvor spørgsmål i de

forskellige sektioner rejste de samme stridspunkter og drog de samme mod hinanden stående synsmåder frem for dagen. Det er i så henseende interessant at se, hvorledes trangen til en forståelse mellem strafferet og straffefuldbyrdelse, som fortiden kun kendte meget lidt eller slet intet til, hvorledes den vokser og bliver mere følt. Det er endogså, som om straffefuldbyrdelsen manede strafferetten til at tage lidt dristigere skridt, end den ifølge hele sin karakter og fortid med de gamle retsfilosofiske læresætninger til ballast er tilbøjelig til. Trangen til en slig forbindelse mellem strafferet og straffefuldbyrdelse er så stærk, at den tid synes at måtte komme, da fængselsvidenskaben og kriminalretsvidenskaben i forening med psykologien danne hovedpunkterne i en særegen kriminalistisk videnskab, som i så tilfælde må blive grundlaget i det åndelige udviklingstrin, der bør fordres af dommeren og fængselsmanden. De oplysninger, som i det følgende skulle gives om forhandlingerne i de to nævnte sektioner, ville bevise det sandsynligt rigtige i de foranstående udtalelser.

Blandt de i første og anden sektion opstillede spørgsmål findes fem, som hvert for sig ere særegne og ikke stå i nogen nøje forbindelse med de øvrige opstillede. Disse fem spørgsmål skulle kortelig berøres først.

Spørgsmålet om indretningen af den penitentiære statistik måtte på forhånd anses for uløseligt, sålænge ordningen af straffevæsenet er så meget forskellig i de forskellige lande. Det blev ikke destomindre nødvendigt at opstille det, fordi det kun derved kunde ventes at føre statistikens udvikling videre og få truffet bestemmelse om dens udførelse og af hvem. Dette sidste afgjordes derhen, at udførelsen efter omgang skulde ske af de forskellige landes fængselsbestyrelser.

Behandlingen af spørgsmålet om deportationsstraffens nytte førte vel en varm kamp med sig mellem dens forsvarere på Fransk side og dens modstandere, BELTRANI-SCALIA fra Italien, hvor meningerne ere delte om dens indførelse, og MECHIELIN fra Finland, hvor deportation anvendes; men dels spiller denne straf ikke nogen rolle udenfor de lande, hvor den anvendes; dels er den i spørgsmålet vedtagne resolution egenlig en fordømmelsesdom over denne straffemåde, idet den udtaler, at den formodes ikke at opfylde betingelserne for en god straffefuldbyrdelse. —

Det sidste spørgsmål i første sektion, om der bør findes en almindelig central myndighed for alle fængselsindretninger også for de private anstalter for unge forbrydere, gav ingen anledning til væsentlig meningsforskel og besvaredes således med ja. Hvad der har interesse i dette spørgsmål er tilsynsmyndighedens udøvelse ligeoverfor private anstalter, noget som langt fra er almindeligt, medens det dog må anses for en nødvendighed, når man vil tænke på at få nogen organisation særlig af behandlingen af unge forbrydere og fordærvede børn istand. Vigtigheden af at få en sådan organisation itide bragt tilveje har således vist sig i Frankrig, hvor det at der findes 40 private og 12 statsanstalter for børn har bragt en harmonisk ordning store vanskeligheder, som endnu ikke ere overvundne. —

Skoler til uddannelse af det mandlige og kvindelige opsynspersonale ved fængsler, straffeanstalter og børneopdragelsesanstalter have i længere tid bestået forskellige steder. BELTRANI-SCALIA oplyser i sin interessante rapport til Kongressen om dette spørgsmål, at alt 1791 har en Tysker Wagnitz i et skrift om Tysklands fængsler udtalt sig derfor. I 1859 oprettedes en

sådan skole i Straffeanstalten i *Lüneburg* i Hannover. I 1867 blev ligeledes en uddannelsesskole for opsynet indrettet i Straffeanstalten i *Louvain* i Belgien. I Sveits holder Fængselsdirektør GUILLAUME foredrag for bestilsingsmænd ved fængslerne i forskellige kantonen. I Sverige ere skoler for opsynet indrettede i Straffeanstalten på *Långholmen* ved Stockholm og i *Malmöhus*. I *Rom* er en uddannelsesskole indrettet 1873. Overalt fra lyder stor tilfredshed med resultaterne, ligesom forsvaret for sådanne skolars indretning støttedes ivrigt af BELTRANI-SCALIA. Modstanderne gik ud fra unødvendigheden af en slig uddannelse og anså det for tilstrækkeligt, at opsynet med den nødvendige fysiske kraft forenede god disciplin. Resolutionen i dette spørgsmål stiller sig udelukkende på skolens side og anser den for at være af betydning. Så lille og så særligt som dette spørgsmål end kunde synes at være, har det dog sin betydning, når der tages hensyn til den udvikling, som fængselsvidenskaben gennemgår, og til den retning, hvori straffefuldbyrdelsen synes at skulle udvikle sig. Jo mere individualiseringen i straffens fuldbyrdelse vinder indgang, desto større må selvfølgelig fordringen til et mere udviklet personale blive. Når man i den legemlig sygepleje nu stiller større fordringer til sygeplejere i intellektuel henseende, med såmeget større grund må man stille disse større fordringer i den moralske sygepleje, som straffefuldbyrdelsen mere og mere antager karakteren af.

Det femte af de foran nævnte fem mere særlige spørgsmål er det om de disciplinære straffe, som bør anvendes i fængsler og straffeanstalter. Forhandlingerne i dette spørgsmål drejede sig i hovedsagen om, hvorvidt legemlig tugt med en stok ligeoverfor mandsfanger burde være tilladt i straffeanstalterne, hvilket

var hævdet af rapportøren, Direktør for Fængselsvæsenet i Danmark BRUUN og forsvaredes af co-rapportøren LASSEN (Danmark), medens modstanderne i dette punkt vare mange, hvorom sagens gang såvel i sektionen som i Kongressen også vidner. BRUUN har imidlertid utvivlsomt ret, når han i sin rapport hævder, at, hvad der alt foran i almindelighed er sagt, national udvikling, ejendommelig opfattelse, nedarvet sæd-vane vistnok også i dette spørgsmål spiller en rolle, der giver et forskelligt synspunkt. Mången en fængselsmand vil også have gjort den erfaring, at der gives individer, der kunne drive frækheden i opførsel meget vidt, og som kun tæmmes ved prygl; ligesom at der gives individer, som kunne tæmmes alene ved frygten derfor, når de ved, at truslen dermed ikke er tom. Jeg tror endogså at kunne påstå, at der gives kvinder, hos hvem rædheden og frygtløsheden er så stor, at den kun kan beherskes af legemlig revselse. Heldigvis er antallet i begge kategorier ringe, dog er jeg nærved at tro, at det forholdsvis er størst blandt kvinderne, hvilket vistnok også er psykologisk rigtigt. —

Af de til behandling i Kongressen opstillede spørgsmål ere fem endnu ikke omtalte. Disse ere kortelig fremsatte: spørgsmål 1. i første sektion: om fængselsbestyrelsen bør have nogen vilkårlig myndighed til at forandre straffefuldbyrdelsens form, hvis den viser sig uanvendelig ligeoverfor en fange? Spørgsmål 6. i anden sektion: om tiden for straffens varighed skal være lovbestemt og om fængselsbestyrelsen kan gjøre undtagelser derfra? Spørgsmål 2. i første sektion: om frihedsstraffen bør være af forskellig slags eller kun en, med varigheden til adskillelse? Spørgsmål 4. og 5. i anden sektion: om vilkårlig frigivelse kan anvendes også i andre systemer end

det Irske og om cellestraffen bør modificeres af hensyn til nationalitet, samfundsforhold eller køn? Disse fem spørgsmål berøre alle mere eller mindre sjælen i fængselsvidenskabens ideelle liv, de omhandle momenter, hvorpå fængselsvidenskabens bygger sin udvikling. Det er derfor ganske naturligt, at de højst interessante forhandlinger om disse ere komne til at danne Kongressens kærnepunkt, og således blive hovedmomenterne i Kongressens billede.

Hvor disse spørgsmål give lejlighed dertil, kommer striden om cellestraffens og det Irske systems fortrin og mangler frem under forhandlingerne repræsenteret af omtrent de samme lande som tidligere nemlig Belgien og tildels Holland og Tyskland for hin, England og tildels Frankrig og Tyskland for denne. Ikke desto mindre erkender dog resolutionen i spørgsmålet om cellestraffen bør modificeres af hensyn til nationalitet, samfundsforhold og køn, at dette ikke er nødvendigt i de lande hvor den udføres. Iligemåde anbefaler en resolution til spørgsmålet om den vilkårlige løsladelses anvendelse denne uden indskrænkning af hensyn til bestemte straffesystemer temmelig uforbeholden, skønt det dog må bemærkes, at Belgieren BERDEN nærede nogle betænkeligheder ved dens anvendelse i cellestraffen. På den anden side udtaler resolutionen, at den vilkårlige løsladelse ikke er i strid med strafferettens principer og ikke svækker dommens betydning. Om dette med sandhed kan siges, må dog vistnok være tvivlsomt. Stedet er her ikke i disse bemærkninger at indlade sig på en dybere gående undersøgelse derom; men formen, hvori man overalt har ladet den vilkårlige løsladelse fremtræde, er benådningen, hvilken særlig i England er valgt for ikke at svække dommens betydning, og deri

synes netop indirekte at være antydnet, at den betingede løsladelse ikke stod i harmoni med strafferettens principer og dommens betydning. Der ligger meget mere deri ligseom en antydning af, at på dette punkt er strafferetten og dennes udtryk i dommen vegen tilside for straffefuldbyrdelsens udvikling. Først når man kommer dertil, at dommen lyder ikke på et bestemt tidsmål men på et tidsmål med en minimal og en maximal grændse eller kun på tid, først da vil man med rette kunne sige, at den vilkårlige løsladelse ikke er i strid med strafferetten og svækker dommens betydning.

Som sagt Kongressens forhandlinger i disse spørgsmål vise om end kun indirekte, at striden mellem cellesystemet og det progressive system er stående. Dette træder således også frem i spørgsmålet om bibeholdelsen af flere slags frihedsstraf eller indførelsen af kun en slags. Dette sidste var i meget vid forstand hævdet af Belgieren THONISSEN. I Hovedsagen støttedes han af ASSARSSON (Sverig), PLOOS van AMSTEL (Holland) og PESSINA (Italien,) men bekæmpedes navnlig fra Fransk side af DESPORTES, DUBOIS, og DARESTE. Disse så derved et blandet system udelukket og frygtede for, at der i THONISSENS mening skulde skjule sig en bestræbelse for at få cellesystemet erkendt som det eneste rette. Ikke fordi Frankrig endnu har erklæret sig for noget system, idet den til fængselsvæsenets omordning nedsatte kommission endnu ikke har udtalt sig, medens Frankrig for flere år tilbage erklærede sig for cellestraffen og ved lov af 5 Juni 1875 har indført cellen for varetægtsarrestanter og for straffe indtil 1 år, som afsones i departementsfængslerne. Skønt man på få Franske nær var enig om at anse et godt og et mindre godt straffesystem

anvendt i det samme lands straffefuldbyrdelse som en urimelighed, og skønt man erkendte det naturlige i straffefuldbyrdelsens ensartethed i hovedformen kun med tidsvarigheden til adskillelse imellem straffene for de forskellige forbrydelser, var det dog meget vanskeligt at skaffe enighed om en resolution, hvilket også fremgår af de foran i sektionen anførte forhandlinger. Dobbelt mærkeligt er det derfor, at resolutionen så ligefrem anbefaler ensartethed i straffefuldbyrdelsens form.

Striden om systemerne er stående, derom lade forhandlingerne i de foregående spørgsmål ingen tvivl tilbage; men denne strid træder i baggrunden så snart der spørges, om nogen diskretionær myndighed kan betros fængselsbestyrelsen ved udførelsen af straffen, således som tilfældet er i de to spørgsmål, som endnu stå tilbage at omtale. Skal formen for straffefuldbyrdelsen til sine yderste grænser være bestemt ved lov, skal isoleringens varighed være bestemt ved lov, eller skal der indrømmes fængselsbestyrelsen en diskretionær myndighed til at lække straffen efter fangens individualitet? Dette er kærnepunktet i disse spørgsmål. Altså strafferetten med sine lovbestemmelser på den ene side, straffefuldbyrdelsen med sin individualisering på den anden side. Her er det ikke længere systemer i og for sig det drejer sig om. For første gang står loven med sin overvejende fysiske lidelse ilgeoverfor straffefuldbyrdelsen med sin fordring på en særlig moralsk lægebehandling. For første gang træder fængselsvidenskaben frem på en kongres og søger at hævde sin ret til at komme i betragtning ved straffelovens bestemmelser og ordningen af straffefuldbyrdelsen. Det er et helt nyt trin i udviklingen, som her er ifærd med at danne sig, og som alt har

slået rod i enhver fængselsmands bevidsthed, som man taler med om den sag. Alle have de følelsen af, at deri ligger målet, vi skulle søge at nå. Fremtidens opgave må blive et system, som indenfor sine grændser giver rig lejlighed til at anvende den moralske lægebehandling på individerne. I den retning fremlagdes i slutningsmødet på Kongressens bord et indlæg af Dr. GUILLAUME på egne og flere Sveitseres vegne.

I det ene spørgsmål bliver det hovedsagen, om loven kan tillade et spillerum indenfor dens afstukne grændser for fængselsbestyrelsens diskretionære myndighed, således at netop lovens ånd anvendes efter de individuelle forhold. Dette hævdedes af co-rapportøren Goos (Danmark) samt af CANONICO (Italien) og GUILLAUME (Sveits). Loven kan ikke forudsættes at kunne slå alt fast med hensyn til straffens udførelse, hvilket var fastholdt af rapportøren Dr. EKERT (Baden) og er udtalt tidligere flere steder af Tyske forfattere på dette område. Den må altid lade nogle punkter blive tilbage, som den diskretionære myndighed hos udøverne må udfylde. Loven kræver heller ingen sådan psykologisk uniformitet hos individerne, som underkastes den; thi den vilde være unaturlig, og loven vilde i så tilfælde blive uretfærdig. Først ved adskillelsen mellem dens retslige fordring på lighed i fysisk lidelse og fængselsmandens fordring på individuel moralsk behandling opnås der nogen enighed, som særlig fandt et udtryk i den af CANONICO, THONISSEN og Goos foranførte, foreslåede resolution, der i en meget begrænset form hævder den diskretionære myndighed.

Endnu vanskeligere at afgøre men også meget mindre modent er det andet spørgsmål, om straffens varighed skal være bestemt ved lov. Skal straffen ophøre, når målet er nået, skal den vedblive, til målet

er nået? I dette spørgsmål havde rapportøren Amerikaneren VAUX opstillet bestemmelser, som gik meget vidt. Skønt den vilkårlige løsladelse allerede peger i denne retning, må selvfølgelig juristen komme til at stå endnu skarpere ligeoverfor fængselsmanden i dette spørgsmål end i noget af de tidligere. Her røkkes stærkt ved strafferettens hele udvikling, ved dens ned- arvede begreber og opfattelser. Domstolens magt og evne til at gradere delinkventens psykologiske temperatur forkastes og indskrænkes til at bestemme eno hans strafskyld. Ingen har vel tænkt sig den kamp afgjort med et enete slag, men hovedsagen er, at spørgsmålet er rejst, at sæden er sået. Kampen skal jo give udvikling og vækst. Et argument anføres af modstanderne, som imidlertid synes kun at være lidet vægtigt, og dog træffer man det straks, når man nævner spørgsmålet, om straffens varighed bør være lovbestemt. Argumentet er, at det straffede individ prisgives fængselsbestyrelsens vilkårlighed, og dette kan ikke lade sig gøre uden garantier. Sådanne garantier lod sig uden tvivl finde. Tales der imidlertid om vilkårlighed, mon den da aldrig er udøvet fra en forhørsdommers side, og dette bliver i så tilfælde en vilkårlighed uden garantier og af meget større betydning, fordi en uretfærdig eller mindre retfærdig dom må spille en langt større rolle i et menneskeliv, end den vilkårlighed kan komme til, som kan finde sted ved straffens fuldbyrdelse i vor tid. Denne fuldbyrdelse vil nemlig aldrig kunne komme til at bero på enkelt mands forgodtbefindende.

Resolutionen til dette spørgsmål siger intet eller svarer kun på den formelle side ikke på dets kærnepunkt. Med andre ord den strafferetslige opfattelse har sejret i dette som tildels i det nærmest foran af-

handlede spørgsmål. Resultatet kunde heller ikke blive et andet. Ny, som fordringen er, og omstyrtende, som den er, af alle nedarvede strafferetslige begreber, måtte den møde modstand fra særlig de retskyndiges side. Som forholdene ere, som udviklingen er gået, må i øjeblikket det strafferetslige standpunkt blive det korrekte og det sunde.

Lykkes det at samle de her, desværre ofte svagt gengivne momenter, fremstillede efter den opfattelse, som deltagelse i Kongressen, samtaler og fremstillinger i bladene, særlig de velskrevne breve til Dagbladet i Kjøbenhavn give, til et billede af Kongressen, må indtrykket af billedet som helhed være godt. Tilberedelserne til Kongressen, ordningen af dens forretningsgang, den ikke ubetydelige deltagelse af såmange på fængselssagens område fremragende personligheder, valget af forhandlingsemner, kort sagt alle de ydre betingelser for dens virksomhed vare heldige, som det alt tidligere er fremhævet. Dertil kom at den Svenske regering såvelsom Stockholm by ved den gæsteventlige modtagelse havde gjort alt for at bidrage til, at de fremmede kunde føle sig vel under opholdet i Sverigs hovedstad. Endnu et, det at den Svenske regering havde stillet sig i spidsen for Kongressen, Hs. Maj. Kong Oscar d. 2dens personlige møde i Kongressen, hans smukke fest for Kongressens deltagere på det herlige Drottningholm, måtte altsammen bidrage til at give Kongressen forhøjet betydning; thi det er første gang en fængselskongres er samlet ved indbydelse fra et lands regering og er bleven hædret med en regents deltagelse. Ligeså tiltalende i det væsenlige bliver billedet, når man ser på forhandlingerne, der med dygtighed, varm interesse og flid førtes om alle de opstillede spørgsmål. Den sunde og sande humanitets

bestræbelser fik et fyldigt udtryk i behandlingen af de spørgsmål, der i den retning vare opstillede, og denne behandling bar et vidnesbyrd ud over verden om de store opgaver, der i så henseende ere at løse, og om de ihærdige bestræbelser, der overalt gjøres for at finde nye veje eller udvikle de midler, som alt haves til formålets opnåelse, samfundets forbedring. Den samme humane ånd parret med praktisk sands og praktisk erfaring gjorde sig gældende ved behandlingen af de mere enkeltstående tildels rent praktiske spørgsmål. Endelig gav Kongressen et vidnesbyrd om strafferettens og straffefuldbyrdelsens nuværende standpunkt og godtgjorde i de fyldige forhandlinger af de derhen hørende spørgsmål, at standpunktet langt fra er stilstand, men at tværtimod nye synspunkter træde frem, hvis sandheder fremtiden må iklæde en praktisk udførlig form. Verden vil imidlertid gerne spørge, hvad har Kongressen egentlig udrettet? Den vil se nogle ydre beviser på dens virksomhed. Også af den grund vilde jeg have ønsket at kunne give billedet af den større fylde og friskhed, så at man ret kunde have fået øjnene op for dens betydning. Svaret på dette spørgsmål må derfor under henvisning til det foranstående blive, at slige kongresser med rent socialvidenskabelige formål sjelden give og vanskelig kunne give øjeblikkelige resultater. Den del af sin opgave har den imidlertid udført, at den har vakt fornyet opmærksomhed og interesse for sagen hos regeringer og folk, og måden, den har udført den på, fortjener anerkendelse og agtelse. Dens resolutioner udtale således ikke store løfter, som med bram udbasunes over verden for at sluges af ekkoet og forsvinde i den tomme luft. Tværtimod vidne de i deres ofte forbedne form om bevidstheden om de vanskeligheder,

der skulle overvindes. Der vil naturligvis være dem, som trække på skuldrene af bestræbelserne for fængselssagens udvikling og anse dem for forføjlede og udsprungne af en usund humanitet. At imødegå denne opfattelse kan her ikke være tale om. Den gamle sandhed, at det er bedre *prævenire quam punire*, bedre at forebygge end at straffe, må blive stående urokket. Kongressens forhandlinger have overensstemmende med opgaven leveret betydningsfulde bidrag til dens retfærdiggjørelse. I det hele taget skal det med rette kunne siges om Kongressen som dens bedste vidnesbyrd, at den har gjort sin pligt ligeoverfor den af den Engelske Filosof HERBERT SPENCER i hans „Prison ethics“ udtalte uafviselige fordring: „Fremadskridende civilisation, som nødvendigvis er en succession af kompromisser mellem det gamle og det ny, fordrer i alle sociale anordninger en vedvarende certification af kompromisset mellem idealet og det gennemførlige, og af denne grund må man holde sig begge kompromissets elementer for øje.“

Fortegnelse

over

de medlemmer, hvis navne findes anførte i beretningen
om forhandlingerne i Kongressen.

-
- Almquist, G. F.*, Generaldirektør for Fængselsvæsenet,
Delegeret (Sverig).
Armengol y Cornet, P., Dr. juris, Advokat, Delegeret (Barcelona).
Arney, George, forhen Overdommer, Delegeret (Ny Zeland).
Assarsson, P., Dr. juris, Professor i Kriminalret ved Lunds
Universitet.
Baker, Barwick, Fredsdommer, Delegeret (England).
Beltrani-Scalia, M., Generalinspektør for Fængselsvæsenet,
Delegeret (Italien).
Berden, V., Generaldirektør for den offentlige Sikkerhed og
Fængslerne, Delegeret (Belgien).
Bittinger, I. B., Præst. Delegeret (Pensylvanien).
Bruun, F., Direktør for Fængselsvæsenet, Delegeret (Danmark).
Brusa, E., Professor i Kriminalret ved Universitetet i
Amsterdam, Delegeret.
Canonico, T., Medlem af Kassationsretten, Delegeret (Italien).
Carreras y Gonzales, M., Dr. juris, Delegeret (Spanien).
Choppin, A., Direktør for Fængselsvæsenet, Delegeret (Frankrig).
Csemegy, C., Statssekretær, Delegeret (Ungarn).
Dareste, R., Medlem af Kassationsretten, Delegeret (Frankrig).
Desportes, F., Advokat, Medlem af Overfængselskommissionen,
Delegeret (Frankrig).
Dubois, G., Tilforordnet hos Generalprocurøren i Paris,
Delegeret (Frankrig).

- Edelmann, I.*, Tilforordnet i Justitsministeriet, Delegeret (Østerrig).
- Föhring, H.*, Dr. juris, Delegeret (Hamburg).
- Gerle, C.*, Bureauchef i Fængselsbestyrelsen, Delegeret (Sverige).
- Goos, C.*, Professor juris ved Universitetet i København Delegeret.
- Grenander, B. K.*, Dr. juris (Sverige).
- Grot de, C.*, Statsråd, Præsident i Kommissionen for Omorganiseringen af Fængselsvæsenet, Delegeret (Rusland).
- Guillaume*, Dr. Fængselsdirektør, Delegeret (Neuchâtel).
- Hamilton, A.*, Greve, Landshøvding (Sverige).
- Hardouin, H.*, Medlem af Appellationsretten i Douai, Delegeret (Frankrig).
- Hill, A.*, Fredsdommer, Delegeret (England).
- Hill, Davenport*, Mlle. (England).
- Jakowlew, S. P. de*, Visepræsident for Komiteen for Betleri i Moskou.
- Illing*, Overgøheimeråd, Tilforordnet i Indenrigsministeriet, Delegeret (Preussen).
- Jenner, G.*, Legationssekretær (England).
- Kokovtzeff, W. N.*, Bureauchef i Justitsministeriet (Rusland).
- Krohne*, Fængselsdirektør (Rendsburg).
- Lassen, I.*, Cand. juris, Assistent i Justitsministeriet (Danmark).
- Lastres, F.*, Advokat, Professor juris, Delegeret (Spanien).
- Lowndes, Layton*, Retspræsident, Delegeret (England).
- Lefébure, L.*, Forhen Deputeret, Delegeret (Frankrig).
- Michaux, E.*, Kolonidirektør, Delegeret (Frankrig).
- Michelet, E.*, Advokat (Rusland).
- Mechelin, L.*, Professor juris ved Universitetet i Helsingfors, Delegeret.
- Michon, A.*, Bureauchef i Indenrigsministeriet, Delegeret (Frankrig).
- Milligan, I. L.*, Præst, Delegeret (Pensylvanien).
- Mouat*, Inspektør, Delegeret (England).
- Olivecrona, K.*, Medlem af Svea-Hofrät (Sverige).
- Padua Fleury de, A. A.*, Forhen Generaldirektør i Justitsministeriet, Delegeret (Brasilien).
- Pessina, E.*, Professor i Kriminalret ved Universitetet i Neapel, Delegeret.
- Petersen, R.*, Fængselsdirektør, Delegeret (Norge).
- Ploos van Amstel, B. I.*, Dommer og Visepræsident i Tilsynskommissionen for Fængslerne i Amsterdam, Delegeret.

- Pols, M. S.*, Generalauditor for Hæren og Flåden, Delegeret (Holland).
- Robin, E.*, Præst, Delegeret (Frankrig).
- Rubenson, S.*, Underpolitimester i Stockholm.
- Skousès, A. G.*, Legationssekretær, Delegeret (Grækenland).
- Smale, John.*, Overdommer i Hongkong, Delegeret (England).
- Starke*, Overgeheimeråd, Tilforordnet i Justitsministeriet, Delegeret (Preussen).
- Stuckenberg, Fr.*, Udgiver af Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen (Danmark).
- Tallack, W.*, Sekretær ved Howard Selskabet, Delegeret (England).
- Tauffer, E.*, Fængselsdirektør i Lepoglava, Delegeret (Kroatien).
- Thonissen*, Professor juris i Louvain, Delegeret (Belgien).
- Vanier*, Dommer, Delegeret (Frankrig).
- Wysard, A.*, Præst, Delegeret (Sveits).
- Wines, E. C.*, Sekretær i det nationale Selskab for Fængslerne i New-York, Delegeret (Kongressens Ærespræsident).
- Wright, I. S.*, Præsident for Fængselsrådet i Birmingham.
- Yvernès, E.*, Bureauchef i Justitsministeriet, Delegeret (Frankrig).
-

Den Skandinaviska Konferensen

i

Stockholm.

(21—23 Augusti 1878.)

Berättelsen afgifven af Konferensens Ordförande,
Generaldirektör G. F. Almquist.

På uppmaning af Generaldirektören G. F. ALMQUIST, ordförande i lokalkomiten för den internationella penitentiärkongressen i Stockholm, samlades kongressens medlemmar från de Skandinaviska länderna å Riddarhussalen den 21. Aug. 1878 Kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m. för att diskutera de af samma lokalkomite framställda öfverläggningsämnena.

Generaldirektör ALMQUIST utsågs enhälligt till mötets ordförande samt Expeditionscheferne G. RYDING (Sverige) och C. C. SMITH (Norge), Direktören för fängelseväsendet i Danmark F. BRUN och Professor L. MECHELIN (Finland) valdes till vice ordförande.

Efter det mötet beslutat, att de af lokalkomiten framställda frågorne skulle i den ordning, de å den utgifna förteckningen förekommo, till behandling företagas, skred man till förhandling om

första frågan: Om lämpligaste straffbehandling af unga förbrytare.

C. C. W. NYHOLM (Overretsassessor — Danmark):

„Da jeg antager, at det ved den foreliggende diskussion kan være af interesse for den ærede forsamling at erholde en forestilling om, hvorledes den Danske lovgivning stiller sig med hensyn til unge forbrydere, skal jeg give et kort omrids af dennes herhenhørende bestemmelser. Bortset fra blotte politifor-seelser, der efter omstændighederne afgjøres med advarsel eller en legemlig revselse, indtræder med hensyn til visse egenlige forbrydelser, når gerningsmanden er mellem 10 og 15 år, en begrændset tilregnelighed og en begrændset kriminel ansvarlighed, således at den pågældende vil kunne anses med en straf, som dog vanlig skiller sig fra den, der kan anvendes på de voksne, fuldt tilregnelige personer. — Den hyppigste af individer i den nysanførte alder begåede forbrydelse er hos os, som vel hos alle nationer, tyveri, og for dettes vedkommende er det, når ikke særlige, skærpende omstændigheder ere tilstede, tilladt domstolene — de offentlige politiretter — at afgjøre sagen, såfremt der er tale om første gang begået forseelse med en advarsel, hvorimod straffen, når en slig afgjørelse ikke finder sted, består i legemlig tugt (ris) eller, hvis den skyldige er en pige, i fængsel.

I det jeg indskrænker mig til at fremhæve disse få momenter af den Danske strafferet, såvidt nærværende spørgsmål angår, skal jeg tillade mig at udtale, at det jo vel kan være disputabelt, om den hos os anvendte begrænsning, 10-15 år, i sig selv er rigtig; det kan omtvivles, såvel om minimal som om maximal grænsen er rigtig sat, eller om den ikke burde have en større vidde, i hvilken henseende jeg iøvrigt skal bemærke, at der for unge mennesker mellem 15 og 18 år er givet visse særlige forskrifter, ved hvilke jeg

dog ikke her skal opholde mig. — Men lade vi spørgsmålet om, hvorvidt den Danske lovgivning har truffet den rette begrænsning eller ikke, ude af betragtningen, synes den mig iøvrigt i det væsentlige at have truffet det rette, forsåvidt den i temmelig vidt omfang har tilstedet at anvende advarselssystemet. — Mere tvivl nærer jeg om, hvorvidt legemlig straf overhovedet er gavnlig for børn, uagtet vanligvis flere af de grunde, som lade sig anføre mod denne slags straf anvendt på voksne personer, her tabe deres vægt; heldigere vil det naturligvis være at indrette særlige for børn alene bestemte, opdragende straffeanstalter. Af sådanne have vi endnu ingen, ihvorvel vi besidde adskillige private anstalter til forsømte og vildledte børns opdragelse og forbedring, men som sædvanligvis først åbne sig for den pågældende, efterat han har udstået straffen for sin overtrædelse. Jeg tør imidlertid håbe, at den tid ikke vil være fjærn, da man i vort fædreland, hvor interessen for de unge forbryderes rette behandling i de senere år har været i betydelig tiltagende, også på dette område vil vide at imødekomme de krav, som fra humanitetens og det sande straffeformåls standpunkt i så henseende med rette kunne stilles.“

C. H. ALOPÆUS: (Pastor — Finland). Talaren ansåg, att frågan torde besvaras något olika, antingen den betraktades från juridisk eller pedagogisk synpunkt. Den allmänna lagen pålägger gemenligen enahanda straff för enahanda förbrytelser, utan afseende å de orsaker, som kunnat gifva upphof till brottet. Annorlunda gestaltar sig förhållandet i pedagogiskt hänseende, der enahanda förbrytelser kunna och böra olika bestraffas, allt efter de grunder, som kunnat

föranleda den brottsliga handlingen; och var det från denna synpunkt talaren nu ville besvara frågan.

Såsom vi tala om en treenighet hos Gud, så kunde man äfven benämna menniskan ett treenigt väsende, bestående af kropp, själ och ande, Gåfve man akt på förbrytelseerna hos dem, om hvilka nu vore fråga, så skulle man finna, att företrädevis än de kroppsliga behofven, än anlagen i själen, än åter andliga (pneumatiska) förhållanden gifvit upphof till den begångna synden, efter hvilka olika orsaker straffen äfven borde rätta sig. Klarast framstode detta t. ex. beträffande stölden. Der hungern, törsten, kölden förmår den unge medborgaren i samhället att olofligen tillgripa en annans gods, der kan i de flesta fall blott förmaningen vara på sin plats jemte undanrödjandet af de orsaker, som föranledt det olofliga tillgreppet, på samma sätt som en läkare vid behandlingen af en sjukdom, äfven denna föranledd af olika orsaker, söker upptäcka och aflägsna dessa. Svårare gestaltar sig förhållandet, då själsanlagen ofta från en tidigare barndom, ögonens begärelse eller lystnaden efter en annans gods, utan att behofvet drifvit till synden, föranleda densamma. Här böra straffen vara mera intensiva, utsträckande sig till en längre tidsföljd, bestående alltså af frihetsstraff, samt om möjligt vara åtföljda af ett fräntagande af förbrytarens egendom i samma mån, som han tillfogat skada åt en annan. Af svåraste art voro åter de fall, då förbrytaren med full öfverlägning samt med uppenbart förakt för gudomlig och menskelig lag trotsar dess bud, hvarvid det affliktiva straffet under form af ris torde vara på sin plats för den unge förbrytaren för att *bryta* egenviljan, då den deremot i föregående fall bör *böjas*. Dock bör straffet tillämpas i enrum, med kärlekens hand,

samt utan den vrede, som kommer vrede åstad. Der sålunda straffen hvilade på psykologiska grunder, der borde de säkrare verka förbättring, än då de, utan afseende å upphofven till brottet samt på enahanda sätt för till det yttre enahanda förbrytelser, tillämpades.

W. STRÅLE. (Landshöfding — Sverige). „Med anledning af föregående talares anföranden och då frågan till äfventyrs omfattar jemväl minderårige, tillåter jag mig att i detta hänseende yttra några ord.

Svensk lag uppställer såsom allmän regel, att tillräknelighet inträder, då man uppnått 15 års ålder.

Erfarenheten visar tyvärr, att ej sällan barn före denna ålder föröfva gerningar af större eller mindre brottslig beskaffenhet. Lagen anvisar ock påföljd af aga härför. Anledningen till gerningen torde i de flesta fall vara försummad uppfostran, bristande omvårdnad, dåliga exempel, tillfälliga omständigheter o. s. v. Fruktansvärdt är ju, att om den minderårige, må vara efter varning eller aga, kommer att fortleva under sina förra förhållanden, tillväxer vanarten med åren.

Förbättrings- och uppfostringsanstalt för sådan minderårig är följaktligen i aldra högsta måtto önskansvärd; och vi helsa ju med sann tillfredsställelse de bemödanden i denna riktning, som blifvit gjorde och fortfarande göras vid Råby med flera anstalter, hvaribland jag ej bör förbigå den förtjenstfulla stiftelsen vid Hall.

Men efter min öfvertygelse bör staten icke sjelf låta inrätta och bekosta uppfostringsinrättningar af förevarande beskaffenhet, lika litet som staten bör omedelbart öfvertaga fattigvården. Sambandet är mycket betydande emellan ifrågavarande inrättningar och fattigvården.

Beträffande åter frågan, huru ickeminderårige unge förbrytare böra behandlas, får jag i korthet antyda, att de böra hållas fullkomligt afskiljde från äldre förbrytare; att disciplinen, der ej förbrytarens uppförande inom fängelset föranleder till strängare åtgärder, bör vara väsendtligt lindrigare än för äldre brottslingar; samt att omfattande åtgärder böra vidtagas för de unges undervisning i religiöst och moraliskt hänseende äfvensom i slöjd eller handverk; och anser jag, det vara särdeles fördelaktigt, om den unge förbrytaren sedan kan öfverflyttas till en åkerbrukskoloni eller annan dylik anstalt.

Fängelset för unge förbrytare i Göteborg är efter mitt förmenande förtjent af synnerligt behjertande.

En bland de mest svårlösta uppgifter är, huru man skall kunna på ett fullt ändamålsenligt sätt understödja den frigifne förbrytarens egna bemödanden vid återinträdet i samhället; och naturligtvis gäller denna svårighet, måhända i ännu högre grad, den unge frigifne fången.

Äfven här kan, efter min åsigt, staten föga eller intet tillgöra. Fångvårdsföreningar och enskildes bemödanden måste här anlitas; och särskildt fäster jag uppmärksamheten på Patronaget. Det är från mera än en synpunkt af stor betydelse, om den frigifne fången vet, att en människovän är beredd att hjälpa honom med råd och dåd.

Mine Herrar! låtom oss i detta hänseende förena våra bemödanden, och icke förtrötta."

C. HASSELRÖT (Häradshöfding - Sverige) ville inlägga en gensaga emot den siste ärade talarens yttrande derom, att staten icke borde befatta sig med anläggandet af förbättringsanstalter för vanartig ungdom och minderårige förbrytare. Talaren vore väl ense med

honom derom, att det icke borde utgöra ett statsbestyr att inrätta sådane anstalter, och att det följaktligen icke kunde åligga staten att till deras anläggning taga initiativ och att t. ex. i hvarje län inrätta dylika anstalter, helst behovet af dem berodde på lokala förhållanden, och ett lyckligt resultat af deras verksamhet till stor del berodde på valet af lämplige personer till föreståndare, hvilka icke allestädes voro att finna.

Deremot vore talaren öfvertygad derom, att dylika förbättringsanstalter på många orter i riket vore nödvändige, om vanartig ungdom och minderårige förbrytare skulle kunna sedligt förbättras och räddas åt samhället. Han hade nemligen såsom ledamot i en Skyddsförening i Kronobergs län kommit till den sorgliga erfarenhet, att då föreningen i sin vård uptagit dylike unge personer och insatt dem hos fosterföräldrar eller husbönder, de inom kort lupit bort, då föreningen icke egt någon laglig utväg att återtaga dem och qvarhålla dem hos fosterföräldrarne. Det vore således angeläget, att inrätta arbetsgårdar eller andra uppfostringsanstalter, der dylika vanartige, unge förbrytare kunde qvarhållas, till dess de lärt sig arbetsamhet, sedlighet och ordning; och då nu Svenska lagen innehölle, att minderårige förbrytare borde af föräldrar agas eller insättas i uppfostringsanstalt, vore det väl ock angeläget, att sådane anstalter funnos; men enär inrättandet och underhållet af dylika oftast öfverstego så väl den enskildes som kommunens krafter, syntes det talaren vara ytterst angeläget, att staten här, såsom i andra länder, trädde emellan dels med bidrag till inköp af lämplige gårdar och dels till årligt understöd.

ALMQUIST. Med det i förevarande fråga använda uttrycket „unga förbrytare“ hade ej afsetts barn under femton år, ty sådane vore enligt Svenska lagen ej ansedda såsom brottslingar; och bättre vore att höja åldern för juridisk ansvarighet än att sänka den; staten hade ej fördel af att göra flere till brottslingar, än dem, som verkligen voro det; och barns förscelser berodde ofta mera af deras omgifning, än af en hos dem sjelfva inneboende brottslighet.

Enligt vår lag ansågs en handling brottslig allenast efter gerningen utan afseende på personens förmåga att bedöma densamma, under det att i andra länder t. ex. i Frankrike vid åtal mot ungdom i första rummet efterforskades, om handlingen skett med eller utan „discernement.“ I vårt land, der människan utvecklade sig senare, började dock hennes tillräknelighet tidigare; och säkert vore, att vi ofta bestraffat personer för handlingar, hvilkas brottslighet de ej insett. Nu vore emellertid endast fråga om förbrytare, som enligt lag voro straffbare, och således endast om dem, som fyllt femton år, men ej voro mogne personer, samt om ej längre tids cellstraff vore olämpligt för sådane yngre förbrytare, och har därför den frågan blifvit framställd: hvilken är den lämpligaste straffbehandlingen af unga, tillräknelige förbrytare? Vi hafva således ett söka utreda, hvilken utväg må vara lämpligast för att bibringa en sådan person allvarlig näpst och derjemte uppfostran till förbättring och sedlighet? — — Då ingen anmälde sig till besvarande af dessa frågor, ville talaren i korthet framställa sina åsikter i ämnet. Om unga förbrytare någon kort tid, t. ex. ett par veckor i början af strafftiden höllos i cell, lärde de känna straffets tyngd; de kunde derefter hållas till arbete och uppfostran utom fängelset vid

någon därför inrättad koloni eller serskild uppfostringsanstalt, under vilkor att, derest de der förhölle sig illa, de komme att till fängelset återsändas. Häruti låg ett verksamt korrektiv; ty cellstraffet kändes svårast i början, och i samma mån de endast undergått kortare del af fängelsestraffet, måste de mera frukta fortsättningen af detsamma, och de sporrades derigenom att gifva akt på sig sjelfve.

I Frankrike höllos de, som förbrutit sig „sans discernement,“ ända till 20 år under koloniens vård och tillsyn. Detta vore visserligen en lång tid, men olägenheten deraf uppvägdas genom utsigten för staten att återfå en nyttig medlem, i stället för det denne eljest antagligen blefve en brottsling. Hvad slutligen angingo den af några föregående talare berörda frågan om inrättandet af uppfostringsanstalter för unga *brottslingar*, ansåg talaren, att sådane tillkomme staten att anskaffa, och, att der sådane af enskilde anlades, borde de ställas under det allmännas inseende.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, och Ordföranden sammanfattat de under diskussionen framställda meningar, antogs såsom mötets åsigt, att vid straffbehandlingen af unga förbrytare borde iakttagas *dels*, att de icke sammanfördes med andra brottslingar, *dels* ock att bestraffningen så anordnades, att de unga förbrytarne väl kände straffets stränghet och brottets följd, men å andra sidan bibringades uppfostran till en bättre vandel.

Derefter företogs den

andra frågan: Hvad har erfarenheten lärt i fråga om verkan af straffpåföljden „förlust af medborgerligt förtroende“? Har den samma medverkat till återfall i brott?

HASSELROT yttrade: Punkten var uppställd i två frågor, hvilka dock sammanfölo till en, enär den senare såsom ett korallarium flöt ur den förre. Talaren var icke Fängvårdstjensteman, men såsom gammal domare saknade han icke erfarenhet i frågan. Han hade nemligen vid ransakningar med personer, tilltalade för itererade brott, oftast hört dem såsom orsak till återfallet i brottet uppgifva, att deras prestbetyg innehållit, att de saknade medborgerligt förtroende. Detta var ock helt naturligt. Utkommne från fängelset, skygge och modstulne, voro de oftast i saknad af det aldra nödvändigaste, och när de då för att lifnära sig begärde arbete och för sådant ändamål måste uppvisa sitt prestbevis, och detta stämplade dem såsom för samhället vådliga personer, blefvo de vanligast afvisade med ovilja och afsky; och hvad var då naturligare, än att de återfölo i brott; men då man under senare tider börjat inse, att det ligger i samhällets eget intresse, att våra fängelser inrättas så, att straffet bjuder den straffade till förbättring, på det att han må kunna efter utståndet straff i samhället åter inträda, och man genom skyddsföreningar söker uppnå detta mål, borde väl icke staten, genom att stämpla straffade personer såsom för samhället vådliga, försvåra deras återgång till samhället. Då man söker hos allmänheten utplåna en inrotad vana att med ovilja och afsky betrakta den straffade personen, borde staten icke underhålla denna känsla genom bibehållande af i frågavarande straffpåföljd. Det origtiga låge derutinnan, att domaren vid straffets bestämmande skulle på förhand utstaka tiden för denna påföljd, som icke var annat, än sista kvarlefvän af de gamla skamstraffen och en fortsättning af straffet, ofta hårdare är sjelfva straffet. Det var nemligen icke möjligt för

domaren att afgöra, huruvida en person, derföre att han begått ett brott, borde för längre eller kortare tid stämplas såsom vådlig för samhället. Om deremot en straffad person, vid utträdet ur fängelset af dess föreståndare erhöles ett intyg, huru han under strafftiden sig förhållit, kunde man deraf bättre sluta, huruvida en sådan person vore för samhället vådlig eller ej.

Minimum af i fråga varande straffpåföljd vore nu visserligen nedsatt till ett år; men hela stadgandet borde, såsom olämpligt och ledande till återfall i brott ur lagen borttagas. Man behöfde derför icke befara, att personer, straffade för gröfre brott, derigenom att berörde påföljd borttoges, genast fingo inträda i alla medborgerliga rättigheter. Härom innehöllo riksdagsordningen och kommunallagen erforderlige stadganden. Talaren ansåg således erfarenheten hafva visat, att ifrågavarande straffpåföljd medverkat till återfall i brott.

C. M. SCHÖNMEYER (Häradshöfding — Sverige): „Andra frågan af öfverlägningsämnen för de skandinaviska medlemmarna af penitentiärkongressen: om straffpåföljden *förlust af medborgerligt förtroende* har medverkat till återfall i brott, synes ej tvifvelaktig att kunna besvaras med ja! hvad mer eller mindre erfarenhet man har att återropa om brottslingars fortgång på sin började bana efter utstående af den kroppsliga bestraffningen, såsom en följd af den fortgående, offentliga förklarandet att vara förlustig medborgerligt förtroende på kortare eller längre tid; ty det ligger i sakens natur, att den så till sägandes klick hvarmed den dömda åter utgår till samhället genom medförandet af detta attestat i hans frejdbetyg skall lägga hinder i vägen för honom, att erhålla anställning eller

stadigt arbete, äfven med vitsord om godt uppförande under fängelsetiden; och det blir endast undantagsvis som familjeförhållanden eller mellankomsten af menniskovänlige samhälls-medlemmar kunna skydda honom från inflytelsen af andra i lika ställning varande, för att icke med dem göra gemensam sak, under näringsbekymmer och medvetandet att vara utskjuten från samhället, till att fortfarande skada det samma. Den offentliga nesa, som den uppenbara kyrkoplikten, enligt förra svenska lagstiftningen, medförde innan nuvarande strafflag utkom, var af öfvergående art och hindrade ej, att den dömda kunde förvärfva sig genom sitt uppförande efter erhållen frihet ett godt vitsord, utan att hvad han förut brutit låg honom ovilkorligen till last. Men med hvad fördelaktigt intyg som helst, hvilket under närvarande lagstadganden kan varda en bestraffad person meddeladt, kvarstår dock, såsom en skylt på hvad klass af bebyggare inom orten han tillhör, denna olycksdigra underrättelse, att han vore förlustig medborgerligt förtroende. Den förhoppning, som genom återopade kyrkoplikstens borttagande gjorde sig gällande, att i den svenska lagen en mildare åsigt kommit till stånd, har sålunda svikits, och deraf må väl uppstå mera allmänt den önskan, då ett hårdare vederlag inträdt i stället, att detta strafftillägg „förlust af medborgerligt förtroende“ finge utur lagen försvinna“.

A. WÆTTER (Fängelsepredikant — Sverige) ansåg, att lagbestämmelsen förlust af medborgerligt förtroende kraftigt medverkat till återfall i brott och gjort det för många, isynnerhet yngre frigifne, hardt när omöjligt att äfven med bästa vilja och redliga föresatser återvinna samhällets förtroende och arbete. Den för vanärande brott straffade och ur fängelset frigifne kommer hem

till sin församling, han söker arbete, han vill arbeta, men den i vårt land så allmänna fruktan för straffade personer gör alltför ofta, att ingen vill gifva en sådan bröd och arbete; han måste gifva sig af till annan ort, der han är okänd; han går till presten i sin församling för att få ett så kalladt „arbetsbetyg“, och äfven i detta står, „att innehafvaren är för så och så lång tid förlustig medborgerligt förtroende“. När han på detta sätt är af samhället brännmärkt, är ju ej att undra på, om ingen vill räcka honom en hjälpsam hand, och har han fått arbete och sig väl skickat, om det fordras att han skall sända efter sitt betyg, plägar ankomsten af ett sådant betyg vara nog, att han med första blir afskedad. Så är han åter utkastad i verlden och är snart af nöd och förtviflan åter inne på brottets bana. Talaren föreslog därför, att kongressens ledamöter skulle i de frigifnes intresse verka för borttagandet af „förlust af medborgerligt förtroende“ såsom straffpåföljd i vårt land, ty, enligt hans förmenande, skulle derigenom en svår stötesten för den frigifnes återgång till ett nyttigt medborgerskap rödjäs ur vägen. Presterskapet skulle ock derigenom befrias från en ofta förhatlig ämbetsåtgärd i afseende på en människas borgerliga ställning såsom misstrodd i ett samhälle, som utkräft straffet och därför borde förlåta och glömma. Kunde af rättsliga skäl denna straffpåföljd icke helt borttagas, borde den åtminstone ur „arbetsbetyget“ helt och hållet försvinna, och då på sin höjd kvarstå i kyrkoboken, och endast meddelas i händelse af flyttning, eller om den frigifne återfaller i brott, efter vederbörande domstols begäran. På den väntade frågan huru domstolen i sådant fall skulle få reda på föregående brottslighet — svarade talaren, att sådant icke kunde ske ändå genom presterskapets

åtgärd, enär lagen icke tillstod någon anteckning om föregående brottslighet, sedan tiden för förlust af medborgerligt förtroende är tilländalupen, vare sig i arbets- eller flyttningsbetyg, och pastor i den församling, dit den frigifne inflyttar, kan således intet om den frigifnes antecedentia veta eller meddela. Talaren föreslog i stället, att alla domhafvande i riket skulle till central myndighet i Stockholm meddela uppgifter å alla, som till förlust af medborgerligt förtroende blifvit dömda, hvarefter dessa förteckningar, affattade i alfabetisk ordning, kunde ungefär på samma sätt som „Polisunderrättelserna“ öfversändas till hvarje domstol, för att i händelse af återfall i brott tjena till upplysning vid målets bedömande, och så kunde äfven på det sättet undgås den för de frigifna så ofta till återfall i brott ledande straffpåföljden „förlust af medborgerligt förtroende.“

K. J. BERG (President i Svea Hofrätt — Sverige): „Då de talare, som hittills uppträdt, med mycken värma förfäktat den åsigten, att den nu för vissa brott i svenska strafflagen föreskrifna påföljden: „förlust af medborgerligt förtroende,“ borde upphöra, har jag, som ej i allo kan häri instämma, ansett mig böra gifva det tillkänna på det nämnde åsigt ej må uppfattas såsom varande helt och hållet unanime.

Med förenämnde stadgande, enligt hvilket en del brott, jemte det därför påbudna straff, medföra förlust af medborgerligt förtroende, har meningen icke varit att stämpla den dömda såsom rättslös eller vådlig för den allmänna säkerheten och ej heller att genom anteckning om denna påföljd i den dömdes frejdbetyg gifva domaren någon anvisning, att, i händelse af återfall, det högre iterationsstraffet borde ådömas, utan allenast att närmare bestämma, dels hvilka brott borde

anses vara af beskaffenhet, att den, som dermed blefve beträdd, ej finge utöfva vissa politiska eller andra förmåner eller rättigheter, för hvilka god frejd förutsattes, och dels den tid, under hvilken detta skulle fortfaara. Med den allmänna rättsuppfattningen hos oss fanns det nemligen ej väl förenligt, att den, som föröfvat t. ex. stöld, mened eller förfalskning, skulle omedelbart efter det undergångna straffet och innan han, åtminstone under någon tid genom oklandradt uppförande gifvit anledning till antagande, att straffet ländt honom till förbättring, kunna med laga verkan aflägga vittnesmål, deltaga i val till riksdagsman eller utöfva andra politiska eller kommunala förtroende-uppdrag; och att förhindra sådant är just det nu klandrade lagstadgandets ändamål. Att emellertid för den, som är förlustig medborgerligt förtroende, svårigheter mången gång kunna uppstå att erhålla tjänst eller annan ärlig försörjningsutväg, och att deraf återfall i brott kunna framkallas, vill jag ej förneka, men anledningen härtill torde, enligt mitt förmenande, böra sökas mindre deri, att den ifrågavarande påföljden blifvit för honom stadgad, än deri att han begått det brott, som till denna påföljd föranledt. Och, så länge, såsom förhållandet hos oss gemenligen är, husbonden eller arbetsgifvaren, innan han antager någon i sin tjänst eller sitt arbete, fordrar att erhålla upplysning om hans föregående vandel, torde för den, som begått stöld eller annat vanfrejdande brott, äfven om de ej i lagen belades med förlust af medborgerligt förtroende, utvägarne att erhålla tjänst ej synnerligen underlättas. Visserligen skulle han, om all anteckning om det begångna brottet ur hans frejdebetyg uteslötes, någon gång kunna genom fördöljande af sin förra brottslighet lyckas erhålla en anställning, som eljest

icke skulle blifvit honom anförtrödd; men om äfven detta kan anses innefatta en förmån för den dömd brottslingen, befarar jag dock, att husbonden eller arbetsgifvaren skulle finna skäl att dermed vara mindre belåten. Utan att vilja förneka att det i af lagen begagnade „uttrycket“ *förlust af medborgerligt förtroende* icke möjligen skulle kunna utbytas mot något annat, som bättre motsvarade den dermed åsyftade meningen, kan jag emellertid ej dela uppfattningen derom, att sjelfva påföljden skulle helt enkelt för alla brott upphöra.“

SCHÖNMEYER: „I anledning af hvad under diskussionen blifvit anmärkt mot den syftning, som den ifrågavarande straffpåföljdens borttagande ur svenska lagstiftningen skulle medföra, att derigenom en för brott dömd person kunde efter sin återgifning till samhället anses berättigad till sådana medborgerliga uppdrag och rättigheter, hvilka ovilkorligen vore en följd af samhällsmedlemmars borgerliga ställning och dermed förenadt förtroende i det allmänna; ville talaren hafva tillagdt sitt föregående yttrande det förklarande: att dermed icke afsåges någon förändring uti hvad, enligt städse gällande lagbestämmelse, med offentligt förtroende och uppdrag menades, utan åsyftades en af lagen dömd persons rätt, att icke af staten omedelbarligen hindras i sina bemödanden, att hos hvilken enskild medborgare eller association som helst vinna tillit och blifva samhället till nytta för framtiden.“

MECHELIN: „Endast några ord ber jag att få yttra i denna fråga. Förlust af medborgerligt förtroende såsom straffpåföljd synes mig i allmänhet icke kunna sammanstå med den uppfattning, att brottet försonas genom straffet. Principen är att ställa straffet, såväl i afseende å dess art, som dess mått, i riktig propor-

tion till brottet. Domen bör i allmänhet åsyfta detta och således icke framkalla straffpåföljden af ett eller annat slag, verkande såsom ett straff, ännu efter det brottslingen utstått det egentliga straffet. Sådant blir, såsom flera talare påpekat, dessutom hinderligt för den från fängelset frigifnes återinträde i samhället, eller försvårar åtminstone i hög grad denna hans återupprättelse.

Också synes det mig kunna anmärkas att sjelfva uttrycket: förlust af medborgerligt förtroende är alltför sväfvande och vidtsträckt. Det torde nog allmänt förstås såsom en varning, att icke i något afseende visa den frigifne förtroende, om och lagens mening endast är, att utesluta den för svårare brott bestraffade från positiva förtroende uppdrag eller utöfvandet af högre medborgerliga funktioner.

Så länge det ännu befinnes nödigt, kan man ju t. ex. genom kommunal-vallagarne bestämma, att god frejd är villkor för valrätt, o. s. v. Men detta generella stadgande om förlust af medborgerligt förtroende kan svårligen undgå att hafva en menlig verkan. Jag förenar mig således med de ärade talare, som uttalat sig för en förändring i denna riktning af hvad för närvarande är gällande“.

BERG: „På samma gång lagen stadgade, att vissa brott vore förenade med påföljden: förlust af medborgerligt förtroende, angåfvo lagen tillika uttryckligen, hvad denna påföljd innebar, nemligen att utesluta från sådana rättigheter och förmåner, för hvilkas tillgodonjutande god frejd erfordrades. I de lagar, som handlade om dessa förmåner och rättigheter, såsom riksdagsordningen, kommunallagarne m. fl. sades nemligen endast, att såsom villkor för deras åtnjutande erfordrades „god frejd“, att „icke vara dömd för van-

frejdande brott“ o. s. v., utan att närmare angäfves, under hvilka förhållanden ett begånget brott borde såsom vanfrejdande utestänga ifrån rättigheters utöfning, och att således om man ville ur strafflagen utsluta den nu gifna bestämmelsen derom, sådant svårligen kunde ske, utan att i sammanhang dermed en mängd andra författningar omarbetades, i syfte att närmare bestämma i hvilka fall begångna brott borde anses utgöra hinder för vissa rättigheters begagnande“.

P. J. BRÅKENIJELM (Underståthållare — Sverige):

Vid förevarande frågas besvarande borde enligt talarens åsigt, den omständighet, att påföljden „förlust af medborgerligt förtroende“ qvarstode i lagen, icke tillmätas så stor betydelse, som af någre talare deråt gifvits; ty inman ur allmänna rättsmedvetandet utplånats den föreställningen, att en person, som begått vissa brott, exempelvis stöld eller förfalskning, äfven efter utståndet straff vore vanfrejdad, torde påföljdens borttagande ingalunda medföra några väsentliga fördelar för brottslingen eller bidra till förekommande af återfall i brott. Vigtigare vore att reformera uppfattningen hos den stora allmänheten, så att förbrytaren icke blefve för, snart sagdt, hela sin framtid afskydd och förkastad, utan efter lösgifvandet finge mera, än nu vore fallet, röna af sin nästa välvilligt understöd i sina bemödanden att återvinna den sociala ställning, som genom brottets begående förlorats. På grund häraf ville talaren i första rummet förorda åtgärder, hvarigenom en reform i sistnämnde syftning kunde åvägabringas; och först derefter borde, enligt talarens förmenande, påföljdens borttagande ur lagen i frågakomma.

J. A. ANNELL (Fil. Doktor, Fångpredikant — Sverige): „Förlust af medborgerligt förtroende är

enligt mitt ringa förmenande en svårare straffpåföljd, än många tror; och säkert är, att till och med ett års förlust deraf, det minsta hvartill någon dömes, är ganska ofta tillräcklig att för alltid störta en frigifven och ånyo kasta in honom i fängelset. Jag erinrar mig ett yttrande af en fånge, hvilket lydde på följande sätt: „Det är statens både rättighet och skyldighet att straffa för brott mot dess lagar, men sedan borde den förlåta och glömma. Det förra sker väl, men aldrig det senare i vanliga fall.“ Detta yttrande gjorde på mig ett djupt intryck, ty jag måste inom mig själf erkänna sanningen deraf.

Bland de skäl, som hittills blifvit anförda för denna straffpåföljds borttagande ur lagen, hafva de svårigheter, mot hvilka en frigifven har att kämpa, tillräckligt blifvit framhållna, utan att nu behöfva ånyo upprepas.

Ett annat skäl torde vara, huruvida en sådan straffpåföljd kan ur theoretisk synpunkt försvaras. För en gifven förseelse bör ett visst straff vara stadgadt; men sedan detta är utstått, så bör det väl vara glömdt, åtminstone af den straffande, såvida han genom straffet ytterst afsett förbättring.

Det förnämsta skälet, hvarför den omnämnda straffpåföljden bör borttagas, är enligt mitt förmenande den okunnighet, som förefinnes derom både hos allmänheten och fångarne. Icke sällan har jag af dessa senare fått den frågan, huruvida de, så länge tiden för denna förlust varar, äro berättigade till H. H. Nattvard, huruvida de ega rätt att råda öfver sin person och egendom m. m. De tro sig vara alldeles fogelfria, hvilken okunnighet bidrager i hög grad till återfall. Och hvad straffet beträffar, så anar ingen dess vidd, förän han gjort sitt inträde inom fängelset

och förlorat det dyrbaraste, han eger, nämligen friheten. Hade alla från början erfarenhet såväl derom, som om de svårigheter, som vänta efter frigifningen, då de hafva sina betyg fläckade och äro dömda till förlust af sina sociala rättigheter, så skulle säkerligen rätt många af rädsla för alla påföljder afhålla sig från brottets farliga bana. Men hvad inträffar, när en person, äfven om han inom fängelset fattat goda föresatser, blir efter frigifningen utstött från alla? Han blir en fiende till samhället. Derför får jag ödmjukast föreslå, att straffpåföljden, „förlust af medborgerligt förtroende“, måtte försvinna åtminstone för 1sta resans brott“.

G. HAMMARSTEDT (Kyrkoherde — Sverige): „Frågan har förut blifvit betraktad från så väl samhällets som individens rätt; och i en tid, då den senare så mycket betonas på det allmännas bekostnad, skulle jag tveka att ytterligare framhålla denna, om icke erfarenheten lärt mig, huru mycket anteckningen i prestbetygen af straffpåföljden „förlust af medborgerligt förtroende“ medverkat till återfall i brott. Det är väl viktigt att kunna skilja mellan brottsliga och obrottsliga personer, men man bör och komma i håg, att många tjufnadsbrott framkallas af omständigheter, hvori många af de icke brottslige kanske aldrig varit försatte, och under hvilkas tyngd de möjligen skulle hafva dukat under, då de nu deremot räddats af sin samhällsställning m. m. — Vidare torde det vara viktigt att besinna, det knappt en fjerdedel af dem, som föröfvat tjufnadsbrott, torde dragas inför domstol, hvadan allmänheten i de flesta fall undandrages all kunskap om deras brott. Hvad slutligen angår dem, som i cellens ensamhet, skilda från verldsbullret, ensamma med sitt samvete, ensamma med Gud och

hans ord, haft tid att besinna sitt brott och dess följder, torde det vara minst nödigt att genom anteckning i prestbetyget varna allmänheten för dessa. Jag anser derföre, att för dem, som blifvit dömda för första resan stöld till straffarbete i cell och sålunda icke kommit i beröring med andra brottslingar, icke någon anteckning bör göras om förlust af medborgerligt förtroende.“

A. AHLBERG (Pastor — Sverig) instämde i allmänhet med de talare, hvilka yrkat upphörandet af straffpåföljden medborgerligt förtroende. Talaren ville särskildt betona, att personer, som första gången straffas för vanfrejdande brott, icke borde beläggas med förlust af medborgerligt förtroende, hvarigenom i de flesta fall erfarenheten visat, att utvägarne till ärlig försörjning blifvit stängda och återfäll i brott blifvit en följd. Talaren önskade deremot icke, att personer, som flere gånger gjort sig skyldige till brott, måtte erhallå sitt medborgerliga förtroende genast åter, enär det i allmänhet visat sig, att sådana egde brottsliga anlag, och det vore af vikt för allmänheten att lära känna deras moraliska kvalifikation.

J. H. DEUNTZER (Professor juris — Danmark) oplyste, at skönt man i Danmark ikke kender de omspurgte udtalelser i straffedomme, klæbe dog *faktisk* samme ulemper i henseende til tabet af medborgeres agtelse til straffedomme i Danmark. Andre onder end selve udståelsen af straffen bør kun følge straffedommen, for såvidt det er nødvendigt efter selve den pågældende rettigheds natur f. eks. valgret. Man bør af al magt kæmpe imod de sociale fordomme, som træde i vejen for forbryderens genindtræden i det borgerlige liv.

BERG: „Strafflagen innehåller icke någon föreskrift derom, att påföljden förlust af medborgerligt förtroende skulle antecknas i den dömdes frejdbetyg. Uteslutande af sådan anteckning, kan således påbjudas utan förändring af Strafflagens föreskrifter, och då jag motsatt mig upphäfvande af den nu i Strafflagen förekommande föreskriften, att vissa brott medföra förlust af medborgerligt förtroende, har jag således ej dermed haft för afsigt att bestrida, det ju icke en uteslutning ur frejdbetyget om den ålagda påföljden kan under vissa förhållanden vara lämplig. Tillförne innehöllo prestbetygen upplysning om alla, äfven obetydligare, förbrytelser, och dessa anteckningar kvarstodo under den dömdes hela lifstid. Den för stöld dömdes ansågs då för hela sin tid vanfrejdad, och just för att förekomma sådant föreskrefs det, att förlust af medborgerligt förtroende kunde inskränkas till viss tid, och att andra förbrytelser ej finge intagas i frejdebetygen än sådana, med hvilka en dylik påföljd var förenad.“

F. STUCKENBERG (Redaktør — Danmark): „I Danmark fandtes tidligere en bestemmelse om skuds-målsbøgers påtegning om overgået straf, hvilken påtegning i mange tilfælde forhindrede boghaveren i at finde arbejde og derved hidførte tilbagefald. Gennem fængselselskaberne og fængselsbestyrelsen søgtes dette forhold forandret. Dette lykkedes alt for flere år tilbage, og virkningen blev lettere adgang til arbejde og indflydelse på formindskelsen af tilbagefald. Jeg skal ved samme lejlighed henlede opmærksomheden på, at vi i Danmark alt i flere år have en lov om æresoprejsning, ifølge hvilken der fordres 5 års hæderlig vandel efter straffens udsoning for at erholde de ved forbrydelsen tabte rettigheder tilbage.“

B. K. GRENANDER (Fil. Dokt., vice Häradshöfding — Sverige): „Då förevarande fråga gifvit anledning till en öfverläggning äfven om lämpligheten eller olämpligheten af den i svensk lag såsom straffpåföljd på vissa brott stadgade förlust af medborgerligt förtroende, ber jag att härom få yttra några ord. Herr CANONICO uttalade i går inom första sektionen med skärpa, att statens straffande verksamhet rätteligen bestode deruti, att densamma, med anledning af den mot staten och dess ändamål fiendtliga vilja, ett begånget brott utvisade, underkastade brottslingen en penitentiär behandling, afsedd att undanrödja den fara för staten, som i denna vilja — oförändrad — förefunnes, och efter denna behandling, i hopp att den uppfyllt sitt ändamål, återgåfve honom åt samhället utan att dock ikläda eller kunna ikläda sig någon som hälst garanti för brottslingens verkliga förbättring. Om nu riktigheten af denna uppfattning af straffets verkliga natur icke torde kunna jäfvas, måste man ock ej mindre med professor MECHELIN finna det teoretiskt oriktigt, att staten likasom förlänger det egentliga straffet medelst en till och med i sjelfva *strafflagen* stadgad straffpåföljd af den allmänna natur som förlusten af medborgerligt förtroende, än äfven med professor DEUNTZER förneka hvarje den enskilde statsborgarens förmenta rätt att genom statens åtgärd hafva tillgång till kännedom om, huruvida möjligen den, med hvilken han står i begrepp att inlåta sig, inom viss längre eller kortare tid förut blifvit dömd för vanfrejdande brott. Men äfven om man sålunda erkänner, att straffpåföljden af medborgerligt förtroendes förlust icke, såsom den hos oss är stadgad, och, bland annat, medelst anteckning i prestbetyget tillämpas, låter sig ur teoretiskt principiel synpunkt försvaras, följer deraf

ingalunda, att nämnda påföljd genast kan eller bör, vare sig för alla eller några vissa utaf de af den samma straffade brott, upphävas. Ur *kriminalpolitiskt* synpunkt resa sig häremot många betänkligheter. Den karaktär af vanfrejd, som vidlåder vissa brott, är hos oss djupt rotad i folkmedvetandet och lagstiftningen. Det är icke lagarne, som bilda sederna, utan tvärt om. Skulle allmänheten plötsligen erfara, att dädaneftersom den, som nyligen undergått bestraffning för ett i allmänna föreställningssättet vanfrejdande brott, kunde bland den samma uppträda, utan att förhållandet under någon tid, hvarunder den straffade hade tillfälle att ådagalägga sin förbättring, blefve för t. ex. arbetsgifvare kändt, skulle säkerligen, särskildt å landsbygden, uppstå en allmän misstro mot okände arbetssökande och denna misstro troligen föranleda dertill, att, ehuru lagstiftningen dertill icke vidare gäfvade någon anledning, vid uppgörande af tjänste — och arbetsaftal något slags bevis om den tjänste — eller arbetssökandes goda frejd skulle af honom fordras, hvarigenom en mängd svårigheter skulle uppstå, och då frågar jag Eder, Mina Herrar! hvilken lagstiftning, som är bättre, statens nu gällande eller den, allmänheten sålunda skulle sjelf skapa sig? Man måste, alltså, enligt min tanke, börja med att bearbeta den allmänna meningen till en uppfattning af, att det är den för äfven vanfrejdande brott straffades rätt att vid utträdet ur fängelset af medmenniskor och medborgare mötas med välvilja och åtminstone en viss grad af förtroende, att anteckningen i prestbetyget om medborgerligt förtroendes förlust, icke såsom den så ofta uppfattas, innebär någon statens varning till hvar och en, att med denna träda i någon beröring, utan att det tvärtom för den enskilde, som det kan,

är en pligt att med råd och dåd hjälpa honom att börja och fortsätta en bättre lefnad. Det är ej underligt, om de, som se desse utsläppte fångar på nära håll, se deras kamp för en ärlig tillvaro och de stora svårigheter, bristen på ett rent prestbetyg härvid för dem lägger, se, hurusom denna förlust af medborgerligt förtroende för den straffade, som rehabiliterad, borde vara åt samhället återgifven, sålunda i sin tillämpning framträder icke såsom en straffpåföljd, utan som en fortsatt bestraffning, det är ej underligt, säger jag, om hos dem låter sig lifligt förnimma en önskan att ju förr dess hellre se antingen hela straffpåföljden vare sig för alla eller för vissa brott, hvarå den nu följer, eller åtminstone föreskriften om anteckning om densamma å prestbetyget upphäfd, men det är ej heller att fördöma, om lagstiftaren, med samma slutliga mål för ögonen, som de, vill i sina åtgärder för dess uppnående iakttaga den varsamhet, som är hans första pligt, icke vid i en sak, sådan som denna, på en gång helt och hållet bryta med det bestående, utan önskar att genom flere hvar för sig mindre, men tillsammans lika genomgripande och kanske på längden verksammare åtgärder så småningom nå det af alla eftersträfvade målet. Då det förslag, herr underståthållaren BRÅKENHJELM under öfverlägningen framställt, går i denna riktning, förenar jag mig med honom“.

ALMQUIST: Sammanfattningen af de uttalade åsikterna torde kunna göras så, att anteckningen i prestbetyget om straffpåföljden „förlust af medborgerligt förtroende“ ansåges hafva varit af menlig verkan, enär den stora allmänheten ej uppfattade betydelsen af denna straffpåföld, såsom herr presidenten BERG upplyst meningen dermed vara. Utan att uttala sig om, huruvida denna påföljd borde ur allmänna lagen

borttagas, syntes man således vara enig derom, att anteckningen om densamma icke borde inflyta i prest-betyget. Hvad några talare föreslagit i fråga om betyg, som af fängelsedirektör borde afgifvas till fånge vid frigifningen angående hans uppförande under fängelsetiden, syntes mindre lämpligt, helst erfarenheten visat, att just de gröfsta brottslingar ofta uppfört sig bäst i fängelset.

Efter slutad öfverläggning beslöts, på förslag af STRÅLE, med hvilken BRÅKENHJELM instämde, att den förda diskussionen skulle anses såsom svar å den nu behandlade frågan. Sammanträdet afslutades klockan $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Andra mötet den 22 Aug. kl. $\frac{1}{2}$ 1.

Vice-ordföranden Professor MECHLIN ledde mötets förhandlingar, som begynte med den

tredje frågan: Huruledes må visshet bäst kunna vinnas om en tilltalad persons föregående vandel och undergångna bestraffningar?

H. SAGER (Borgmäster — Danmark) berörde, hvorledes dette forhold er ordnet i Frankrig, hvor oplysninger i kriminelle sager, angående vedkommendes vita ante acta, søges ved underdomstolen på hans fødested, eller, dersom han ikke findes født i Frankrig, eller man ikke ved, hvor han er født, ved justitsministeriet. Han meddelte dernæst, hvorledes man i Danmark igennem politiefterretningerne, der udgaa flere gange ugenlig til samtlige politiautoriteter, søger underretning om tidligere passerede domfældelser. Ekspeditionen går på denne måde hurtigt, og denne forretningsgang er anset for tilfredsstillende. Sluttelig bemærkede han, at Frankrig er i forbindelse med til dels alle nabostater, med hvilke der udveksles gensi-

dige meddelelser om de straffede personer, der henhøre til de respektive nationaliteter. Taleren anså det for ønskeligt, om lignende overenskomster kunde ordnes mellem Nordens riger.

ALMQUIST. Upplysning angående tilltalad persons föregående vandel kunde stundom i Sverige icke vinnas utan svårigheter. Anledningen dertill torde vara den, att underrättelse om ådömdt straff sändes till fångens hemort. Större besvär vore likväl ej att sända sådan underrättelse till den dömdes födelseort. Denna förändras aldrig, och om densamma saknas mindre sällan upplysning. Inrättandet af ett enskildt embetsverk för dessa ämnen torde medföra ej obetydliga kostnader.

I detta fall syntes emellertid de skandinaviska länderna ej hafva så mycket gemensamt, helst för iteration af brott ej inom annat land tillämpades särskild eller förökad påföljd.

De utländska brottslingarne gjorde minsta bekymret; de kunde efter strafftiden sändas hem. Löst folk från främmade länder kunde landet befrias ifrån, om herrar landshöfdingar täcktes begagna den makt och myndighet dem tillkomma. Fotografering vid frigifningen af farligare förbrytare vore i Sverige redan påbjuden.

STRÅLE fann prestbetygen i allmänhet vara tillräckliga för i fråga varande upplysningar, men det finnes personer, som icke hafva stadigvarande hemorter, och det gifves andra, som vilja blanda bort korten och försvåra upplysningars inhemtande, hvilket ofta vore fallet med svåra brottslingar. De sistnämnda borde fotograferas. Exempel framlades på sist nämnda faringsätts lämplighet, och talaren anförde, huru man

i detta fall går till väga i Frankrike, der man också har att tillgå register öfver alla svåra brottslingar.

BERG (Chef för statistiska Centralbyrån — Sverige): „Fastän jag icke kan lemna något direkt bidrag till belysning af den väckta frågan om internationellt utbyte af upplysningar rörande för brott tilltalade personer, utbeder jag mig dock få begagna detta tillfälle, då jag ser flere herrar landshöfdingar och landssekreterare närvarande, att fästa uppmärksamhet på det stora antal af måhända 20 till 30 tusen personer i vårt land, rörande hvilka rättskipningen vid behof skulle möta svåra hinder, ja omöjligheter att erhålla behöfliga uppgifter. Hvad beträffar Svenska undersåtar måste orsaken härtill sökas i bristande efterlemnad af gällande författningar. Dessa föreskrifva nemligen dubbla längder öfver befolkningen, den ena förd af församlingarnes presterskap innehållande alla nödiga upplysningar, den andra årligen upplagd af civilmyndigheter vid de s. k. mantalsskrifningarna, vid hvilka hvarje egendoms — och hus egare vid ansvar är förpligtad uppgifva de personer, åt hvilka han lemnat bostad, och kronobetjeningen är berättigad att affordra hvarje person uppgift om kyrkoskrifningsort m. m.

Det är klart, att om dessa skyldigheter och rättigheter noggrant iakttoges, ingen Svensk medborgare skulle saknas i de längder, der han enligt författningarne bör finnas inskrifven, och att ur endera af dessa längder nödiga upplysningar skulle kunna hemtas för rättskipningen.

Hvad åter beträffar härstädes längre tid sig uppehållande eller bosatte utländske undersåtar, saknas ännu föreskrifter för ett förfaringssätt, som kunde betrygga fullständiga uppgifter om dem. Endast ett ringa fåtal af dem torde finnas upptaget i de

längder, som föras af statskyrkans presterskap eller af föreståndarne för församlingar af främmande trosförvandter, och de bland dem, som ej ega fast egendom eller fast anställning, torde oftast undgå att vid mantalsskrifning blifva anmälda, hvaraf naturligtvis måste följa svårighet, ja omöjlighet att om deras personer erhålla tillförlitliga upplysningar.

Företrädesvis gäller detta den mängd af Finska undersåtar, som strömma till de nordligaste länen, och de s. k. Polske judarne. Olägenheterna häraf måste blifva kännbara för rättskipningen såväl här som i deras hemland; och för vårt eget samhälle kan det ingalunda vara hälsosamt att inom sig hysa tusende tal af en lös befolkning, med hvilken det ej genom några band är förenadt, och som i följd häraf ock torde till största delen åtminstone gå i mistning af de fördelar, som kommunerna erbjuda sina medlemmar i afseende på barnundervisning, sjuk — och fattig vård m. m.

För att möjliggöra och underlätta det af herr SAGER väckta förslaget torde alltså uppmärksamhet böra riktas på behovet, att främmande makts undersåtar, som längre tid här i landet vistas, måtte varda i sådane officiella längder införda, som kunna blifva tillgängliga källor för nödiga upplysningar om dem."

Sedan diskussionen härefter förklarats slutad, antogs såsom mötets åsigt, att lämpligaste medlet att befrämja kunskap om en tilltalad persons föregående vandel och undergångna bestraffningar vore att genom domstolens försorg underrättelse om ådömdt straff sändes till den dömdes födelseort, oberoende af hans tillfälliga hemort; hvarjemte mötet ansåg, att stor fördel i detta afseende skulle vinnas genom fotografering vid frigifningen af farligare förbrytare.

Derefter företogs:

Fjerde frågan: Har erfarenheten visat, att längre tids cellbestraffning medfört menlig inverkan på fången i fysiskt eller psykiskt hänseende? — Anses i motsatt fall, cellbestraffning utan äfventyr kunna utsträckas till två år, oafkortad eller derutöfver?

SCHÖNMEYER yttrade: „Då cellsystemet måste hafva olika inflytande på individer, hvilka tillhöra skilda samhällsklasser, eller hvarje person med olika uppfostran, sinnesstämning och borgerlig ställning, skall det naturligtvis medföra mera lidande för hvar och en bildad personlighet, än den hvilken står på lägre eller lägsta grad af mensklig utveckling, af hvad kön den vara må. Men för den sinnesslöe eller meniskofientlige och likgiltige för sin lefnadsställning kan det deremot ej vara af någon menlig inverkan utan snarare behagligt, såsom för den late och till lynnet försoflade. Det synes följaktligen, att detta system behöfver många grader i sin tillämpning, afpassade i förhållande till dessa omständigheter hos individer; och hvad erfarenhet som helst må hafva vunnits om denna bestraffnings verkan på fången i fysiskt eller psykiskt hänseende, torde det vara vådligt, eller mindre önskvärdt att cellbestraffningen utsträcker till 2 år och längre tid“.

A. HANSEN (Fængselsinspektør — Danmark) yttrade, at han med hensyn til det foreliggende spørgsmål vilde udtale sig for et isolationsmaximum af 2 år. Man kunde statistisk påvise, at det langt overvejende flertal af dem, der physisk eller psykisk led ved cellestraffen, faldt på de med mere end to års isolation straffede. Han skulde tillade sig at oplyse, at forholdet ved Vridsløselille fængsel i denne henseende stillede sig således:

Af fanger på 2 år have 31 pct. lidt i fysisk, 5 pct. i psykisk henseende. Af fanger på $2\frac{1}{2}$ år 32 pct. i fysisk, 5 pct i psykisk henseende

- 3	- 36	-	—	14	-	—	—
- $3\frac{1}{2}$	- 75	-	—	17	-	—	—

Der var ingen tvivl om, at cellesystemet med denne indskrænkning i straffens varighed bedst var i stand til at løse den opgave, man måtte stille til et *forbedringshus*. Han vilde såmeget stærkere accentuere dette, som det forekom ham, at det ligesom lå i luften, at man ikke længer havde den tillid til cellesystemet som hidtil. Han udtalte sig indtrængende for bibeholdelsen af cellestraffen med de fornødne modifikationer.

P. A. BROFELDT, (Fängelsedirektör — Finland):

„Enligt nu gällande lag i Finland om verkställighet af frihetsstraff, äger fängelsedirektören ensam bestämma, huru länge fånge skall hållas i cell, dit han äfven ifrån gemensamhetsfängelset efter direktörens bestämmande för dåligt uppförande m. m. kan återförsättas. Fången kan sålunda i likhet med hvad fallet är t. ex. i Zwickau, konungariket Sachsen, behandlas efter sin individualitet. Den erfarenhet jag vid tillämpningen af straffet haft är fullkomligt motsatt den, som af en föregående talare som i frågan yttrade sig, uttalats. Jag har nämligen funnit, att de bildade haft vida lättare att genomgå cellstraffet än de obildade, emedan den bildade under från arbete lediga stunder varit i tillfälle att sysselsätta sig med läsning, då den obildade deremot under fristunder funnit sig sysslolös och mera isolerad. Deremot har jag erfarit att cellstraffet verkat högst olika efter fångarnes individualitet, i enlighet hvarmed allt frihetsstraff enligt min åsigt borde lämpas. Att cellstraffet skulle inverka

skadligt på fångar i fysiskt eller psykiskt hänseende, har jag icke kunnat finna, ehuru jag haft exempel på, att jag måst förvara fånge äfven utöfver 3 år i cell; och i södra Tyskland har jag sett fångar, som suttit 9 å 10 år i cell.“

ALMQUIST: Meningen med den nu behandlade frågans afgifvande hade varit den, att man velat inhemta de församlade fängvårds tjenstemännens erfarenhetsrön, angående cellstraffets inverkan på fångarne. I Sverige syntes iakttagelserna i detta afseende icke vara stora. Annorstädes, t. ex. i Zwickau, hade man med bestämdhet konstaterat cellstraffens olika inflytande på särskilda klasser af fångar. I allmänhet hade man iakttagit, att transpirationen tilltagit, och att krafterna betydligt sjunkit under första delen af fångenskapen. Denna utgjorde ett själsstraff, som inverkade på kroppen. Redan på kongressen i London förklarades det ursprungliga filadelfia — systemet eller absolut isolering, icke numera kunna försvaras. I straffanstalten i Bruchsal hade allt från början fången dagligen varit beredd besök af minst sex bildade personer. De sakkunnige hade länge sedan uttalat sig derom att isolering i cell ensamt för sig ej motsvarade anspråket, att straffet bör verka fångens förbättring. Cellen vore nödvändig för att bevara fången från det förderf, samvistelsen med än sämre skulle medföra. Den uppmjukade ock sinnet och gjorde det modtagligt för undervisning och goda intryck; men sådant vunnes endast genom gemenskap med upplyste personer, som förstodo att vinna fångens förtroende och hade ett lefvande intresse att verka för hans förädling. Regeln syntes därför böra vara: å ena sidan, att fången genom separation befriades från skadlig inflytelse af andra fångar, och å den andra, att

han bereddades besök af intelligenta personer. Ett väl ordnad cellstraff syntes kunna förlängas till 2 år, oafkortadt; men dessa 2 år borde då motsvara 3 års straffarbete i gemenskap.

STRÅLE: „På grund af den erfarenhet, som kommit mig till del, tillåter jag mig att på första delen af frågan svara, att, såsom allmän regel, cellbestrafningen, sådan den i Sverige eger rum, icke haft menlig inverkan på fångarne i fysiskt eller psykiskt hänseende. Undantag finnas väl, men man bör komma ihåg, att äfven i det fria lifvet inträffa fall i bägge nämnda hänseender. Dessutom bör fängelsernas tjänstemän med oafslätlig upmärksamhet följa individerna och efter omständigheterna bereda lindring genom ett längre vistande i fria luften, tjenlig sysselsättning, läsning af nyttiga och lämpliga böcker o. s. v. Efter läkarens föreskrift kan fönstercell begagnas och jemväl sällskap med annan fänge tillåtas.

Att utsträcka cellbestrafningen efter närvarande disciplin utöfver 2 år, eller rättare sagdt, efter stadgadt afdrag, 1 år $6\frac{3}{4}$ månader, vågar jag icke tillstyrka. Jag har mig visserligen bekant, att fångar tillbragt längre tid i cell utan olägenhet, men sådana fall torde icke kunna upställas såsom regel.

En annan fråga är, om nuvarande celldisciplin bör förändras efter viss tid och efterföljes af en lindrigare. I sådan händelse torde cell-tiden kunna något utsträckas.

Då en annan talare åberopat en annan erfarenhet, än den jag uttalat, tillåter jag mig uppmana kongl. fängvårds styrelsens här närvarande biträdande läkare Herr Doctor SCHAGERSTRÖM, som under många år emottagit rapporterna från rikets samtliga fängelse-

läkare, att yttra hvad han i förevarande hänseende inhemtat.“

P. J. SJÖHOLM (Slottspastor — Sverige): „Cellen inverkar olika på olika individer, beroende af individualiteten. På nästan alla utöfvar cellen till en början sådan inverkan, att fången börjar besinna sig, men snart inträder hos kolerikern hat och bitterhet, ja kanske förhärdelse, flegmatikern finner tillfälle att tillfredsställa sitt anlag för lättja, sangvinikern skapar sig fantasibilder och lefver i en fantasiverld, som för honom kan blifva såsom full verklighet. Derföre måste individuel vård honom lemnas och bestraffningen i cell betingas och bestämmas af hans personlighet. I det s. k. församlingsrådets magt, detta råd bestående af direktör, prest, lärare och läkare, borde vara lemnadt, att hvar och en af dess medlemmar personligen finge yttra sig öfver cellfånge, sedan denne någon tid vistats i cell, och dessa yttranden underställa kongl. fångvårds styrelsens bepröfvande och bestämmande, huruvida fånge skulle fortfarande aftjena straffet i cell eller gemensamhetsfängelse“.

II. WESTIN (Landssekreter — Sverige): „Då afsigten med framställande af frågan Nr. 4, huruvida erfarenheten visat, att längre tids cellbesträffning medfört menlig inverkan på fången i fysiskt eller psykiskt hänseende, afser att vinna faktiska upplysningar rörande härom gjorda iakttagelser, hade jag trott, att vederbörande fängelsedirektörer och fångpredikanter, som stå i mera omedelbar beröring med cellfångarne, skulle vara mera allmänt i tillfälle att meddela upplysningar i detta afseende; men då så icke synes vara händelsen, bevisar detta, att hos dessa tjenstemän ännu råder tvekan om förhållandet. Jag vill emellertid icke uraktlåta att meddela mina egna iaktta-

gelser för den händelse, någon, om och ringa, upplysning deraf skulle kunna vinnas. Visserligen anser jag, att, såsom en talare förut anført, längre eller kortare tids utsträckning af cellstraff bör vara beroende på huru mycket hvarje individ i sådant hänseende visar sig kunna uthärda. Men då en pröfning häraf, om densamma öfverlåtes åt fängelseföreståndaren föranledar till godtycke, hvilket man så mycket som möjligt bör undvika att framkalla, synes det mig nödvändigt att söka genom allmänna iakttagelser bilda sig ett omdöme, som blir bestämmande för stadgande af allmän regel till efterrättelse. Huruvida såsom general-direktören ALMQUIST förordat, en större fördel för fångens både lekamliga och andliga lif skulle vinnas genom besök i cellen af bildade personer, med hvilka fången skulle komma i samtal, är jag ej i tillfälle bedöma, helst belägenheten af våra svenska cellfängelser, som äro spidda kring hela landet på mer och mindre bebodda orter, icke lemna tillfälle till åstadkommande af den sålunda afsedda vaxelverkan; och det torde, för vidtagande af föreslagna åtgärder i berörde hänseende, vara nödvändigt, att cellfängelserna än mer centraliseras, än i Sverige förhållandet nu är. Deremot förefaller det mig, till följd af de observationer, jag varit i tillfälle att sjelf göra, och de upplysningar, jag kunnat af vederbörande tjenstemän mig förskaffa, som om, med afseende å beskaffenheten af våra svenska cellfängelser, som lemna mycket öfrigt att önska, synnerligen i afseende å nödig och lämplig ventilering, den tid, till hvilken cellstraff utan fara för fångens fysiska helsa och psykiska välbefinnande kan sträckas, icke bör öfverstiga ett år“.

SCHAGERSTRÖM (Doktor — Sverige) yttrade sig på uppmaning af hr. STRÅLE om helsotillståndet inom

fängelserna. Han kunde ej erinra sig, att i någon rapport till honom omtalats något fall af svårare sjuklighet, som förorsakats genom cellstraffet. Helsotillståndet inom cellarne vore ovanligt godt, och ofta voro rapporterna blanka. Sinnessjukdomar inträffade visserligen oftare hos fångar, som undergingo cellstraff, än hos dem, som vistades i gemensamhetsfängelser, men dessa sjukdomar inträffade vanligen vid början af straffets utstående.

F. BRUUN. „At opnå et almengyldigt svar på, om cellestraf kan udstrækkes til 2 år eller derudover, er vel umuligt, sålænge straffen udføres på forskellig måde, og sålænge personerne, på hvem straffen fuldbyrdes, ere så forskellige. For over 30 år siden på Kongressen i Frankfurt opkastedes spørgsmålet, men det besvaredes først forskelligt fra de forskellige lande, og som bekendt er endnu grænsen for straffens varighed forskellig i de forskellige lande. Efter erfaringen i de Danske fængsler vise vel straffens skadelige virkninger sig såvel i fysisk som i åndelig retning allerede i slutningen af det første år, men fremtræde først ret i løbet af det andet år. Selvfølgelig gælder her også en individuel behandling. Udover det andet år formener jeg ikke at straffen bør udvides.“

ALMQUIST erinrade om hvad läkarens rapport i konglig Fångvårds Styrelsens berättelse för år 1876 innehåller om antalet sinnes sjukdomar och sjelfmord inom fängelserna.

A. FALK (Regimentsläkare — Sverige): „Med anledning af en föregående ärad talaresh framställda förmodan, att det å våra fängelser, isynnerhet cellfängelserna, förekommande opropotionerligt stora

antal sinnessjukdomar och sjelfmord skulle i väsentlig mån bero på verkningarne af cellstraffet och det sätt, på hvilket det hos oss genomföres, vill jag, då jag blivit provocerad att yttra mig, härmed endast förklara, att jag ej fullt delar denna åsigt eller anser den af erfarenheten bekräftad.

Att sinnessjukdomar och sjelfmord, till hvars uppkomst och begående starka lidelser och häftiga sinnesrörelser ofta äro de verkande orsakerna, förträdesvis skola förekomma ibland brottslingar både i och utom fängelserna, ligger nemligen i sjelfva sakens natnr; och man behöfver och får så mycket mindre anse dem beroende på arten af straffet, som de, der orsakerne ej kunna sökas längre tillbaka eller äfven i ärftliga anlag, oftast inträffa eller begås under ransakningstiden eller i början af brottslingens bana och ingalunda hos eller af äldre brottslingar och dem med längre strafftid. Jag vill emedlertid härmed ej hafva förnekat, att ju cellstraffet ofta och hos mera utpregladt tröga eller lifliga naturer under en period af detsamma, vanligen inträffande någon tid under första halfåret, hvilken jag skulle vilja kalla acklimatisationstiden, utöfvar en viss depraverande verkan på fångens både mentala och fysiska funktioner, och under hvilken han kan vara i behof af mer än vanlig uppmärksamhet och omvårdnad; men i allmänhet reser han sig snart nog åter, och för min del tvekar jag ej, att, efter mer än 20 årig verksamhet vid ett cellfängelse, uttala den åsigt, att cellbestraffning, äfven såsom den hos oss genomföres, i allmänhet ej medför så beskaffad nemlig inverkan på fången i fysiskt eller psykiskt hänseende, att någon synnerlig fara bör kunna uppstå genom dess utsträckning äfven till 2 år.“

Efter slutad öfverläggning förklarades den hållna diskussionen utgöra svar å den förelagde frågan.

Mötet upplöstes klockan $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Tredje mötet den 23 Aug. kl. $\frac{1}{2}$ 1.

Vid detta sammanträde företogs, under Generaldirektör ALMQUISTS ordförandeskap, behandling af den

Femte frågan: Anses cellstraffet, på sätt det i Sverige tillämpas, med absolut isolering böra för framtiden bibehållas, eller anses det böra modifieras till närmare likhet med det i åtskilliga andra länder använda, och fången således dagligen beredas besök af bildade personer och undervisning jemväl i andra ämnen än religion?

J. M. BERENCREUTZ (Major, Fängelsedirektör — Sverige) yttrade sig således: „Min åsigt i förevarande fall är, att cellstraffet i allmänhet till en början bör tillämpas på sätt, nu sker i Sverige, genom absolut isolering, på det fången derigenom må känna straffets hela skärpa och komma till besinning om sin brottslighet; men jag skulle deremot anse önskligt, om i cellstraffet under senare delen deraf egde rum någon modification och fången bereddades flitigare besök än hvad nu kan ega rum af vid fängelset anställda tjenstemän och lärare, af hvilka fången bibringades undervisning och råd för sitt beteende vid och under den blifvande friheten, ty jag anser uppenbart, att en människa efter en längre celltid med absolut isolering, den må nu utsträckas till två år eller derutöver, skall utgå ur fängelset temmeligen skygg och rädlös och sålunda derigenom hafva svårt att skaffa sig en ärlig försörjning, hvaremot detta skulle i betydlig grad underlättas, om fången under strafftiden upplystes och bereddades därför.

Jag vill och fästa vikt vid, att undervisningen utsträckes äfven till andra ämnen än det religiösa, då för fången kunde yppa sig andra tillfällen till bildning och förströelser än de brottsliga, han förut anlitat“.

R. PETERSEN (Fängelsedirektör — Norge): „Jeg er i gæld til denne forsamling fra igår, da jeg på grund af omstændighederne ikke kom til at ytre mig, uagtet jeg har ikke mindre end 20 års erfaring om cellestraffens indflydelse på fangerne. Men da spørgsmål 5 så nær er forbundet med det 4de, håber jeg det vil blive mig tilladt at begynde med sidstnævnte, især da jeg ved udviklingen deraf vil komme til det resultat, som spørgsmål 5 efter mit skøn fortjener.

Bodsfængslet i Christiania med 250 celler begyndte sin virksomhed 1851 og havde til direktør nuværende Sørenskriver NORUM indtil 1858, da jeg overtog bestyrelsen. NORUM kom til det resultat, at cellestraffen ikke burde udstrækkes over 2 år, medens jeg — tværtimod alt hvad her igår blev ytret — lidt efter lidt er kommen til den overtydning, at man trygt kan gå til 4 år, som nu er maximum, eller måske til 3½ år. Der var i fængslets første år mange fænomener, som nødvendigvis måtte stemple cellestraffen som farlig. Jeg har desværre ikke som mine Danske kolleger talstørrelser på rede hånd, men så meget er vist, at de sjælelige rystelser i de første 7 år gik op i hundreder, samt at man endogså var nødsaget til undertiden at overføre 2 fanger hver måned til fællesanstalterne. Fængslets lov giver nemlig direktøren, når lægen og præsten ere enige med ham, tilladelse til at fjærne en fange, når han ikke synes skikket til fortsat cellestraf. Lidt efter lidt forbedredes forholdet, tallet 100 kunde reduceres til 10 tænker jeg, og der hengik flere år

uden at man var nødsaget til at fjærne nogen fange. Vi må i denne anledning erindre, hvad FÜESLIN siger i sin bekendte bog „Die Einzelhaft“ at man overalt i verden i begyndelsen var ængstelig for cellens indflydelse på fangen og at man i den anledning tog fænomener til indtægt, som ingenlunde vare nogen opmærksomhed værd. Desforuden skylder jeg at oplyse, at vore cellevinduer i begyndelsen bestod af mat glas og vare tætte, medens ventilationen foregik på anden måde. Jeg har mange gange tænkt mig, at denne mangel på frisk luft, denne indespærring i et kulsort rum må have været anledningen til de mange sindslidelser, som man noterede i fængslets første år. Ialfald er jeg sikker på, at jeg skulde have tabt min forstand, enten totalt eller partielt, hvis jeg var bleven indsat i en således konstrueret celle. Da forholdene vare så sørgelige, indførte man den Pentonvilske zigzagrude, men i længden var dette en meget utilstrækkelig kanal for indstrømning af frisk luft. Jeg kan ikke sige hvor forundret jeg blev, da jeg ved mit første besøg i Vridsløselille fik set den store rude, som var til at åbne, og det første jeg gjorde, da jeg kom hjem, var at afskaffe den Pentonvilske rude og istedenfor den at indrette en liden rude til at lukke op med ståltråde udenfor. Hermed gik det til nu i sommer, da jeg for enkelte fanger, som sidde på lang tid, har indrettet hele vinduet til at slå op. Hvad fanger med nogenlunde ret kunne gjøre fordring på synes jeg er luft og jeg tvivler heller ikke på, at en rigelig adgang til luft for en stor del vil fjærne ulemperne ved cellestraffen udover en vis tid.

Hvorfor vil man nu have cellestraffen indskrænket til 2 år?

„Jo blev det igår sagt, navnlig fra Dansk side, fordi fangen på den tid står i fare for at lide overlast både i fysisk og mentel henseende. Men erfaringen både i Danmark og i Norge er jo den, at den uheldige indflydelse, som cellen kan have på enkelte individer, i regelen indtræder inden de 2 år, ja, at det første år er det farligste og dernæst det andet. Ville vi overhovedet have cellestraf og ville vi i den anledning sætte os udover de betænkeligheder, som ere tilstede, så gjøre vi næppe forholdene bedre ved at sætte punktum ved udløbet af det 2det år eller endogså tidligere, hvilket også er blevet foreslået. Det er også blevet sagt, at fangen efter 2 års forløb sløves og at der da intet mere er at udrette med ham. Jeg må her skelne skarpt mellem 2 slags fanger, mellem dem, som første gang undergå cellestraf, og dem, som gentage den eller de såkaldte recidivister. Efter min overbevisning er cellen ligeså velsignet for de første som den er skadelig for de sidste. De akute forbrydere, det er dem, som begå en forbrydelse af den slags, som i regelen ikke repeteres, f. eks. falsknere, drabsmænd, voldsmænd, indbrudstyve og andre grove tyve, som ikke iforvejen have befattet sig med at stjæle eller rapse, overtræderne afsøfartsloven o. s. v., o. s. v., betragte cellen som et ærligt straffested og underkaste sig med resignation dens savn og lidelser. Recidivisten, hvortil i regelen høre de habituelle tyve, tage det derimod ikke så nøje med ærligheden og skikkelsen. De første gang dømte eller ialfald de, som tidligere ikke have siddet i nogen straffeanstalt, begribe, hvor godt det er for dem at være isolerede fra andre forbrydere, og derfor ville de også anstrænge sig for at modstå cellens og ensomhedens tryk, medens de habituelle forbrydere

ikke lægge den positive gode villie til og derfor udsætte sig for de skadelige følger. Enten ville de sløves, skønt de følge med i disciplinen og blive i alt udvortes (men også kun i det udvortes) eksemplariske fanger, eller de ville revolttere med den grusomme ensomhed og kun anse den for et unødigt tyranni. Man skal nemlig lægge mærke til, at cellestraffens tyngde ligger i ensomheden, og at ensomheden med al sin knugende magt virkelig er tilstede, skønt den nyere teori altid taler om, at fangen ikke er alene, men at han kun er isoleret fra det slette selskab. Man giver ham en directør, en præst, en læge, lærere og skikkelige vogtere til daglig omgang, men hvor ofte har man ikke gjort den erfaring, at et menneske i ordets strengeste forstand er isoleret, uagtet han er omgivet af et stort selskab, når dette er således beskaffent, at han ikke kan blande sig deri eller med fuld fortrolighed slutte sig dertil? Hvad et menneske tiltrænger, lige så meget som det daglige brød, er omgang med sine egne, ikke alene med slægt og venner, men overhovedet med dem, som stå omtrent på samme dannelsesstrin som han selv. Omgang med overordnede og højere stillede vil dog til syvende og sidst kun blive en helligdagskost for ham. Jeg er ingen filantropist i den forstand, at fængslerne efter min mening bør gøres så komfortable og behagelige som muligt, tværtimod jeg vil at straf skal være straf og at der skal være noget hårdt tilstede, som bliver en virkelig lidelse for fangen, men det er ikke alle lidelser, som jeg kan sympathisere med. At spærre et menneske gentagende gange inde, og udelukke ham fra al mulig, selv den mest kontrolerede omgang med dem, som stå ham nærmest i livet, finder jeg grusomt og unaturligt, og jeg finder det end mere

grusomt og end mere stridende mod naturen, fordi al erfaring jo lærer os, at 4de. 5te og 6te gange tyve ikke alene blive bedre ved celledivet, men tværtimod slettere, idet i ethvert tilfælde deres viliekraft slappes år for år. Det er et spørgsmål af megen vigtighed, hvor lang cellestraffen kan være. Det gælder synes jeg at få så mange som muligt ind i cellen og at frelse dem fra fællesanstalten. Jeg vil så gerne gå til hvad der i vor straffelov kaldes 4de grad eller til i det højeste 6 års straffearbejde, som reduceres til 4 års celle, men jeg kan jo ikke negte, at jeg gerne vil have reduktionen noget stærkere, så at 4 år kunde overgå til $3\frac{1}{2}$. Men jeg har heller ikke nogensomhelst betænkelighed ved at modtage fanger i cellen (når de som tidligere sagt ikke ere recidivister) på en så lang tid, og jeg tror, at erfaringen fra vort fængsel med bestemthed støtter denne min opfatning. Jeg må nu først oplyse, at cellestraffen hos os ikke udføres på samme måde som i Danmark og Sverig men i en meget mildere form. I begge disse lande er det jo indrettet således, at den ene fange aldrig får den anden at se, medens vi aldrig have lagt nogen vægt derpå. Vi holde fangerne i 15 skridts afstand fra hverandre, når de gå ud af cellen, men det er også det hele. Jeg må hertil i parentes bemærke, at fangerne på skolen på stemmen lære hverandre at kende, så at jeg alene af den grund ikke kan anse det for nødvendigt at maskere fangen. Dernæst må jeg bemærke, at der hos os (som i Danmark) er lagt en progression ind i straffen, idet fangerne ere inddelte i 5 klasser. I første klasse sidder fangen i 3 måneder (i 5 måneder, når han er recidivist), i 2den i 5 måneder, i 3die i 1 år, i 4de 1 år og i 5te resten af sin straffetid. I første klasse kommer han ikke ud af cellen, undtagen

når han skal lufte sig, bade eller gå i kirken; han får derhos ingen andre bøger end dem, som tilhøre cellen. I 2den klasse kommer han på skole og kan få bøger fra bibliotheket. I 3die klasse kan han tages til arbejde udenfor cellen, men inde i selve fængselsbygningen. I 4de og 5te klasse kan han tages til arbejde ude i fængselsgårdene, som mere og mere omdannes til haver, hvor vi blandt andet dyrke alle de køkkenurter, som fængslet tiltrænger. Ude arbejde fangerne undertiden, skønt hver på sin plads og under opsigt af en betjent, sammen i et antal indtil 4. Der er desforuden forbundet flere mindre begunstigelser med de højere klasser, men som jeg her ikke vil omtale, da jeg er bange for det vil blive for vidtløftigt. Vor progression har den store fejl, at den er for liden, men jeg søger stadig at udvide den så meget som muligt, idet jeg er mere villig til at gjøre en fange indrømmelser af den slags, som en direktør har i diskretion, når han er i de højere klasser, end når han er i de lavere. Hvad vi mest tiltrænge er overarbejdspenge, da jeg tror, at intet mere vil bidrage til gennem de forskellige stadier at holde fangen vågen og livsfrisk, end tanken om at han selv under sit fangenskab erhverver sig noget enten til underholdning for sin familie eller til støtte for sig selv, når hans løsladelsesdag kommer; så må al den betænkelighed, som kan fremstille sig mod et årelangt celleliv, efter mit skøn fuldstændig vige. Såvidt jeg ved er vor overbestyrelse betænkt på at indføre overarbejdspenge, og indførelsen af dem skal jeg hilse som et morgengry over vort fængsel. Men jeg må gentage, at jeg selv uden dem ikke er bange for cellestraf til henimod 4 år, uagtet jeg må indrømme, at den ikke går af sig selv, men at der må gjøres

noget, for at den kan bæres med et godt resultat, Jeg har i sommer mere end tidligere forsøgt på at gøre arbejdet ude i vore fængselsgårde så interessant som muligt for fangerne i 4de og 5te klasse, idet jeg har anvist de forskellige fanger hver sit stykke jord, som han har at dyrke og holde pudset og net i enhver henseende. Det har været tilfredsstillende at iagttage fangerne under dette arbejde, idet jeg har set, hvor megen glæde de havde deraf og hvor meget de søgte at tilegne sig af den smule havekunst, som vi råde over, navnlig når de vare fra landet. Uden en progression anser jeg lang cellestraf for en umulighed; med den tror jeg, at den vil kunne gå overalt selv indtil 4 år. Men man skal være på sin post og følge fangerne med stadig opmærksomhed, idet man også på anden måde må støtte enhver efter hans individualitet. Den ugenlige konferens, som hos os holdes mellem fængslets funktionærer er et sådant middel til at lære fangerne at kende, og den kan anbefales som en nødvendighed i alle cellefængsler, især når straffen strækker sig udover 2 år.

Hvorvidt fangen tillige skal have besøg af andre bildede personer, det anser jeg for tvivlsomt. For det første er jeg bange for disciplinen, og dernæst frygter jeg for, at fangen for meget skal blive påvirket eller „forkludret“; thi der er jo ikke spørgsmål om, at en fange kan blive altfor *routineret* og *indekseret*, Men undervisningen bør gå længere end til religionen. At proppe fangerne blot med religion er næppe sundt. Vi have derom ikke så få eksempler på, at de blive hvad man kalder *vakte* og at de føle sig opfordrede til at gå ud for at omvende andre. Jeg mener, at religionsundervisningen vil vinde i værk, når den går hånd i hånd med undervisning i

andet, som f. eks. hos os i regning, skrivning og læsning, hvortil jeg gerne vilde føje i fædrelandshistorie, geografi og måske lidt naturhistorie. Det følger af sig selv, at jo længere cellestraffen er, desto nødvendiggere er det at bringe i anvendelse alt, som kan tjene til at *styrke* og *opklare* fangen.“

E. SVEDMAN (Fängselsepredikant, Pastor — Sverige). „Det är naturligtvis en af cellstraffets viktigaste uppgifter, att fången under den tid, han befinner sig i cell, kommer till väckelse och besinning af sitt brott, till erkännande af sin skuld och till ett alvarligt uppsåt af lefvernets förbättring. Detta mål vinnes om möjligt endast derigenom, att fången får befinna sig ensam med sitt samvete och sin Gud. Fördenskull torde det under den första tiden, fången befinner sig i cell, vara rådligast att hålla honom aflägsnad från alla främmande besök och laga så, att hans tankar genom själasörjaren och det gudomliga ordet, hvilket han alltid har i cellen, ledas till insigten af sin skuld, af sin ansvarsskyldighet inför den Högste. Nu kan förhållandet vara sådant, antingen att fången i cellen fattar goda uppsåt, ty säkert är, att den nakna cellväggen är en ganska rikhaltig tafla för mången fånge om hans brott, eller ock kan det ske tvertom; och i förra fallet torde ej, när goda uppsåt förmärkas, det förvägras bildade och alvarligt sinnade personer, dock efter särskildt tillstånd och pröfning af fängelsets föreståndare, att få besöka fången. Detta skulle då hos honom verka, att han såg, det den yttre världen både hade medlidande med honom i hans nöd och ville göra något för hans moraliska förbättring och om möjligt äfven för hans framtida utkomst. Då det äfven torde i de allra flesta fall vara brist på kunskap och bildning till följd af en dålig uppfostran i

hemmet, som kastat mången fånge i brottets armar, så torde det vara skäl, att för sådana cellfångar, som visa tydliga prof på förbättring under sitt cellstraff, gifva tillåtelse att få begagna sådana goda böcker, hvaraf de kunde hämta lärdomar för hela lifvet igenom, och icke endast inskränka undervisningen blott och bart till det religiösa, ty säkert är, att hos sådana fångar, som visa bättre anlag, vaknar ock begäret att få lära goda och allmännyttiga ting. Men deremot för sådana fångar, som ej visa sådana tydliga tecken till förbättring, torde det ej vara värdt gifva tillåtelse till att läsa annat än de religiösa böckerna, ty derigenom förströ de blott sinnet; och hafva de ej annat att tillgå i cellen än de religiösa böckerna, så gripa de till dem i sådana stunder, då tiden blir dem lång, och derigenom kan ju alltid någon frukt blifva. Sammanfattningen häraf torde blifva: må det tillåtas bildade och religiösa personer att besöka, efter särskilt tillstånd, sådana cellfångar, som visa prof på förbättring; må det tillåtas sådana cellfångar äfven lektyr af godt, allmännyttigt innehåll: men må till alla öfriga besöken inskränkas till de, som i rent religiöst afseende ske, och må till dem ej annan undervisning meddelas, än religionens, tills man kan förmärka någon sinnesändring hos dem“.

STRÅLE. „Redan i går under öfverläggningen angående 4de frågan hade jag tillfälle att uttala min åsigt, att cellstraffet, såsom det nu i Sverige verkställes, kan ega rum under 1 år 6 $\frac{3}{4}$ månader utan menlig inverkan på fången i psykiskt eller fysiskt hänseende; men att af oeftergifflig vikt är, att fängelsens tjenstemän följa hvarje individ med oafslätig upmärksamhet, och att lättnad beredes, då förhållandet dertill föranleder. Sådan lättnad kan beredas genom

längre vistelse i fria luften, lämplig sysselsättning, läsning af bildande böcker o. s. v. Enligt läkarens intyg bör fången kunna få utbyta cellen emot en så kallad fönstercell och äfven erhålla sällskap af annan lämplig fänge.

Med närvarande disciplin kan efter min åsigt strafftiden i cell icke såsom regel utsträckas. En fördel af betydande vikt skulle dock vinnas om, genom beredande efter en viss tid af en lindring i disciplinen, man kunde behålla förbrytare, som första gången blifvit lagvunne och dömda till straff, under något längre tid än 2 år i cellfängelserne.

Emellertid får härvid, hvad Sverige angår, icke förbises, att rikets läns- och district- cellfängelser blifvit ursprungligen uppförde såsom ransaknings- förvarings- och transportträkten, samt att först åtskilliga år efter fängelsereformens början nämnde häkten blifvit använde för straff-fångar, dömda till högst 2 års straff. Jag befarar, att en allmän tillämpning i samtliga dessa häkten af längre cellstraff med lindrigare disciplin kommer att möta synnerliga svårigheter; och jag vågar icke tillstyrka ett förslag i denna riktning, förr än jag inhemtat, huru man tänkt sig verkställigheten.

Hadde man sådana resourser, som bodsängelset i Christiania erbjuder, skulle jag tillstyrka sådan behandling, en föregående talare öfvermält.

Frågan antyder, att cellfången skulle erhålla besök dagligen af bildade personer.

Jag fruktar, att, så vidt dessa besök skola göras af andra personer än de som äro vid fångelset anställda, eller af fängvårdsförvaltningen blifvit särskildt utsedde, anordnandet lätteligen kan komma medföra väsendtliga olägenheter.

Att emellertid betydande fördelar böra uppstå, om tillfälle finnes för fullt lämpliga, erfarna och bildade personer att söka inverka på cellfängen, lärer väl näppeligen någon bestrida.

Utan allt förbehåll tillstyrkar jag, att, så vidt omständigheterna medgifva, lämplig undervisning jemväl i andra ämnen än religionen beredes cellfängen."

ALMQUIST. „Frågan afsåge egentligen att vinna ett uttalande, huruvida absolut isolering, såsom hos oss iakttages, borde bibehållas, eller om icke i stället lämpligen borde användas sådan separation från andra fångar, som t. ex. i Belgien eger rum, men att bildade personer dagligen undervisade, samtalade och arbetade med fången.

F. FANT (Skolföreståndare — Sverige). „På grund af de upplysningar, herr ordföranden nyss behagat meddela, förfaller en del af hvad jag ämnat framhålla nemligen att, enligt min uppfattning af femte öfverläggningsämnet, uttrycket „bildade personer“ som dagligen borde besöka fången alls ej åsyftat andra än vid fängelset anstälde befattningsinnehafvare, men fastmer att desse borde vara i besittning af en sann bildning, hjertats såväl som förståndets.

Mot den näst förgående talarens, pastor SVEDMANS, anförande måste jag delvis nedlägga min protest. Jag anser nemligen, att äfven andre befattningsinnehafvare vid fängelset än själasörjaren kunna och böra besöka fången under första delen af hans strafftid, och att äfven annan undervisning än den i religion då bör honom i cellen meddelas, samt att dessa besök och denna undervisning förvisso burit goda frukter med afseende å fångens förbättring. Och hvarför? jo, fången är i de flesta fall, första gången man besöker och tilltalar honom, skygg och sluten; och genom ett sam-

tal af uteslutande religiös prägelse kan man då så lätt riskera att hos honom uppväcka antingen hyckleri med eller förakt för de gudomliga sanningarne. Nej, fältet måste småningom med varsamhet och steg för steg bearbetas; man måste, om jag så får säga, lura på fångens ömtåliga sidor för att väcka till lif något bättre; man måste, med ett ord, framför allt först söka komma i en förtroendefull ställning till fången, och denna ställning må hvarje fängelsestjensteman, såväl prest som lekman, först söka uppnå. Den vinnes ofta genom besök hos fången och samtal med honom om hans familjeförhållanden, om hans yrke och arbete etc. — allt nog om ett och annat af mindre djupsinnigt innehåll. Den vinnes derigenom, att fången ser, att man oegennyttigt intresserar sig för honom, att man genom undervisning — profan såväl som religiös — söker bibringa honom mera vetande, som kan blifva honom till nytta. Han ser sig vara ett föremål för omvårdnad, — och förtroendet uppstår. Då är tiden inne att gå honom på lifvet, att mera direkt och uteslutande tala med honom om hans religiösa ställning, vare sig att dessa lifsfrågor omhandlas med fången af presten eller annan befattningshåfvare vid fängelset, som känner och erkänner religionen såsom grundstenen i fångbehandlingen. Men, såsom jag sade, fångens fulla förtroende för den, som sysselsätter sig med honom, måste ovilkorligen först vara väckt till lif — och, låtom oss erkänna, detta är lika litet ett hastverk, som det alls ej nödvändigt uppkommer genom uteslutande religiöst samtal — för att den der grundstenen skall blifva fast uppmurad; och då först kan man hoppas, att fångens andliga lifs byggnad ej ramlar vid första vindkast.“

A. HAMILTON (Landshöfding, Grefve — Sverige).

„Jag vill blott yttra mig om den första delen af frågan, neml., om cellstraffet, på sätt det i Sverige tillämpas, bör för framtiden bibehållas, och dervid förklara, att jag visserligen, liksom flere andra talare, icke funnit annat än, att den längsta här tillåtna fängelsetiden af 1 år 6 $\frac{1}{2}$ månad icke verkar skadligt på fången hvarken i fysiskt eller psykiskt hänseende; men den med den absoluta isoleringen afsedda effekten vinnes vida förr och fången befinnes vid strafftidens slut visserligen någon gång, så att säga, moraliskt kufvad och till utscendet ångerfull, men han har icke vunnit någon verklig förbättring, hvilken endast kan vinnas genom tillfälle till en större frihet och beröring med andra människor. Jag tror därför, att tiden för den fullkomliga isoleringen bör inskränkas“.

Efter slutad diskussion beslöts på framställningen af ordföranden, att öfverläggningen skulle anses innebära svar på den behandlade frågan.

Härefter föredrogs

sjette och sista frågan: Hvilken method må anses lämpligast för att åt fången bibringa religiös och moralisk undervisning samt intellektuel utveckling? och yttrade sig angående densamma

P. J. SJÖHOLM. „Enär fängelsets ändamål är att ej blott straffa utan ock att söka verka för den brottsliges inre människas förbättrande, så måste undervisningen ingå såsom ett viktigt moment i fängbehandlingen. Att undervisningen i religion härvid intager det viktigaste och mest betydelsefulla rummet, måste vara en sanning, för så vidt man har att söka orsaken till en människas brottslighet ytterst uti hennes inre, religiöse personlighets förvända och förderfvade viljeriktning och religionen vänder sig till och vill taga i anspråk ej blott människans förstånd och känsla

utau framförallt hennes vilja, det är, människans hela inre andeväsende. Att underskatta, försumma eller underlåta undervisning i religion, fattad i denna betydelse, försåvidt fråga är att söka åsyfta någon verklig inre förändring hos fången, utan hvilken all förbättring blott är skenbar och ytlig, och derföre snart öfvergående, det är att redan från början fara vilse om såväl medel som mål. Härmed är ej sagdt, att icke äfven annan undervisning bör meddelas fången, ty de så kallade humana vetenskaperna äro ju, om de rätt bibringas och emottagas, själsodlande och förädlande. Dock skulle vi vilja påstå, att, om dessa skola ega någon verklig betydelse för den brottsliges förbättring och sinnesändring, så måste en sund religiös fläkt vid deras meddelande tydligen förnimmas ej blott med afseende på anden af det meddelade utan förnämligast hos den undervisande personligheten. All undervisning, om den skall vara fruktbringande för lifvet, måste vara besjälad och påverkad af religionen, hvilken liksom en röd tråd måste genomlöpa det hela. Så är ju ock en sanning, att endast det personliga kan verka på det personliga, en sanning, som framförallt inom fängelserna bekräftas, och som derföre måste der tillämpas. En af kristendomens sanning och lif genomträngd och helgad personlighet, se der den bästa och mest fruktbringande undervisningsmetoden äfven vid den profana undervisningen. En sådan vinner lärjungarnes förtroende för sin person, och hvad mera är — för sina ord. Men om ock den bästa metoden ytterst hvilat på den undervisandes personlighet, så är dock icke hvarje god personlighet en duglig undervisare. Dertill fordras både vetande och konst. Det förra är en oeftergiflig fordran i följd deraf, att läraren har att bibringa fången kunskaper

i sådant, som denne icke har, men bort hafva inhemtat under uppväxttiden. Ja, fångläraren måste besitta stora och grundliga insigter i sitt ämne, kunskapen måste för honom vara lefvande, om undervisningen skall på samma gång blifva grundlig, åskådlig och lefvande.

Hans studier, hans fortsatta studerande, hans samvetsgranna förberedelse till hvarje lektion måste öfvas ej blott med förståndet utan framförallt med ett sinne och hjerta, som vill fatta och intränga i fångens inre själslif, och som varmt och förhoppningsfullt brinner för dennes andliga och lefvande pånyttfödelse.

En sådan lefvande kunskap kan mången ega, men är dock icke derföre en duglig lärare. Dertill fordras äfven konst och naturlig fallenhet. Det fordras talent för att kunna undervisa, en talent, som gör undervisningen öfvertygande, varm och lefvande. Den i detta afseende talentfulla personligheten är äfven härutinnan den bästa methoden, ty den skapar sig sin egen osvikliga method och låter sig icke klafbindas af regler och metoder utan gör fritt och säkert sin egen väg. Denna fallenhet är både af sedlig och intellektuel natur. Den är af sedlig natur, ty den vill samvetsgrant söka fatta och bedöma den brottsliga naturen i allmänhet samt särskildt hvar och ens individualitet isynnerhet, den besitter ett heligt allvar, som stämmer lärjungens själ för det rätta, ädla, höga och sublima, den åsyftar i allt att väcka, stärka och underhålla sedligheten, den eger ett blidt väsende, finner vägen till den mest förderfvades hjerta, så att äfven det måste gifva sannnigen rätt.

Den är af intellektuel natur, ty den blir aldrig utfattig på tankar, bilder, träffande uttryck och ord,

den drager med sig lärjungarnes intresse, ja deras hjertan.

Härutinnan ligger konsten att förmå lärjungarne att lyssnande sitta vid mästarens fötter och med efvande intresse liksom sluka hans ord under undervisningen och med gladt sinne begrunda det inhemtade och längta efter undervisningstimmen.

Ligger denna talent inom den naturliga och medfödda fallenhetens sfer, så måste den ock kunna, utbildas och öfvas genom själens fria verksamhet hvarigenom den beherrskar det naturliga.

Derföre hör ock till en fruktbringande undervisningsmethod att kunna ordna ämnet så, att största möjliga resultat af såväl kunskaper som hjertats förädlande inverkan deraf må härflyta. Härvid har undervisaren att taga hänsyn till den undervisade, följaktligen har fängsläroaren i likhet med hvarje annan undervisare att rätta sig efter fängarnes andliga natur och utfinna de vägar, på hvilka denne kan upplysas till förståndet och till den inre menniskan förädlas. Nu inhemtar menniskan, så länge hon lefver, all kunskap antingen genom åskådning eller begrepp. Bådadera förklara hvarandra. Läraren har derföre att behandla sina lärjungar såväl efter deres individualitet, som efter deras ålder. Han måste införa dem i en verld, lämpad efter deras fattningsförmåga, full af själsodlande, tilltalande, lyftande och förädlande åskådning, och derefter göra dessa åskådningar och innehållet af dem till deras egendom i form af begrepp,

Vi hålla före, att fängseläroaren mer än någon annan undervisare bör i konkreta, lefvande bilder, träffande liknelser, ädla exempel framställa sanningen för deras själ, så att den må erhålla djupa intryck af

det sagda. Han akte sig därför för mycket abstraherande, han gifve dem sanningen i konkret och lefvande gestalt. Så gjorde ju den store mästaren och frälsaren, då han framställde sanningen för från Guds rike bortkomne. Endast genom lefvande sanning kan den inre viljomenniskan omkapas; det är anden, som gör lefvande, under det den tomma abstrakta kunskapen uppblåser.

Härtill behöfver läraren en utvecklad inventionsförmåga, för hvilken allt lätt och träffande ikläder sig bild och form, men ock logisk stränghet i tankegången, att det meddelade må blifva ett grundligt vetande, som ej blott för stunden tilltalar utan bibehålles i minnet.

Derför måste ock vid undervisningen detta senare öfvas derigenom, att läraren, då något förekommer, som har afseende på det först framställda, ej blott i förbigående erinrar derom, utan lemnar lärjungarne tillfälle att med egna ord framställa det inhemtade. Härvid är frågan på sin rätta plats vid fångundervisningen, hvarigenom denna blir ett ömsesidigt meddelande och tillika lifaktig och omvexlande.

Är detta i allmänna och korta drag principerna, för undervisningsmetoden, så kan ingen hellre än framställaren önska, att principerna, de må nu vara andra än dessa, blott de äro ädla och kristliga, måtte i verk och gerning utföras.

H. WAMBERG, (Fængselspræst — Danmark). „Spørgsmålet om den bedste methode for religiøs og moralsk undervisning er meget vanskeligt; kunde man også blive enig om den bedste methode, vilde der stå en endnu større vanskelighed tilbage, nemlig at føre den ud i virkeligheden. Under dette spørgsmål måtte i videre forstand også kunne medtages sådanne sider

af fængselslivet, der vel ikke er undervisning i snevrere betydning men dog i virkeligheden i høj grad bidrage til at udvikle fangen i religiøs og moralsk retning. Hermed menes især: gudstjenesten, særlig prædiken, cellebesøgene og opbyggelig læsning. Mange ere tilbøjelige til at tro, at ordets forkyndelse ved gudstjenesten ikke kan udrette synderligt i fængslerne og navnlig må stå langt tilbage i betydning for cellebesøgene. Dette er næppe tilfældet; jeg har haft mange og glædelige beviser på den gavnlige virkning, en ugenlig, regelmæssig kirkegang har på fangerne. Men cellebesøgene ere meget ofte det eneste middel til at tilvejebringe et personligt forhold mellem fangen og præsten. Ved cellebesøgene lærer fangen præsten at kende som menneske; og det vigtigste middel til at få indflydelse på fangen er, at denne får tillid til præsten, får tro til, at han har hjerte for fangen og vil ofre tid og kræfter for hans skyld. Og endelig den religiøse læsning er en daglig ven, som fangen altid har hos sig, og som han ofte har stor velsignelse af. Gudstjenesten, cellebesøgene og den religiøse læsning ere visselig de væsentligste momenter til at bibringe fangen religiøs udvikling og liv, og dette er jo hovedsagen, ikke undervisningen. Hvad undervisningen i snevrere forstand angår, kan man enten holde sig til lærebøger, lektielæsen, lektiehøren eller indskrænke sig til vækkende foredrag. I og for sig er vistnok den første methode den ønskeligste, men den er vanskelig at gennemføre med blot noget resultat i fængslerne, thi dels kan der ikke ofres megen tid til undervisningen; arbejdet er og bør være den væsentligste sysselsættelse, dels er befolkningen i høj grad fluktuerende, omtrent halvdelen indsættes, ialfald for det Danske cellefængsels vedkom-

mende, kun 6 eller 8 måneder, af hvilke ovenikøbet de tre første måneder ikke må bruges til skoleundervisning. At undervise voksne mennesker på et så lavt dannelsesstrin er selvfølgelig også i sig selv vanskeligt. Mange kunne slet ikke læse, ialfald ikke med noget udbytte. At indskrænke sig til foredrag alene er imidlertid ingenlunde at anbefale. Thi opbyggelige foredrag kan fangen næppe med noget udbytte høre mere end en gang om ugen, oplysende foredrag må selvfølgelig holde sig langt borte fra videnskabelighed eller lignende, blive derved let blot og bar underholdende, og det går ikke an at lade fangen komme i skolelokalet for at more sig, hvor befriende og velgørende end et spøgende ord eller lignende kan være, når det finder sted ved cellebesøgene, hvor man er ene med fangen.

En forening af begge veje er derfor meget at anbefale; ved den religiøse undervisning således, om just ikke udelukkende, bibellæsning. Den forener begge sider, både har fangen sin bog, det nye testamente, at holde sig til, og præsten kan ved bibellæsningen tale både vækkende og oplysende og få lejlighed til at gøre opmærksom på mange ting, der vanskeligt ville komme for ved samtale eller prædiken. Ved den øvrige undervisning vil jeg anbefale læsning, skrivning, regning og geografi, stadig for at fremdrage det positive, et bestemt udbytte, noget håndgribeligt at holde sig til (landkort, læsebog etc.), men tillige for, særlig ved læsningen og geografiundervisningen, at lægge vægt på det vækkende og flersidige, som disse fag, forstandigt og livligt ledede, ville medføre.

E. M. DALLIN (Dr. Fängelselärare—Sverige). „Undervisningens närmaste uppgift är, som bekant, att bilda lärjungens tankekrets så, att insigt om det rätta och goda derigenom framkallas. För uppnåendet af detta

mål fordras i första rummet, att undervisningen väcker lärjungens intresse. Men för att kunna väcka intresse, måste man taga hänsyn till lärjungens individualitet och bildningsgrad. Man bör akta sig för att påtvinga honom något för honom främmande och i stället bemöda sig att förtrydliga, omgestalta och utvidga hans för handen varande tankekrets. Med min lilla kännedom om fångarnes föreställningssätt i allmänhet anser jag därför för min del, att man för de allmuntbildade föredrag och samtal, som nu skola ega rum i våra fängelseskolor helst bör välja ämnen ur den konkreta verkligheten eller från områden, der fången redan förvärfvat sig någon slags erfarenhet. Först då kan man hysa något hopp om att hos honom framkalla ett intresse, hvilket sedan visar sig som en inre kraft, som är riktad på utvidgandet af hans andliga förvärf och derigenom äfven möjliggör ett viljande i rätt och god riktning, en förmåga att fatta och tillgodogöra sig religionens grundsanningar. Jag tror emellertid, att det härvidlag i allmänhet ej ligger så mycken vikt på metoden för undervisningen som fastmer derpå, att fången hos sin lärare finner ett af kärlekens ande genomträngdt deltagande, att han i honom lär sig värdera en man, som icke allenast känner utan äfven af hela sitt hjerta sträfvar att fullgöra sina pligter mot Gud, samhället och honom sjelf, korteligen att han får förtroende för sin lärare, hvilket är det viktigaste villkoret för att undervisningen skall leda till det åsyftade målet“.

ANNELL ansåg att den fråga, som nu förehades, vore en lifsfråga och uttalade sig öfver bästa sättet vid undervisningen. Läraren borde börja med att söka vinna fångens förtroende och söka hålla hans sinne vaket genom besök

och samtal. Men tiden räcker olyckligtvis ej till, hvarför man bör en gång i veckan hålla kateketiska föredrag, på hvilka läraren kan få tillfälle att genomgå hela kristendomsläran. Detta hade talaren funnit ändamålsenligt och han lade vikt vid att det religiösa i främsta rummet åsyftas.

P. A. SILJESTRÖM (Dr. Rektor — Sverige) ville, i anledning af hvad af föregående talare yttrat, endast tillåta sig att anmärka, att man må hända någon gång alltför ensidigt och uteslutande sökt fångens moraliska förbättring på den religiösa vägen, och att vigten, äfven ur denna synpunkt, af allmän bildning och förståndsodling måhända icke blifvit till sitt fulla värde uppskattad, äfvensom att hvad undervisningsmetod i allmänhet beträffar, fången förmodligen icke vore att betrakta stort annorlunda än hvar och en annan människan på lika bildningsgrad.

ÅHLBERG yrkar med anledning af föregående talarens anförande, att undervisningen i fängelset må begynnas med religion och under första tiden af cellstadiet uteslutande bestå af sådan undervisning. Denna kan och bör meddelas på ett praktiskt, lefvande, tilltalande ej dogmatiskt sätt och derigenom blifva förädlande för hjertat samt odlande för förståndet. Det är fångens *vilja* som skall lyftas och stärkas till det goda, ej i första rummet hans intellektuella förmåga. Hos ganska många fångar, särskildt tjuvar, är denna senare god, men moralen usel; detta är således (gent emot den föregående talaren) två ting, som ganska ofta äro åtskiljda (god intelligens och god moral). — Sedan fången under första celltiden erhållit en förberedande religionsundervisning, så må den egentliga skolundervisningen begynna med de i folkskolan vanligen förekommande ämnen, hvilka

här måste meddelas föredragsvis. Härvid gäller att alltjemt underhålla det kunskapsbegär, som under första skoltiden vaknat hos fången, och ställa tillgången till skolans förmåner i beroende af fångens uppförande, successivt minska undervisningstimmarne i veckan under den återstående strafftiden på ett sådant sätt, att fången ej må alldeles bortglömma, hvad han under första skoltiden lärt, och städse påverkas till begär efter odling, upplysning och förädlande läsning, så att han vid utgången ur fängelset må anse det såsom ett kärt nöje att fatta till boken under sina lediga stunder.

BRUNN bemærkede til en foregående taler, at årsagen til at fangen efter det Danske progressive system først modtog undervisning i 4de kl. var, at efter den Danske straffelov dømtes kun på en straffetid af to til sex år recidivister til tugthusarbejde, hvormed en progressiv klasseindeling er forbunden. Følgen heraf er, at fangerne tidligere altid have modtaget undervisning flere gange. Forøvrigt tillod han sig at gjøre dhr. præster opmærksom på, at det første en fange måtte og burde søres til efter sin indsættelse i straffeanstalten var erkendelsen af den begåede forbrydelse og dermed af retfærdigheden af den ham idømte straf. Uden denne erkendelse vilde enhver religiøs påvirkning blive en ligefrem umulighed. —

Sedan öfverläggningen förklarats slutad beslöts, att densamma skulle anses innebära svar å den förelagda frågan.

Sedan diskussionen öfver de till öfverläggning vid särskildt sammanträde emellan medlemmar från de Skandinaviska länderna vid den internationela penitentiär kongressen förelagda frågorna, blivit afslutad, gjorde ordföranden, generaldirektören ALMQUIST,

framställning derom, huruvida icke närvarande ledamöter från de fyra nordiska länderna, hvilka i mer eller mindre mån tillhörde eller visat intresse för penitentiärförvaltningen och dermed befryndade vetenskaper, funne lämpligt begagna tillfället att knyta ett varaktigare band sig emellan, medelst bildandet af en Nordisk penitentiärförening. Förhandlingarne af de på svenska språket framställda frågorna hade gifvit anledning till intressfulla meningsutbyten, och utan tvifvel skulle dylika tillfällen än varmare omfattas af ledamöter i en förening, hvilka redan med hvarandra bildat bekantskap och ärligen sammanträdde inom något af de nordiska länderna, helst de då hade mera tillfälle att förbereda sig på de förekommande frågorna. Sådana föreningar hade lång tid varit i verksamhet inom andra länder såsom t. eks. inom Tyskland och Schweiz samt föranledt ett sammarbete till gagn för de penitentiära frågornas lösning. Gemenskapen af män inom samma fack skulle utan tvifvel framkalla en nyttig täflan och underhålla intresset för ett önskvärdt framåtskridande. — För något mera än ett år sedan bildades inom Frankrike af några dess mest framstående män såsom nuvarande konseljpresidenten DUBAUX, förre Ministern DROUIN de LAYS, Senator BERANGER de la DROME, m. fl. en förening i enahanda syfte. Alla dessa föreningar utgäfve hvar sin tidskrift, upptagande ej blott föreningens förhandlingar utan ock uppsatser i penitentiära ämnen, författade af föreningens ledamöter och andra sakkunnige personer, hvarigenom intresset föreningens ledamöter emellan underhölls och kännedom om lithörande ämnen jemväl spreds till öfrige samhällsmedlemmar. En sådan tidskrift för de nordiska länderna vore den af distriktsförståndaren för Köpenhamns fattigväsen herr filosofie

kandidaten F. STUCKENBERG, i nämnde stad utgifna „Tidsskrift for Fængselsvæsen“, hvilken sannolikt icke skulle blifva tillsluten för meddelanden från den Nordiska penitentiärföreningen och dess ledamöter.

Herr ordförandens framställning blef med allmänt bifall antagen; och beslöts i sammanhang härmed att föreningens nästa sammanträde skulle ega rum i Köpenhamn under nästkommande års sommar.

Såsom utkast till reglemente för föreningen upplästes i öfversättning reglemente för en Schweitzisk penitentiärförening; och beslöts att detta förslag skulle blifva hvilande å bordet till morgondagens sammanträde.

Emellertid fattades beslut derom, att föreningens styrelse, hvilken årligen borde utses, skulle bestå af fem ledamöter, deribland två från det land, der näst-påföljande årets sammanträde skulle ega rum. De bland de närvarande, hvilka önskade ingå i den beslutade föreningen, anmodades anteckna sig å för sådant ändamål framlagd lista äfvensom att nästkommande dag vara beredde att utse ledamöter i föreningens styrelse intill nästa års sammanträde.

Den Nordiska Penitentiärföreningen.

(Referatet afgifvet af G. F. Almquist, Generaldirektör.)

Den 24 Augusti 1878 kl. $\frac{1}{2}$ 1 sammanträdde medlemmar från de Skandinaviska länderna vid den internationela Penitentiärkongressen i Riddarhussalen i Stockholm.

Efter det Generaldirektören ALMQUIST öppnat sammanträdet och omförmält, att på den framlagda listan omkring 50 personer redan tecknat sig såsom medlemmar i föreningen, förklarade han på derom framställda förslag, *den Nordiska Penitentiärföreningen* nu vara konstituerad.

Härefter föredrogs det föregående dag i den Skandinaviska Konferensen framlagda förslaget¹ till reglemente för föreningen; och beslöts, att detsamma i tillämpliga delar skulle tills vidare vara

¹ Af detsamma skal anföras:

Art. I. Föreningen har till ändamål att genom meningsutbyte medlemmarne emellan påskynda förbättringars införande uti straffsystemet och fängvårdsväsendet.

Art II. Alla de personer, hvilka intressera sig för framgangen häraf samt äro anhängare af nyss uttalade åsikter, anses såsom medlemmar af föreningen.

Särskildt inbjudas till densamma:

gällande, hvaremellertid den styrelse, som komme att väljas, skulle ega att till nästa årssammankomst uppgöra fullständigt förslag till stadgar för föreningen, och skulle ledamöter i denna styrelse väljas vid nytt sammanträde nästkommande Måndag den 26 innevarande månad.

Sedan derpå distriktsföreståndaren STUCKENBERG förklarat sig vara villig att uti den af honom utgifna „Tidsskrift for Fængselsvæsen“ intaga ej mindre förhandlingarne vid de särskilda sammanträdena emellan medlemmar från de Skandinaviska länderna vid den internationale Penitentiärkongressen än äfven alla de protokoll och meddelanden i öfrigt, som afsåge den nu bildade föreningen, och efter det generaldirektören ALMQUIST för detta H:r STUCKENBERGS erbjudande uttalat föreningens tacksamhet, upplöstes sammanträdet.

I föreningens nästa möte den 26 Augusti kl. $\frac{1}{2}$ 11 utsågos till ledamöter i den Styrelse, som hade att uppsätta förslag till stadgar för föreningen och skulle vidtaga förberedande åtgärder för föreningens nästa möte, hvilket utsattes att hållas i Köpenhamn under nästkommande års sommar, med acklamation:

- Herr Generaldirektören G. F. ALMQUIST (Sverige),
- Justitierådet F. BRUNN (Danmark),
- Professoren Doktor C. GOOS (Danmark),
- Expeditionschefen C. C. SMITH (Norge) och
- Hofrättsrådet A. GROTEFELT (Finland).

-
1. medlemmar af alla de lagstiftande, administrativa och dömmande myndigheter, hvilka speciellt befatta sig med eller tillämpa kriminalrätten;
 2. lärare, tillhörande de juridiska fakulteterna vid de nordiska universiteten;
 3. tjänstemän vid straffanstalterna;
 4. medlemmar af kommittéer för patronageföreningar, och
 5. medlemmar af Styrelser för förbättringsanstalter.

Generalsekreteraren vid den internationela Penitentiärkongressen herr doktor GUILLAUME från Neuchâtel framträdde och uttalade sin lyckönskan till föreningens bildande i följande på Svenska språket affattade ordalag:

„Till en början får jag bedja om ursäkt för att jag vänder mig till Eder på Edert eget språk, hvilket ej tillåter mig att uttala allt, som ligger mig på hjertat. — Framför allt vill jag lyckönska Eder att hafva bildat en skandinavisk fängvårdsförening och uttala välönskningar från fängelseföreningen i Schweitz.

Wid bröllop brukar man gifva en bröllopsgåfva åt de nygifta, och fängelseföreningen i Schweitz har uppdragit åt mig att, såsom bevis på dess sympati för dess Skandinaviska bröder, öfverlemna till Eder en samling skrifter rörande fängelserna i Schweitz.

Jag begagnar detta tillfälle att uttala min tacksamhet för den uppriktiga och varma vänskap, som blifvit mig bevisad i Sverige och Danmark. Den hedrar Eder, men ännu mer mig, som varit föremål derför, och mitt kära fosterland, som jag vid denna kongress representerar. Jag skall aldrig glömma de lyckliga dagar, jag tillbragt bland Eder, och för hvilka jag står i den största tacksamhetsskuld till herrar ALMQUIST och BRUNN, hvilka intaga en så framstående plats inom den penitentiära vetenskapen, och hvilka så värdigt representera de skandinaviska folkens ädla egenskaper. — Minnet af dessa sköna dagar skall blifva ett ljus, som skall belysa återstoden af mitt lif.

Tiden er redan långt framskriden, och jag vill derföre endast uttala min varma önskan om lycka åt Eder nybildade förening och säga Eder mitt uppriktiga: farväl!“

Efter detta af de närvarande med allmänt bifall emottagna tal beslöt föreningen per acklamation att

till sin hedersledamot kalla herr doktor LOUIS GUILLAUME, och uppdrogs åt föreningens Styrelse att med uttalande af föreningens vördnad för herr doktor GUILLAUMES omfattande insigter och betydelsefulla verksamhet inom det ansvarsfulla kall, deråt han egnat sin ovanliga arbetskraft, samt med förklarande af de varma sympatier, hans ädla personlighet ingifvit föreningens samtliga medlemmar, för herr doktor GUILLAUME utfärda diplom såsom hedersledamot af den Nordiska Penitentiärföreningen.

Derefter upplöstes den *Nordiska Penitentiärföreningens* första sammanträde.

Blandet indhold.

Kjøbenhavns Polit i 1877. Ifølge beretningen om Kjøbenhavns Polit i 1877 har antallet af *samlige forbrydelser*, der ved anmeldelse eller opdagelse uden foregående anmeldelse ere komne til Politiets kundskab i 1877, udgjort 5384 mod 4964 i 1876 og 3902 i 1875. Forbrydelserne ere fordelte således:

	1877	1876	1875
Mod den offentlige myndighed og orden . .	35	46	26
— sædeligheden	205	171	139
— personer	151	127	86
— ejendomsret	4854	4523	3576
Falsk	69	48	30
Brandstiftelse	6	3	4
Andre forbrydelser	61	46	41

Procentvis og sammenstillet med de 5 foregående år stiller forholdet sig således, at af hvert 100 forbrydelser udgjorde:

	1877	1876	1875	1874	1873	1872
Forbr. mod sædelighed .	3,81	3,44	3,56	4,29	2,67	2,07
— - personer . .	2,86	2,58	2,20	2,28	1,36	1,11
— - ejendomsret	90,16	91,11	91,65	91,40	94,39	95,34
Falsk	1,28	0,96	0,77	0,77	0,86	1,07
Andre forbrydelser . .	1,89	1,91	1,82	1,26	0,72	0,41

Af forbrydelser mod ejendomsretten have simple tyverier udgjort: i 1877: 3331, i 1876: 3182, i 1875: 2688
 grove — — — 603, — 560, — 256
 bedragerier — — — 840, — 675, — 572

Antallet af simple tyverier er således steget med 4,7 pCt. mod antallet i 1876 og med 19,3 pCt. mod 1875. De grove tyverier ere stegne med 7,7 pCt. mod 1876 og med 57,5 pCt. mod 1875.

Af de begåede tyverier have 2733, nemlig 2402 simple og 331 grove angået koste af indtil 10 kr. værdi. 69,5 pCt. af samtlige tyverier have således været småtyverier mod 67,3 pCt. i 1876 og 76,2 pCt. i 1875.

Antallet af de for *forbrydelser anholdte* udgjør i 1877: 1696 mod 1338 i 1876. Af samtlige i 1877 for forbrydelser og forseelser anholdte er 75,4 pCt. anholdt for forbrydelser mod ejendomsretten.

Tiltalte børn udgjorde i 1877 1876 1875 1874 1873 1872
132 123 140 122 154 135

Af disse i 1877 tiltalte 132 børn vare 129 tiltalte for forbrydelser mod ejendomsretten.

For *Drukkenkab* er anholdt 3922 mod 3046 i 1876 og 3736 i 1875.

Arrestdagene antal har udgjort 64008 dage, hvoraf 33160 eller c. 51 pCt. er tilbragt i celle.

Fangernes *beskæftigelse* har bestået dels i forskelligt håndværksarbejde og kvindeligt håndarbejde til vedligeholdelse af arresthusets inventarium dels i oplukning af tovværk og krølhår samt kartning af uld (henholdsvis 74865 $\mathcal{T}$, 21510 $\mathcal{T}$ og 146 $\mathcal{T}$). Arbejdsfortjenesten har udgjort 4914 kr. 40 øre.

Finland. *Attonde Årsberättelsen afgifven af fängelseföreningen i Finlands Centralutskott för 1877* indeholder en redegjørelse for föreningens virksomhed siden dens stiftelse, hvoraf skal anføres følgende:

Endast åtta år har föreningen nu varit i verksamhet.

Ehuruwäl denna tid är alltför kort för att öfwer föreningen fälla ett afgörande omdöme, torde likwäl en återblick på den verksamhet, som den under tiden utöfwat, kunna i wiss mån erbjuda dels en maning till förnyade bemödanden dels ock en lärdom för framtiden. Må likwäl hvarje granskare af hwad föreningen uträttat främst göra för sig klart, att föreningen arbetat „på en förhoppning“ och utan att begära någon synlig lön för sitt arbete! Må man således ej begära att få se några lysande resultat, med statistisk precession i siffror uttryckta!

Fängelseföreningens olika underafdelningar i Helsingfors, Åbo, Tawastehus, Wiborg, St. Michel, Kuopio, Nikolaistad, Uleåbord, Willmanstrand och Björneborg hafwa, sedan de under loppet af åren 1870 och 1871 bildat sig, anskaffat anställning och tillfälle, till arbetsförtjenst åt fångar, som utgått ur fängelserna på orten eller der haft sitt hemwist. Flertalet

bland dessa afdelningar har derjemte försett en del af länsfängelsernas inneväanare med arbete och erlagt betalning för hwad fångarne förfärdigat. En aktad qwinlig medlem af föreningen har, bland andra särskildt utmärkt sig för det oförtrutna nit, hwarmed hon under hela den tid föreningen egt bestånd åt de i Wiborgs länshäkte insatta qwinnor utdelat arbete.

En särskild asyl för frigifna fångar af qvinnokönet har år 1871 blifwit i Helsingfors grundlagd och underhålles fortfarande. Skyddslingar till nedanför uppgifwet antal hafwa i denna asyl warit intagna, nemligen: år 1871 — 12, 1872 — 8, 1873 — 6 jemte ett barn, 1874 — 10 jemte 3 barn, 1875 — 11, 1876 — 13 och 1877 11. Kostnaderna för asylen hafwa utgjort: år 1871 1,005 mark 63 penni, 1872 1,934 mark 12 penni, 1873 1,366 mark 42 penni, 1874 2,604 mark 70 penni, 1875 3,534 mark 97 penni, 1876 3,700 mark 20 penni och 1877 3,062 mark 78 penni. Herbergen för upptagande af frigifna fångar hafwa jemwäl på olika tider blifwit uprättade och underhållits i Åbo, Wiborg, Willmanstrand, Kuopio och Nikolai-stad.

För att den omvårdnad, som egnas de frigifne, icke skall wara helt och hållet förspild är det af nöden, att redan under fängelsetiden göra sig bekant med och utwälja de individer, hvilka efter frigifningen komma i åtnjutande af skydd. Att de blifwande skyddslingarne under fängelsetiden wänja sig wid arbete och att en sedelärande underwisning redan då kommer dem till del, synes wara i hög grad önskwärdt. Men för sådant ändamål göres föreningen äfwen oundgängligt behof af personer, som regelbundet i sådant afseende besöka fängelserna.

Underwisning i elementära ämnen har, innan dylik under de twänne senast förflutna åren af landets styrelse i fängelserna införts, blifwit wid länsfängelset i Helsingfors och å de flesta bland filialafdelningarnes hufwudorter fångarne meddelad af särskilda för saken warmt intresserade medlemmar i föreningen eller ock af filialafdelningen bekostats. I Kuopio har ända sedan år 1872 lärare warit för årslön anställd och åt fångarnes underwisning af derwarande filialutskott egnats berönwärd omsorg.

Äfwen religiösa föredrag hafwa inom flertalet fängelser blifwit hållna både af ordets tjenare och andra wänner till bibelordet. — Särskildt har i Åbo en högt aktad prestman, som icke står i församlingens tjenst, sedan år 1872 förrättat gudstjenst i stadens ofta till trängsel upptagna häkte och be-

tjenat der insatta fänger med själawård, utan att, såvidt Centralutskottet har sig bekant, någon ersättning från kommunens eller det allmännas sida kommit honom till godo.

Religiösa skrifter samt böcker af sedelärande innehåll hafwa i Helsingfors, Åbo, Tawastehus, Wiborg, St. Michel, Kuopio och Nikolwistad blifwit af föreningsmedlemmar till sådant antal förärade, att smärre fängelsebibliotek numera på dessa orter finnas bildade och, efter hwad Centralutskottet för wisso wågar hoppas, i framtiden ytterligare skola winna förkofran. Bibliotekerna i Åbo, Tawastehus och St Michel hafwa särskildt blifwit tillgodosedda, likasom också föreningen af en känd förläggarefirma härstädes år 1871 fått emottaga en storartad gåfwa, bestående af förlagsartiklar.

Filialutskottet i Nikolaistad har för länsfängelset derstädes år 1873 anskaffat ett harmonium för att wid underwisning i kyrkosång och wid gudstjensten användas.

Inom St Michels och Wasa län hafwa på filialutskottens föranstaltande uti twenne kommuner i hwardera länet hjälp-föreningar blifwit bildade för wården om frigifna fängar, hemma från dessa kommuner; och dessa tillgöranden helsas såsom glädjande bewis på ett förhandenwarande intresse för föreningens sträfanden äfwen på landsbygden.

Nedannämnda skrifter, som utgöra öfversättningar eller och bearbetningar af arbeten utgifna på tyska och engelska språken, har Centralutskottet låtit trycka och i fängelserna eller bland föreningens medlemmar utdela, nemligen på svenska språket:

Pedagogiska bref till tjenstemän och betjente wid straffanstalter:

John Howards lefnad, karakter och werksamhet;

Den kristliga kärlekens werk för frigifna straffångar;

Från fängelse till fängelse;

Tänker på de bundne.

I Mars månad år 1870 aflät Centralutskottet en underdånig skrifwelse med anhållan om förbättrade lönewilkor för de wid fängelserna anstälde prestmän; och hafwa dessas löner senare äfwen blifwit i någon mån förhöjda.

Protestantiske fængselsselskaber i Paris.

„La Société de patronage pour les prisonniers libérés protestants“ har udgivet sin sjette beretning for 1877. Selskabet, som er stiftet i 1869, har til udgangen af 1877 understøttet 802 løsladte, og alene i 1877: 134, deriblandt 5 børn, med en gennemsnitlig hjælp af 45 fr. 99 c. til hver voksen og 185

fr. 45 c. til hvert barn. Selskabet har en filial i Poissy. Det modtager en årlig understøttelse af staten af 1000 fr. En side af virksomheden er besøg af dertil skikkede medlemmer i fængslerne.

„*La Société d'éducation et de patronage des enfants protestants insoumis*“ er navnet på et selskab, som i 1877 har begyndt sin virksomhed og tager sig af protestantiske børn, der unddrage sig forældrenes myndighed og strejfe om. I den hensigt har selskabet åbnet en opdragelsesanstalt i Paris, hvor der ved siden af skoleundervisning gives uddannelse i et håndværk. Pastor Robin er begge disse selskabers Sekretær.

Howard Selskabets beretning for 1878. Det store britiske *Howard Selskab* er stiftet med det formål at bidrage til hidførelsen af de bedste måder at fuldbyrde straffen og at forebygge forbrydelser på. Selskabet, hvis virksomme Sekretær er M. William Tallack, har med stor iver og varme igennem mange år troligt forfulgt sit formål og har derved høstet stor anseelse og velfortjent anerkendelse i alle lande. Om dets virken vidner Selskabets beretning for dette år. Denne indeholder således blandt andet meddelelser om en henvendelse fra Selskabets side til Statssekretæren for Indenrigsministeriet. I denne henvendelse henlede Selskabet opmærksomheden på uoverensstemmelser i afsagte domme, på nødvendigheden af strengere straffe for voldelig overfald ligesom på de tilsyneladende for strenge straffe for gentagne forbrydelser, hvor hensynet til den længere eller kortere mellemiggende tid burde komme i betragtning. Endelig henlede opmærksomheden på den i mange retninger skadelige anbringelse af børn i fængsler. I så henseende oplyses, at små børn på 6 til 7 år til tider have været i fængsel. I 1877 fandtes i et fængsel i London 21 drenge på 9 år og ligeledes 120 børn ikke over 12 år gamle. Præsten ved fængslet udtaler: „Såmeget mere som mange, om ikke de fleste af de unge forbrydere ikke kunne læse, er denne straf langt større, såvel absolut som relativ, end den, der fuldbyrdes på voksne.“ Med hensyn til den ældre ungdom, fortsætter henvendelsen, er der folk, hvis mening må respekteres, som bestemt holde på et kort ophold i fængsel forinden anbringelsen i en opdragelsesanstalt. Men, hvorledes end dette ordnes, så er fængsling af børn i meget ung alder såvel upolitisk ligeoverfor samfundet som grusom ligeoverfor børnene selv. — Understatssekretæren, som modtog henvendelsen, erkendte i sit svar, at forholdene med

hensyn til børns straf vare meget utilfredsstillende for tiden, og udtalte, at regeringen håbede snart at kunne indføre forbedringer.

Idet beretningen omtaler en ny lov om fængslerne, som er trådt i kraft 1 April 1878, hvorom nærmere senere, beklager den forskellige engelske fængselsbestyrersers utilbøjelighed til at udleje fængslernes arbejdskraft til entreprenører. Ligeledes beklager den de ved samme lov indførte strengere bestemmelser ligeoverfor privates besøg hos og påvirkning på fangerne, en side af straffefuldbyrdsen, som Selskabet særlig har virket for og i hvilken retning det har været et forbillede for lignende selskaber i udlandet.

I sin kamp for fangernes indbyrdes adskillelse, dog ikke efter det strenge cellesystem, og imod fællesskabet for at forhindre dettes fordærvelige indflydelse udtaler beretningen, at en gennemgående forbedring er umulig, sålænge der eksisterer et system med langvarige straffe med fælleds arbejde. Den anbefaler isteden derfor korte og strenge straffe på 2 til 4 år under adskillelse og med daglige besøg af embedsmænd, lærere og dertil skikkede frivillige besøgere.

Om dødsstraffen, af hvis afskaffelse Selskabet er en utrættelig forsvarer, meddeles nogle bemærkninger til støtte for dets standpunkt til samme.

Beretningen indeholder ligeledes nogle notiser om den internationale penitentiere Kongres i Stockholm og nogle mere almindelige bemærkninger om de almindelige årsager til forbrudelser, så som umådelighed, mangel på intellektuel opdragelse og mangel på forsynlighed.

Sindssyge og Isoleringen af fanger. Howard Selskabet anfører i sin beretning for 1878 følgende lille notise, som ikke er uden interesse:

Forsvarerne for et fælles straffearbejdssystem anføre ofte indbildte farer for sindssyge som resultat af isoleringen af fangerne. Derved overse de de mærkelige erfaringer fra Pentonville under den strenge isoleringsperiode fra 1842 til 1848 i sammenligning med den følgende periode med formildet isolering. Præsten, Mr. *Burt* har berettet og godtgjort det med tal, at sindsygen under det forandrede system har været *otte gange større* end i de fire foregående år, da det oprindelige system var i fuld virksomhed.

I disse første fire år var isoleringen af fangerne fuldstændig i celle, kirke, skole og gård. Men, og det er meget betydningsfuldt, siger Mr. *Burt*. „Grundprincippet i det oprin-

delige system var det, at udbyttet af opdragelsen og besøgene ved fængslets embedsmænd skulde være af betydning såvel for bevarelsen af fangens karakterstyrke som for hans forbedring i den størst mulige udstrækning.

Under fællessystemet med dets lange straffe i fællesskab er forbedringen gjort dobbelt vanskelig; thi, som Mr. Burt tilføjer, „ved indførelsen af et mindre strengt system er håbet svækket og forbedringen derfor formindsket.“

Lov om fængslerne i England. En ny lov af 12 Juli 1877 om fængslerne i England (Act to amend the law relating to prisons in England) er trådt i kraft d. 1 April 1878.

Om denne udtaler Howard Selskabets beretning for 1878 at den allerede har medført flere væsentlige forbedringer. Således ere fængslerne i England og Wales formindskede fra 113 i 1877 til 76 i 1878.

Loven omfatter ikke Scotland og Ireland og slutter sig med adskillige forandringer til Loven om Fængslerne af 1865. Dens hovedbestemmelser ere:

At den vedkommende Statssekretær udnævner en Fængselskommission på højst fem eventuelt lønnede medlemmer (the Prison Commissioners), som selv indbyrdes vælge deres formand. Denne kommission har overtilsynet med fængslerne. Den ansætter de underordnede embedsmænd, afslutter kontrakter og foretager alt, hvad der er nødvendigt til fængslernes vedligeholdelse. Den skal besøge fængslerne, føre tilsyn med bygningerne, påse embedsmændenes færd, ligesom fangernes behandling og opførsel, arbejdsvirksomheden, fangernes for tjeneste og udgifterne ved driften, og undersøge alle misbrug samt ordne alle sager, som pålægge den. Den skal i udførelsen af dens myndighed rette sig efter enhver bestemmelse, som gives af Statssekretæren. Den afgiver en årlig rapport til Statssekretæren, hvilken forelægges Parlamentet. Denne rapport skal særlig oplyse arbejdsvirksomheden, dens forskellige slags og kvantiteterne deraf, deres værdi, og fangernes antal, som have været beskæftigede. Ligeledes skal en årlig rapport, som forelægges Parlamentet, oplyse de i fængslerne anvendte straffe og årsagerne til disse.

En Tilsynskomité udnævnes for hvert fængsel. Antallet af dennes medlemmer, der skulle være fredsdommere, bestemmes af Statssekretæren.

Medlemmerne have til enhver tid adgang til fængslet og fangerne. De skulle fra tid til anden og hyppigt besøge fængslet, og de skulle afgive rapport om misbrug ligesom om enhver sag, som det er påtrængende nødvendigt at få ordnet.

Enhver fredsdommer, i hvis jurisdiktion fængslet ligger eller forbrydelsen, hvorfor en fange er indsat i fængslet, er begået, må undersøge forholdene i fængslet, og finder han noget at bemærke om forholdene eller om misbrug, må han indføre det i den bog for besøgere, som skal findes der.

Statssekretæren bestemmer fængslernes antal og størrelse i Grevskaberne, såvel dem for undersøgelsesfanger som for fanger, der afsone straffen, hvad enten denne er kriminel eller ikke.

Fængselskommissionen kan efter Tilsynskomiteens anbefaling bestemme en pengesum, ikke over 2 pund, til udbetaling ved fængselsinspektøren til fangen selv ved hans løsladelse eller til et anerkendt fængselselskab.

Statssekretæren kan, når en mandsfange, som er over 16 år gammel og er dømt til strengt arbejde (hard labour), skal anbringes til strengt arbejde af første klasse i hele straffetiden, hvis denne ikke varer over 3 måneder, eller i de første 3 måneder, når den varer længere, sætte strengt arbejde af anden klasse istedenfor af første klasse i de sidste to måneder af de 3 eller i en del af de sidste 2 måneder. Der skal i så henseende tages hensyn til tidligere domfældelse, arbejdet og fangens opførsel.

Med hensyn til arrestanter skal der tages bestemmelser, som gøre arresten så lidet trykkende som muligt, idet fordringerne til sikker bevogtning, nødvendigheden af god orden og disciplin samt til fangens fysiske og moralske velvære tages med i betragtning.

Når fængselslægen anser det for nødvendigt at anvende en smertefuld undersøgelse for at komme til vished om en fanges sygdom, skal denne kun kunne foretages efter ordre af Tilsynskomiteen.

En fængselsinspektør kan kun idømme en fange indsættelse i straffecelle i 24 timer; Tilsynskomiteen kun i 14 dage.

Den lovlige myndighed i ethvert fængsel er lagt i Fængselskommissionens hånd. Statssekretæren skal fra tid til anden bestemme måden, den skal udøves på.

Forbrydernes tiltagen i Tyskland. Den af Pastor *Stursberg* i Düsseldorf udgivne lille bog: „Die Zunahme der Vergehen und Verbrechen und ihre Ursachen“ giver en stor del statistiske meddelelser, dels officielle dels private om forbrydernes tiltagen i Tyskland fra 1871 til 77, som indeholde adskilligt af interesse og hvoraf derfor følgende skal anføres:

Medens befolkningen fra 1871—75 er tiltaget med fra c. 2 pct. i de mindre Tyske stater til 14,6 pct. i *Hamburg*, er antallet af forbrydelser og forseelser steget fra 1871 til 77 med fra c. 30 pct. til over 100 pct. I *Waldeck* og *Pyrmont* er endogså befolkningen formindsket med 1551 individer og forbrydelserne alene tiltagne med 350 pct. Kongeriget *Preussens* folkemængde er vokset med 4,4 pct. og forbrydelserne med 100 pct. Til befolkningens stigning i *Hamburg* med 14,6 pct. svarer en stigning i forbrydelser og forseelser af 113 pct. og ligeså i *Lübeck* 191 pct. til 9,3 pct. I de øvrige stater er forbrydelsernes stigning under 100 pct. Denne i almindelighed stærke stigning er langt fra jevn eller ensartet udbredt over alle slags forbrydelser men vedrører hovedsagelig forbrydelser og forseelser mod sædelighed, liv og lemmer, den personlige frihed og ære, og som ytre sig i modstand mod øvrigheden. Deres udspring er rædelse, ubændig lidenskab, frækhed og sædelig forvildelse. Derimod ere forbrydelser, udsprungne af egennytte, relativt kun voksede lidt i antal. Således er i kongeriget *Preussen* tyveri steget med 23,3 pct. De foran omtalte slags forbrydelser møde derimod med betydelige tal. Mord er i *Preussen* vokset med 138 pct., i *Bayern* med 36 pct., i *Württemberg* med 133 pct., i *Baden* med 69 pct., i *Sachsen* med 85 pct. Sædelighedsforbrydelsers tiltagen er i *Preussen* 294 pct., i *Bayern* 139,4 pct., i *Württemberg* 218 pct., i *Baden* 122,9 pct., i *Sachsen* 181,7 pct., i *Anhalt* 259 pct. Legemsbeskadigelser ere tiltagne i *Preussen* med 83,7 pct., i *Württemberg* med 216 pct., i *Baden* med 91,8 pct., i *Sachsen* med c. 200 pct., i *Anhalt* med 341 pct. Røveri og pengeafpresning er i *Preussen* stegen med 164,6 pct. Bedrageri med 290 pct. og i *Baden* med 143 pct.

Som følge af denne betydelige stigning har der selvfølgelig været en betydelig tilgang i straffeanstalter og fængsler. Således var antallet af detenerede i de straffeanstalter og fængsler, som høre under det Preussiske indenrigsministerium fra 1871 til 77 steget med 49,9 pCt. Som eksempler nævnes, at fangeantallet i Tugthuset i *Werden* i 1871 var 211, i 1877: 426. Arrestanternes antal i *Bochum* var i 1872: 556, i 1877: 1771, medens befolkningen i kredsene *Bochum* kun voksede 37,53 pct., og byen *Bochums* befolkning tog af. I en Bayrisk straffeanstalt var der i 1875: 646 og i 1877: 986 fanger.

Et yderligere forstærkende vidnesbyrd om den betydelige stigning af forbrydelserne i Tyskland er tilbagefaldenes optælling. Antallet af tilbagefaldne iblandt dem, der vare

anklagede for forbrydelser i *Preussens* 8 ældste provindser, er faldet fra 47,2 pct i 1871 til 40,1 pct. i 1876, medens de anklagedes antal er tiltaget med 48,4 pct. og i samtlige *Preussens* provindser med 78,2 pct. Ligeledes faldt antallet af tilbagefaldne, anklagede for forseelser, fra 8,6 pct. til 6,2 pct.; medens de ikke tilbagefaldnes antal steg med 56,5 pct.

Endnu skal anføres, at tilvæksten iblandt forbrydere under 18 år er forholdsvis stor. Af de for forbrydelser anklagede i *Preussen* tiltog 1871—76 aldersklasserne under 18 år med 38,1 pct., de over 18 år med 19 pct. Iøvrigt henvises til det side 336 om denne interessante bog anførte.

Fængselselskabet i Braunschweig. I 1877 stiftedes fængselselskabet i byen Braunschweig med det formål at understøtte fanger, som løslades af straffe-, forbedrings- og politianstalterne, i reglen dog kun når de tage ophold i Braunschweig og enten:

1. før deres fangenskab have boet der i længere tid eller
2. løslades til Braunschweig fra en hertugdømmet tilhørende straffeanstalt eller
3. anbefales af et udenfor hertugdømmet virkende selskab eller af en ligeledes udenfor hertugdømmet værende straffeanstalt.

Dette selskab er vistnok det første i Tyskland, som ikke blot statutmæssig understøtter de i det snevrere fædreland dømte efter deres løsladelse fra straffeanstalten men også antager sig fanger, der ere løsladte fra anstalter, som ikke høre Braunschweig til, og som desuden sætter sig i forbindelse med lignende selskaber i andre forbundsstater for at støtte løsladte, der have været under disses forsorg men ere flyttede til Braunschweig.

I denne bestemmelse om gjensidighed imellem fængselselskaberne viser sig et glædeligt fremskridt i den praktiske udvikling af fængselselskabernes virksomhed. (*Bl. f. Gefk.*)

Jules de Lamarque. Ved dette binds slutning bringer et brev fra Paris den sørgelige efterretning, at *Jules de Lamarque* er død. Ved hans utrættelige ihærdighed stiftedes *la Société générale de patronage*, som alt tæller mange filialer og som gav de tidligere tilsynskommissioner, der næsten vare døde hen, nyt liv. Hans død, siger brevskriveren, Hr. *Léon Lefébure*, er en smertelig begivenhed for os og et tab for vort værk.

Literatur.

Die Zunahme der Vergehen und Verbrechen und ihre Ursachen. Auf Grund umfassenden statistischen Materials aus ganz Deutschland erörtert von Pastor *Stursberg*, Düsseldorf. Selbstverlag der Rheinisch-Westfälischen Gefängniss-Gesellschaft. 50 Pfg.

Denne bog, af hvilken nogle statistiske meddelelser ere gjorte side 333, er en så indgående undersøgelse af det spørgsmål, den behandler, såvel i statistisk som i ræsonnerende henseende, at den fortjener at læses i så vid en kreds som muligt. Man bliver alvorlig ved at læse om enkelte forbrydelsers særdeles betydelige stigning, endogså særlig i enkelte dele af Tyskland; men endnu alvorligere stemmes man ved Forfatterens undersøgelser af årsagerne. Man føler, at Forfatteren har ret, når han mener, at ikke Tysklands krige, særlig den Franske 1870, ikke milde straffelove, ikke arbejdsløshed i de sidste år alene have ydet bidrag til udviklingen, men at denne har dybere rødder i Frankrigs milliarder, i tiltagende drikfældighed og fremfor alt i tiltagende sædelig slaphed, hidført ved seen igennem fingre med, hvad der i så henseende offentlig tilbydes publikum på forlystelsessteder, i viser, i bøger, som kolporteres. Forfatteren anfører i så henseende flere meget oplysende og slående vidnesbyrd om den udstrækning og den frækhed, hvormed usædeligheden usminket byder sig til. Samtidig dermed svækkes agtelsen for kirke og religion, for de sædelige bånd i familielivet, og endelig kommer dertil følgerne af næringsfriheden. Man må erkende, at emnet, som Forfatteren behandler, ikke er Tyskland alene, men også har sin betydning f. eks. her i Norden, men man føler tillige, at der er faktorer med i denne samfundsudvikling, som ere særegne for Tyskland og må blive særegne for dette. Den beroligelse, som en sådan betragtning kan

medføre, må kun bidrage til at se roligere på sagen, men derimod ingenlunde til at slå sig til ro; thi dertil er spørgsmålet, også udenfor Tyskland, altfor alvorligt. Grundlaget for udviklingen er det samme; i Tyskland have flere momenter kun bidraget til en frodigere udvikling. Forfatteren erkender vel, at ondet ikke således i en hast lader sig indskrænke; men han anfører dog i en retning forhold, som bør forandres, således: En udvidelse af loven om fordærvede børns anbringelse til sådanne, som vitterlig opdrages til laster; en Reform i de for ungdommen bestemte straffe; en hurtigst mulig gennemførelse af isoleringssystemet for alle frihedsstraffe; begrænsning af offentlighed i de kriminelle retsforhandlinger. Endelig gjør han opmærksom på, at det er sagt: „Hvis pryglestraffen ophæves i straffeanstalterne, vil den sidste skræk for straffen forsvinde“. „Men“, slutter han, „med magt alene skaffer man ikke så frygtelige, dybtliggende ondt ud af et samfunds liv.“

„To Samfundsonder“, af C. J. Wolff, Overadvokat m. m., Kjøbenhavn og Lund 1878. 202 sider.

Det er „dødsstraffens afskaffelse ad benådningsvejen“ og de „skjulte mord“, hvilke blandt vore dages så talrige samfundsonder Forfatteren af nærværende skrift har gjort til genstand for nogle alvorlige betragtninger, der fuldtvel fortjene opmærksomhed ikke blot hos fagmændene, men også hos den store almenhed i de Nordiske riger.

Hvad det først nævnte af de tvende ondt angår, da præges Forfatterens undersøgelser vistnok i temmelig høj grad endogså, af, at han er en afgjort tilhænger af selve dødsstraffen som sådan, og han forfalder som følge heraf til en ensidighed, der undertiden svækker hans bevisførelses vægt. Men afset herfra, og om man end nok så meget står på deres side, som ønske dødsstraffen som en lævning af fortidens barbari fuldstændig udslettet af de almindelig-borgerlige straffelovbøger, må man give forfatteren ret i, at så længe vi ikke ere nåede så vidt, men endnu stedse have dødsstraffen som ubetinget eller valghestemt straf for forskellige forbrydelser, så længe bør denne ad benådningsvejen ikkun kunne forandres i de tilfælde, hvor der er *virkelig formildende omstændigheder*, og som derhos ere af den natur, at domstolene ikke have kunnet tage hensyn til dem, tilstede. Den rent vilkårlige, blot til at undgå dødsstraffens fuldbyrdelse sigtende benådning vil gjøre lovens ord til et dødt bogstav og til uberegnelig fare for samfundet i dets helhed efterhånden ned-

bryde agtelsen for og troen på loven overhovedet. Men dertil kommer, at når dødsstraffen faktisk afskaffes ved benådninger iflæng, uden at det hele herhenhørende forhold er blevet planmæssig ordnet ved lovgivningsmagtens mellemkomst, indtræder der kun altfor let tilstande, der ligge ligeså langt udenfor dødsstraffens fjenders som dens venners tanke. Med anordn. af 13. Febr. 1873 om tugthusstraffens udholdelse for øje skildrer Forfatteren, sikkert nok noget drastisk, men næppe ganske uden sandhed stillingen hos os for øjeblikket således:

„Strafferetten bestemmer ubetinget dødsstraf for mord; domstolene ikende denne straf; på justitsministerens indstilling benåder Kongen morderen med straffearbejde på livstid: men umiddelbart derefter tilsiger den samme minister, (nemlig gennem den nysanførte anordnings §§ 14 og 17) morderen betinget benådning om 12 år, og fuldstændig frihed om 18 år, når han blot kan hykle [!] tilbørligt.“

I Sandhed sligt kan hverken ven eller fjende ville, og vilkåret for dødsstraffens afskaffelse er dens afløsning af anden human, mere tilstrækkelig alvorlig straf, som ikke ad nådens vej kan bortblæses som en sæbeboble.

Det er gamle folk på landet, men især gamle aftægtsfolk, som efter Forfatterens mening ere fortrinsvis udsatte for de i skriftets andet afsnit omhandlede såkaldte skjulte eller uopdagede mord, og han anslår side 134 det mulige årlige tal af skjulte mord i Danmark til 20 à 30. Vi tilstå, at adskillige af de af forfatteren fremsførte skel og beviser ikke forekomme os tilstrækkelig fyldestgørende. At således en fremragende forhørsdommer allerede i 1856 har næret den overbevisning, at en del af de dødsfald blandt gamle folk på landet, der af det offentlige behandlede som selvmord eller vådc, i virkeligheden have været drab, beviser naturligvis intet, da han i virkeligheden ingen selverfarede grunde giver for denne sin overbevisning; ej heller kan der tillægges de tvende dels fra Sverige dels fra Danmark hentede tilfælde, hvor mord på aftægtsfolk en rum tid forblev uopdagede, nogen synderlig betydning; thi erfaring viser jo noksom, at mord overhovedet ligegyldig på hvem ofte længe kunne dølges. Derimod give vi Forfatteren medhold i, at der for aftægtsfolks vedkommende ofte hos deres omgivelser kan være en forholdsvis betydelig pengeinteresse i deres snarlige død, ligesom at lejligheden til ubemærket at tage dem af dage i afsides egne på landet er gunstigere end i stæderne, og vi have med udeladt interesse fulgt hans statistiske eftervisninger af det uforholds-

mæssige og uforklarlig store antal selvmord, som falde på aftægtsfolk på landet især i sammenligning med aftægtsfolk i byerne, almisslemmer og folk på over 60 år på landet samt straffefanger — en kendsgerning der uagtet peger stærkt i den af Forfatteren hævdede retning.

Ilvorum alting er, det er Forfatterens utvivlsomme fortjeneste at have henledet offentlighedens opmærksomhed på et område, hvor det er sandsynligt, at ikke få misligheder gå i svang, og på hvilket det derfor er af stor betydning, at statsmagten fæster et vagtsomt øje. Forfatteren, der lejlighedsvis fremdrager forskellige andre fejlgreb i vor retsøvelse, bl. a. domstolenes formentlige lemfældighed ligeoverfor de tiltagende voldsforbrydelser, har sluttelig undersøgt, hvilke midler der måtte gives til at forebygge eller dog formindske såvel disse som hine skjulte mord. Flere af de foranstaltninger, han bringer i forslag, synes os kun at villenytte lidet eller intet; men når han tilråder snarest mulig og uden at afvente de store rettergangsreformer at indsætte en statsanklager eller justitsinspektion, til hvilken bl. a. alle de fortiden amtmændene påhvilede, justits- og politivæsenet vedkommende forretninger skulde overgå, medens denne tillige under justitsministeren fik overtilsyn med alle landets justitsembedsmænd, kunne vi ikke negte ham vor fuldstændige tilslutning.

Vi anbefale således på det bedste Overavditør Wollfs bog til Tidsskriftets læsere; enkelte løjerligheder, såsom betragtningerne over de militære alders grændsers formentlige nedbrydende indvirkning på vore samfundsforhold, og adskillige ubehjælpssomheder i fremstillingsmåden tilgiver man billigvis gerne et skrift, hvoraf der iøvrigt kan hentes såmeget udbytte.

th.